

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Sana Siro

Natsume Soseki

Japancadan Çeviren

Kiper Kanan Bilir

Genç ana karakterinin ruh halini son derece akıcı bir üslupla anlatan *Sanşiro*, benim en sevdiğim kitaplardan biri. Sanşiro, etrafında sürüp giden hayatı, tıpkı gökyüzünde süzülen bulutları izlediği gibi izliyor.

Sanşiro'yu şimdiye dek birkaç kez okudum ve kitap beni her defasında bulunduğum yerden alıp o yaşlarıma götürdü. Bence *Sanşiro*'yu böylesine muazzam bir roman yapan şey, ana karakterin duyduğu heyecan ve korku arasındaki çatışmayı asla açık açık göstermemesi. Bu kitapta psikolojik güçlükler, modern romanlardaki gibi ortaya apaçık bir şekilde konmuyor.

Sanşiro, kendi hikâyesinde yalnızca bir gözlemcidir. Her şeyi olduğu gibi kabul eder ve başına gelenler karşısında sakinliğini korur. Bazen iyi ve kötüye dair yargılarını ifade eder, sevdiği ve sevmediği şeyler için yorum yapar ve hatta izlenimlerini anlatmaya bile kalkıştığı olur; ancak bunlar hep basit teşebbüslerden ibarettir. Enerjisini ve vaktini düşünmeye değil, görmeye harcar. Ağırdır, hatta bazen sakar bile denebilir; ancak adımları asla aksamaz. Natsume Soseki, işte bu masum, ancak özünde entelektüel ve hatta talihli bile denebilecek taşralı gencin yolculuğunu büyük bir incelikle anlatmayı başarmıştır.

Haruki Murakami

Maya Kitap: 165, Roman: 61

1. Baskı, İstanbul Aralık 2017

2. Baskı, İstanbul Ocak 2018

ISBN: 978-605-9902-76-2

Orijinal Adı: Sanshirō (三四郎)

Copyright © Sanşiro. Türkçe yayın hakları Maya Kitap'a aittir. Telif hakları sahibinin izni olmaksızın, hiçbir yolla çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz.

Yayın Yönetmeni: Tahir Malkoç

Editör: Selin Saraçoğlu

Son Okuma: Nalan Barbarosoğlu

Mizanpaj: Mehmet Büyüktırna

Kapak: Gülay Tunç

Maya Kitap * Sertifika: 14079

Merkez Mah. Kocamansur Sok. No: 6/4 Şişli / İstanbul Tel: 0212 296 97 12

e-posta: info@mayayayinlari.com / www.mayayayinlari.com

Kayhan Matbaacılık * Sertifika: 12156

Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi C Blok No: 244

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 576 01 36

Sanşiro

Natsume Sōseki

Japoncadan Çeviren

Alper Kaan Bilir

Biyografi

Natsume Sōseki¹ (Gerçek adı Natsume Kinnosuke; 9 Şubat 1867-9 Aralık 1916) modern Japon romanının en önemli temsilcilerinden biridir.

O zamanlar Edo adıyla anılan Tokyo şehrinde, beş çocuklu bir ailenin altıncı çocuğu olarak dünyaya gelen yazar, kendisini istemeyen ebeveynleri tarafından çocuksuz bir aileye verildi ve bu aile tarafından büyütüldü. 9 yaşına geldiğinde kendisini evlat edinen çiftin boşanması üzerine öz anne babasının yanına dönmek zorunda kaldı.

Okulda Çince ve İngilizce öğrenirken Çin ve İngiliz edebiyatlarıyla da ilgilenmeye başladı; 15 yaşına geldiğinde, ileride yazar olmak istediğine karar vermişti. Ailesi bu kararına şiddetle karşı çıkınca Tokyo Kraliyet Üniversitesi'nde mimarlık öğrenimine başladı.

1887'de tanıştığı şair Masaoka Shiki'den haiku² yazmayı öğrendi. Yine o tarihlerde yazdıklarını "Sōseki" (Çince "inatçı" anlamında kullanılan bir ifade) mahlasıyla imzalamaya başladı. 1890 yılında aynı üniversitenin İngiliz Edebiyatı bölümüne girdi; okulu bitirdikten sonra bir lisede İngilizce öğretmenliği yaparken üniversitedeki akademik çalışmalarını da sürdürdü. Japon hükümeti tarafından İngiliz edebiyatı araştırmaları için 2 yıllığına Londra'ya gönderildi. Burada oldukça zor günler geçiren yazar, psikolojik sorunların da baş göstermesi üzerine ülkesine geri döndü, üniversitedeki görevinden de ayrıldı.

1 Japoncada önce kişinin soyadı yazılır. Natsume yazarın soyadı, Sōseki ise adıdır.

2 Geleneksel bir Japon şiir türü. Masaoka Shiki, en ünlü haiku şairlerindendir.

Edebiyat dünyasına haikularla giren Natsume Sōseki, bir süre renku ve haitaishi türünde şiirler yazmaya devam etti. 1905 yılında *Wagahai wa Neko dearu* adlı romanının yayımlanmasıyla adını duyurmaya başladı. Depresyon ve başka fiziksel rahatsızlıklarla boğuşan yazarın 7. romanı *Sanşiro*, ilk kez 1 Eylül-29 Aralık 1908 tarihleri arasında Asahi Shimbun adlı gazetede tefrika edildi. 1909 yılında ise kitap olarak basıldı. 1955 yılında Nobuo Nakagawa yönetmenliğinde sinemaya uyarlanan roman, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Çekçe, Portekizce, Almanca gibi pek çok dile çevrildi.

2000'li yıllarda dünya çapında ün kazanan Natsume Sōseki'nin yazdıkları bugün 30'dan fazla dile çevrilmiş durumdadır. Siyaset-bilimci Kang Sang-jung'un "Natsume Sōseki bugün yüz yüze geldiğimiz sorunları yıllar önce tahmin etmişti, geleceğe dair öngörülerini önümüzdeki yıllarda daha da ünlü bir edebiyatçı haline getirecek," diye söz ettiği yazar, 49 yaşında mide ülseri sebebiyle yaşamını yitirmiştir. 1984 yılında fotoğrafı banknotlara basılan Natsume Sōseki, yakın tarihin neredeyse bütün büyük Japon yazarlarını derinden etkilemiştir.

Çevirmenin Önsözü

BATI, DOĞU VE BİR ÇAĞIN DOĞUM SANCISI

Son iki asır boyunca Asyalı ulusların en büyük açmazı, Batı ile kurdukları ilişki olmuştur.

Asyalı için Batı daima, birbiriyle çelişen pek çok şeyi ifade etti. Batı, bir yandan bilim ve teknolojinin kaynağıydı. Bilim, hayatın ta kendisiydi. Çünkü yokluğu Asya'ya ölüm getiriyordu. Örneğin 19. yüzyıl sonlarında patlak veren büyük veba salgını, Asya'da 15 milyon insanın ölümüne neden olmuştu. İngiliz hekimler, vebaya karşı geliştirdikleri bir aşırı Hindistan'da uygulamayı denediklerinde köylülerce taşla tutuldular. Çünkü halk, insan bedenine acayip maddeler enjekte eden hekimlerin esrarengiz ilminden ürkmüştü.

1842 yılında, İngilizlerin demirden yapılma buharlı gemisi Nemesis, Çin donanmasının ilkel gemilerini roketlerle vurdu. Aynı esnada İngiliz arkeolog Layard, Irak'ta Asur çağından kalma harabeleri araştırıyordu. Layard'ın bilgisi, yörenin Arap halkında korkuyla karışık bir hayranlık uyandırmıştı. "Babam ve onun babası, çadırlarını burada kurdular," diyordu bir şeyh. "Buna rağmen hiçbir yeraltı sarayı diye bir şey duymamıştı. Şimdi bak! Frenk'in biri günlerce mesafedeki ülkesinden geliyor, doğruca bu yere gidiyor. İşte, diyor; saray burada, şurası da kapısıdır. Bize ömrümüz

boyunca ayaklarımızın altında, haberimiz olmadan yatan şeyleri gösteriyor.”

Çivi yazısının sırrı bir kez çözüldükten sonra, Anadolu’da, Irak’ta, İran’da kurulmuş eski uygarlıkların öyküleri topraktan çıkartıldı, okundu, arşivlendi. Anılmaz olmuş kralların, unutulmuş tanrıların isimleri yirmi asırdan beri ilk kez telaffuz edildi. Batı bir eliyle Asya’nın bileğini büküyor, diğer eliyle Asyalı toplumların tarihini, o toplumların iznini almadan ve fikrini sormadan yazıyordu.

İşte bu noktada Asya, kendini çözümsüz bir açmazın içinde buldu. Batı’yı örnek almamak demek, Batı’nın ezici gücü karşısında yok olmak demektir. Batı’yı örnek almak, yine yok olmak demektir.

Batı, askeri bakımdan güçlüydü. Ama Batı’ya karşı kendini savunmak isteyen bir ülke, Batılıdan tüfek yapmayı öğrenmekle yetinemezdi. O tüfeği üretmek için fabrika kurmak lazımdı. Fabrika kurmak için de, bütün bir “fabrika sistemi”ni benimsemek şarttı.

Avrupalılar, Asyalı ırgatlara “coolie” (kuli) derlerdi; bu sözcüğün, Türkçe “kul”dan türediği tahmin edilmektedir. O ırgatlar öylesine sabırlı ve çalışkandı ki, Avrupalılara birer “kul” gibi görünmüşlerdi. Bir “coolie” en ağır işlerde, en sağlıksız koşullarda, şikâyet etmeden çalışırdı. Fakat o, açık havada çalışmaya alışkındı. Boğucu, kalabalık ve gürültülü bir fabrikada, askeri bir disiplin içinde, bir örnek tulumlar giyerek, saat sekizden akşam sekize dek, makine başından ayrılmamak... Böylesi bir işyeri, Asyalı işçiler için cehennem demektir. Asya, hiç alışkın olmadığı bu çalışma kültürünü ya kabullenecekti yahut Batı tarafından sömürgeleştirilip daha beter bir kulluğun pençesine düşecekti.

Tüfeği üretmek bir sorunsal, kullanmak ayrı bir sorundu. Batı’nın silahlarıyla birlikte, tüm askeri geleneğini de benimsemek kaçınılmazdı. Askerler üniforma giymeliydi. Üniformalar da Avrupalı ceketler, gömlekler, keplerdi. Hiçbir toplum, kendi ordusunun üniformasını kendi yerel kıyafetinden türetmeyi başaramadı. Dünyadaki tüm askerler, Avrupalı askerler gibi giyinmeye başladı.

Tüfekler tek başlarına mermi atamazlar. Üretilen her tüfeğin mermi atabilmesi için, orduya bir asker ilave etmek gerekir. Fabrikalar tüfek ürettikçe ordular kalabalıklaştı. Artık savaşçılık bir kastın, bir sosyal zümrenin imtiyazı olarak kalamazdı. İhtiyaç anında, silah tutabilen herkes asker yapılacaktı. Fakat bu askerler ne için savaşacaklardı? Milliyetçilik, vatanperverlik gibi öğretilerle aşılammış bir köylü, silah altına alınsa bile firar ediyordu. Çinli komutanlar, genç askerleri urganlarla birbirine bağlıyor, görev yapacakları vilayete dek kadar o vaziyette yürütüyordu. Çünkü çoğu Çinlinin kafasında “Çin” belli belirsiz bir kavramdan ibaretti. Onlar sadece kendi köylerini, kendi vilayetlerini tanıyordu. Ötesini, kendi memleketleri saymazlardı. Bin kilometre uzaktaki bir sınır ilini savunmak için savaşmak, onların gözünde yabancı bir ülkeyi savunmaktan farksızdı.

Şu halde Batı karşısında güçlü durmak için ekonomiyi, giyim kuşamı, iş anlayışını Batı’ya uydurmak yetmezdi. Toplum, kendini Batılı fikirlere göre yeniden tanımlamak zorundaydı. Kendini Doğulu terimlerle tanımlamayı deneyen toplumlar, o terimlerin çöküşüyle kaosa sürüklendiler. Yönettiği kitleleri bazen “Osmanlılar” diye, bazen de “ümme” diye tanımlayan İstanbul, kendini Bulgarlar, Arnavutlar, Sırlar, Araplar diye (yani birer ulus olarak) adlandıran toplumları elinde tutamadı.

İşte bu noktada, şu soru gündeme geliyordu: Asyalı bir halk, kıyafetini, ekonomik yapısını, kültürünü, eğitimini Batılı modele uydurduğunda; üstüne kendisini de, milliyetçilik veya sosyalizm gibi Batılı fikirlere göre yeniden kurduğunda, o halk Batı’ya karşı savunulmuş mu olur? Yoksa o halk Batı karşısında yenilgiye uğramış, Batı tarafından ele geçirilmiş mi sayılmalıdır?

İki asırdan beri hiç kimse, bu soruya herkesi memnun edecek bir yanıt vermeyi başaramadı. Günümüzde dünyayı sarsan nice buhranın temelinde, işte bu çözülemeyen açmaz vardır.

Türkiye ve Japonya, tarihsel rolleri bakımından birbirlerinin aynadaki yansıması gibidirler. Japonya, Asya’nın doğu ucundaki

ülkedir ve bayrağına, sabah göğüne yükselen güneş resmedilmiştir. Türkiye, Asya'nın batı ucunda yer alır ve bayrağı, hilal ile yıldızdır. Her iki ülkenin resmi lisanı, Orta Asya steplerinde konuşulmuş dillere dayanır. Her iki ülkenin devlet geleneğinde ve folklorunda, Orta Asya şamanizminin izlerine rastlanır. Asya'da asla sömürge statüsüne düşmemiş yalnız üç ülke vardır; bunlardan ikisi Türkiye ve Japonya'dır.

Türkiye ve Japonya, Batı kültürünü en çabuk benimsemiş Asya ülkeleridir. Türkiye, Avrupa'ya komşudur. Türkiye, Avrupa tehdidine karşı kendini korumak için Batılılaşmıştır. Japonya, Amerika'ya en yakın Asya ülkesidir. Japonya, ABD tehdidine karşı kendini korumak için Batılılaşmıştır. Japonya'da imparator, siyasi iktidardan ziyade manevi bir otoriteye sahiptir. Osmanlı padişahları da kutsal birer şahsiyet, birer “halife” olarak hürmet ve itaat görmüşlerdir. Japonlar imparatora, “Mikado” derler. Bu tabir, Japoncada “Yüce Kapı” anlamına gelir. Türkler, padişahın mevkisini “Bab-ı Âli” diye anarlar. Bu tabir de, Osmanlı Türkçesinde “Yüce Kapı” demektir.

1912'de vefat eden İmparator Meiji'nin çağı, Japonya'nın Batılılaşma devri olarak bilinir. Bu dönemde Japonya'nın başkenti Tokyo, baştan aşağı değişmiştir. Sokaklar havagazı lambalarıyla ışıklandırılmış; caddelerde önce atla çekilen, sonra elektrikli tramvaylar boy göstermiştir. Barok tarzda tren istasyonları, banka binaları inşa edilmiştir. Beri yandan, kentin civarında yoksul varoşlar palazlanmıştır. Yeni icat edilen çekçek arabası, bu varoşlarda yaşayan on binlerce vasıfsız işçinin yegâne ekmek teknesidir.

Bu dönemde, yeni neslin Japon sanatçılarını yetiştirenler diye, İtalya ve İngiltere'den ressamlar ve heykeltıraşlar getirildi. Erkekler, Avrupalılar gibi giyinmeye, Avrupalılar gibi sakal bıyık bırakmaya başladılar. Kadınlar, bir dönem Batılı kıyafet kuşandıktan sonra, kimonoya geri döndüler. Kabarık, korseli, giyilmesi güç Batılı elbiselerin modası kısa sürse de, kadınların yaşam tarzındaki bazı değişimler kalıcı oldu. Fabrikalardaki kadın çalışan sayısı hız-

la arttı. Yirminci yüzyıl başladığında, Japonya'daki işçilerin yarısından çoğu kadındı.

Tarih boyunca, geri kalmış ulusların erkek ve kadınları, gelişmiş ülkelerdeki insanların karşı cinsle nasıl ilişki kurduğuna baktılar ve gelişmiş ülkelerin cinsel kültürünü örnek aldılar. Zengin ülkelerdeki kadın ve erkeklerin davranış kalıpları, yoksul milletlerce “ideal” sayıldı.

19. asır İngiltere'sinde cinsellik resmi, kurallı, gizli kapaklıydı. İngiltere cinselliğe o kadar soğuk bakıyordu ki, jinekolog hekimler hastalarını temasta muayene etmez, soru sormakla yetinirdi. Aynı dönemde bazı Asya toplumlarında cinsellik daha serbestçe yaşıyor, serbestçe konuşuluyordu. Ve Asyalılar, sahip oldukları cinsel özgürlükten utandılar. Bu özgürlüğü bir ıskence sayarak, İngilizleri taklit ettiler. Onlar İngilizlere benzemeyi başarana kadar, İngiltere bir “cinsel devrim” süreci geçirdi. Eski mazbutluğunu bir kenara bıraktı. Ve Asyalılar, bu sefer de cinsel konularda İngilizler kadar açık fikirli ve hür olamamaktan yakınmaya başladılar.

Aşk, sevgi, evlilik... Bu alanda Batılılaşmanın kendine göre tehlikeleri vardı. Japonya'da, (Bu romanda da adı anılan) Eğitim Bakanı Arinori Mori feminist fikirlere sahipti ve evlenirken, eşinin her bakımdan kendisiyle eşit haklara sahip olduğunu beyan eden bir belge imzalamıştı. Ne yazık ki evliliği tam bir fiyaskoyla sonuçlandı. Eşitlik, Mori'nin umduğunun aksine mutluluk değil, sürütüşme ve kavga getirdi. Bakan, boşandıktan sonra şöyle yazacaktı: “Eğitimsiz bir Japon kadınıyla öyle bir evlilik yapmaya kalkışmam hataydı.”

Sanşiro, işte bu değişim ve bocalama çağında yaşayan, genç bir adam. Naif, saf, dürüst. Bize aşına gelen kaygılarla boğuşuyor. Büyük şehrin aydınlık gecelerinde kayboluyor. Üniversitede tanıştığı bilimsel ve edebi âlemleri yadırgıyor. Aşkla ve ölümlle yüzleşiyor. Ve ortasına düştüğü bu yeni dünyayı anlamaya çalışıyor.

Soseki'nin ince bir mizahla çizdiği bir gençlik portresi bu. Ya-

zılmasından beri geçen bunca yıldan sonra bile, halen güncel, halen taze. Yaşamaya devam eden bir öykü, Sanşıro'nun öyküsü. Öyle canlı ki, kıyısında dolaştığı gölet bugün bile, Tokyo Üniversitesi'nin talebelerince "Sanşıro Göleti" diye anılıyor.

BİR

İçi geçmişti. Gözlerini açtığında kadın, kim bilir ne zamandır, yanındaki amcayla konuşuyordu. Bu amca, iki durak önce binmiş bir köyliüdü. Tren kalkmak üzereyken deli gibi bağırıp koşarak trenne girmiş, gelir gelmez de soyunmuştu; sırtı, çektiirdiği bardakların¹ izleriyle kaplıydı. Bu yüzden amca, Sanşıro'nun belleğinde yer etmişti. Amca terini silip giyinene ve kadının yanına oturana dek Sanşıro onu incelemişti.

Kadın ise, Kyoto'dan beri Sanşıro'yla aynı kompartımanda seyahat ediyordu. Biner binmez Sanşıro'nun bakışlarını üzerine çekmişti. Her şeyden önce, kadının rengi siyahtı². Sanşıro, Kyuşu'dan gelip Sanyo hattına³ aktarma yaptıktan sonra, Osaka'ya yaklaştıkça kadın yolcuların renkleri giderek beyazlaşmıştı. Öyle ki, Sanşıro kadınlara baktıkça, memleketinden ayrı düştüğünü hissederek hüzünlenmişti. Ve bu kadın kompartımana geldiğinde Sanşıro, kendine karşı cinsten bir arkadaş bulduğunu hissetmişti. Kadının rengi, Kyuşu rengiydi.

Kadın, Mivataların kızı O-Mitsu'yla aynı ten rengine sahipti. Sanşıro memleketinden ayrılana dek, O-Mitsu yaygaracı bir kız olarak kalmıştı. O yüzden Sanşıro, o kızıdan ayrıldığına hiç üzülme-

1 Anadolu'da da uygulanan bardak çekme, Uzakdoğu kökenli bir tedavi yöntemidir. (ç.n.)

2 Japonya'nın güney ucundaki Kyuşu adasının iklimi çok güneşli ve bronzlaşmaya müsaittir. (ç.n.)

3 Japonya'nın doğu sahil şeridini takip eden demiryolu hattı. (ç.n.)

mişti. Ancak, şu koşullar altında bakınca, Bayan O-Mitsu gibi biri gözüne kesinlikle kötü görünmüyordu.

Sadece çehreler kıyaslanırsa, bu kadın O-Mitsu'dan çok daha üstündü. Ağzı ufacıktı. Alnı, O-Mitsu'nunki gibi kocaman değildi. İnsanın içine hoşluk veren yüz hatları vardı. O yüzden Sanşiro, beş dakikada bir başını kaldırıp kadına bakıyordu. Bazen, kadınla bakışlarının buluştuğu oluyordu. Mesela, amca gelip kadının yanına çömeldiğinde Sanşiro dikkat kesilmiş, olabildiğince uzun süre kadının halini tavrını gözlemişti. Kadın, tatlı tatlı gülümseyip buyurun oturun demiş ve amcaya yer vermişti. Bir süre sonra da, Sanşiro'nun üstüne bir ağırlık çökmüş ve genç adam uyuyakalmıştı.

Görünüşe göre o kestirirken, kadın adamla ahbap olup sohbet koyulmuştu. Gözlerini açan Sanşiro, sessizce ikisinin konuşmasını dinlemeye başladı. Kadın şöyle şeyler söylüyordu:

“Tabii ki çocuk oyuncakları, Kyoto'da Hiroşima'da olduğundan daha ucuz, hem de daha iyi. Kyoto'da biraz işim vardı, hazır trenden inmişken Takoyakuşi'nin⁴ yanından oyuncak aldım. Ne zamandan beri ilk defa bizim memlekete dönüyorum, çocuğumu göreceğim için sevinçliyim. Ama kocamın gönderdiği harçlıklar kesildi, mecburen ana babamın köyüne döneceğim. Bu yüzden endişeliyim. Kocam, Kure şehrinde uzun süre bir donanma fabrikasında çalıştı; ama savaş sırasında Lüşon'a⁵ gitmişti. Savaş bittikten sonra geri döndü. Gelir gelmez de, orada daha iyi para kazanılıyor diye Dalian'a⁶, gurbete gitti. İlk başlarda ondan haber alıyordum, aylarca düzenli olarak mektup geldi, bir sıkıntım yoktu; ama son altı aydır ondan ne mektup ne de para geliyor. Namussuz bir adam değildir, o bakımdan endişem yok; ama her günü boş boş oturarak geçiremem. Kocam sağ mı, değil mi öğrenene dek elimden bir şey gelmez; o yüzden köyüme dönmeye, orada beklemeye karar verdim.”

4 Kyoto'da, sağlık için ziyaret edilen bir Budist tapınağı. (ç.n.)

5 Çin'de liman. Batı dünyasında daha ziyade Port Arthur olarak biliniyordu. 1904-1905 Japon-Rus savaşı sırasında en çetin çatışmalar, bu şehrin civarında yaşanmıştır. (ç.n.)

6 Doğu Çin'de liman. Bir Rus kolonisiyken, Japon-Rus harbinden sonra Japon denetimine girdi. (ç.n.)

Amca, Takoyakuşı'nın adını bile duymamıştı, oyuncaklara da ilgisi yoktu, söze sadece "Evet, evet," diye yanıt veriyordu; ama Lüşon'un adı zikredildikten sonra sempati belirtileri göstermeye, "Çok yazık olmuş," demeye başladı. "Benim oğlum da savaşta askerdi, oralarda bir yerde ölüp gitti. Savaşı ne halt etmeye yaptılar anlamıyorum," diyordu. "Sonrasında hem ekonomi düzelmedi, hem de canım evladım öldürüldü. Hayat her geçen gün biraz daha pahalı hale geldi. Böyle aptalca iş mi olur? Eskiden böyle gurbete gitmeler filan yoktu, hepsi savaş yüzünden. Ama neticede mühim olan inançtır. Eminim kocan sağdır ve çalışmaktadır. Biraz beklersen mutlaka sana geri gelir..." Amca böyle şeyler söyleyerek kadına teselli verdi. Nihayet tren durduğunda amca, kadına: "Kendinize iyi bakın," diyerek keyifli bir tavırla çıkıp gitti.

Amcayla beraber trenden dört kişi indiği halde, vagona sadece bir yolcu bindi. Zaten kalabalık olmayan vagon, artık göze iyice ıssız gelmeye başlamıştı. Belki de bunun sebebi, havanın kararmakta oluşuydu. Bir istasyon işçisi ayaklarıyla pat pat sesler çıkararak trenin üstünde yürüyor, taşıdığı yanan gaz lambalarını tepeden tavandaki bölmelere sokuyordu. Sanşıro, sanki açlığını anımsamışçasına, istasyondan satın aldığı yemeği yemeye başladı.

Tren hareket edeli herhalde iki dakika geçmişti ki, malum kadın ansızın ayağa kalktı ve Sanşıro'nun yanından geçip kompartımandan çıktı. Kadın yanından geçerken, giydiği kuşağın rengi Sanşıro'nun dikkatini çekti. Sanşıro, buğulanmış bir tatlıbalığın kafasını çiğneye çiğneye kadının ardından baktı. Herhalde tuvalete gitmiştir diye düşünerek iştahla yemeyi sürdürdü.

Kadın nihayet geri döndü. Sanşıro, şimdi kadını tam karşıdan görebilmişti. Genç adam yemeğini bitirmek üzereydi. Yemeğine eğilip yemek çubuklarını olanca hızıyla hareket ettirdi, ağzını iki üç kez yemekle doldurdu; ama galiba kadın, halen önceki koltuğuna dönmemişti. Sanşıro, "Acaba?" diye düşünerek kafasını kaldırdığında, kadını tam karşısında dururken buldu. Fakat Sanşıro gözlerini kaldırıp kaldırmaz, kadın hareket etti. Sanşıro'nun yanından

geçip deminki koltuğuna döneceğine dosdoğru yürüdü, yana doğru ilerleyip pencereden başını çıkardı, sessizce dışarıyı seyretmeye başladı. Sanşıro, sert rüzgârın kadının yüzüne çarpıp yanaklarına inen saçlarını uçurduğunu görüyordu. O zaman Sanşıro, boşalttığı yemek kutusunu var gücüyle pencereden dışarı attı. Kadının penceresi, Sanşıro'nun penceresine bitişikti. Rüzgârın tersine doğru attığı yemek kutusunun kapağı beyaz bir gölge halinde savrulunca, Sanşıro dangalaklık yaptığını fark edip kadının yüzüne baktı. Kadının yüzü, ne yazık ki trenin dışındaydı. Sonra kadın sessizce boynunu içeri çekti ve Hint kumaşı bir mendille, usulca alnını silmeye başladı. Sanşıro, özür dileysem iyi olacak herhalde diye düşündü.

“Affedersiniz,” dedi.

Kadın, “Önemi yok,” diye cevap verdi. Halen yüzünü siliyordu. Sanşıro, ne diyeceğini bilemeyerek sustu. Kadın da suskunlaşmıştı. Sonra, boynunu yine pencereden dışarı uzattı. Üç dört yolcunun her birinin suratları, lambanın ölgün ışığı altında aptal gibi görünüyordu. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Yalnızca tren, dehşetli gürültüler çıkara çıkara yola devam ediyordu. Sanşıro gözlerini yumdu.

Bir süre sonra kadının “Nagoya’ya yakında varırız herhalde,” diyen sesini duydu. Gözlerini açtı; kadın çoktan pencere başından ayrılmış, eğilmiş ve yüzünü Sanşıro’ya yaklaştırmıştı. Sanşıro şaşaladı.

“Herhalde,” dedi ama ömründe ilk defa Tokyo’ya gidiyordu ve yollar hakkında hiçbir şey bilmiyordu.

“Tren biraz rötar mı yaptı dersiniz?”

“Yapmış herhalde.”

“Siz de mi Nagoya’da ineceksiniz?”

“Evet, ineceğim.”

Bu tren, son durağı Nagoya olan bir trendi. Sohbet ise son derece klişe bir sohbetti. Kadın Sanşıro'nun çaprazına henüz oturmuştu ki, sohbet kesildi. Ve yine, trenin gürültüsünden başka ses duyulmaz oldu.

Tren sonraki istasyonda durduğunda, kadın Sanşıro’ya, “Zah-

met vermek istemem ama Nagoya'ya vardığımızda kalacağınız yere kadar sizinle geleceğim,” dedi. Tek başına olmaktan korktuğunu söyleyip ısrar etti. Sanşıro, bence sakıncası yok diye düşündü. Ama bu talebi kabul etmeye çok da hevesli değildi. Ne de olsa bu, tanımadığı bir kadındı. Sanşıro biraz tereddüt etti etmesine ama reddedecek cesareti de kendinde bulamadı. Nihayet, “Eh pekâlâ,” gibisinden yarım ağızla cevap verdi. Dakikalar geçti ve tren Nagoya'ya ulaştı.

Eşyalarının çoğunu Şinbaşı'ye⁷ kargo servisiyle göndermişti, o bakımdan sıkıntısı yoktu. Sanşıro, bilet gişesinden geçerken sadece, hafif bir kanvas çanta ve bir şemsiye taşıyordu. Kafasına lise yıllarından kalma şapkasını takmıştı. Yalnız, mezun olmanın şerefine okul amblemini şapkadan söküp çıkarmıştı. Gün ışığında bakınca, amblemin söküldüğü yerin renginin şapkanın kalanından biraz farklı olduğu seçiliyordu. Kadın peşinden geliyordu. O an Sanşıro, şapkasından biraz utandı. Ama kadın peşine takılmıştı bir defa, işiştenden geçmişti. Elbette, kadının gözüne bu şapka sadece pis bir pacavra gibi görünecekti.

İstasyona saat dokuz buçukta varması gereken tren yaklaşık kırk dakika rötar yaptığı için, saat onu çoktan geçmişti. Buna rağmen, sıcak mevsimde olmaları sayesinde, kent sokakları sanki akşam vaktiymişçesine canlıydı. Konukevi desen, istasyondan çıkar çıkmaz iki üç tanesine rastlamışlardı. Ama bu konukevleri Sanşıro'nun gözüne fazla lüks göründü. Elektrik lambaları olan üç katlı binaların önünden kayıtsızca yürüyüp geçti. Elbette, hiç tanımadığı bir yerde bulunduğundan nereye gideceğini bilemiyordu. Sadece, karanlık sokaklara doğru yürüdü. Kadın da, hiç söz etmeden peşinden geldi. Sonunda nispeten ıssız bir sokağa geldiler, bir köşeyi dönünce iki bina ileride, üzerinde “Pansiyon” yazan bir tabela gördüler. Bu Sanşıro'nun da, kadının da beğeneceği kadar kirli bir tabelaydı. Sanşıro dönüp kadına kısaca “Sizce nasıl?” diye

7 Kelime anlamıyla “Yeniköprü”, o yıllarda Tokyo'nun kalbi sayılan mahalle. (ç.n.)

sordu; kadın da “Fena değil,” deyince dosdoğru tabelaya doğru gittiler. Kapıda, evli olmayan çiftleri kabul etmiyoruz diye reddedilmeyi beklerken “Ooo, hoş gelmişsiniz, lütfen buyrun, odanız Erik 4⁸ numaradır,” diye karşılandılar ve cevap vermeye bile fırsat bulamadan, 4 numaralı odaya götürüldüler.

Hizmetçi onlara çay getirene kadar, ikisi sessizce karşılıklı oturdu. Hizmetçi çay getirip banyonuz hazır dediği zaman Sanşıro “Bu hanım eşim değildir,” diyecek cesareti bulamayacağını anladı. El havlusunu ensesine atıp “Önce ben gireyim,” diyerek banyonun yolunu tuttu. Banyo, koridordan dümdüz gidince, tuvaletin hemen yanındaydı. Loş bir yerdi ve Sanşıro’ya hayli pis görünmüştü. Sanşıro, kimonosunu çıkarıp küvete atladı ve biraz düşündü. Eliyle suları sıçratarak “Amma acayip bir hale düştük,” diye mırıldandığında koridordan ayak sesleri geldi. Birisi tuvalete girmişti. Sonra o kişi tuvaletten çıktı. Ellerini yıkadı. Elini yıkaması bitince, gelip banyonun kapısını biraz araladı. Girişten malum kadının sesi geldi: “Banyonuza biraz daha su dökeyim mi?” Sanşıro yüksek sesle, “Hayır, kâfidir,” diye cevapladı. Fakat kadın gitmedi. Onun yerine banyoya girdi. Kuşağını çözdü. Sanşıro’yla beraber banyoya girmeye niyetliydi galiba. Hiç de utangaç bir hali yoktu. Sanşıro derhal küvvetten fırladı. Vücudunu genişigüzel kurularayıp odasına döndü. Yer minderine oturdu, kalbi hâlâ güm güm atıyordu. Hizmetçi, o sırada otel defteriyle çıkageldi.

Sanşıro otel defterini aldı, dürüstçe “Fukuoka vilayeti Miya-gu bölgesi Masaki köyünden Ogawa Sanşıro, 23⁹ yaşında, öğrenci” diye yazdı ama sıra kadının bilgilerini yazmaya gelince ne yapacağını bilemedi. “Keşke kadın banyodan gelene kadar bekleselerdi,” diye düşündü, ama esef etmek faydasızdı. Hizmetçi defteri almayı bekliyordu. Mecburen, deftere “Aynı vilayet aynı bölge aynı köy,

8 Japon konukevlerinde birinci sınıf odalara Çam, ikinci sınıf odalara Bambu, üçüncü sınıf odalara Erik denirdi. (ç.n.)

9 Ashında 21 veya 22 yaşında. Eski Japon hesabına göre insan yeni yaşına doğum gününde değil, yılbaşında girerdi. Yaşlar sıfırdan değil, birden başlanarak sayılırdı. Aralık’ta doğmuş bebek, Ocak’ta iki yaşına basmış sayılıyordu. Lise eğitimi 5 yıldır ve 21, üniversiteye girmek için olağan yaşı. (ç.n.)

aynı soyad, Hana¹⁰, 23 yaş” diye yazıp verdi. Sonra da yelpazeyi alıp kendini serinletmeye çalıştı.

Kadın nihayet banyodan döndü. “Sağ olun, sizi de rahatsız ettim,” dedi. Sanşıro, “Önemi yok,” diye cevapladı.

Sanşıro, çantasından defterini çıkarıp güncesini yazmaya girdi. Ama yazacak bir şey yoktu. Bu kadın olmasaydı yazacak bir sürü şey bulurdum, diye düşündü. O sırada kadın, “İzninizle biraz çıkıp geleceğim,” deyip gitti. Sanşıro için günlüğü yazmak büsbütün zorlaştı; çünkü kadın nereye gitti acaba diye merak etmişti.

O esnada hizmetçi, yatak sermeye geldi. Bir tek geniş şilte getirmişti; Sanşıro “Yere iki şilte sermelisiniz,” deyince hizmetçi kadın, “Odanız çok ufak, cibinlik de çok dar,” gibi bahaneler öne sürmeye başladı. Üşendiği açıkça belliydi. “Şimdi şef otelde değil, gelince ona sorup öyle getireyim şiltenizi,” dedi, inat edip o tek şilteyle tek cibinliği serdi ve gitti.

Bir müddet sonra kadın odaya döndü. “Kusura bakmayın, geciktim,” dedi. Sanşıro, kadının ne yaptığını cibinliğin ardından net göremiyordu ama çingır çingır birtakım sesler duyuyordu. Bu sesler, kadının çocuğuna hediye diye aldığı oyuncaktan geliyordu herhalde. Kadın, oyuncağı paketine geri sarıp bağladı. Cibinliğin içinden, “Hayırlı geceler,” diye seslendi kadın. Sanşıro, “Hı hı,” diye cevap verirken eşikte oturup yelpazeyi kullanmayı sürdürdü. “En iyisi bu şekilde sabahlamak,” diye düşündü. Ama sivrisinekler vızır vızır saldırıyordu. Cibinlik dışında kalırsa onlardan kaçıp kurtulamazdı. Sanşıro çantasından eprimiş bir gömlek ve bir paçalı don çıkardı, bunları giyerek üstüne çivit mavisi kuşağını bağladı. Bundan sonra iki tane Batı tarzı havlu¹¹ alıp cibinliğin içine girdi. Kadın, şiltenin diğer tarafında yelpazeleniyordu.

“Kusura bakmayın, ben biraz pimpirikli adamımdır, başka-

10 Japonca “çiçek”. Sanşıro, Japonya’daki en yaygın ve klişe kız ismini yazıyor. (ç.n.)

11 Büyük banyo havluları kastediliyor. (ç.n.)

sının kullandığı şiltede uyuyamam... Kafama bit filan bulaşır diye korkarım. Kendimce bir çözüm buldum, müsaadenizle.”

Sanşıro böyle dedikten sonra, çarşafın şiltenin kıyısından sarkan kenarını kadının uyuyacağı yana doğru katlamaya başladı. Çarşafı, şiltenin tam ortasını boydan boya kateden beyaz bir sınır çizgisi çekti. Kadın, yattığı yerde yuvarlanarak kenara çekildi. Sanşıro, Batı tarzı havlularını açıp bunları kendi bölgesine yan yana yaydı, yan gelip havluların üstüne uzandı. O gece Sanşıro, elini ayağını bu eni dar Batı havlularından bir santim bile çıkarmadan yattı. Kadının ağzından tek söz bile çıkmadı. O da duvara dönmüş halde yattı ve yerinden kımlıdamadı.

Gün ağardı. Yüzlerini yıkayıp kahvaltıya oturduklarında, kadın neşeyle gülümseyerek “Gece size bit gelmemiştir umarım,” dedi. Sanşıro da ciddi bir tavırla, “Evet, gelmedi. Sağ olasınız, sayenizde,” gibisinden bir şeyler söyledi ve başını öne eğip yemek çubuklarını çanağındaki üzüm bezelyelerine¹² daldırdı.

Hesabı ödeyip handan çıktılar, istasyona vardıkları zaman kadın, ilk kez, Yokkai şehrine gideceğini söyledi Sanşıro’ya. Sanşıro’nun treni kısa bir süre sonra geldi. Kadınsa, kendi treni henüz gelmediğinden biraz beklemek zorunda kalacaktı. Sanşıro’ya biletlerin kontrol edildiği yere kadar eşlik eden kadın, “Size türlü sıkıntı çıkardım... Sağhıcakla kalın,” diyerek kibarca eğildi. Sanşıro, tek eli çantası ve şemsiyesiyle dolu vaziyette, serbest eliyle o eski şapkasını çıkartıp tek kelimeyle “Elveda,” dedi. Kadın, onun yüzünü uzun uzun süzdü; ama sonra, sakın bir ses tonuyla “Siz cesarettten oldukça yoksun bir insansınız, değil mi?” diyerek sırttı. Sanşıro, kendini platformun üstüne fırlatılıp atılmış gibi hissetti.

Vagona bindikten sonra iki kulağı birden yanmaya başladı. Bir süre, koltuğunda büzülerek oturdu. Nihayet kondüktörün düdüğü, uzun trenin her yanından işitildi. Tren hareket etti. Sanşıro, başını usulca pencereden dışarı çıkardı. Kadın çoktan bir yerlere gitmişti bile. Gözüne sadece istasyonun büyük saati çarptı. Sanşıro, yine usulca kendi koltuğuna döndü. Vagona pek çok yol arkadaşı vardı. Ama Sanşıro’nun haline, tavrına bakan bir tek kişi bile yoktu.

12 Şeker içeren bir tür baklagil yemeği. (ç.n.)

Sadece çaprazında oturan adam, koltuğuna otururken Sanşıro'ya şöyle bir baktı.

Adamın bakışı, Sanşıro'yu nedense huzursuz etmişti. “Kitap filan okuyup kafa dağıtayım,” diye düşünüp çantasını açtığında, dün geceki Batı tarzı havlusu sıkıca rulo edilmiş halde karşısına çıktı. Onu yana ittirip altına elini uzattı, neye rastlarsam bahtıma deyip tuttuğu şeyi çektiğinde, çantadan çıka çıka okusa da anlamayacağı bir Bacon derlemesi çıktı. Bacon’a hürmetsizlik denecek kadar ucuz, iple tutturulmuş bir ciltti bu. Aslında trende kitap okumaya niyeti yoktu ama bavulunda kitapları koyacak yer bulamayınca bunu, başka iki üç ciltle beraber çantasına koymuştu ve ne şans ki şimdi eline bu kitap gelmişti. Sanşıro, Bacon’ın kitabının yirmi üçüncü sayfasını açtı. Aslında başka bir kitap da olsa, kendini okuyabilecek gibi hissetmiyordu. Hele Bacon okumak, içinden hiç gelmiyordu tabii ki. Yine de Sanşıro, istemeye istemeye yirmi üçüncü sayfayı açtı, sayfanın her yerine göz gezdirdi. Sanşıro, yirmi üçüncü sayfanın huzurunda, geçen gecenin muhasebesini yapmak niyetindeydi.

O kadın neyin nesiydi öyle? Dünyada öyle kadınlar da var mıydı yani? Kadın dediğin, öylesine sakın, öyle kayıtsız olabilen bir şey miydi? Cehalet miydi bunun adı, yoksa cüret miydi? Yoksa “safılık” sözcüğü mü daha uygundu? Yani, işi sonuna kadar götürmediği için şimdi hiçbir şey anlayamıyordu. Keşke cesaret edip kadınla biraz daha konuşmuş olsaydı. Ama korkunçtu. Ayrıldıkları an suratına, “Siz cesarettten yoksun birisiniz,” denince irkilmmişti. Yaşadığı yirmi üç yıldaki zaafların bir seferde gözler önüne serildiğini hissetmişti. Ana babası bile, ona bu kadar ustaca laf dokunduramazdı.

Sanşıro’nun morali şimdi iyice bozulmuştu. Adeta hiç tanımadığı birisi, onu yüzünü yere eğdirecek kadar azarlamıştı. Bacon’un yirmi üçüncü sayfası karşısında dahi, kendini çok mahcup hissediyordu. Paniklemeden, sakince düşünmesi lazımdı. Mesele ne aldığı tahsildi ne üniversite öğrencisi olması. Karakteriyle ilgili bir konuydu bu. Başka şekilde davranırsa daha iyi olurdu herhalde. Ama belki de, bir kadından gelen öyle bir çıkışa, eğitilmiş birisi olarak

kendisinin başkaca tepki vermesi olanaksızdı. O halde, kendisinin kadınlara temkinsizce yaklaşmaması gerekiyordu. Bir tür özgüvensizlikti bu. Resmiyete hapsolmaktı. Adeta bir sakatlıkla doğmuş olmak gibiydi. Lakin...

Sanşıro, aklındaki konuyu değiştirip başka bir dünyayı düşünmeye koyuldu. Şimdi Tokyo yolundaydı. Üniversiteye girecekti. Ünlü âlimlerle dirsek teması kuracaktı. Klas sahibi öğrencilerle ahbablık edecekti. Kütüphanede araştırma yapacaktı. Yazarlıkla uğraşacaktı. Toplumdan itibar görecekti. Annesi mutlu olacaktı. Böyle bir geleceği tembelce düşünüp keyfini geri getirdi, artık yüzünü yirmi üçüncü sayfaya gömme ihtiyacı duymuyordu. Pat diye başını kitaptan kaldırdı. Kaldırınca, çaprazındaki o adamın yine kendisine doğru baktığını gördü. Bu sefer, Sanşıro da adamın bakışlarına karşılık verdi.

Adam, kalın bir bıyık bırakmıştı. Yüz hatları narindi, göze biraz Şinto rahibi gibi gelen bir adamdı. Yalnız dümdüz ve uzun burnu, ona Avrupalı bir hava veriyordu. Öğrencilik hayatı henüz devam eden Sanşıro, ne zaman böyle bir tip görse onun bir öğretmen olduğunu varsayardı. Adam sade desenli bir kimononun altına, mütevazı beyaz bir gömlek giymişti; çorapları çivit mavisiydi. Bu kıyafetten yola çıkarak, Sanşıro karşısındakinin ortaokul öğretmeni olduğuna hükmetti. Görkemli bir gelecek hayali kuran Sanşıro'nun gözüne gayet sıkıcı görünen biriydi. Adam kırkında vardı. Bu saatte sonra kendini geliştiremezdi herhalde.

Adam sigarasından derin nefesler çekiyordu. Burnundan uzun duman sütunları çıkıyordu; kollarını kavuşturarak oturuşuna bakınca, ne kadar rahat bir adam diye düşünüyordunuz. Ve siz tam öyle düşününce, adam ansızın, belki tuvalete gitmek için, ayağa kalkıyordu. Kalkınca hımlayarak gerindiği de oluyordu. Galiba canı sıkılıyordu. Yanındaki yolcu, okuduğu gazeteyi bitirip yanına koyduğunda adam, gazeteyi ödünç almak için teşebbüste bulunmadı. Sanşıro durumu yadırgamıştı, Bacon derlemesini bir kenara bırakıverdi. Başka bir roman çıkarıp gerçekten okusam mı diye düşün-

dü ama üşendiği için bu fikrinden caydı. Onun yerine, önündeki adamın gazetesini ödünç almak istedi. Ne yazık ki, önündeki adam çoktan uykuya dalmış, horlamaya başlamıştı bile. Sanşıro elini uzatıp gazetenin üstüne elini koydu ve bilmiyormuş gibi yaparak, “Bu gazeteyi okuyan var mı?” diye bıyıklı adama sordu. Adam rahat bir suratla, “Yoktur herhalde. Okuyunuz,” dedi. Gazeteyi ele geçiren Sanşıro’nun ise, içi hiç rahat etmedi.

Gazeteyi açtı ama içinde okumaya değecek pek bir şey yoktu. Bir iki dakikada, gazeteye göz gezdirmeyi bitirdi. Gazeteyi güzelce katlayıp önceki yerine koyarken, adama başıyla selam verdi; adam da şöyle bir selam verip, “Lise öğrencisi misin?” diye sordu.

Sanşıro, taktığı eski şapkadaki amblemin izi, bu adamın gözüne çarptığı için mutlu olmuştu. “Evet,” diye cevapladı.

“Tokyo’da mı okuyorsun?” diye sordu adam bu sefer.

Sanşıro ilk önce “Hayır, Kumamotoluyum,” dedi. “Ancak...” diye sürdürecekken sustu. Üniversite öğrencisiyim demek istemişti ama bunu belirtmenin gereği yok diye düşünerek çekinmişti. Beriki “Ah, demek öyle,” deyip sigarasını tüttürmeyi sürdürdü. Neden Kumamotolu bir öğrenci yılın bu döneminde Tokyo’ya gidiyor ki diye de sormadı üstelik. Anlaşılan Kumamotolu öğrenciler hiç ilgisini çekmiyordu. Tam bu sırada, Sanşıro’nun karşısında uyumakta olan adam “Hımm, demek öyle,” dedi. Konuştuğu halde besbelli uykudaydı. Kendi kendine konuşmuş filan da değildi. Bıyıklı adam Sanşıro’ya bakıp neşeyle gülümsedi. Sanşıro, fırsattan istifade, “Siz nereye gidiyorsunuz?” diye sordu.

Adam ağır ağır: “Tokyo,” dedi ve sustu. Artık Sanşıro’ya, bir ortaokul öğretmeni gibi görünmüyordu. Ama üçüncü sınıf vagona bindiğine göre, öyle mühim birisi de olamazdı. Sanşıro, sohbeti o noktada bitirdi. Bıyıklı adam da kollarını bağlayıp ara sıra takunya-sının¹³ burnuyla tempo tutup zeminden ses çıkartıyordu. Herhalde canı çok sıkılıyordu. Ama bu adamın sıkıntısı, ona konuşma isteği vermeyen bir sıkıntıydı.

Buharlı tren Toyohaşi’ye vardığında, uyuyan adam hop diye

13 O yıllarda pek çok Japon, geleneksel tahta takunyaları Batı tarzı kunduraya tercih ediyordu. (ç.n.)

kalktı ve gözlerini ovuşturarak vagondan indi. “Aferin doğrusu, nasıl da doğru zamanda uyanmayı başarabildi,” diye düşündü Sanşıro. Sonra adamın, uyku sersemliğiyle durakları karıştırmış olabileceğini düşünerek pencereden baktı ama katıyen öyle bir durum yoktu. Yolcu sağ salım bilet kontrolünden geçti, aklı tamamen yerinde bir insanın yürüyüşüyle çıkıp gitti. Sanşıro rahatlamıştı, deminki koltuğunun karşısındaki yere geçti. Böylece, bıyıklı adama komşu olmuştu. Bıyıklı adam ise, pencereden boynunu uzatmış bir satıcıdan beyaz şeftali alıyordu.

Şeftalileri kendisiyle Sanşıro’nun arasına koyup, “Buyurmaz mısın?” dedi.

Sanşıro teşekkür edip bir tane yedi. Bıyıklı adam şeftaliyi seviyordu anlaşılan, iştahla yiyordu. Sanşıro’ya da, “Biraz daha ye,” dedi. Sanşıro, bir şeftali daha yedi. İkisi beyaz şeftalileri yerken aralarında, havadan sudan sıcak bir sohbet başladı.

Adamın teorisine göre şeftali, meyveler arasında en bilge¹⁴ görüneniydi. Tatları nedense bir acayıptı. Üstelik çekirdeklerinin şekli de çok tuhaftı. Her yerlerinde ufak delikler vardı, görüntüleri çok komikti. Sanşıro, ilk kez işittiği bu teoriyi duyunca, amma da sıkıcı muhabbeti varmış bu adamın diye düşündü.

Sonra adam şöyle bir şey anlattı: Guguk¹⁵ meyveyi çok severmiş. Ne kadar meyve bulsa hepsini yiyebilirmiş. Bir keresinde şarapta bekletilmiş on altı hurmayı birden yemiş. Hurmalar ona dokunmamış bile. Bendeniz Guguk’la boy ölçüşemem doğrusu. Sanşıro bunları gülümseyerek dinliyordu. O an ilgisini çeken tek şey Guguk’tu sanki. Sanşıro kendi kendine, “Ben de Guguk’tan bahsedeyim,” diyordu ki, adam “İnsan sevdiği şeye el uzatıyor doğal olarak. Başka çaresi yok. Domuzların eli yok ama onlar da burunlarını uzatıyorlar. Domuzu bağlayıp kımıldamaz hale sokarsan, o burnunun önüne de

14 Orijinal metinde Sennin: Çin / Japon mitolojisinde ölümsüzlüğün sırrını bulmuş bilgelere verilen ad. Bazı efsanelere göre, bilgelerin ölümsüzlük kaynağı sihirli bir şeftalidir. (ç.n.)

15 Japon şair Noboru Masaoka (1867-1902), “Şiki” (Guguk) mahlasıyla yazardı. (ç.n.)

leziz bir şeyler koyarsan, hayvan kımıldayamıyor ya, burnu uzadıkça uzarmış. Yemeğe ulaşana kadar uzarmış burnu. Dünyada güçlü bir arzudan daha korkunç hiçbir şey yoktur,” dedi ve gülümsedi. Konuşma tarzı, ciddi mi yoksa şaka yollu mu konuştuğunu ayırt etmeyi zorlaştırıyordu. “Çok şükür biz domuz değiliz. Burnumuz istediğimiz her şeye doğru uzasaydı, şimdiye kadar mutlaka trene sığmamızı önleyecek kadar uzun burunlarımız olurdu.”

Sanşıro kıkırdadı. Ama muhatabının çehresi, şaşılacak kadar sakindi.

“Sahiden ürkütücü. Leonardo Da Vinci denen adam, bir keresinde şeftali ağacına arsenik enjekte etmiş biliyor musun; zehir ağacın meyvelerine gidecek mi diye deney yapmış. Ne yazık ki ağacın meyvesini yiyip ölenler olmuş. Ürkütücü, ürkütücü. Dikkat etmezsen başına her şey gelebilir,” diye diye, peş peşe yediği beyaz şeftalilerin çekirdeklerini ve kabuklarını bir gazete kâğıdına sardı ve pencereden dışarıya attı.

Artık Sanşıro’nun içinden gülmek gelmiyordu. Leonardo Da Vinci’nin ismini duyunca biraz irkilmiş, nedense geçen geceki kadını anımsamış ve içinde acayip bir rahatsızlık duymuştu; bu yüzden içine kapandı. Ama adam bunu fark etmişe benzemiyordu. Niha yet, “Tokyo’nun neresine?” diye sordu.

“Aslında oraya ilk kez gidiyorum, şehri pek tanımıyorum... Şimdilik, bizim memleketlilerin konukevinde kalacağım herhalde,” dedi.

“Öyleyse artık Kumamoto’ya...”

“Geçen dönem mezun oldum.”

“Haa, demek öyle,” dedi adam ama ne bir tebrik cümlesi ne bir aferin ekledi. Sadece, sanki çok doğal bir şey söylercesine, “Öyleyse şimdi üniversiteye gireceksin herhalde?” diye sordu.¹⁶

Sanşıro verecek uygun bir karşılık bulamadı. Onun yerine, “Evet,” diye iki heceyle yetindi.

16 O yıllarda Japonya’da sadece birkaç üniversite vardı ve bunların çoğu Tokyo’daydı. Taşralı Sanşıro, üniversiteli olmayı büyük bir başarı sayıyor ve karşısındakinin kayıtsızlığına şaşıyor. (ç.n.)

“Bölümün ne?” diye bir soru geldi bu kez.

“Sosyal bilimler.”

“Hukuk mu?”

“Hayır, edebiyat.”

“Haa, demek öyle,” diye tekrarladı adam. Bu “Haa, demek öyle”leri her duyuşta Sanşıro bir tuhaf oluyordu. Karşısındaki kesinlikle ya çok eğitilmiş biriydi ve Sanşıro’yu önemsiz görüyordu ya da üniversitelerle tümünden alakasız, onları umursamayan bir adamdı. Ama Sanşıro bu iki ihtimalden hangisinin geçerli olduğunu kestiremiyor; bu adama karşı nasıl bir tutum takınacağını da bilemiyordu.

Hamamatsu’da ikisi beraberce konserve yediler. Yemekleri bittiği halde tren hareket etmedi. Sanşıro pencereden baktığında, dört beş tane Batılı insanın trenin yanında gezindiğini gördü. Aralarında galiba evli bir çift vardı, hava sıcak olduğu halde kol kola girmişlerdi. Kadın tepeden tırnağa bembeyaz bir kimono giymişti ve çok güzeldi. Sanşıro, doğduğu günden bugüne dek sadece beş ya da altı tane Batılı görmüştü. İkisi, Kumamoto’daki lisesinde öğretmen-di ve bu iki öğretmenden biri de ne yazık ki bir kamburdu. Kadın olarak bildiği tek Batılı bir misyonerdi. Gayet sivri bir suratı vardı o kadının; mezgit balığına, sarıkuyruğa veya baraküdaya¹⁷ benzerdi. Dolayısıyla, böylesine gösterişli ve güzel bir Batılı, Sanşıro’nun gözüne hem çok ilginç geliyordu, hem de çok asil görünüyordu. Sanşıro, kadını seyretmeye dalmıştı. “Batılıların kendilerini beğenmesine şaşmamak gerek,” diye düşündü. “Eğer Batı dünyasına gidip böyle insanların arasında kalsam kesinlikle kendimi çok küçük hissederdim,” dedi kendi kendine. Batılı çift penceresinin önünden geçerken Sanşıro kulak kesilip dinledi, ama konuşmalarından hiçbir şey anlayamadı. Telaffuzları, Kumamoto’daki öğretmenininkinden çok farklıydı.

17 Soseki nükte yapıyor. Japon yazısıyla “Kamasu” (baraküda) diye yazar-ken kullanılan karakter, “misyoner” sözcüğü yazılırken kullanılan karaktere benzer. Ve balık, Hristiyanlıkta Mesih’i simgeler. (ç.n.)

Biraz sonra, yol arkadaşı pencereden başını uzatıp, “Tren hareket edeceğı benzemiyor,” diyerek az önce geçip gitmiş Batılı çifte göz attı. “Ah, güzelmış,” diye mırıldandı ve hafifçe esnedi. Sanşıro, kendisinin tam bir taşralı gibi davrandığını fark edip boynunu pencereden içeri çekti ve oturdu. Adam da, onun ardından koltuğına döndü ve “Batılılar da pek güzel oluyor değil mi?” dedi.

Sanşıro, uygun bir karşılık bulamayıp gülümsemekle yetindi. O gülümseyince bıyıklı adam, “İkimize de acıyorum,” deyiverdi. “Böyle suratlarımız oldukça, böyle çelimsiz göründükçe, istediğimiz kadar Japon-Rus Savaşı’nı kazanalım, Büyük Güçler arasına girelim fayda etmez. Zaten binalara da baksan, bahçelere de baksan ikisi de yüzlerimize benzeyen yerler... Madem Tokyo’ya ilk defa gidiyorsun, Fuji Dağı’nı görmüşlüğün de yoktur. Buradan görünüyor, iyice bak bakalım. O, Japonya’daki en ünlü şey. Onun dışında övüneceğimiz hiçbir şeyimiz yok. Bu arada o Fuji Dağı da, ezelden beri var olmuş doğal bir şey, yani başarıdan sayılmaz. Bizim diktiğimiz bir şey değil,” dedi ve tekrar gülümsedi. Sanşıro, Japon-Rus savaşından¹⁸ sonra böyle bir insanla karşılaşacağını aklının ucundan bile geçirmemişti. Adam ona sanki Japon değilmiş gibi geliyordu.

“Fakat Japonya gelecekte adım adım gelişecek,” diye ülkesini savundu. O zaman adam, sanki olup bitmiş bir şeyden bahseder gibi, “Mahvolacak,” dedi. Eğer Kumamoto’da birisi ağzından böyle bir söz çıkaracak olsaydı, o saat yumruğı yerdı. Hatta belki de vatan haini muamelesi görürdü. Sanşıro, böyleli fikirlerin kafasının bir köşesine bile girmesine müsaade etmeyen bir atmosferde büyümüştü. O yüzden adamın, gençliğinden istifade edip onunla dalga geçiyor olabileceğini düşündü. Adam, halen neşeli neşeli gülümsüyordu. Buna rağmen o sakın konuşma tarzında alay eder gibi bir hal de yoktu. Sanşıro adamı çözememişti, onunla muhatap olmamaya karar verip sustu. O zaman adam şöyle dedi:

“Tokyo Kumamoto’dan geniştir. Japonya da Tokyo’dan ge-

18 Japonların zaferiyle biten savaş, ekonomik anlamda önemli bir kazanç getirmese de Japonya’ya dünya çapında büyük prestij sağlamış ve Japonlara özgüven vermişti. (ç.n.)

niştir. Ve Japonya'ya..." Sözüünü yarıda kesti, Sanşiro'nun yüzüne bakıp onun kendisini dinlediğinden emin oldu. "Japonya'ya kıyasla da insanın kafası geniştir," dedi. "Aklını ele geçirmelerine izin verme. Yoksa Japonya'ya hizmet ettiğini sanırken bile sadece ona zarar verirsin."

Bu sözleri duyduğu an, Sanşiro, Kumamoto'yu sahiden geride bırakmış olduğunu hissetti ve anladı ki, Kumamoto'da geçirdiği günler boyunca kendisi çok ödlele birisi olagelmişti.

O akşam Sanşiro, Tokyo'ya ulaştı. Bıyıklı adam, ayrıldıkları ana kadar ona ismini söylemedi. Sanşiro, "Tokyo'ya vardıldıktan sonra, elimi sallasam böyle bir adama çarpacak nasılsa," diye düşündü ve adamın adını soyadını sormaya kalkışmadı.

İKİ

Sanşiro'yu Tokyo'da şaşırtan pek çok şey vardı. İlk önce, elektrikli tramvayların çıkardığı “çin-çin” sesine şaşırdı. Sonra, iki çin-çin sesi arasında inanılmaz sayıda insanın binip inmesine şaşırdı. Daha sonra Marunouçi'de¹⁹ şaşırdı. Onu en çok şaşırtansa, ne kadar giderse gitsin Tokyo'nun bir türlü bitmek bilmemesiydi. Üstelik nereye yürürse yürüsün, sökülmiş kalaslar ve yığılmış molozlar buluyordu; her sokağın yanında iki üç tane yeni ev vardı, yarısı yıkılmış depoların ayakta kalmış ön yaralarına bakınca insanın içi daralıyordu. Her şey imha edilme halindeydi adeta. Ve aynı anda, her şey inşa edilmekteydi. Acayip bir hareketlilikti bu.

Sanşiro çok şaşkıındı. Yani, alelade bir köylü ilk defa kentin ortasında durduğunda ne kadar şaşırsa, Sanşiro da o kadar şaşırmıştı. Şimdiye dek aldığı tahsil, onun şaşırmasını önlemekte reçetesiz satılan bir ilaç kadar bile etkili olamamıştı. Bu şaşkınlıkla beraber, Sanşiro'nun özgüveni yaklaşık yüzde kırk oranında azalmıştı. Kendini çok rahatsız hissediyordu.

Eğer bu vahşi faaliyet, gerçek dünya denen şeyin ta kendisiyse, demek ki kendisinin bugüne kadarki yaşantısı gerçek dünyayla tamamen alakasızdı. Adeta bir mağarada, uykuda yaşamıştı. O halde bugünden sonra uyumayı bırakıp bu faaliyete katılabilecek mi diye sorarsanız, bu onun için pek de kolay olmayacaktı. Şu an, o

19 Kelime manasıyla “Halka İçi”. O dönemin önemli bir alışveriş bölgesi. (ç.n.)

faaliyetin tam ortasında duruyordu. Ancak dört bir yanında sürüp gitmekte olan o faaliyet gözlerinin önüne serilmişti, o kadar. Bir öğrenci olarak sürdürdüğü yaşantıda değişiklik yoktu. Dünya, ileri geri çalkalanıp duruyordu. Kendisi o çalkantıyı seyrediyordu. Ama o çalkantıya katılmak elinden gelmezdi. Kendi dünyası ile gerçek dünya, birer kenarlarıyla yan yana gelmiş olsalar da, halen kesişmemişlerdi. Gerçek dünya, ileri geri çalkalanarak ve Sanşıro'yu geride bırakarak geçip gidiyordu. Sanşıro çok huzursuz olmuştu.

Sanşıro, Tokyo'nun göbeğinde durup elektrikli ve buharlı trenlerin, beyaz kimono giymiş insanların, siyah kimono giymiş insanların faaliyetini seyrederken bunları hissetti. Ancak öğrencilik yaşantısının arka planında yatmakta olan fikir dünyasındaki hareketliliğin hiç mi hiç farkında değildi. Meiji çağının²⁰ fikir dünyası, Batı âleminin tarihinde üç asırda yaşanan her şeyi, son kırk yılda tekrar etmişti.

Sanşıro'nun, hareketli Tokyo'nun bağrında kapana kısıldığı, tek başına tutsak olduğu o günlerde, memleketteki annesinden bir mektup geldi. Bu, onun Tokyo'dayken aldığı ilk mektuptu. Zarfı açtığında karşısına çıkan sayfalar, bir sürü şeyden bahsediyordu. Evvela, bu yıl da hasadı çok şükür kaldırdık diye başlıyor, sağlığına mutlaka dikkat etmelisin diye bir ikazla devam ediyor, Tokyo'da herkes kurnazdır ve insanlar kötüdür, o yüzden dikkatli ol diyor, okul harçlığını her ayın sonunda yollayacağız, için rahat olsun diye ekliyor, Katsutalardan Bay Masa'nın yeğeni olan biri hükümet okulundan mezun olmuş da temel bilimler akademisine mi neye girmiş, onu bir ziyaret et ki sana yardım etsin diye bitiyordu. Anlaşılan annesi en önemli şeyi, yani o adamın ismini yazmayı unutmuştu da, mektubun kenarına "Bay Souhaçi Nonomiya" diye eklemişti. Mektubun kenarında iki üç tane not daha düşülmüştü: Saku'nun kömür karası atı hastalandı öldü, Saku çok zor durumda kaldı, deniyordu. Mivatalardan Bayan O-Mitsu sana tatlıbalık yolladı, ama

20 İmparator Meiji'nin saltanat çağı (1868-1912) Japonya için hızlı bir modernleşme devri oldu. Nice Batılı fikir akımı ülkeye bir anda geldi ve bunlar özümсенene kadar tuhaf bir keşmekeş yaşandı. Örneğin Japon mimarisi barok, rokoko ve oryantalist tarzların her birini üç beş yıl deneyip terk etti. (ç.n.)

Tokyo'ya gönderseydik balıklar yolda kokardı o yüzden hepsini biz yedik, diye de bir not vardı.

Sanşıro mektuba bakınca, sanki eline karanlık çağlardan kalma bir belge geçmiş gibi hissetti. Annem kusura bakmasın ama benim bunları okuyacak zamanım yok diye düşündü. Yine de mektubu baştan sona iki kez okudu. Bir diğer deyişle, Sanşıro gerçek dünyayla bir şekilde temas kurmuş olsa bile, şimdilik annesinden başka kimsesi yoktu. Ve o annesi de, eski bir taşra beldesinin eski kafalı insanlarından biriydi. Ondan başka, bir de trende tanıştığı kadın vardı. O da, bir şimşek gibi gelip geçmişti. Kadınla tanışıklığı, birliktelik denmeyecek kadar kısa sürmüştü ve çok keskin geçmişti. Sanşıro, annesinin sözünü dinleyip Souhaçi Nonomiya'yı ziyaret etmeye karar verdi.

Sonraki gün, normalden bile daha sıcak²¹ bir gündü. Sanşıro, “Okullar tatil, o yüzden temel bilimler akademisine gitsem bile Nonomiya'yı orada bulamayabilirim,” diye düşündü. Ama annesi Nonomiya'nın hangi yurttaki kaldığını yazmadığı için, hele gidip bir soralım bakalım dedi ve öğleden sonra dörtte, lisenin yanından geçince az ilerideki Yayoi Mahallesi²² kapısından kampüse girdi. Yol bir parmak tozla kaplıydı ve bu tozda, tahta takunyaların dişleri, ayakkabıların tabanları, hasır sandaletlerin altları net desenler bırakmıştı. Arabaların²³ ve bisikletlerin izleri sayılamayacak kadar çoktu. Kalbi boğacak kadar iç sıkıcı bir yoldu, ama kampüse girince insan kendini üniversiteye layık bir bahçede, ağaçlar arasında buluyor ve biraz rahatlıyordu.

Sanşıro, en yakındaki kapıdan geçmeye yeltendi ama kapı kilitliydi. Binanın diğer yanına dolanması da hiçbir işe yaramadı. Sanşıro, sonunda binanın yan tarafına çıktı. “Şansımı bir de

21 Tokyo oldukça sıcak bir iklime sahiptir. (ç.n.)

22 1884'te bu kapı yanında yapılan kazıda tarihi eserler bulundu. Eserler Japonların Asya anakarasından gelen atalarınca kurulmuş ilk uygarlıktan kalmaydı. Bu uygarlık halen “Yayoi Kültürü” diye anılır. (ç.n.)

23 Bu sözle kısmen at arabaları, ama daha ziyade el arabaları ve çekçekler kast ediliyor. (ç.n.)

burada deneyeyim,” diyerek yan kapıyı itince kapı ardına kadar açıldı. Koridorun köşesinde bir müstahdem uyukluyordu. Sanşıro neden geldiğini söyleyince, müstahdem kafasını toplamak istercesine Ueno ormanının manzarasını seyretti ve aniden, “Belki buradadır,” deyip bir odaya girdi. Kısa bir sessizlik oldu. Adam nihayet odadan çıktı. Dostça bir tavırla, “Buradaymış. Geliver hele,” dedi. Sanşıro, müstahdemın peşine takılıp köşeyi döndü, beton koridordan geçip bir kat aşağıya indi. Dünya birden loşlaşmıştı. Dışarıdaki yakıcı güneşte kamaşmış gözleri bir müddet iyi göremedi, ama bir süre sonra karanlığa alıştı. Burası bodrum kat olduğundan nispeten serindi. Sol tarafında bir kapı vardı ve kapı aralık duruyordu. Orada, bir çehre seçiliyordu. Alnı geniş, gözleri iri, Budist keşişleri hatırlatan bir çehreydi. Yazlık gömleğinin üstüne ceket giymişti ama ceketinde yer yer lekeler vardı. Boyu hayli uzundu. Bu sıcak havada bile terlemeyecek kadar sıska biriydi. Eğilip selam verdiğinde, ensesi ve sırtı sanki cetvel yutmuşçasına dümdüz oluyordu.

“Buyurun,” diyerek yüzünü eşikten geri, odaya çevirdi. Sanşıro kapının önüne geldi ve odanın içine göz attı. Genç Nonomiya, bir sandalyeye oturmuştu bile. Bir kez daha, “Buyurun,” dedi. Buyurun diyerek davet ettiği yerde bir sehpa vardı. Dört çubuğun üstüne oturtulmuş bir tahtadan ibaret, sade bir şeydi. Sanşıro, sehpayı oturup adama kendini tanıttı. Sonra da, “Sizinle tanıştığıma gerçekten çok memnun oldum,” diye ekledi. Nonomiya, sadece, “Evet, evet,” diyerek onu dinliyordu. Tavırları, trende beyaz şeftali yiyen adaminkine benziyordu. Sanşıro artık diyeceklerini tüketmişti, sustu. Nonomiya da, “Evet, evet,” demeyi kesti.

Etrafına bakınca, daha önce fark etmediği meşeden bir masa gördü. Masanın üstü epey kalabalıktı; orada her yanından kalın kablolar görünen bir makine, makinenin yanında da kocaman bir cam çanak dolusu su vardı. Bunlardan başka bir ege, bir bıçak, bir de boyunbağı duruyordu. Son olarak masanın uzak köşesine, bir metre eninde granit bir levha üzerine, turşu kavanozu ebadında bir acayip aygıt konmuştu. Sanşıro, gözlerini bu kavanoz benzeri şeyin ortasına açılmış iki deliğe yaklaştırdı. Delikler, koskoca bir yılanın

gözleri gibi parlıyordu. Nonomiya gülümseyerek, “Işık çıkarıyor değil mi?” dedi. Sonra da, açıklamaya koyuldu:

“Gündüz saatlerinde aygıtları hazırlıyoruz, gece olup diğer insanlar dinlenmeye çekildikten sonra, bu sessiz ve karanlık depoda, teleskopla o göz küresine benzer şeylere bakıyoruz. Ve ışı-
nım basıncını ölçme deneyleri yapıyoruz. Bu yılın başından beri bu işle uğraşıyoruz ama ekipman yetersizliği gibi sıkıntılar yüzünden istediğimiz sonuçları alamadık. Yazın burası nispeten tahammül edilebilir bir yerdir, ama soğuk geceler başlayınca dayanması çok zordur. Palto giyip boynuna atkı dolasan bile öyle soğuktur ki, çalışamazsın.”

Sanşıro çok şaşırılmıştı. Şaşkınca, “Işık nasıl basınç yapacak ki? Yapsa bile o basınç ne işe yarayacak ki?” diye düşündü, anlatılanların özünü kavramak için çırpınıyordu.

Sonra Nonomiya, Sanşıro’ya “Bak bakalım,” dedi. Sanşıro yarım bir ilgiyle, taş levhanın iki üç adım önünde duran teleskobun yanına gitti ve sağ gözünü merceğe dayadı, ancak hiçbir şey göremedi. Nonomiya, “Durum ne, görebiliyor musun?” diye sordu. “Bir şey görünmüyor,” diye cevapladı Sanşıro. “Ah, kapağını çıkarmamışsınız,” dedi Nonomiya, sandalyesinden kalkıp geldi ve teleskobun önünü kapatan şeyi çıkardı.

Sanşıro teleskoptan bakınca, sadece kenarları flu bir ışık ve bu ışığın içinde, ölçüm amacıyla çizilmiş derece çizgilerini gördü. Aşağıda 2 rakamı okunuyordu. Nonomiya tekrar, “Durum ne?” diye sordu. Sanşıro, “2 rakamı görünüyor,” deyince, “Şimdi çalıştıracam,” dedi ve karşıya geçip bir şeyler yapmaya başladı.

Derece, ışık huzmesinin içinde hareket etmeye başladı. 2 rakamı kayboldu. Onun yerine 3 rakamı geldi. Sonra o da yerini 4 rakamına bıraktı. Ve 5’e. Böylece 10 rakamına kadar çıktı gösterge. O zaman derece, tersine hareket etmeye başladı. 10 rakamı kayboldu, 9 rakamı kayboldu, 8’den 7’ye, 7’den 6’ya, gösterge adım adım 1’e kadar geldi. Nonomiya tekrar, “Durum ne?” dedi. Sanşıro şaşalayarak teleskoptan gözünü ayırdı. Gördüğü derecenin ne anlama geldiğini sormaya cesaret edemedi.

Kibarca teşekkür edip depodan ayrıldı. İnsanların gezindiği yere çıktığında, dünya halen cayır cayır yanıyordu. Sanşıro, sığağa rağmen derin bir nefes aldı. Batıya doğru alçalmakta olan güneş, tepeye yandan vuruyor; tepenin her iki tarafındaki mühendislik bölümü binalarının camları alev almışçasına parlıyordu. Gökte tek bulut yoktu, açık gökten, Batı ufkundan yakıcı bir ateşin alevleri, kızıl bir pus halinde esip geliyor, Sanşıro kafasının tepesi yanıp kül olacakmış gibi hissediyordu. Yandan çarpan güneş sırtını ısıtırken, Sanşıro sol taraftaki ormanın içine girdi. Akşam güneşi, ormana da yandan vuruyordu. Siyaha çalan yemyeşil yaprakların arasından süzülen gün ışığı kızıldı. Zelkova ağaçlarının tombul gövdelerinde cırcırböcekleri ötüyordu. Sanşıro bir göletin kıyısına geldi ve çömelip oturdu.

Ortalık son derece sessizdi. Tramvayların sesi bile işitilmiyordu. Normalde Kızıl Kapı'nın²⁴ önünden geçmesi gereken tramvayın rotası, üniversitenin protestosu üzerine Koişikava'dan dolaşacak şekilde değiştirilmişti; Sanşıro memleketindeyken gazetede okumuştunu. Sanşıro, göletin kıyısına çömelmiş otururken deminki olayları hatırlırdan geçirdi. Civarından tramvayların bile geçmediği bu üniversite, toplumdan oldukça yalıtılmış bir yerdi.

İnsan kazayla kendini burada bulunca, bir bodrumda altı aydan fazla süre, ışığın basıncı deneyleri yapmış Nonomiya gibi insanlara rastlıyordu. Nonomiya son derece mütevazı giyinmişti ve ona dışarda rastlayan birisi, genç adamı elektik şirketinde çalışan bir teknisyen sanabilirdi. O bile besbelli, bir bodrumu ışık edinmiş ve hiç mi hiç savsaklamadan, kendini araştırmalarına adanmıştı. Ancak teleskobun içindeki gösterge ne şekilde kımıldarsa kımıldasın, gerçek dünya onunla ilgilenmeyecekti. Belki de Nonomiya'nın, gerçek dünyayla ömür boyu temas kurmaya niyeti yoktu. Yani Nonomiya, bu sessiz sakin atmosferi soluya soluya, öyle bir karaktere dönüşmüştü. Belki kendisi de günün birinde, farkına dahi varmadan, yaşamını dünyayla alakası kalmamış bir şekilde sürdürmeye başlayacaktı.

Sanşıro kımıldamadan göletin yüzeyine baktı, civardaki büyük

24 Japoncada "Akamon". Tokyo Üniversitesi'nin girişlerinden biri. (ç.n.)

ağaçların pek çoğunun yansıması suda kendini gösteriyordu; daha da derinlerde mavi gökyüzü görünüyordu. Sanşıro o an kendini tramvaylardan da, Tokyo'dan da, Japonya'dan da çok uzaklara gelmiş gibi hissetti. Fakat biraz sonra, bu duyguya bulut gibi bir yalnızlık bulaştı. Nonomiya'nın bodrumuna tek başına girip otursa, kendini ancak bu kadar ıssız hissederci. Kumamoto'daki lisesinde okurken, bu yerden daha da sessiz olan Tatsuta Dağı'na çıkmış, çuhaçiçeklerinin bürüdüğü oyun alanında uyumuş, adeta dünyayı unutmuştu; ama şimdi içine düştüğü yalnızlık duygusunu ömründe ilk kez tadıyordu.

Bunun sebebi, Tokyo'daki o delice hareketliliği görmüş olmak mıydı? Yoksa – Sanşıro'nun yüzü kızardı. Çünkü trende karşılaştığı kadını anımsamıştı. Galiba kendisine gerçek dünya lazımdı. Lakin gerçek dünyanın tehlikelerinden korkuyor ve ona yaklaşamayacağını hissediyordu. Sanşıro, “Bir an evvel öğrenci yurduna dönüp anneme mektup yazayım bari,” diye düşündü.

Gözünü sudan kaldırdığında, sol yanındaki tepenin eteklerinde iki kızın durduğunu gördü. Kızların ayaklarının dibinde gölet başlıyordu; arkalarında, dik bayırda bitmiş ağaçlardan bir koru, onun da ardında ise gösterişli kırmızı tuğlalardan gotik tarzda bir bina vardı. Ve batmaya yüz tutmuş güneş, tüm bunların ötesinden ışınlarını gönderiyordu. Kızlar yüzlerini güneşe doğru dönmüş duruyorlardı. Sanşıro'nun çömeldiği gölgelikten bakınca tepenin üstü müthiş aydınlık görünüyordu. Kızlardan biri parlıyordu adeta, yelpazeyle yüzünü gölgelemişti. Çehresi görünmüyordu. Ama Sanşıro, onun kimonosunun ve kuşağının rengini açıkça seçmişti. Hatta kızın çoraplarının beyaz olduğu da gözüne çarpmıştı. Sandaletinin bağcıklarının rengini değilse de, kızın hasır sandalet giydiğini görebilmişti. Diğer kıza bembeyaz giyinmişti. Onun elinde yelpaze yoktu. Alnını kırıstırarak karşı tarafa, dallarını gölete suyu örtmek ister gibi uzatan yaşlı ağaçlara bakıyordu. Yelpazeli kız ondan biraz daha ileride durmuştu. Beyazlı ise gerideydi, göletin kıyısına çok yakındı. Sanşıro'nun durduğu yer kızların tam karşısında değil, biraz çaprazındaydı.

O anda Sanşiro'yu etkileyen tek şey renklerin güzelliği idi. Ama taşralı olduğu için, renklerin gözüne neden güzel görüldüğü sorulsa ne sözle ne de yazıyla cevap verebilirdi. Sadece beyazlı kızın, bir hemşire olduğunu düşünüyordu.

Sanşiro kızlara bakakalmıştı. O bakarken beyazlı kız kımıldadı. Bu kımıldayışın bir amacı yoktu. Sanki ayakları öylesine, kendiliğinden yürüyüvermiş gibiydi. Sanşiro, yelpazeli kızın da hareket etmiş olduğunu fark etti. İki kişi, sözleşmişçesine amaçsız bir yürüyüşle tepeden aşağı indiler. Sanşiro da onları seyretti elbette.

Tepenin altında taştan bir köprü vardı. Kızlar köprüye uğramadan dümdüz yürürlerse, temel bilimler bölümünün oraya çıkarlardı. Köprüden geçerlerse, suyun öbür yakasına, yani Sanşiro'nun olduğu yakaya gelirlerdi. Kızlar taş köprüye adım attılar.

Yelpazeli, artık yüzünü gizlemiyordu. Sol elinde küçük, beyaz bir çiçek tutuyordu; onu koklaya koklaya yaklaştı. Burnunun altındaki çiçeğe baka baka yürüdüğü için gözleri aşağıya dönüktü. Böylece Sanşiro'nun bir adım önüne kadar geldi ve aniden durdu.

“Bu nedir acaba?” dedi ve yukarıya baktı. Başının üstünde kocaman bir gürgen ağacı, güneşi göstermeyecek kadar sık yapraklarını su kıyısına dek daire şeklinde yaymıştı.

“Bu bir gürgen,” dedi hemşire. Adeta çocuğa ders verir gibiydi.

“Demek öyle. Ama palamutları henüz olmamış,” dedi ve göğebakan yüzünü tekrar indirdiği an, Sanşiro'yla göz göze geldi. Sanşiro, kızın kara gözlerinin kımıldadığı ânı görmüştü. O an, renklere karşı duyduğu hisler kayboldu ve yerlerini, adını koyamadığı bir şeye bıraktı. Bu şey kısmen, trendeki kadından “Siz cesaretsiz birisiniz değil mi?” cümlesini işittiği an hissettiklerine benziyordu. Sanşiro, büyük bir korkuya kapıldı.

İki kız, Sanşiro'nun önünden geçtiler. Daha genç olanı, şimdiye dek kokladığı beyaz çiçeği Sanşiro'nun önüne bırakıp gitti. Sanşiro, ikilinin ardından uzun uzun baktı. Hemşire önden gidiyordu. Daha genç olan kızsız geriden gidiyordu. Şaşıla renklere arasından, boyanmamış kuşağının beyazı kendini gösteriyordu. Saçına

da bembeyaz bir gül takmıştı. O gül, gürgen ağacının gölgesinin altında, siyah saçlarının arasında öylesine ısıtılıydı ki!

Sanşıro dalgınlaşmıştı. Nihayet alçak sesle, “Bu bir çelişki²⁵,” dedi. Üniversitenin atmosferiyle o kız mı çelişiyordu, yoksa renklerle o bakışlar mı çelişiyordu, o kıza bakınca trendeki kadını anımsaması mı çelişkiydi, yoksa geleceği için aldığı iki karar birbiriyle mi çelişiyordu yahut deminki rastlaşmanın ona hem müthiş bir mutluluk, hem de korku vermesi mi çelişkiydi? Taşralı genç adam tüm bu soruların cevabını bilmiyordu. Ama bir yerlerde bir çelişki vardı.

Sanşıro, kızın bırakıp gittiği çiçeği yerden aldı ve kokladı. Ama çiçeğin herhangi bir kokusu yoktu. Sanşıro, çiçeği gölete fırlattı. Çiçek suda yüzüyordu. Ve ansızın, karşı kıydan birileri ona seslendi.

Sanşıro gözlerini çiçekten ayırdı. Uzun süredir taş köprüde duran Nonomiya’yı yeni fark etmişti. “Sen hâlâ burada mıydın?” diyor- du Nonomiya. Sanşıro cevap vermeden önce sessizce yürüdü. Taş köprüye çıkarak, “Evet,” dedi. Bu cevabı vermesi epey zaman almıştı. Ama Nonomiya, durumu hiç mi hiç yadırgamadı.

“Serinledin mi?” diye sordu. Sanşıro yine, “Evet,” dedi.

Nonomiya, bir müddet göletin sularına baktıktan sonra, sağ elini cebine sokup bir şeyler aradı. Cebinde, yarısı görünen bir zarf vardı. Bu zarfın üstündeki yazı, bir kadının el yazısına benziyordu. Nonomiya, düşündüğü şeyi bulamamış olacak ki, elini cebinden çıkardı ve şöyle dedi:

“Bugün cihazlarımızda ufak bir arıza çıktı da, akşamki deneyleri iptal ettik. Ben de eve gidiyordum, Hongo civarına doğru yürüyecektim. Sen de benimle yürümez misin?”

Sanşıro teklifi memnuniyetle kabul etti. Beraberce yokuşu çıkıp tepenin doruğuna vardılar. Nonomiya, az önce kızların durduğu yerde biraz duraksadı, bakışlarını karşıdaki yeşil ağaçların

25 Japoncada “çelişki, paradoks” manasında kullanılan *Mujun*, kelime anlamıyla “Mızrak ve Kalkan” demektir. Delici gücü sonsuz bir mızrak ve dayanıklılığı sonsuz bir kalkanın karşılaştığını hayal edin. (ç.n.)

arasından görünen kırmızı binada, bayırın yüksekliğine nispet yaparçasına durgun gölette gezdirerek:

“Güzel manzara değil mi? Şu ‘building’ bu noktadan biraz daha iyi görünüyor. Ağaçların arasında boşluk var çünkü. Güzel, değil mi? Fark ettin mi? O bina oldukça iyi inşa edilmiş. Mühendislik bölümünün binası da iyidir ama o bina daha güzel.”

Sanşiro, Nonomiya’nın estetik anlayışına biraz şaşmıştı. Ne yalan söylemeli, kendisi iki binadan hangisinin daha güzel olduğunu söyleyebilecek durumda değildi. Bu yüzden Sanşiro, tıpkı az önce Nonomiya’nın yaptığı gibi, söylenen her şeye “Evet, evet,” diye cevap verdi.

“Ya bu ağaçların ve suyun yarattığı etkiye ne demeli? Çok da ahım şahım bir şey değil ama Tokyo’nun tam ortasında olduğumuzu düşününce... Sakin bir yer, değil mi? Böyle bir mekân olmadan eğitim yapılamaz, değil mi? Tokyo son zamanlarda tam bir keşmekeş haline geldi, ne yazık ki. Şurası, Eğitim Sarayı...” diye, yürürken sağ eliyle bir binayı işaret etti. “Profesörlerin kurultay yaptıkları yer. Eh, neyse ki benim oraya işim düşmüyor. Bodrumda çalışmaktan başka bir şey yapmam gerekmiyor. Son zamanlarda ilim çok emek gerektirir oldu, biraz olsun tembellik etsen geride kalırsın. Benim bodrumdaki çalışmalarımıyla alay edenler var, ama öyle bir işle meşgulken insanın kafası canavar gibi çalışır. Beynin, elektrikli bir tramvaydan daha hızlı işlemeye başlar. Hatta yaz tatiline çıktığında hayıflanırsın,” diyerek başını engin göklere doğru kaldırdı. Gökyüzü, artık neredeyse kararmıştı.

Durgunlaşmış gökyüzünde ince beyaz bulutlar, bir fırçanın bıraktığı izler misali, yanlamasına uzanıp gidiyordu.

“Şunu biliyor musun?” dedi Nonomiya. Sanşiro, başını kaldırmayı saydam bulutlara baktı.

“Onların hepsi, aslında kar taneciklerinden oluşuyor. Böyle aşağıdan bakınca, hareket etmiyor gibi görünüyorlar. Ama aslında, yeryüzünde görülen kasırgalardan bile daha hızlı rüzgârlarca savruluyorlar. Ruskin’in eserlerini okudun mu?”

Sanşiro, cesareti kırılmış bir edayla okumadığını söyledi. No-

nomiya sadece, “Şu göğün resmi yapılsa ne ilginç olurdu. Belki de Haraguçi’yle konuşmalıyım,” dedi. Elbette Sanşıro, Haraguçi denen bu ressamın da kimin nesi olduğunu biliyordu.

İkisi, Baelz’in²⁶ bronz heykelinin önünden Karataçi Tapınağı’na bitişik demiryolu geçidine kadar yürüdüler. Heykelin önünden geçerken, “Bu heykel sence nasıl?” diye bir soruya maruz kalan Sanşıro yine bocaladı. Etrafta vızır vızır akan bir trafik vardı. Tramvaylar peş peşe geçip duruyordu.

“Tramvay sesi sinirini bozuyor mu?” diye sordu Nonomiya. Tramvayların gürültüsü, Sanşıro’ya göre sinir bozucu değil, dehşet verici düzeydeydi. Yine de, sadece “Evet,” demekle yetindi. Nonomiya ise, “Bence de sinir bozucu,” dedi. Ancak hiç de siniri bozulmuş gibi durmuyordu.

“Ben kondüktöre sormadan, tek başıma, kafama göre aktarma yapamıyorum. Son iki üç yılda tramvayların sayısı o kadar arttı ki. Hayatı kolaylaştırmak yerine zorlaştırıyorlar. Tıpkı benim araştırmalarım gibi,” diyerek gülümsedi.

Ders yılı yeni başladığı için, başlarında yeni lise şapkalarıyla yürüyen çok öğrenci vardı. Nonomiya neşeyle bu gençlere bakıyordu.

“Bir sürü yeni öğrenci var, değil mi?” dedi. “Gençlerin enerjisi hoşuma gidiyor. Bu arada, sen kaç yaşındasın?” diye sordu. Sanşıro, konukevinde kaldığı akşam deftere yazdığı cevabı verdi. O zaman Nonomiya, “Öyleyse benden yedi yaş küçükmüşsün. Yedi yılda insan pek çok şeyi başarabilir. Ama günler çabuk geçer. Yedi yıl dediğin nedir ki?” dedi. Sanşıro, berikinin söylediği iki zıt sözden hangisinin doğru olduğunu anlayamadı.

Yotsukado civarına geldiklerinde, bir sürü kitapçının ve dergicinin arasından geçtiler. Bu dükkânlardan iki üç tanesinin önüne insanlar yığılmıştı ve hepsi dergi okuyordu. Sonra da dergi falan almadan gidiyorlardı. Nonomiya, “Herkes çakal olmuş,” diyerek

²⁶ Ömrünün çoğunu Japonya’da geçirmiş Alman hekim. *Japonya Uyanyor* adında bir kitabı vardır. (ç.n.)

gülümsedi. Sonra başını kaldırıp güneşe bir bakış attı.

Dört yol ağzına çıktıklarında kendilerini, sol tarafta Batı tarzı bir öteberi dükkânıyla, karşı taraftaki Japon tarzı bir öteberi dükkânının arasında buldular. Tramvaylar, iki dükkânın arasındaki yolda bir dönemeci aldıktan sonra, büyük bir süratle yollarına devam ediyordu. Zilleri çin-çin çalıyordu. Trafik yoğundu, karşıdan karşıya geçmek zordu. Nonomiya, karşıdaki öteberi dükkânını işaret ederek, “Şurada biraz alışveriş yapacağım,” dedi ve çınlaya çınlaya giden iki tramvayın arasından koşarak geçti. Sanşiro onun bir adım ardından koşup karşıya geçti. Nonomiya duraksamadan dükkâna girdi. Sanşiro dışarıda bekliyordu, neden sonra vitrine baktığında karşısına, raflara dizilmiş taraklar ve saç tokaları çıktı. Sanşiro şaşırmıştı. Nonomiya ne alıyor acaba, diye merak edip dükkâna girdiğinde Nonomiya, cırcırböceği kanadına benzeyen bir kurdeleyi sallayarak, “Nasıl?” diye sordu.

Sanşiro, ben de bir şeyler alayım da, yolladığı balıklara teşekkür için Mivatalardan Bayan O-Mitsu’ya yollayayım diye düşündü. Ama O-Mitsu aldığı eşyanın bir teşekkür hediyesi olduğunu anlamaz, kendi kendine gelin güvey olup umutlanırdı. Sanşiro ona hediye göndermekten vazgeçti.

Sonra Masago mahallesine gittiler ve Nonomiya, ona Batı yemeği ismarladı. Nonomiya’ya göre Hongo’daki en lezzetli yemekler o dükkânda yapılıyordu. Fakat Sanşiro’nun damağı, alelade Batı yemeği tadından öte bir tat algılamamıştı. Yine de yemeğini sonuna kadar yedi.

Batı yemeği lokantasının önünde Nonomiya’dan ayrıldı; Oivake’ye²⁷ dönmek için, geldikleri yoldan dört yol ağzına kadar gidip sola saptı. Takunya alayım, diye düşünerek bir takunyacı dükkânına baktı; ama orada bembeyaz gaz lambasının altında, bembeyaz boyanmış bir kız, alçıdan yontulmuş bir canavar gibi oturuyordu; manzara Sanşiro’ya o denli itici geldi ki, genç adam takunya almaktan caydı. Oradan eve dönene kadar, üniversitedeki göletin kıyısında rastladığı kızın yüzünün renginden başka bir şey

²⁷ Üniversitenin yakınında bir semt, burada (Sanşiro’nun da kaldığı) bir öğrenci yurdu vardı. (ç.n.)

düşünmedi... O kızın teni çok hafif bir bronzluktaaydı, ateşe tutulmuş pirinç lokumu gibiydi. Ve teninin dokusu kusursuzdu. Sanşiro, kadın dediğinin teni mutlaka o renkte olmalı, diye düşündü.

ÜÇ

Ders yılı, Eylül’ün on birinde başladı. Sanşıro, uslu çocuk olup sabah saat on buçukta okula gitti, ama kapının önüne geldiğinde duyuru panosuna asılı ders programı dışında hiçbir şey bulamadı; meydanda tek bir öğrenci bile yoktu. Kendini ilgilendiren derslerin saatlerini defterine not edip öğrenci işlerine gitti ve orada, memurlardan başka kimseye rastlamadı. Derslerin ne zaman başlayacağını sorduğunda memurlar, “Eylül’ün on birinde başlayacak,” dediler. O gün zaten ayın on biriydi. “Ama bir sürü sınıfa baktığım halde ders yapan kimseyi görmedim,” dediğinde, “Hocalar yok da ondan,” diye cevap verdiler. Sanşıro, “Demek bu yüzdenmiş,” diye düşünüp ofisten çıktı. Binanın arkasına kadar yürüyüp, oradaki büyük zelkova ağacının altından gökkubbeye baktığında, gök ona normalde olduğundan daha aydınlık göründü. Bambu otlarının arasından yürüye yürüye su kıyısına indi, o malum gürgen ağacına kadar geldi ve onun altına, yine çömelerek oturdu. “Keşke o kız yine bir daha buradan geçse,” diye düşünerek ara sıra tepenin üstüne doğru baksa da, orada hiçbir insan silueti yoktu. Bu çok doğal, diye düşündü Sanşıro. Yine de oturmayı sürdürdü. Sonra öğle topu atıldı ve Sanşıro irkilerek öğrenci yurduna döndü.

Ertesi gün tam sekizde okula gitti. Kampüsün ön kapısından girince dümdüz uzanan yolun iki yanına dikilmiş mabet ağaçlarının sıralanışına baktı. Yol, mabet ağaçlarının sona erdiği yerden aşağı, hafif eğimli bir yokuşu iniyordu; Kampüs kapısının yanı ba-

şından bakınca Sanşıro'nun bina namına tek görebildiği, yokuşun öte yanındaki temel bilimler fakültesinin ikinci katının bir kısmıydı. Binanın çatısının ardında da, sabah güneşinin aydınlattığı Ueno ormanı²⁸ ışıldıyordu. Güneş tam karşısındaydı. Sanşıro, bu derinlikli manzaradan çok hoşlanmıştı.

Mabet ağaçları sırasının bu yanında, sağ tarafta hukuk ve edebiyat fakülteleri vardı. Sol tarafta, biraz içeride, doğa tarihi amfisi duruyordu. Karşılıklı duran bu iki bina birbirinin tıpkısıydı, ince uzun pencerelerinin üstünden, üçgen şeklinde çatılar yükseliyordu. O üçgen çatıların kenarları, çatının siyah rengiyle kırmızı tuğladan duvarların kesiştiği yer, yontma taştan ince bir şerit şeklinde yapılmıştı. İşte bu taş uçuk mavi renkte uzanıyor, hemen altındaki tuğlaların kızıl rengi bu sayede göze daha çarpıcı geliyordu. Ve o uzun pencerelerle o yüksek üçgenlerin kim bilir kaç tanesi, yan yana uzanıp gidiyordu. Sanşıro, geçen gün Nonomiya'nın teorisini dinler dinlemez, bu binayı daha güzel görmeye başlamıştı; ama bu sabah, binanın güzel olduğu düşüncesi Nonomiya'nın değilmiş de başından beri kendisine aitmiş gibi hissediyordu. Bilhassa doğa tarihi binasının, hukuk ve edebiyat fakülteleriyle aynı hizada durmayıp biraz içeride oluşu ona bir intizamsızlık gibi gelmeye başlamıştı. "Bir dahaki sefere Nonomiya'yla karşılaşınca, bunu bizzat icat ettiğim bir teori olarak sunayım," diye düşündü.

Hukuk ve edebiyat fakültelerinin sağında, elli metre kadar ileride duran kütüphane binasını da çok beğenmişti. Neden bilmiyordu ama bu iki bina, gözüne aynı mimariyi paylaşıyormuş gibi gelmişti. Kütüphanenin kırmızı duvarının hemen dibinde bitmiş şu beş altı tane koskoca telli palmiye bilhassa güzel görünüyordu. Sol tarafta, epeyce ileride yükselen mühendislik fakültesi, feodal çağa ait Avrupa tarzı bir şatodan kopartılmışa benziyordu. O bina, kusursuz bir kare şeklinde yapılmıştı. Pencereleri de kareydi. Sadece köşeleri yuvarlatılmıştı ve girişi halka şeklindeydi. Herhalde bir şatonun kulesi model alınarak inşa edilmişti. Tıpkı kale gibi sağlam olduğuna şüphe yoktu. Hukuk binasının aksine, asla yıkılamazmış

28 Ueno: Tokyo'ya bir semt. Burada 540 dönümlük bir park bulunmaktadır. (ç.n.)

gibi görünüyordu. İnsana kısa boylu bir sumo güreşçisini hatırlatıyordu.

Sanşıro, durduğu yerden bakabildiği her şeye uzun uzun baktıktan sonra, daha bunların dışında göremediği pek çok binanın da bulunduğunu hesaba katınca, belli belirsiz bir büyüklük hissi duydu. “Eğitim kenti dediğin işte böyle olur. Böylesi yapılar varsa insan daha iyi araştırma yapar. Harika bir şey bu.” Sanşıro, kendini sanki âlim olmuş gibi hissediyordu.

Ama sınıfa gittiğinde, zil çaldığı halde hoca gelmedi. Hatta öğrenciler de gelmedi. Sonraki ders saatinde de durum değişmedi. Bu durum karşısında siniri bozulan Sanşıro yerinden kalktı, sınıftan çıktı. Ne olur ne olmaz diye göletin civarında iki tur attıktan sonra öğrenci yurduna döndü.

O günün üzerinden on gün daha geçtikten sonra, nihayet dersler başladı. Sanşıro sınıfa girip de ilk kez diğer öğrencilerle beraber hocanın gelişini beklediğinde, kalbinde gerçek bir kıvanç duydu. Bir Şinto rahibi, kıyafetlerini giyip tören gerçekleştirmek üzereyken herhalde böyle hisseder, diye kendi hislerini yine kendi başına betimledi. Üzerine, eğitimin yüceliğinden bir damla olsun yağdığından emindi. Ayrıca, zil çalalı on beş dakika geçtiği halde halen gelmemiş oluşu içindeki beklentiyi kamçlamış, hocaya duyduğu hürmeti çoğaltmıştı. Sonunda, şık görünümlü, Avrupalı bir amca kapıyı açıp geldi ve akıcı bir İngilizceyle ders vermeye başladı. O saat Sanşıro, *answer* sözcüğünün Anglo-Sakson dilindeki *and-swaru*’dan türemiş olduğunu öğrendi. Sonra da, Scott’ın ilkokula gittiği köyün adını öğrendi. Bu bilgileri özenle defterine kaydetti. Daha sonra, edebiyat eleştirisi dersine gitti. O dersin hocası sınıfa girip, kara tahtaya bir süre baktıktan sonra, tahtada yazılı duran *Geschehen* ve *Nachbild* kelimelerine bakıp “Haaa, demek Almanca,” dedi; gülerek tahtayı sildi. Sanşıro, bundan ötürü Almancaya karşı beslediği hürmetin biraz zayıfladığını hissetti. Hoca, tahtayı sildikten sonra antik çağların edebiyatçılarının, edebiyatın ne olduğunu izah için getirdiği tanımlardan yaklaşık yirmi tanesini an-

latti. Sanşıro, bunları da özenle defterine kaydetti. Öğleden sonra sınıftan çıkıp anfiye gitti. Bu anfide yaklaşık yetmiş seksen dinleyici vardı. Dolayısıyla hoca da, tiyatro sahnesindeki oyuncuların sesiyle konuşuyordu. Ders, “Bir top gürlemesiyle Uraga’nın rüyası son buldu²⁹,” diye başladığı için, Sanşıro ilgiyle dinliyordu; ama sürüyle Alman filozofunun ismi geçmeye başlayınca dinlediğini anlamakta zorlanır oldu. Oturduğu sıraya bakınca, önceki öğrencilerin kazıdığı yazıları gördü. Birisi, kusursuz şekilde “Sınıfta Kaldım” diye yazmıştı. Bunu kazıyan kişinin epeyce boş zamanı vardı anlaşılan; sert meşeden masaya böyle muntazamca yazı kazıyabilmek emek ve ustalık isterdi. Yazılar, çok derince kazınmıştı. Yanında oturan adam, takdir edilesi bir sebatla not alıp duruyordu. Sanşıro, adamın defterine göz attı ve not almadığını gördü. Adam, bu mesafeden hocanın karikatürünü çiziyordu. Sanşıro bakar bakmaz, yanındaki adam defterini Sanşıro’ya uzatıp gösterdi. Resim çok güzel çizilmişti çizimesine ama yanına “Bulutlu Göklerin Guguk Kuşu” diye yazılmıştı; Sanşıro bunun anlamını çözme başaramadı.

Ders bitince, Sanşıro belli belirsiz bir yorgunlukla, dirseğini pencerenin pervazına, çenesini de eline dayayarak bahçeyi seyretti. Büyük bir çamla bir kiraz ağacı dikilmişti; aralarından çakıl döşeli geniş bir yol geçiyordu sadece, görünürde başka bir şey yoktu; ama yine de güzel bir manzaraydı. Nonomiya’nın anlattığına göre, burası eskiden bu kadar güzel değildi. Nonomiya’nın bir hocası, adı her neyse, öğrenciyken buralarda atla dolaşmaya çıkmıştı. At komutlarını dinlememiş, ağacın altından geçmişti ve bu yüzden adamın şapkası çam ağacının dallarına takılmıştı. Takunyasının dişleri³⁰ de üzengiye dolanmıştı. Hoca böyle sıkıntıdayken, kampüs girişinin önündeki Kitadoko adlı berber dükkânının çalışanları topluca çıkıp gelmiş ve onun haline neşeyle gülmüşlerdi. O günlerde bir gönüllü, bağış yapıp kampüste bir at ahırını inşa ettirmiş, ahıra üç at ve bir de at terbiyecisi tahsis etmişti. Bu arada, bahsi geçen hoca epey

29 1638’den 1854 yılına dek Japonya kendini dış dünyaya kapattı. Yabancıların ülkeye gelmesi yasaktı. 1854’te, Amerikan savaş gemilerinin Uraga limanına gelmesiyle bu izolasyon devri sona erdi. (ç.n.)

30 Japon takunyası, iki ahşap platform üstünde durur. Diş sözüyle bunlar kastediliyor. (ç.n.)

içkici biriydi ve gün gelmiş, o üç at arasından en hası olan beyaz atı satıp parasını içkiye yatırmıştı. Nonomiya, o atın III. Napolyon zamanından³¹ kalma yaşlı bir hayvan olduğunu söylemişti. Ama at sahibinden 3. Napolyon döneminden kalma olamazdı herhalde. Sanşiro, amma da rahatmış o dönemin insanları, diye düşünüyordu ki, az önce karikatür çizmiş olan adam gelip “Üniversitenin dersleri de çok sıkıcı değil mi?” dedi. Sanşiro, öylesine bir yanıt verdi. Ashina bakarsanız Sanşiro öyle toydu ki, dersler sıkıcı mı değil mi diye yargıda bulunamıyordu. Ama o dakikadan itibaren, o adamla ne zaman karşılaşsalar selamlaşıp sohbet eder oldular.

O gün üstüne nedenini bilmediği bir sıkıntı çöktü, içinden gelmediği için göletin civarında turlamaktan vazgeçip yurda döndü. Akşam yemeğinden sonra notlarını gözden geçirdi, ama okudukları ona ne keyif ne de can sıkıntısı vermişti. Annesine, gündelik konuşma diliyle mektup yazdı: “Okul başladı. Bundan sonra her gün oradayım. Okul çok geniş bir yer ve binalar da çok güzel. Tam ortasında bir gölet var. O göletin etrafında gezinti yapmayı iple çekiyorum. Tramvaylara binmeye yeni alıştım. Size hediye göndermek istiyorum ama ne alacağımı bilemediğimden almadım. İstedığınız bir şey varsa bana yazın. Bu yılın pirinç fiyatları henüz açıklanmadı, mahsulü satmayıp elde tutsanız iyi olur. Mivatalardan Bayan O-Mitsu’yla da fazla samimi olmasanız iyi edersiniz. Tokyo’ya gelince gördüm ki burası çok kalabalık. Burada adam da çok, kadın da...” Bu gibi şeyleri rastgele anlatıp durdu.

Mektubu bitirince eline aldığı İngilizce kitabının altı yedi sayfasını okuduktan sonra sıkıldı. Yabancı dilde basılmış bir tek kitabı okumak bana bir şey kazandırmaz, diye düşündü. Uzanıp uyumaya karar verdi, ama uykusu gelmedi. Eğer uykusuzluk hastalığına tutulduysam hemen hastaneye gidip doktora görüneyim, diye düşünürken uyuyakaldı.

Ertesi gün de tam saatinde okula gidip dersleri dinledi. Ders arasında, bu yılın mezunlarından hangisinin nerede, ne kadar ma-

31 Fransa kralı (Egemenlik Dönemi 1853-1870) (ç.n.)

aşa iş bulduğu konuşulurken kulak misafiri oldu. Birisi, kimlerin hâlâ işsiz kaldığının, kimlerin hangi devlet okulunda kadro için bir-biriyle rekabete girdiğinin dedikodusunu yapıyordu. Sanşıro, henüz uzakta olan gelecek bir anda burnunun dibine sokulmuş gibi, belli belirsiz bir baskı hissetti; ama bu hissi çabucak unuttu. Dedikoducular, “Şounosuke” hakkında konuşmaya başlamıştı ve bu sohbet Sanşıro’ya, gelecek kaygısından daha ilginç gelmişti. Koridora çıkıp kendisi gibi Kumamotolu bir sınıf arkadaşına, Şounosuke de kimin nesidir diye sordu; onun konser salonunda sahnelenen bir kukla tiyatrosu olduğunu öğrendi. Bu konser salonu sahnesi nasıl bir yerdir, Hongo’nun neresindedir diye sorduğunda arkadaş, “Gelecek Cumartesi oraya beraber gidelim,” diyerek onu davet etti. Sanşıro, Tokyo’yu ne çabuk öğrenmiş, diye düşündü; ama sonra o arkadaşının da konser salonuna, ilk kez geçen gece gitmiş olduğunu öğrendi. Sanşıro’nun canı, o salona gidip Şounosuke’yi seyretmeyi nedense çok istemişti.

Öğle yemeği yemek için öğrenci yurduna dönmeyi tasarlarken, dün karikatür çizen adam gelip, “Hey, hey!” dedi ve onu, kolundan tuttuğu gibi Hongo’nun ana caddesindeki Yokomiken diye bir yere götürüp körili pilav³² ısmarladı. Yodomiken denen bu yerin önündeki dükkânda meyve satılıyordu. Yeni bir binaydı. Karikatür çizen adam, binanın cephesine işaret ederek, “Bu art nouveau tarzı bir binadır,” dedi. Böylece Sanşıro da, mimaride art nouveau tarzının bulunduğunu öğrenmiş oldu. Dönüş yolunda, Aokido’nun³³ yerini de öğrendi. Burası üniversite öğrencilerinin sık gittiği bir yerdi. İki arkadaş Kızıl Kapı’dan girip göletin etrafında tur attılar. O zaman Karikatürcü Adam, “Merhum Yakumo Koizumi Hoca öğretmenler odasında bulunmayı hiç sevmez, dersten çıkar çıkmaz bu civarda volta atardı,” dedi; sanki Koizumi Hoca’yı bizzat tanımış gibi konuşmuştu. Sanşıro, öğretmenler odasını neden sevmezmiş diye sorunca, “Sevmemesi çok tabii değil mi? Onların anlattığı dersi dinler

32 Köri, Japonya’da bir baharatın değil; bu baharatla yapılan et yemeğinin adıdır. (ç.n.)

33 Savunma disiplini Aikido ile alakası yoktur. Aokido, o yıllarda öğrencilerin sık uğradığı bir kafeydi. İsmi, “Mavi Ağaç Salonu” anlamına gelmektedir. (ç.n.)

dinlemez anlamadın mı? Aralarında sohbet edilecek bir tek adam yok,” dedi; böyle zalimce bir şeyi rahatça söyleyerek Sanşıro’yu şaşırtmıştı. Bu adamın adı Yojiro Sasaki’ydi, yüksekokuldan mezun olmuştu ve bu yıl seçmeli dersler alıyordu. “Doğu Katamaçi’de beş numarada, Hirota diye birinin yanında kalıyorum, bir ara gel de biraz takılalım,” dedi. Öğrenci yurdunda mı kalıyorsun, diye sorunca; “Yok yahu, hocamın evinde kalıyorum,” diye cevapladı.

O günden sonra bir müddet, Sanşıro her gün okula gidip uslu uslu ders dinledi. Ara sıra, zorunlu dersler dışındaki derslere de giriyordu. Yine de tatmin olamıyordu. Bu yüzden, aklına estikçe kendi dalıyla hemen hiç alakası olmayan derslere bile uğrar oldu. Ama her birine en fazla iki üç kez gidiyordu. Hiçbir dersi bir aydan fazla sürdürmedi. Yine de, haftada ortalama kırk saat derse giriyordu. Çoğu köylü gibi çalışkan olan Sanşıro için bile haftada kırk saat biraz aşırıydı. Sanşıro, üstünde azalmak bilmez bir baskı hissediyordu. Ama yine de tatmin olamıyordu. Dersler, Sanşıro’ya zevk vermez olmuştu.

Bir gün Yojiro, Sasaki’yi görmeye gidip bu derdini anlattığında, Yojiro “kırk saat” sözünü duyar duymaz gözlerini kocaman açarak, “Aptal, aptal!” dedi ve öyle bir benzetme yaptı ki Sanşıro yumruk yemişe döndü: “Öğrenci yurdunun berbat yemeğini günde on defa yersen damak zevkinin tatmin olacağını sanmak gibi bir şey bu!” Sanşıro utanarak, “Öyleyse ne yapmalıyım?” diye sordu.

“Tramvaya bin yeter,” dedi Yojiro. Sanşıro, “Herhalde mecazi konuşuyor,” dedi içinden ve bir süre fikir yürütmeyi denedi; ama aklına “Yojiro demek istiyor ki,” diye başlayan bir düşünce gelmeyince, “Gerçek tramvay mı?” diye sordu. O zaman Yojiro kahkahalarla gülerek, “Tramvaya binip Tokyo’yu on beş ya da on altı defa gez; sen gezerken öğrenme isteğin kendiliğinden tatmin olacaktır,” dedi.

“Niye?”

“Niye mi, eh, yaşayan kafanı ölü derslere hapsederek kendini kurtaramazsın. Dışarı çık, taze hava al. Aklını doyurmanın pek çok

yolu vardır ve eh, tramvaya binmek de hem en sade hem de en pratik çözümdür.”

O günün akşamı Yojiro, Sanşıro’yu kaçırıp Yonçome’ye giden tramvaya bindirdi, Şinbaşı’ye götürdü; Şinbaşı’dan tekrar tramvaya bindirip Nihonbaşı’ye³⁴ getirdi, orada indirip, “Nasılmış?” diye sordu.

Sonra ana caddeden dar bir yan sokağa saptılar; tabelasında Hiranoya yazan bir lokantaya girdiler, akşam yemeği yiyip içki içtiler. Orada çalışan garson kızların hepsi Kyoto ağzıyla konuşuyordu. Ve gençlere çok sıcak davrandılar. Dışarı çıkınca, Yojiro kırmızı bir suratla yeniden, “Nasılmış?” diye sordu.

Yojiro’nun, “Şimdi de seni en iyi Yose³⁵ salonuna götüreceğim,” demesiyle yine dar sokaklara daldılar, Kiharadana diye bir salona girdiler. Burada, Kosan diye bir Rakugo³⁶ sanatçısını dinlediler. Saat onu geçtikten sonra ana caddeye döndüklerinde Yojiro yine, “Nasılmış?” diye sordu.

Sanşıro tatmin oldum diyemedi. Ama içindeki tatminsizlik duygusu hafiflemişti. Ardından Yojiro, Kosan’ı tartışmaya başladı.

“Kosan bir dâhidir,” diyordu Yojiro, “Öylesi sanatçılar dünyamıza sık gelmez. İnsanlar, her istediklerinde gidip dinleyebildikleri için ona kıymet vermiyorlar; çok acı bir şey bu. Aslında, onunla aynı çağı paylaşan bizlerin kendimizi bahtiyar saymamız gerek. Eğer biraz daha erken doğsaydık, Kosan’ı dinleyemezdik. Biraz geç doğsaydık da aynısı olurdu... Enyu da çok iyi bir anlatıcıdır. Fakat Kosan’la farklı bir ekolden geliyor. Enyu, Davulcu’yu oynarken aslında Davulcu’ya dönüşmüş Enyu’yu gördüğümüz için gülüyoruz; Kosan Davulcu’yu oynadığındaysa, Kosan’dan ayrı bir Davulcu gördüğümüz için gülüyoruz. Enyu’nun oynadığı tipler, Enyu kendini gizlerse adeta yok olur. Kosan’ın oynadığı tipler, Kosan

34 Kelime anlamıyla “Japonya Köprüsü”. Eskiden Japonya’daki tüm yollar Tokyo’ya, Tokyo’daki tüm yollar bu köprüye bağlanırdı. Dolayısıyla Nihonbaşı, bir bakıma Japonya’nın kalbiydi. (ç.n.)

35 Geleneksel tarzda inşa edilmiş, komedyenlerin ve hikâye anlatıcılarının sahne aldığı salon. (ç.n.)

36 Meddahlığa benzer bir hikâye anlatma sanatı. Kosan, anlatıcının gerçek adı değil, sahne adıdır. (ç.n.)

kendini gizlese bile yaşamaya, nefes almaya devam eder. İşte bu müthiş bir başarı.”

Yojiro bunları söyledi ve bir kez daha, “Nasılmış?” diye sordu. Aslında Sanşıro, Kosan’ın tadını pek alamamıştı. Üstelik Enyu diye anılan adamı dinlemişliği de yoktu. Dolayısıyla, Yojiro’nun teorisinin doğruluğunu tartacak durumda değildi. Ama onun, iki oyuncuyu edebiyat diliyle kıyaslayacak kadar bilgili oluşunu takdir etmişti.

Lisenin önünde vedalaştıklarında Sanşıro, “Teşekkür ederim. Çok doyurucu bir deneyimdi,” diyerek teşekkürlerini sundu. Cevap olarak Yojiro, “Bundan böyle kütüphaneye girmeden mutlu olamazsın,” dedi ve Katamaçi’ye doğru kavşağı dönüp gitti. Bu tek cümle sayesinde Sanşıro, ilk kez kütüphaneyi ziyaret etmek istedi.

Ertesi günden başlayarak Sanşıro, kırk saatlik ders yükünü yarı yarıya azalttı ve kütüphaneye gitti. Geniş, uzun, tavanı yüksek, iki yanında bir sürü penceresi olan bir binaydı. Sanşıro, bu kitap deposunun sadece girişini görebildi. Karşıdan bakınca, içinin bir sürü kitapla donatıldığı anlaşıyordu. Durup seyrederince, içeriden iki üç tane kalın cildi kucaklayarak çıkan, girişe gelip sola dönen insanlar görüyordunuz. Bunlar, personel okuma odasına giden kişilerdi. Aralarında, gereken kitabı raflardan indirip göğüslerine yaslayarak açan ve ayakta araştırma yapanlar da vardı. Sanşıro çok imrenmişti. İçeriye gidip ikinci kata çıkmak, sonra üçüncü kata çıkmak, Hongo’dan çok daha yüksekte, yaşayan kişilere hiç yaklaşımadan kâğıt kokusunu soluyarak okumak istiyordu. Ama neyi okuyacak-sın deseler, o an bir cevap veremezdi. Okumadan bilemezdi tabii ama herhalde bu binada okumaya değer bir sürü şey vardı.

Sanşıro birinci sınıf öğrencisi olduğundan, kitap yığınları arasına girme imtiyazına sahip değildi. Mecburen, koca koca çekmecelere konmuş fihrist kartlarını tek tek inceledi; kaç kart çevirirse çevirsin arkasında hep başka kitap adları görüyordu. Nihayet omzu sızlamaya başladı. Mola verdi, yüzünü kaldırıp gözlerini binanın içinde gezdirdi, içerisi bir kütüphaneden bekleneceği üzere sessiz-

di. Üstelik bir sürü insan vardı burada. Karşıda, biraz ötede duran insanların kafaları gözüne karaltı olarak görünüyordu. Onların gözlerini, ağızlarını net seçemiyordu. Yüksek pencerelerin ötesinde, dışarıda yer yer ağaçlar göze çarpıyordu. Gökyüzü de ucundan görünmekteydi. Çok uzaklardan kentin sesi işitiliyordu. Sanşıro öylece durmuş bakarken, öğrencilik hayatı sessiz ve derin bir şeymiş diye düşündü. Ve o gün başka bir şey yapmadan yurda döndü.

Sonraki gün, ortalıkta bir hayalet gibi gezmeyi bıraktı ve kütüphaneye girer girmez bir kitap ödünç aldı. Fakat yanlış kitabı almıştı ve onu hemen iade etti. Ardından aldığı kitap çok zordu, okuyamadığı için onu da iade etti. Sanşıro, bu şekilde her gün en az sekiz dokuz kitap ödünç alır oldu. Hatta ara sıra, aldığı kitabın birazını okuyordu bile. Sanşıro en büyük şaşkınlığı, hangi kitabı alırsa alsın, o kitabın daha önce en az bir kişi tarafından incelenmiş olduğunu keşfettiği an yaşadı. Bu, yazıların arasında yer yer rastladığı kurşunkalem izlerinden belliydi. Bir keresinde Sanşıro, deneme yapmak için Aphra Behn adlı yazarın bir romanını ödünç aldı. Kitabı açana kadar, yok canım daha neler diye düşünüyordu ama kitabı açınca yine, kurşunkalemle hafifçe çekilmiş çizgiler buldu. “Dayanılır şey değil bu,” diye düşündü Sanşıro. Sonra pencerelerin dışından bir bando geçti; bu yüzden Sanşıro yürüyüşe çıkma isteği duydu, caddeye çıktı ve Aokido’ya gitti.

Kafeye girdiğinde orada iki müşteri öbeği vardı, herhalde öğrenciydiler; ama bir de ilerideki köşede tek başına çay içen bir adam vardı. Sanşıro bu adamın yüzünü ilk bakışta, Tokyo’ya gelirken vagona bir sürü beyaz şeftali yiyen adama benzetti. Adam Sanşıro’yu fark etmemişti bile. Çayından bir yudum içip sigarasından bir nefes çekti, çok rahat görünüyordu. Bugün o sade yukatasını³⁷ giymemişti, sırtında ceket vardı. Fakat kıyafeti katiyen şık değildi. Hatta ışık basıncıyla uğraşan Nonomiya’nın kılığından tek üstün yanı, gömleğinin daha beyaz oluşuydu. Sanşıro adama bakarken, gözü ister istemez beyaz şeftaliler arıyordu. Üniversitede dinlediği derslerden ötürü olsa gerek, trendeyken adamın söylediği şeyler birden ona çok anlamlı gelmeye başladı ve Sanşıro, gidip

37 Sıcak havalarda giyilen hafif kimono. (ç.n.)

adama selam vermeye karar verdi. Fakat adam sadece karşıya bakıyor, çay içip sigara tütürüyor, sigara tütürüp çay içiyordu. Ona yaklaşmak Sanşıro'ya zor geldi.

Sanşıro, adamı profilden süzmeye devam etti, ama sonra fincanındaki şarabı bitirdiği gibi kalkıp gitti. Kütüphaneye döndü.

Sanşıro mutluydu; çünkü o gün, şarabın etkisi ve bir nevi beyin fırtınası arasında, daha önce hiç çalışmadığı kadar sıkı ders çalışmıştı. İki saat boyunca tüm zihnini okumaya vermiş, saatin geç olduğunu fark edip dönüş hazırlığına başladıktan sonra, ödünç aldığı kitaplar arasından henüz açmaya fırsat bulamadığı bir cilde şöyle bir göz gezdirmişti. Kitabın son sayfasının arkasına, kurşunkalemle ve kargacık burgacık harflerle, bir şeylerin yazılı olduğunu görmüştü:

“Hegel, Berlin Üniversitesi’nde felsefe dersi verdiği günlerde, felsefeden para kazanmayı hiç düşünmemiş. Verdiği dersler de gerçeği izah eden dersler değil, gerçeği bizzat yaşayan insanlar olmayı öğreten derslermiş. Dille verilen dersler değil, kalple verilen derslermiş. Gerçek ve insan karşılaşıp birleştiklerinde, her şeyin izahı doğacaktır; o zaman ders yapmış olmak için ders verilmez, yol göstermek için ders verilir. Felsefe dersleri, işte bu noktadan yola çıkarak dinlenmelidir. “Gerçek”ten eften püften bir şeymiş gibi bahsedenler, ölü mürekkeple ölü kâğıda boş laflar yazmaktan başka şey yapamazlar. Bunun hiçbir anlamı yoktur. Şimdi sınavlar için, yani ekmek parası için, üzüntünü ve gözyaşlarını yutup bu kitabı okumalısın. Başını ellerinin arasına al ve ebediyete kadar sınav sistemini lanetlemeye ant iç.”

Böyle yazıyordu. İmza yoktu tabii. Sanşıro farkına varmadan gülümsedi. Fakat bir bakıma aydınlandığını hissetmişti. Bu yazılanlar sadece felsefe için değil, edebiyat için de geçerli diye düşünerek sayfayı çevirince, karşısına yazının devamı çıktı:

“Hegel’in...” Hegel’i çok seven bir adama benziyordu bu. “Hegel’in derslerini dinlemek için Berlin’in dört yanından gelen öğrenciler, bu dersler hayatımızı kazanmamıza, para kazanmamıza yarayacak umuduyla toplanmıyordu. Sadece bilge Hegel diye

birinin olduğunu, kürsüden saf ve evrensel gerçekleri bildirdiğini duymuşlardı; onları buraya getiren samimi bir gerçek arayışıydı; kürsünün karşısında toplanan kalabalık, içimizdeki kuşkulara izah diliyoruz diyen saf bir emelin tezahürüydü. Bu sayede onlar, Hegel'i dinleyerek geleceğe karar verebildiler. Kendi yazgılarını değiştirebildiler. Şahsiyetini yitirmiş dersleri dinleyip şahsiyetsizce mezun olan siz Japon üniversite öğrencileri kendinizi onlarla aynı kefeye koyuyorsanız, tarihteki en büyük yüzsüzlüğü yapıyorsunuz demektir. Sizler daktilodan başka bir şey değilsiniz. Üstelik de açgözlü daktilolarsınız. Sizin yapacaklarınızın, düşüneceklerinizin, söyleyeceklerinizin, amansız toplumun yaşam gücüyle alakası yoktur. Böyle giderse ölene kadar şahsiyetsiz kalacaksınız. Ölene kadar şahsiyetsiz kalacaksınız.”

Sanşıro, sessizce düşüncelere daldı. O sırada birisi, arkadan omuzuna dokundu. Yojiro'ydu bu. Yojiro'yla kütüphanede rastlaşmaları çok nadirdi. Derslere faydasız diyen ama kütüphanenin önemini vurgulayan Yojiro'ydu. Ama Yojiro, önemini vurguladığı bu yere çok seyrek geliyordu.

“Hey, Bay Sohaçi Nonomiya seni arıyordu,” dedi. Yojiro'nun Nonomiya'yı tanınması beklenmedik bir şeydi; Sanşıro bu yüzden, her ihtimale karşı “Temel bilimlerden Bay Nonomiya mı?” diye sordu ve “Evet,” cevabını aldı. Derhal kitapları bırakıp girişin yanındaki gazete okunan odaya kadar gitti, ama Nonomiya'yı görmedi. Sonra girişe kadar çıktı, ama adamı yine bulamadı. Taş basamakları inip, boynunu uzatıp etrafa bakınca bile, adamdan en ufak ize rastlamadı. Çaresizce geri döndü. Kitaplarının yanına vardığında Yojiro, deminki kitaptaki Hegel'e dair yazıyı gösterecek, alçak sesle, “Birisi epey uğraşmış bunu yazmak için. Mutlaka eski mezunlardan biridir. Eskiler çok vahşiymişler, ama ara sıra ilginç işler de yapmışlar. Adam yazdıklarında haklı,” dedi ve keyifle gülümsedi. Okudukları epeyce hoşuna gitmişti anlaşılan. Sanşıro, “Bay Nonomiya yoktu,” dedi.

“Az önce girişteydi ama.”

“Sence benimle önemli bir şey mi konuşacaktı?”

“Bana öyle geldi.”

İkisi beraber kütüphaneden çıktılar. O zaman Yojiro anlatmaya başladı. Nonomiya, evinde kaldığı Hirota Hoca'nın eski çırağıydı ve sık sık eve geliyordu. Bilgiyi çok seven biriydi ve hayli araştırma yapıyordu. Onunla aynı dalda çalışan Batılılar arasında bile, Nonomiya çok ünlüydü.

Sanşıro, Nonomiya'nın hocası olan ve vaktiyle, ön kapının orada attan eza gören adamın hikâyesini anımsadı ve acaba o hoca, Hirota mıydı diye merak etti. Yojiro'ya bunu sorduğunda Yojiro, "Bilmem ki... Bizim hoca sonuçta, ondan beklerim doğrusu," diyerek güldü.

Sanşıro'nun şansına, ertesi gün pazardı; yani okulda Nonomiya'yla görüşmesi gibi bir ihtimal yoktu. Ancak adamın dün kendisini aramaya gelmiş oluşu da Sanşıro'yu endişelendirmişti. Neyse ki daha önce Nonomiya'nın yeni evini ziyaret etmemişti. "Güle güle oturun," deme vesilesiyle gidip adamın derdinin ne olduğunu sormaya niyetlendi.

Nonomiya'ya gitmeye karar verdiğinde sabahtı; ama gazete okuyup tembellik ederken vakit öğle oldu. Öğle yemeğini yedikten sonra yola çıkmaya yeltendiğinde, nicedir görmediği Kumamoto-lu bir arkadaşı geldi. Nihayet onu yolcu edebildiğinde saat dördü geçmişti. Biraz geç olmuştu, ama yine de planladığı gibi yola çıktı.

Nonomiya'nın evi biraz uzaktı. Nonomiya, dört beş gün önce Ookubo'ya taşınmıştı. Ama tramvay kullanarak çabucak gidelebilirdi oraya. Nonomiya'nın evinin istasyona yakın olduğunu duymuştu, o yüzden adresi bulmak güç olmayacaktı. Doğrusunu söylemek gerekirse, Sanşıro başka bir yolculuk denemesinde başarısızlığa uğramıştı. Kanda'daki meslek okuluna gideyim derken, Hongo-Yonçome istasyonundan tramvaya binmiş, aktarma yapıp Kudan'a kadar gelmiş, sonra kendini İda Köprüsü'nde bulmuş, oradan Sotobori hattına aktarma yapmış, Oçanomizu'dan³⁸ Kanda Köprüsü'ne gelmiş, hâlâ akıllanmadığı için aceleyle yanlış tramva-

³⁸ Eski Tokyo'da bir akarsu ve bu akarsuyu geçen köprü. Oçanomizu, "Çay Suyu" demektir. (ç.n.)

ya binmiş ve Kamakura Nehri'nden Sukiya Köprüsü yönüne doğru gitmişti. O günden beri tramvaylar ona ayrı bir tehlikeli gelmeye başlamıştı; ama Koubu hattındaki tramvayın aktarmasız, dosdoğru gittiğini öğrenmişti; bu sayede araca rahatça bindi.

Ookubo durağında indi, Nakahyakunin Caddesi'nde Toyama Okulu'na doğru gitmektense, yaya geçidinden hemen karşıya geçip genişliği ancak bir metre kadar olan dar bir yola saptı. Bu yolu yavaşça, ayaklarının ucuna basa basa geçtikten sonra, kendini gelişigüzel boy vermiş bambuların arasında buldu. Bu bambuların ilerisinde, insanların yaşadığı tek tük evler görülüyordu. Nonomiya'nın evi, bu evler arasında bambuluğa en yakın olardı. Evin bahçe kapısı küçüktü ve sanki sokağı umursamıyormuşçasına yola doğru bakıyordu. Bahçeye girince, umduğunuzun aksine evi karşınızda değil, çaprazınızda buluyordunuz. Galiba bahçenin duvarı ve kapısı, sonradan ilave edilmişti.

Mutfağın yanı başında harika bir çalı uzanıyordu; ama bahçenin kendisinde ne çit ne de çalı vardı. Sadece insana tepeden bakacak kadar serpilmiş, verandayı kısmen gizleyen koca bir Japon yoncası vardı. Nonomiya o verandaya sandalye çıkarmıştı, orada oturmuş Batı'dan ithal bir dergiyi okuyordu. Sanşıro'nun geldiğini görünce, "Buyrun," dedi. Temel bilimler bölümündeki bodrumda kullandığı karşılama sözcüğünün aynısıydı bu. Sanşıro, bahçeden verandaya mı çıksın yoksa evin ön kapısından geçip mi gitsin bilemedi; o tereddüt edince Nonomiya emredercesine, "Buyrun," diye tekrarladı. Sanşıro, bahçeden doğruca verandaya çıkmaya karar verdi. Verandanın bitişiğindeki oda, tatami kilimleriyle kaplı bir çalışma odasıydı. Sekiz kilimlik³⁹ bir odaydı bu, içindeki kitapların çoğu Batı kökenliydi. Nonomiya sandalyesinden kalkıp yere oturmuştu. Sanşıro, "Ne sakın bir yer," gibi, "Buradan Oçanomizu'ya gitmek çok kolay," gibi, "Teleskopla yaptığınız deneyler nasıl gidiyor," gibi havadan sudan şeyler söyledikten sonra, "Dün beni aramışsınız da, acaba bir şey mi isteyecektiniz?" diye sordu. Bunu duyunca Nonomiya, biraz üzgün bir yüz ifadesiyle, "Şey, aslında bir şey yoktu yahu," dedi.

39 Tatami: Japonya'ya özgü hasır kilim. Eskiden evlerin çoğu odası bu kilimlerle kaplanırdı ve evlerin genişliği döşemedeki kilim sayısı ile ölçülürdü. Sekiz kilim, on üç metre kareye eşittir. (ç.n.)

Sanşıro: “Ya...” demekle yetindi.

“Bunun için mi, zahmet edip beni görmeye geldiniz?”

“Şey, pek öyle sayılmaz.”

“Aslında, memleketinizdeki valideniz, sağ olsun, oğlum size emanet diyerek güzel bir şey göndermiş bana. Size teşekkür etmek için uğramıştım.”

“Ya, demek öyle. Ne göndermiş?”

“Eee... Pirinç şarabı tortusu içinde kırmızı balıklar göndermiş, ama...”

“Himeici göndermiş yani...”

Sanşıro, “Amma da saçma bir hediye yollamış,” diye düşündü. Ama Nonomiya, himeici hakkında bir sürü soru sordu. Sanşıro, bil-hassa balıkların nasıl yeneceğini izah etti. Onları şarap tortusuyla beraber pişirmesini, ama balığı tabağa koyarken tortuyu sıyırmasını, yoksa balığın tadını alamayacağını öğretti.

İkisi himeici hakkında konuşurken hava karardı. Sanşıro, gi-deyim artık, diye düşündü; müsaade istemeye hazırlandığı sırada eve bir telgraf geldi. Nonomiya, zarfı yırtıp telgrafı okuduktan sonra mırıldanarak, “Eyvah,” dedi.

Sanşıro, o duyduğu sözcüğü duymazlıktan gelemeydi; ama kulak misafiri olduğu bir şey hakkında adamı sorguya çekmeyi de istemedi. O yüzden sadece, düz bir sesle, “İyi bir haberdur umarım,” demekle yetindi. Nonomiya, “Şey, önemli bir şey değil,” diyerek elindeki telgrafı Sanşıro’ya gösterdi. Telgraf, “Lütfen çabuk gel,” diyordu.

“Sizi nereye davet ediyorlar?”

“Eee, geçenlerde kız kardeşim hastalandı da, üniversitenin hastanesine yatmıştı. İşte oradan çağırıyorlar,” dedi ama hiç de telaşlı bir hali yoktu. Buna karşılık Sanşıro çok şaşırılmıştı. Nonomiya’nın kız kardeşini, kız kardeşinin hastalığını, üniversitenin hastanesini kafasında birleştirmiş, üzerine göletin kıyısında karşılaştığı kızı da katıp bir güzel çalkalayınca, şaşırıp kalmıştı.

“Öyleyse, durumu ağır mı?”

“Şey, öyle değildir herhalde. Aslında annem refakat etmek için yanında kalıyor, mesele hastalıkla ilgili olsaydı tramvaya atlayıp buraya gelerek haberi daha çabuk iletebilirdi. Şey, kız kardeşimin muzipliği olabilir bu. Salaktır, o yüzden sık sık böyle şeyler yapar. Buraya taşındığımdan beri onu görmeye gitmedim; o yüzden, bugün gelmemi beklemiş falan olmalı. O yüzden...” dedi ve boynunu yana eğerek düşündü.

“Yine de ziyaretine gitmeniz iyi olur sanırım. Eğer durumu kötüleştiyse gitmemeniz yazık olur.”

“Hakkınız var. Onu görmediğim dört beş gün içinde durumu birden değişmiş olamaz herhalde; ama, eh, yine de gideyim.”

“Bence mutlaka ziyarete gitmeniz gerekir.”

Nonomiya gitmeye karar verdi. Gitmeye karar verdikten sonra Sanşıro’ya, “Bir ricam olacak,” dedi. “Pek olası değil ya, eğer telgraf hastalık yüzünden gönderilmişse bu gece dönemem. O zaman evde hizmetçi kadın tek başına kalmış olacak. Aşırı korkak bir kadındır, bu mahalle de pek tekin bir yer değil. İyi ki beni görmeye bugün gelmişsiniz. Eğer yarınki derslerinize engel olmayacaksa, bu gece burada kalmaz mısınız; zaten telgrafı öylesine göndermişlerse hemen geri döneceğim. Böyle olacağını bilseydim her zamanki gibi evi Sasaki’ye emanet ederdim, ama bu saatten sonra o buraya gelemez. Sadece bir gecelik, hastanede gecelemem gerekecek mi gerekemeyecek mi bilemiyorum; alakasız birini böyle sıkıntıya sokarak da bencillik ediyorum, ama eğer çok zahmet olmayacaksa...” Tabii ki Nonomiya, isteklerini öyle süslü bir dille anlatmıyordu; ama karşıındaki Sanşıro da, öyle süslü bir ricaya gerek duyan birisi değildi. Hemen kabul etti.

Hizmetçi, “Ya yemek?” dediğinde Nonomiya, “Yemeyeceğim,” diyerek Sanşıro’ya, “Aıyp ediyorum ama lütfen, yemeği ben gittikten sonra tek başınıza yiye,” dedi ve daha yemek saati gelmeden, konuşunu tek başına bırakıp çıktı. Tam gitti derken, karanlık Japon yoncasının arasından yüksek sesle, “Ben çalışma odasındaki kitapların hemen hepsini okudum. Çok ilginç kitaplar sayılmazlar ama hangisine isterseniz bakın. Birkaç tane roman da var,” dedi

ve gözden kayboldu. Onu uğurlamak için verandaya çıkan Sanşıro, “Teşekkür ederim!” diye seslendiğinde, on metrekarelik bambuluktaki bambular halen tek tek seçilebiliyordu.

Bir süre sonra Sanşıro, sekiz kilimlik çalışma odasının tam ortasına bir sehpa koydu ve akşam yemeğine oturdu. Sehpaya konan yemeğe baktığında, ev sahibine boş yere malumat vermiş olduğunu gördü; çünkü himeiciler zaten pişirilmişti. Sanşıro, memleketine özgü hasret kaldığı bu kokuyu duyunca mutlu olmuştu; ama yemek pek de leziz olmamıştı doğrusu. Hizmetçi de, tıpkı patronunun dediği gibi, hayli ürkek görünen biriydi.

Yemek bitince hizmetçi mutfaka çekildi, Sanşıro tek başına kaldı. Tek başına kalıp gevseyince, birden Nonomiya’nın kız kardeşi için endişe duydu. Sanşıro’ya kızın ciddi bir hastalığı varmış gibi geliyordu ve sanki Nonomiya yola çıkmayı ağırdan almış gibiydi. Ayrıca Nonomiya’nın kardeşi, geçenlerde gördüğü kızmış gibi geliyordu ki, bu sezgi çok şiddetliydi. Sanşıro yeniden, kızın yüz hatlarını ve bakışlarını, giysilerini, o gün gördüğü haliyle gözünde canlandırdı. Bu hayali, hastanedeki bir yatağın üstüne yerleştirdi, yanına da Nonomiya’yı dikti; onu ve kardeşini iki üç kez konuştu, ama kızın ağabeyi bu sahne için yetersiz kalmıştı; bu yüzden hayalinde onun yerine kendisini geçirdi ve kıza şevkatle yardım etti. O esnada bambuluğun ötesinden bir buharlı tren, düdüğünü öttürerek geçti. Temelleri yıprandığı için mi, toprağı gevşek olduğu için midir bilinmez, oda biraz sallandı.

Sanşıro hastabakıcılık etmeyi bırakıp odaya bakındı. Eski bir binaydı, sade ahşaptan kolonları zarifti. Ama kâğıt kaplı kapısı yuvasına tam oturmuyordu. Tavanı simsiyahtı. Sadece lambası bu çağa aitti. Heves edip böyle bir ev tutmak, feodal devirden kalma bambuları seyrederek yaşamak, Nonomiya gibi bir zamane âlimine çok uygun düşüyordu. Eğer sahiden heves yüzünden bu yeri tutmuşsa bu Nonomiya’nın bileceği işti; ama zarureten ötürü buraya sığınmışsa, bu çok üzücüydü. Sanşıro’nun duyduğuna göre, o kademede bir öğretim görevlisi, üniversitesinden ayda elli beş yenden

fazla maaş almazdı. Nonomiya özel bir okulda da ders veriyordu, bunun sebebi mecburiyet olsa gerekti. Bunun üstüne kız kardeşinin hastaneye yatışı eklenince, adamın derdi başını aşmıştı. Ookubo'ya taşınması da, ihtimal ki böylesi ekonomik nedenlerden ötürüydü.

Gece yeni yeni çöktüğü halde, buralar daha şimdiden çok sessizdi. Bahçeden böceklerin sesleri geliyordu. Tek başına oturunca, güz başının hüznü insanın üstüne çöküyordu. O sırada uzak bir yerden birisi, “Aaaah, birazdan olacak!” diye seslendi. Ses galiba evin arka cephesinin baktığı yönden geliyordu, ama çok uzaktan duyulduğu için Sanşıro emin olamadı. Ses hemen kesilmiş, Sanşıro'nun kulak kabartıp sesin hangi taraftan geldiğini kestirme şansı olmamıştı. Fakat Sanşıro'nun kulağına bu tek cümlecik, her şeyi terk etmiş, hiç kimseden cevap beklentisi kalmamış birinin kendi kendine konuşması gibi gelmişti. Sanşıro ürperdi. O sırada, yine bir buharlı trenin gürültüsü uzaklarda yankılandı. Bu ses perde perde yaklaşıp bambuluğun oradan geçerken, önceki trenden bir kat daha yüksek gürültü çıkartıp gitti. Odanın sallanması bitene kadar donakalan Sanşıro, ansızın şimşek gibi bir ilhamla, deminki haykırıyla şimdiki tren sesi arasında bir sebep sonuç ilişkisi kurdu. Derhal ayağa fırladı. Farkına vardığı sebep sonuç ilişkisi, onu öylesine sarsmıştı.

Sanşıro, o an kımıldamadan oturup bekleyemeyeceğini anladı. Rahatsızlıktan kıvranmaya başlamıştı. Kalkıp tualete gitti. Pencereden dışarı göz attı; yıldızlı göğün altında, toprak bayırın üstünde uzanan demiryolu ölüm sessizliğine bürünmüştü. Yine de pencerenin bambu parmaklıklarının arasından burnunu uzatıp karanlığa dikkatle baktı.

İstasyon tarafından, ellerinde Çin feneriyle⁴⁰ yürüyen birkaç adam, rayların üstünden ilerleyerek bu tarafa doğru geliyordu. Seslerine bakılırsa üç dört kişiydiler. Raylar boyunca yürüdüklerinde, toprak şev⁴¹ fenerlerinin ışığını gizledi; bambuluğun yanından geçerken Sanşıro onların sadece konuşmalarını işitiyordu. En azın-

40 İçine mum konulan, kâğıttan yapılmış fener. (ç.n.)

41 Demiryolunun önüne alçak bir tepe çıktığında raylar, genellikle bu tepenin ortasına kazılan bir hendekten geçirilir. Bu hendeğin kenarlarına “şev” adı verilir. (ç.n.)

dan söyledikleri bir şeyi, sanki yanı başında konuşuluyormuşçasına net duyabildi: “Biraz ileride.”

Ayak sesleri uzaklaştı. Sanşiro bahçeye gidip takunyalarını ayağına geçirdi, adamların peşinden koşturdu; bambuları geçti, bir adam boyundaki toprak şevden indi ve Çin fenerinin peşinden gitti.

Daha beş altı adım gitmemişti ki, başka birisi daha şevkli koşarak indi ve yanına gelerek, “Birini tren mi çiğnedi?” diye sordu.

Sanşiro cevap vermeyi denedi, ama ağzından ses çıkmadı. Karaltı adam çok beklemedi, yanından geçip gitti. Sanşiro onun peşinden giderken, Nonomiya’nın komşularından biriydi herhalde, diye düşündü. Elli metre kadar yürümüştü ki, Çin fenerlerinin durduğunu gördü. İnsanlar da durmuştu. Adamlar, fenerlerini uzatmış sessizce duruyordu. Sanşiro, sessizce fenerlerin aydınlattığı yere baktı. Işığın altında yarım bir ceset vardı. Tren, sağ omuzundan başlayıp memelerinin altından kalçasının üstüne kadar jilet gibi ikiye ayırmıştı cesedi; çaprazlamasına böldüğü gövdenin alt kısmını alıp götürmüştü. Yüzünde sıyrık bile yoktu. Genç bir kadındı.

Sanşiro o an hissettiklerini ömür boyu hatırlayacaktı. Hemen gideyim buradan, diye düşünüp topukları üstünde dönmeyi denedi ama ayaklarına kramp girmişti adeta, onları kımlıdatamıyordu. Toprak şevi tırmanıp eve dönebildiğinde, kalbi göğsünde çırpınmaya başladı. Su almak için hizmetçiye seslendi, hizmetçi -ne talihli ki- hiçbir şeyin farkında değildi. Bir süre sonra, komşu evlerden telaşlı gürültüler geldi. Sanşiro, demin rastladığı adamın evine döndüğünü anladı. Sonra şevin altından mırıl mırıl konuşmalar duyuldu. Bu konuşmalar kesilince etraf sessizleşti. Neredeyse dayanılmaz bir sessizlikti bu.

Az önce gördüğü kadının çehresi, Sanşiro’nun gözüünün önünden gitmiyordu. İnsan o yüzü, “Aaaah!” diyen o zayıf sesi ve bu iki şeyin arasında bir yerlerde saklı zalim kaderi peş peşe düşününce, hayat denen ve sağlam sanılan şu geçici varoluşun farkına bile varılmaksızın çözünebileceğini, her an karanlığa gömülüp gidebileceğini düşünüyordu. Sanşiro öyle korkmuştu ki, tüm arzular ve istek-

ler aklından silinmişti. Sadece, trenin düdüğünü öttürdüğü bir tek an... O ana kadar kesinlikle yaşıyordu.

Sanşıro birden, trende kendisine beyaz şeftali veren adamın, “Ürkütücü, ürkütücü. Dikkat etmezsen başına her şey gelebilir,” dediğini anımsadı. Ürkütücü dediği halde, adam son derece sakin. Demek ki Sanşıro da ağzıyla “ürkütücü, ürkütücü” derken, ayağıyla güvenli bir zemine basmaya gayret ederse, günün birinde öyle bir adama dönüşebilirdi. Belki de dünyanın üzerinde duran ve dünyayı gözlemleyen insanlar, bu noktada kendilerine bir eğlence buluyordu. O adamın beyaz şeftali yiyişinden, Aokido’da çay içişinden, sigarasını tüttürüp, çayını içip, dümdüz boşluğa bakan halinden, böylesi bir şahsiyet olduğu belliydi. O bir eleştirmendi. Sanşıro, bunu düşünürken “eleştirmen” sözcüğünü farklı bir anlamda kullanmıştı. Ama sözcüğün çok uygun düştüğünü hissetti. Ayrıca, “Acaba gelecekte ben de eleştirmen olarak yaşasam mı?” diye düşündü. O korkunç ölü çehreyi görünce, içinde böyle bir istek doğmuştu.

Sanşıro gözlerini odanın köşesindeki masada, masanın önündeki sandalyede, sandalyenin yanındaki kitaplıkta, kitaplığa özenle dizilmiş Batılı kitaplarda gezdirdi ve bu sakin çalışma odasının sahibinin, tıpkı o eleştirmen gibi, ne kadar tehlikesiz ve mutlu bir hayat sürdüğünü düşündü. Işığın basıncını ölçmek, hiçbir kadının trenin önüne atlamasına yol açmazdı. Bu evin sahibinin kız kardeşi hastaydı. Ama bu hastalığı ona ağabeyi vermemişti. Kız, hastalığa kendi başına tutulmuştu. Sanşıro, aklından böyle düşünceler geçire geçire saati on bir etti. Nakano hattındaki tramvaylar bu saatte sonra işlemezdi. “Yoksa kızın hastalığı kötüleşti de, Nonomiya o yüzden mi dönmedi?” diye endişelendi Sanşıro. Tam bu sırada Nonomiya’dan bir telgraf geldi: “Kız kardeşim iyi. Yarın sabah dönerim.”

İçi rahatlayarak döşegine uzansa da, Sanşıro’yu berbat rüyalar bekliyordu. Rüyasında, tren tarafından ezilerek ölmeyi tasarlamış o kadın, Nonomiya’yla ilişkisi olan bir kadındı ve Nonomiya bunu bildiği için eve dönmemişti. Sırf Sanşıro’yu rahatlatmak için telgraf göndermişti. “Kız kardeşim iyi,” demesi de yalandı. Bu gece kadı-

nın çiğnenip öldüğü saatlerde, Nonomiya'nın kardeşi de ölmüştü. Üstelik o kız kardeş, Sanşıro'nun gölet kıyısında gördüğü kızdı.

Sanşıro, ertesi sabah hayatında hiç uyanmadığı kadar erken bir saatte uyandı.

Rahatsızca uyuduğu yere bakarak bir sigara içti, geceki olaylar ona rüya gibi geliyordu. Verandaya çıkıp çatının kenarından göğe baktı, bugün hava iyi olacağı benziyordu. Gök, şafağın yeni söktüğünü gösterir renkteydi. Kahvaltısını bitirip çayını içti, verandaya bir sandalye çıkarıp gazetesini okumaya başladığında Nonomiya, söz verdiği üzere, çıkageldi.

“Dün buralarda birini tren ezmiş,” dedi. İstasyonda bir şeyler duymuştu anlaşılan. Sanşıro, yaşadığı deneyimi hiçbir detayı atlamadan anlattı.

“Nadir bir vaka. İnsanın başına pek gelmez böyle şeyler. Keşke ben de evde olsaymışım. Artık cesedi kaldırmışlardır herhalde. Gitsem de göremem.”

Sanşıro, “Tabii ki göremezsiniz,” diye karşılık verdi, ama Nonomiya'nın aldırılmazlığına şaşmıştı. Sanşıro, bu duygusuzluğun geceyle gündüz arasındaki farktan öte geldiğine hükmetti. Işık basıncını ölçen bir adamın huyunun, bu tür durumlarda tavrına aynen yansıtacağı hiç aklına gelmedi. Herhalde gençliği yüzünden.

Sanşıro, mevzuyu değiştirip hastanın durumunu sordu. Nonomiya'nın verdiği cevaba göre, önceden tahmin ettiği gibi, hastada hiçbir değişiklik yoktu. Sadece beş altı gündür onu görmeye gitmediği için, kardeşi ihmal edildiğini düşünmüş ve can sıkıntısından kurtulmak için abisine olta atmaya karar vermişti. “Günlerden pazar olduğu halde gelmemesi çok zalimce,” diye düşünüp öfkelenmişti. Nonomiya, “Benim kız kardeşim salaktır,” dedi. Galiba kardeşini sahiden salak buluyordu. “Ben bu kadar meşgulken zamanımı boşa harcaması aptallık,” diye düşünüyordu. Ama Sanşıro, adamın kız kardeşine neden “salak” dediğini anlamadı. Kız kardeşi ağabeyini telgraf gönderecek kadar özlemişse, bir iki pazar gecesini onunla geçirmek neden kötü olsundu ki? Böyle bir kardeşle bera-

ber geçirilen zaman, gerçekten yaşamaya ayrılmış zamandı; o zamana kıyasla, bir bodrumda ışık deneyleri yaparak geçirilen günler boşa harcanmış sayılırdı. Sanşıro, Nonomiya'nın yerinde olsaydı, çalışmalarını kız kardeşi için aksatmayı dert etmez, hatta bundan mutlu olurdu. Duyguları halen çünkü intiharın etkisi altında olsa da, o esnada trenin ezdiği kadın aklından çıkmıştı.

Nonomiya, "Dün gece pek dinlenemedim ama uykusuzluğun beni etkilemesine izin vermemeliyim," dedi. "Neyse ki bugün, öğleden sonra Vaseda'daki okula gittiğim gün, üniversitedeki boş günüm. Okula gidene kadar uyuyayım bari," diyordu. Sanşıro, "Epey geç saate kadar ayakta mı kaldınız?" diye sorunca, "Aslında bakarsan, eskiden öğretmenim olan Hirota adlı kişi, kız kardeşimi ziyarete gelmişti, ona rastladım. Üçümüz sohbete daldık ve o arada son tramvayın saatini kaçırdım, mecburen geceyi hastanede geçirdim. Aslında Hirota'nın evinde kalmam daha uygun olurdu ama kız kardeşim, yine mızımlık edip ille de hastanede kal diye inatlaştı; çaresiz daracık bir yerde yattım ama o kadar konforsuzdu ki, uyuyamadım. Kardeşimin ahmaklıkları işte," diye yine kız kardeşine saldırdı. Sanşıro eğlenmişti. Kızın avukatlığını yapmaya niyetlendi, ama söze nereden gireceğini bilemedi ve vazgeçti.

Onun yerine, Hirota hakkında sorular sordu. Sanşıro, bugüne kadar Bay Hirota'nın ismini üç dört defa duymuştu. Ve "Beyaz Şeftali" hocaya, Aokido'da gördüğü hocaya, içinden Hirota'nın ismini yakıştırmıştı. Sonrasında, kampüs kapısının orada yaramaz atın azizliğine uğrayıp Kitadoko denen dükkânın çalışanlarınca gülünen adamı da, Hirota Hoca olarak düşünmüştü. Şimdi Nonomiya'nın anlattıklarını dinlerken, o at vakasındaki hocanın sahiden Hirota olduğunu keşfetti. Bu yüzden, beyaz şeftali yiyen adamın da kesinlikle aynı hoca olduğuna karar verdi. Düşünürseniz, bunun biraz zorlama bir teori olduğunu anlarsınız.

Ayrılacağı sırada, "Hazır gitmişken, öğleye kadar şunu da hastaneye bırakır mısınız?" diye eline ince bir kimono tutuşturuldu. Sanşıro çok mutlu olmuştu.

Sanşıro o gün, dört köşeli yeni bir şapka takıyordu. Bu şapkayı takarak hastaneye gidebileceği için kendini biraz özel hissetti. Aydınlık bir yüzle Nonomiya'nın evinden çıktı.

Oçanomizu'da tramvaydan inip, hemen bir çekçek arabasına bindi. Bu, normalde Sanşıro'dan hiç beklenmeyecek bir hareketti. Güle oynaya Kızıl Kapı'ya yaklaştığı sırada, hukuk ve edebiyat fakültesinin zili çaldı. Başka zaman olsa, Sanşıro şimdi elinde defterle ve mürekkep hokkasıyla sekizinci sınıfa giriyor olurdu. Bir iki dersi kaçırırsam bile önemli değil diye düşünerek, çekkeği dosdoğru Aoyama dahiliye kliniğinin kapısına götürdü.

“Kapıdan girince ikinci köşeden sağa dönüp koridorun sonundan sola sapınca doğu tarafında kalan oda,” tarifine göre yürüyerek hedefine vardı. Kapıya siyaha boyalı bir tabela tutturulmuştu, üzerine kana⁴² ile “Yoşiko Nonomiya” diye yazılmıştı. Sanşıro bu ismi gördüğü halde, bir süre kapının önünde oyalandı. Köylü olduğu için, kapıyı çalmak gibi medeni bir şeyi yapmadı.

“Bu odadaki kişi Nonomiya'nın kız kardeşi, Yoşiko diye bir kız.” Sanşıro böyle düşünerek dikildi. Kapıyı açıp onun yüzünü görmek istiyor ama aynı zamanda görüp de düş kırıklığına uğramaktan korkuyordu. Korkuyordu; çünkü kafasının içinde dolaşan kızın suratı, Bay Sohaçi Nonomiya'ya hiç mi hiç benzemiyordu.

Arkasından bir hemşirenin sandalet sesleri yaklaşıyordu. Sanşıro pat diye kapıyı yarısına kadar açtı ve içerideki kızla göz göze geldi. (Kıza bakarken, tek eli halen kapı kolunun üstündeydi.)

Gözleri iri, burnu ufak, dudakları ince, alnı tas gibi geniş, çenesi sivrice bir kızdı. Yüz hatları bundan ibaretti. Ama Sanşıro, bu yüzde o esnada beliren, bir anlık ifadeyi hayatında ilk defa görüyordu. Solgun alnından başlayan ve serbestçe dökülen simsiyah saçları omuzlarının ardında kayboluyordu. Bu saçlara, doğuya bakan pencereden içeri giren sabah güneşi arkadan aksediyor; saçlarla ışığın teması ettiği çizgi, mora çalan bir ışıltıyla parlıyordu. Sanki kızın başına nur inmiş gibiydi. Buna karşın, kızın yüzü de alnı da karanlıktaydı. Hem karanlıktı, hem de solgun. Ve bu yüzde,

42 Japonya'ya özgü hece yazısı. Özel adları bu yazıyla yazmak ve okumak daha kolaydır. (ç.n.)

uzaklara dalıp gitmiş gözler vardı. Hani gökte hareketsiz bir bulut vardır. Ama kımıldamadan da duramaz ve usul usul sürüklenir. Kız Sanşıro'nun yüzüne bakarken gözlerinde işte böyle bir bakış vardı.

Sanşıro bu yüzde, hem yorgun bir melankoliyi hem hastalığın örtemediği bir enerjiyi birlikte görmüştü. Gördüğü bu birliktelik Sanşıro'ya göre, insanlığın asaletinden bir parçaydı. Sanşıro, çok önemli bir şeyi keşfettiğini hissediyordu. Eli kapı kolunu tutar vaziyette, kafasını kapı aralığından odanın içine uzattığı o anda hissettiği bu duyguya kapılıp gitmişti.

“Giriniz.”

Kız, sanki Sanşıro'nun geleceğini biliyormuş gibi konuşmuştu. Sesinde yeni tanışılan bir kadından umulmayacak sakın bir ton vardı. Böylesi bir ses, ya tertemiz bir kız çocuğundan ya da genci yaşlısıyla, pek çok erkeği tanıyan olgun bir kadından çıkabilirdi. Yılışık bir konuşma tarzı değildi. Sanki eski bir dostu selamlar gibiydi. Kız, zarif yanaklarını kımıldatarak gülümsedi. Solgun tenine tath, sıcak bir renk yayıldı. Sanşıro'nun ayakları, kendiliğinden odanın içine doğru hareket etti. O an genç adamın kafasından, uzak memleketindeki anasının hayali gelip geçti.

Kapıyı örtüp yüzünü odaya döndüğünde elli yaşlarında bir kadın Sanşıro'ya selam verdi. Bu kadın, Sanşıro'nun gövdesi henüz eşiğin öbür yanındayken oturduğu yerden kalkmış ve onun içeri girmesini beklemişti. Kadın, “Siz Bay Ogawa mısınız?” diye sorarak Sanşıro'yu kendini tanıtmak zahmetinden kurtardı. Yüzü Nonomiya'nın yüzüne benziyordu. Kızının yüzüne de benziyordu. Lakin benzerlik sadece yüzlerdeydi. Sanşıro kendine emanet edilen paketi uzatınca, kadın verilen şeyi alıp teşekkür etti, “Buyrun,” diyerek sandalyeyi gösterdi. Kendisi de yatağın diğer ucuna geçti.

Yatağın üstüne serili şilte bembeyazdı. Şilteye serili örtü de bembeyazdı. Kız bu örtünün yarısını çaprazlama katladı, örtünün kalın görünen yerinden kaçınır gibi, sırtını pencereye vererek oturdu. Ayakları zemine ulaşmıyordu. Elinde örgü şişleri tutuyordu. Bir yün yumağı, yatağın üstünden yere yuvarlandı. Kızın elinden

kırmızı bir iplik uzanıyordu. Sanşıro, yatağın altından yumağı al-sam mı diye düşündü; ama kız yumağı umursarmış gibi görünme-diği için bunu yapmaya çekindi.

Kızın annesi, odanın diğer yanından birkaç kez, geçen geceki yardımını için Sanşıro'ya teşekkür etti. "Onca işinizin arasında..." fa-lan diyordu. Sanşıro, "Sorun değil, zaten boş vaktim vardı," dedi. İkisi konuşurken Yoşiko susuyordu. Konuşmaya ara verdiklerinde aniden, "Geceki intihar olayını görmüşsünüzdür," dedi. Sanşıro, odanın köşesinde duran gazeteyi fark etti.

"Evet," dedi.

Kız, "Çok korkmuşsunuzdur, değil mi?" diyerek boynunu bi-raz yana eğdi ve Sanşıro'yu süzdü. Kızın boynu, ağabeyininki gibi uzundu. Sanşıro, korkup korkmadığını söylemeden kızın boynunu bükmüş halini seyretti. Sessizliğinin bir sebebi, sorunun çok safça, bu yüzden de cevaplaması zor oluşundandı. Sessizliğinin diğer ne-deni, cevap vermeyi unutmasıydı. Kız onun bakışlarını fark etmiş-ti, hemen boynunu düzleştirdi. Ve solgun yanakları biraz kızardı. Sanşıro, "Artık gitsem iyi olur herhalde," diye düşündü.

Selam vererek odadan çıktı, ön kapının karşısına gelip ileriye baktığında, koridorun ucundaki aydınlık ve kenarları ışıqla çizilmiş dörtgen şeklindeki çıkışın önünde, göletten tanıdığı kadını gördü. Sanşıro afallamıştı, yürürken tökezledi. O an, saydam havadan bir tuvale gölgelerle çizilmiş kadın, ona doğru bir adım attı. Sanşıro da davet edilmişçesine ilerledi. İkisi, düz koridorun bir yerinde kar-şılaşmalarını buyuran kaderin buyruğuyla, birbirlerine yaklaştılar. Ama kadın birden döndü. O, sadece, dışarıdan gelen ışığın içinde, yeni başlamış güz mevsiminin yeşilliklerini görüyordu. Dönüp gi-den kadının gözlerinden bakınca, koridorun dörtgen çerçevesinde beliren hiçbir şey yoktu; kadının bakışını karşılayacak kimse de yoktu. Sanşıro, o saniyelerde kadının silüetini ve kıyafetini aklına kazıdı.

Kadının kimonosunun rengine ne diyeceğini bilemedi. Üni-versitedeki göletin suyuna, her dem yeşil bir ağacın bulanık aksi düştüğünde nasıl görünürse, işte öyle bir renkti. Kimonoda, en yukarıdan başlayıp ta aşağıya kadar inen parlak şeritler vardı. Bu

şeritler dalgalanıyor, birbirine yaklaşıp uzaklaşıyor, yan yana gelip kalınlaşıyor, tekrar ayrılıp iki şerit oluyordu. Şeritler gelişigüzel hareket ediyordu ama hareketlerinde yine de bir düzen vardı. Kimono, üst yarısının ortasından geçen geniş bir kuşakla ikiye ayrılmıştı. Kuşağın sıcak bir görüntüsü vardı. Herhalde, sarı renk içerdiği içindi.

Kadın döndükten sonra, sağ omuzunu geriye atıp sol elini kalçasına yaslayarak yürüdü. Elinde mendil vardı. Mendilin parmaklarının arasından taşan kısmı çiçek gibi açılmıştı. İpektendi herhalde. Kadının belden aşağısının duruşu düzgündü ve edepli olduğu izlenimi uyandırıyor.

Kadın tekrar Sanşıro'ya doğru döndü. Yere bakarak Sanşıro'ya doğru iki adım yürümüştü ki, birden başını geri attı ve karşısındaki erkeği gördü. Gözleri geniş, göz kapakları kıvrımlıydı.⁴³ Bakışları sakindi. Çarpıcı kara kaşlarının altında, gözleri ıslık ıslık. Ağzını araladığında, güzel dişleri meydana çıktı. O dişler ve o ten rengi, Sanşıro'da unutulmaz bir izlenim bırakmıştı.

Beyaz pudrayla hafif bir makyaj yapmıştı. Ama yüzünün rengini örten, zevksiz bir makyaj değildi bu. Narin tenine güzel bir renk katacak şekilde, çok hafifçe sürmüştü pudrayı. Yüzünü beyaza boyamış değildi.

Cildi, hem yanaklarında hem de çenesinde gergindi. Etinde hiçbir fazlalık yoktu. Yine de yüzünün hatları yumuşaktı. Yüzünün yuvarlaklığı tombulluktan değil, kemiklerinin şeklendendi. Çok derin bir yüzdü bu.

Kadın, vücudunu belden kırarak eğildi. Sanşıro, tanımadığı birince selamlanmaktan ziyade, bu selamın zarafetine şaşmıştı. Kadının belden yukarısı, rüzgârda sallanan bir kâğıt gibi öne düşmüştü. Çabucak... Belli bir açıya kadar eğilir eğilmez, zahmetsizce duruvermişti. Bu, ona eğitimle kazandırılmış bir hareket olamazdı.

Beyaz dişlerin arasından, "İzninizle bir şey soracağım..." diyen

43 Doğu Asya'da çoğu insanın göz kapaklarının ortasında, çizgi şeklinde bir deri kıvrımı vardır. (ç.n.)

bir ses çıktı. Resmi bir cümleydi bu. Ama kadının sesi arkadaşçaydı. Resmiyeti, sadece “Havalar ne güzel değil mi,” gibisinden bir şey söylemeyeceğini gösterecek kadardı. Ama Sanşıro, o an bu detaylara dikkat edecek durumda değildi.

“Evet?” diyerek durakladı.

“On beş numaralı oda neresi acaba?”

On beş numaralı oda, Sanşıro’nun az evvel çıktığı odaydı.

“Bayan Nonomiya’nın odasını mı soruyorsunuz?”

Bu sefer kadın, “Evet,” dedi.

“Bayan Nonomiya’nın odası, şu köşeyi döndükten sonra dümdüz gidip tekrar sola döndükten sonra sağdan ikinci odadır.”

“Şu köşeyi mi?” diyerek ince parmağıyla işaret etti.

“Evet; ondan sonra bir kez daha sola döneceksiniz.”

“Çok teşekkür ederim.”

Kadın geçip gitti. Sanşıro ayakta durmuş, kadının gidişini seyreliyordu. Kadın köşeye geldi. Köşeyi dönecekken birden Sanşıro’ya dönüp baktı. Sanşıro, bir suç işlemişçesine kızardı. Kadın, neşeyle gülümseyerek, yüzüyle “Bu köşe mi?” dercesine bir işaret yaptı. Sanşıro düşünmeksizin başını salladı. Kadının silueti, sağ yanındaki beyaz duvarın ardında kayboldu.

Sanşıro binanın ön kapısından çıktı. Acaba beni tıp öğrencisi sandı da odanın yerini o yüzden mi sordu diye düşünerek beş altı adım yürüdükten sonra yaptığı hatayı fark etti. Kadın on beş numaralı odayı sorduğunda, ona Yoşiko’nun odasına kadar eşlik edebilirdi. Fırsatı elden kaçırmıştı.

Sanşıro, bu saatten sonra geri dönecek cesareti bulamadı. Pes edip beş altı adım daha yürümüşken aniden durdu. Sanşıro’nun kafasında, kadının kurdelesinin rengi belirmişti. O kurdele, rengi ve şekliyle, Nonomiya’nın Kaneyasu dükkânından aldığı kurdelesinin aynısıydı. Bunu anlar anlamaz, Sanşıro’nun ayakları külçe gibi ağırlaştı. Kütüphanenin yanından geçip ön kapıya doğru yürürken, yürüyüşü bir salyangozunki kadar ağırdı. Ansızın, bir yerlerden Yojiro’nun sesi duyuldu. Yojiro, “Hey, neden bugün derse gelme-

din? Bugün İtalyanların nasıl makarna yediğini anlattılar,” diyerek yanına geldi ve Sanşıro’nun omuzuna vurdu.

İkisi bir süre beraber yürüdüler. Kampüs kapısına geldiklerinde Sanşıro, “Sence, kadınlar neden bu mevsimde ince bir kurdele takar ki? Öyle kurdeleler sadece yazın en sıcak günleri için değil midir?” diye sordu. Yojiro, kahkahalarla gülererek, “..... Hoca’ya sor istersen. O adam her şeyi bilir,” diye karşılık verdi.

Kapıdan geçtiklerinde Sanşıro, “Kendimi iyi hissetmiyorum, derse girmeyeceğim,” dedi. Yojiro, “Boş yere yanına gelmişim,” dercesine döndü ve okula doğru yürüdü.

DÖRT

Sanşıro'nun ruhunda bir tatsızlık hasıl olmuştu. Dersleri dinlerken, dinlediği şeyler onu hiç ilgilendirmeyen birer konuşma gibi geliyordu. Keyfi yerinde değilse, önemli yerleri not almakla yetiniyordu. Keyfi hiç yerinde değilse, sanki kulakları kendisinin değilmiş de, başka birisinin kulağıyla dinlermiş gibi hissediyordu. Dersler o kadar aptalca gelmeye başlamıştı ki, Sanşıro tahammül edemiyordu. Çaresizce Yojiro'ya gidip “Dersler son zamanlarda hiç ilginç gelmiyor,” dediğinde Yojiro her zamanki cevabını verdi.

“Dersler asla ilginç değildir. Sen köylüsün, kendine zamanla bir şeyler değişir diyerek dişini sıkıp dersleri dinledin değil mi? Ne kadar ahmakça! O heriflerin verdiği dersler dünya kuruldu kurulalı böyledir. Bu saatten sonra ah vah etmek sana fayda sağlamaz ki.”

“Durum öyle değil aslında...” diye savunmaya geçti Sanşıro. Yojiro'nun umursamaz tavrıyla, Sanşıro'nun kederli ses tonu arasındaki uyumsuzluk komikti.

Onlar böyle sohbetler ederken günler ilerledi ve takvim, ay ortasını gösterdi. Sanşıro'ya kulakları, artık başka birinin kulaklarıymış gibi gelmiyordu. Günün birinde Yojiro, Sanşıro'ya gelerek, “Yüzünde bir tuhafılık var senin. Yaşantısından bezmiş birinin suratı bu. Yüzyılın sonundan⁴⁴ kalma bir surat,” dedi. Sanşıro, bu yorumu karşı, sık sık kullandığı bir cevabı verdi: “Durum öyle değil aslında...”

44 19. yüzyıl sonu, Avrupa için hem teknik ve kültürel gelişim, hem de kaygı ve bocalama çağıydı. (ç.n.)

Sanşıro, kampüsün o yapmacıklı atmosferine henüz, *yüzyılın sonu* tabirini duyunca sevinecek kadar alışmamıştı. Henüz akademik dünyanın insanlarıyla, cafcacı tabirleri oyuncak edinecek kadar konuşmamıştı. Ama Yojiro'nun "yaşantısından bezmiş" sözü aklına takılmıştı. Doğru olabilirdi bu, belki de gerçekten bezmişti. Sanşıro da içindeki yorgunluğun tek sebebinin, son günlerde geçirdiği ishal olduğunu düşünmüyordu. Değer yargıları da bezgin bir suratı karizmatik bulacak kadar cilalanmamıştı. Bu yüzden sohbetleri, o noktada sona erdi.

Zamanla sohbaharın ortasına gelindi. Sanşıro'nun iştahı açıldı. Yirmi üç yaşındaki bir gencin, istese de hayattan bezemeyeceği günler gelmişti. Sanşıro sık sık gezmeye çıkıyordu. Pek çok kez, üniversitedeki göletin etrafında turladı, ama hiçbir fevkaladelikle karşılaşmadı. Defalarca hastanenin önünden de geçti, ama karşısına sadece sıradan insanlar çıktı. Temel bilimler fakültesindeki o bodruma gidip Nonomiya'ya sorduğunda, Nonomiya, "Kız kardeşim artık hastaneden çıktı," dedi. Hastane kapısında rastlaştığı kadının kim olduğunu soracaktı, ama beriki öyle meşgul görünüyordu ki, Sanşıro konuyu açmaya çekindi. Nonomiya'nın Oobuko'daki evine giderse, rahatça sohbet edip kadının adını da, hangi aileden olduğunu da öğrenebilirdi; bu yüzden adamı sıkboğaz etmeden bodrumdan ayrıldı ve keyfine göre gezmeye devam etti: Habata, Doukanyama, Somei'deki mezarlık, Sugamo'daki hapishane, Gokoku Tapınağı... Sanşıro, Arai'daki sağlık tapınağına bile gitti. Sağlık tapınağından dönerken Ookuba'dan geçer, Nonomiya'nın evine uğrarım diye düşünmüştü; ama Oçiai'daki krematoryumun civarında yolunu şaşırdı ve kendini Takata'da buldu; bu yüzden Mejiro'dan trene binip öğrenci yurduna döndü. Nonomiya'ya eli boş gitmemek için aldığı kestaneleri trende tek başına hapur hupur yedi. Arda kalan kestaneleri de ertesi gün onu görmeye gelen Yojiro silip süpürecekti.

Sağda solda ne kadar serserilik ederse, Sanşıro'nun keyfi o kadar düzeliyordu. İlk başta derslere o kadar kafayı takmıştı ki, kulağını derse veremez, not bile tutamaz olmuştu. Şimdi dersleri zaten yarım kulakla dinliyordu, yani hiçbir problem kalmamıştı.

Ders sırasında bir sürü şey düşünüyordu. Notları biraz düşmüştü, ama bunu da dert etmiyordu. Çevresindekileri gözleyince, Yojiro başta olmak üzere tüm öğrencilerin de böyle yaşadığını görmüştü. Sanşıro, gayretin bu kadarı kâfi herhalde, diye düşünmeye başladı.

Sanşıro'nun düşündüğü bin türlü şeyin arasına, bazen o kurdele de giriyordu. O zaman da canı sıkılıyordu. Kendini basbayağı kötü hissediyordu. Ookubo yoluna koyulmak geliyordu içinden. Ama birbirini kovalayan hayaller, dış dünyadan gelen uyarıcılar derken, dikkati kısa sürede başka şeylere kayıveriyordu. O yüzden her şeyi ağırdan alıyordu. Ve hülyalara dalıyordu. Ookubo'ya da bir türlü gitmedi.

Bir öğleden sonra Sanşıro, her zamanki aylak gezintisine çıkmıştı. Dango tepesinin üstünden sola saptı, Sendaki Hayaşi semtinin geniş caddesine girdi. Bulutsuz sonbahar havasına bereket, Tokyo'nun göğü tıpkı köydeki kadar derin görünüyordu. Böylesi bir göğün altında yaşadığını düşünmek bile, insanın zihnine berraklık veriyordu. Bir de kırlara çıksa hiçbir eksiği kalmayacaktı. Ruhu genişliyor, gökler kadar ferahlıyordu. Ve bedeni, ruhunun yanında küçücük kalıyordu. İçindeki duygular, baharın verdiği tembellikten çok farklıydı. Sanşıro, her iki yanında uzanan fundalıklara bakıp ömründe ilk defa Tokyo güzünün kokusunu içine çekti.

Tepenin altında bir kukla festivali vardı, iki üç gün önce başlamıştı. Sanşıro, tepenin etrafından dolaşsa oradaki bayrakları görürdü. Şimdi durduğu yerden sadece, uzaktan gelen zil seslerini işitiyordu. Aşağıdaki ağaçlıktan gelen sesler perde perde yükselip sonbaharın sakın havasını dolduruyor, sonra yine zayıflayıp cılız bir dalgaya dönüşüyordu. Bu cılız yankı Sanşıro'nun kulak zarına gelip takılıveriyordu. Rahatsız edici bir ses değildi, aksine insana neşe veriyordu.

Ansızın, solundaki sokaktan iki insan çıkageldi. Bunlardan biri Sanşıro'yu görünce, "Hey!" diye seslendi.

Yojiro'nun sesinde bugün edepli bir tını vardı. Çünkü bir arkadaşıyla beraber gelmişti. Sanşıro o arkadaşına baktı ve önceden

tahmin ettiği gibi, Aokido'da çay içerken gördüğü adamın Bay Hirota olduğunu keşfetti. Beyaz şeftali yedikleri günden beri, bu adamla arasında tuhaf bir ilişki vardı. Aokiba'da çay ve sigara içtiği, Sanşiro'nun kütüphaneye kaçmasına yol açtığı günden beri, adam Sanşiro'nun zihninde iyice yer etmişti. Ne zaman ona baksa, Şinto rahibi gibi yüzünün ortasındaki Avrupai burnu dikkatini çekiyordu. Şimdi de üzerinde, önceki karşılaşmalarında giydiği yazlık kimono vardı; üstelik üşümüşe de benzemiyordu.

Sanşiro bir şeyler söylemek, selam vermek istedi ama uzun süredir görmediği bu adama nasıl hitap etmesi gerektiğini bilemedi. Şapkasını çıkarıp eğilmekle yetindi. Yojiro'ya göre fazla kibarca bir selamdı bu. Hirota'ya göreyse fazla sadeydi. Sanşiro, ikisinin arasındaki orta yolu seçmişti. Yojiro hemen, Hirota hiçbir şey sormadığı halde, "Bu adam benimle aynı sınıfta. Liseyi Kumamoto'da okumuş, Tokyo'ya ilk defa geliyor," diyerek Sanşiro'nun taşralılığını ifşa etti. Sonra Sanşiro'ya döndü: "Bu bey Hirota Hoca. Liseden öğretmenimdir..." Gereksiz yere, iki adamı birbiriyle tanıştırmıştı.

Hirota Hoca, buna cevaben, "Biliyorum, biliyorum," diye iki kez tekrarlayınca, Yojiro'nun yüzünde meraklı bir ifade belirdi. Ama "Nereden tanıyorsun?" gibisinden uzun açıklama gerektirecek sorular sormadı. Hemen Sanşiro'ya, "Baksana, buralarda bildiğin bir kiralık ev var mı? Şöyle geniş, temiz, şosei⁴⁵ odası olan," diye sordu.

"Kiralık ev... var."

"Bu civarda. Pis bir yer olmasın sakın."

"Hayır, temiz. Kocaman, taştan bir girişi var."

"Oh oh, pek güzel. Neresi? Hocam, girişin taştan olması iyidir, değil mi? Bence kesinlikle orayı seçelim," dedi Yojiro heyecanla.

"Taş giriş istemez," dedi Hoca.

"İstemez misiniz? Bakın bu kötü oldu işte. Neden istemiyorsunuz?"

45 Şosei (şosey diye okunur): O devirde, Japonya'da yoksul öğrenciler öğretmenlerinin evinde kalır ve onlara ev işlerinde yardım ederdi. Bu öğrencilere "şosei" deniyordu. (ç.n.)

“Nedense neden, istemiyorum işte.”

“Taştan giriş iyidir yahu. Yeni bir baron⁴⁶ gibi olursunuz işte, fena mı Hocam?”

Yojiro çok ciddi idi. Hirota Hoca ise sırtıyordu. Sonuçta Yojiro’nun ciddi suratı galip geldi ve Hirota, evi hiç değilse bir kez görmeye ikna oldu. Sanşıro önlerine düşüp onları eve götürdü.

Sanşıro, Yojiro ve Hirota’yı geldikleri sokağa geri götürdü, oradan ana caddeye paralel bir başka caddeye geçtiler. Kuzeye yürüyerek mahallenin yarısını geçince, kendilerini ufak bir sokağın tam önünde buldular. Sanşıro, iki adamla beraber sokağa girdi. Dosdoğru yürüyünce, süs bitkileri yetiştiren bir bahçıvanın bahçesine geldiler. Üç adam, girişin dokuz on metre önünde durdular. Biraz sağlarında, üzerine Buddha heykelleri yontulmuş iki tane sütun vardı. Kapı demirdendi. Sanşıro, “İşte burası,” dedi. Kapıda “kiralık” levhası asılıydı.

Yojiro, “Korkunç bir şey,” diyerek demir kapıyı ittirdi, ama kapı kilitliydi. Yojiro, “Biraz bekleyin, ben konuşup geleyim,” diyerek bahçıvanın dükkânına doğru koştu. Anlaşılan Hirota ve Sanşıro, bir süreliğine yalnız kalmışlardı. Konuşmaya başladılar:

“Tokyo’yu nasıl buldun?”

“Eh.”

“Sadece büyük bir yer, başka numarası da yok, değil mi?”

“Eh.”

“Fuji Dağı’yla kıyaslarsan beş para etmez, değil mi?”

Sanşıro, Fuji Dağı meselesini unutmuştu bile. Trendeyken Hirota’nın dağa işaret edişini, kendisinin de pencereden bakıp Fuji’yi ilk kez görüşünü hatırladı. Evet, şimdi düşününce Hirota’ya hak vermişti; dağ sahiden çok daha güzeldi. Ama şu günlerdeki karmakarışık yaşantısıyla dağı kıyaslamayı başaramadı. Dağı ilk

46 1884 yılında getirilen yasaya göre önde gelen Japon derebeyleri Batı’daki asillerinkine denk ünvanlar ve haklar edindiler. Bu soyluluk sistemi 1945 yılında lağvedildi. (ç.n.)

gördüğü zaman hissettiği duyguları çoktan unutmuştu ve onları unuttuğu için biraz utandı. O zaman, “Baksana, Fuji Dağı’nı tercüme etmeyi denediğin oldu mu?” diye, beklenmedik bir soru geldi.

“Tercüme derken...”

“Serbest tercüme yapmayı denediğinde, nedense hep insansı şeyler çıkıyor. ‘Yüce Dağ’ gibi, ‘Ulu Dağ’ gibi, ‘Haşmetli Dağ’ gibi...”

Sanşıro, tercüme sözüyle neyin kastedildiğini anlamıştı.⁴⁷

“Hep insan karakterine dair kelimeler çıkıyor. İnsan karakterine dair kelimelerle tasvir edemeyeceğin şeye, doğa insan ruhunu etkileyecek bir biçim vermemiştir.”

Sanşıro, bahsin devamı gelecek sanarak sessizce dinledi. Ama Hirota, bu konuda başka bir şey söylemedi. Bahçıvan dükkânına doğru bakarak, kendi kendine konuşurcasına, “Sasaki ne yaptı acaba? Amma gecikti...” diye mırıldandı.

“Gidip bakayım mı?” diye sordu Sanşıro.

“Aman, sen bakmaya gitsen bile çıkıp gelecek bir adam değildir o. Hiç zahmet etmeyip burada beklemek en iyisi,” dedi ve süs elması çalılarının yapıma çitin dibine çömelip yerden çakıllar toplamaya ve toprağa bir şeyler çizmeye başladı. Çok rahat bir hali vardı. Ondaki rahatlık Yojiro’nunkinden çok farklı türde bir rahatlıktı; ama ikisi de istifini kolay kolay bozmayan adamlardan.

Nihayet, çam fidanlarının öte yanından Yojiro’nun sesi geldi:

“Hocam, hocam!”

Hoca, yere bir şeyler çizmeye devam etti. Çizdiği şey, bir deniz fenerine benziyordu. O cevap vermeyince, Yojiro bahçeden çıkıp gelmek zorunda kaldı.

“İçeriye bir bakın Hocam. İyi bir ev. Bu bahçıvanın malıymış. İsterseniz ön kapıyı açtırabilirim ama arka taraftan dolaşmak daha kolay olacak.”

Üçü birden, eve arka kapıdan girdiler. Panjurları açıp tek tek bütün odaları gezdiler. Orta direk bir insanın yaşamaktan utanma-

47 Fuji, Japonca’da “eşsiz, benzersiz” veya “zengin” demektir. (ç.n.)

yacağı bir evdi. Kirası kırk yendi ve depozitosu üç aylık kira kadar-
dı. Evi gezip tekrar bahçeye çıktılar.

“Neden bu kadar şahane bir evi gezdik ki?” dedi Bay Hirota.

“Neden mi gezdik? Sadece şöyle bir gördük evi, ne fenalık var
ki bunda?” dedi Yojiro.

“Kiralayacak değiliz ki...”

“Aaaa, ben kiralınız diye düşünmüştüm. Bu arada... Dil dök-
tüm, ama adamı kirayı yirmi beşe indirmeye ikna edemedim.”

Hirota Hoca sadece, “Tabii ki edemezsin,” deyip sustu. Yoji-
ro, taştan girişin hikâyesini anlatmaya başladı. Dediğine göre, gi-
riş kısa bir süre öncesine dek eski bir konağa aitti; konak restore
edilirken girişi almış ve buraya dikmişlerdi. Yojiro hep böyle tuhaf
şeyleri merak edip soruştururdu zaten.

Sonra üç adam tekrar caddeye çıkıp Dousaka’dan Habata Vadisi’ne
indiler; yol boyunca neredeyse hiç konuşmadılar. Kiralık evi çok-
tan unutmışlardı bile. Yalnız Yojiro, ara sıra taş girişten bahsedir-
yordu. “O şeyi Kouji mahallesinden Sendaki’ye kadar getirmek için
beş yen harcamışlar,” dedi. “O bahçıvan bayağı varlıklıymış demek
ki,” dedi. O yere kırk yen kira koymuş, kim tutacak acaba diye ge-
vezelik etti. Nihayet, “Kiracı bulamayınca fiyatı düşürmek zorun-
da kalacağı kesin, o zaman adamla tekrar pazarlık edip burayı tu-
talm,” diye kendi kendine karar verdi. Hirota Hoca evi tutmaya
pek hevesli değil gibiydi, “Sen sürekli gereksiz şeyler konuşup bize
zaman kaybettiriyorsun,” dedi. “Pazarlığı tadında bırakıp gitmeyi
öğrenmelisin.”

“Sizi çok beklettim galiba. Ama siz de yere bir şeyler çiziyordu-
nuz. Zaten her şeyi ağırdan alan bir insansınız.”

“Ağırdan alan insan mı? Ben mi, sen mi?”

“O çizdiğiniz şey, neyin resmiydi acaba?”

Hoca bir şey demedi. O zaman Sanşıro, ciddi bir ifadeyle, “Fe-
ner miydi?” diye sordu. Yojiro kıkır kıkır güldü.

“Fener mi? Acayipmiş doğrusu. Demek ki Bay Sohaçi
Nonomiya’nın resmini yapıyordunuz.”

“O nereden çıktı be?”

“Bay Nonomiya, diğer ülkelere ışık saçsa da, Japonya’dan bakınca kapkara görünüyor da ondan. Onun adını kimse duymamış. Azıcık bir maaş alıp kendini bir bodruma hapsediyor. Burada onun değerini bilen biri yok. Ne zaman Bay Nonomiya’nın yüzünü görsem ona çok acıyorum.”

“Yani diyorsun ki, adam mum gibi kendi dibine ışık vermiyor. Halbuki sen kâğıt fener gibisin, sadece etrafındaki bir metrelik yeri azıcık aydınlatıyorsun.”

Kâğıt fenere benzetilen Yojiro, birden Sanşiro’ya dönerek, “Ogawa dostum, sen Meiji çağının hangi yılında doğmuştun?” diye sordu. Sanşiro, basitçe, “Yaşım yirmi üç,” diye cevapladı.

“Ben de öyle tahmin etmiştim. Hocam, ben kâğıt fenere, tütün çubuğuna falan benzetilmeyi sevmem. Meiji 15’ten⁴⁸ sonra doğmaktan mıdır nedir, öyle eski tip şeyler beni rahatsız ediyor. Seni etmiyor mu?” dedi, Sanşiro’ya dönerek. Sanşiro, “Pek rahatsız etmez,” diye cevap verdi.

“Sen Kyuşu’daki köyünden yeni çıktın da ondan, kafan 1868’de kalmıştır herhalde.”

Sanşiro da, Hirota da bu söze bir tepki vermediler. Biraz daha yürüyünce eski bir tapınağın yanına geldiler; eskiden burada olan sedir korusu kesilmiş, toprak güzelce düzleştirilmiş, ağaçların yerine maviye boyalı Batı tarzında evler dikilmişti. Hirota Hoca, bu mavi evlere uzun uzun baktı.

“Anakronizm,” dedi. “Japonya’nın maddi kültürü de, manevi kültürü de aynen bu evler gibi. Kudan’daki feneri bilirsin herhalde,” diye konuyu yine fenerlere getirdi. “O çok eski bir şeydir, *Edo’nun Ünlü Yerleri*’nde⁴⁹ de görünüyor.”

“Hocam, dalga geçmeyin lütfen. Kudan’daki fener eski olabilir

48 Japon takviminde zaman yüzyıllık bölümlere değil çağlara bölünür. Her çağ, bir imparatorun egemenlik devridir. Yılları saymaya sıfırdan değil birden başlanır. İmparator Meiji’nin tahta geçtiği 1868 yılı, Meiji 1 yılıdır. Meiji 15, miladi takvimde 1882 yılına denk düşer. (ç.n.)

49 Edo, Tokyo’nun eski adıdır. Kentin önemli yerlerini gösteren resim derlemeleri 19. yüzyılda çok popülerdi. Sanatçılar resimleri tahta kalıplara oyuyor ve baskı yöntemiyle çoğaltıyordu. (ç.n.)

ama *Edo'nun Ünlü Yerleri*'nde görünse çok saçma olurdu doğrusu!"

Hiroya Hoca güldü. *Tokyo'nun Ünlü Yerleri* adlı renkli basık resimlerle, *Edo'nun Ünlü Yerleri*'ni karıştırdığını fark etmişti. Hoca'nın teorisine göre, halen ayakta kalmış öyle eski fenerlerin yanı başında, insanların Kaikoşa⁵⁰ adını taktığı yeni tarz, tuğla evler dikiliyordu. Tuğla evlerle eski fenerler yan yana durunca, ortaya çok aptal bir manzara çıkıyordu. Lakin bu uyumsuzluğu kimse fark etmiyor, kimse umursamıyordu. Bu hal, Hoca'ya göre, Japon toplumunun vaziyetini temsil ediyordu.

Yojiro da, Sanşıro da, "Çok doğru," dediler. Tapınağın önünden geçip beş altı mahalleyi katedince önlerine kocaman siyah bir kapı çıktı. Yojiro, "Şu kapıdan girip Doukanyama'ya gidelim," dedi. "Girmek serbest mi?" diye sorulunca, "Burası Satake ailesinin malikânesi ve bahçesinden her isteyen geçebilir," dedi. Yojiro, ısrarıyla iki yol arkadaşını meraklandırmıştı. Kapıdan girdiler, çardakların altından geçip eski bir göletin yanına geldiler; o sırada bir bekçiye denk gelip bir güzel azarlandılar. O zaman Yojiro, "Haklısın, haklısın," deyip bekçiden özür diledi.

Oradan Yanaka'ya gidip sonra da Nezu'yu gezdiler. Sanşıro, öğrenci yurduna akşam vakti döndü ve uzun süredir bu kadar keyifli bir gün geçirmemiş olduğunu düşündü.

Ertesi gün okula gittiğinde Yojiro meydanda yoktu. "Öğleden sonra gelecek herhalde," diye düşündü; ama Yojiro gelmedi. Kütüphaneye gidip baktı, ama arkadaşına rastlamadı. Saat beşle altı arasında, tüm sınıfların ortaklaşa aldığı edebiyat dersi vardı. Sanşıro bu derse girdi. Sınıf not alınmayacak kadar loştu; saat daha erken diye ışığı açmamışlardı. İnce uzun pencerelerden görünen zekova dallarının gitgide gölgelere büründüğü dakikalardı; bu yüzden sınavtaki öğretim görevlisinin yüzü de talebelerin yüzleri de giderek belirsizleşiyordu. Sınıfın atmosferine bir tekinsizlik karışmıştı, zifi-

50 "Sıralanmış tapınaklar" demektir. Ahşap evlere alışkın Japonlar, Batı işi tuğla yapıları yadırgıyordu. (ç.n.)

ri karanlıkta çörek yemek gibi bir his. Sanşıro, dersi anlamak şöyle dursun, “Ne tuhaf,” diye düşünmeye başlamıştı. Elini çenesine yaslayıp anlatılanları dinleyince zihni durgunlaşıyor ve aklı uzaklara kaçıyordu. Sırf bu yüzden ders, Sanşıro’ya bir kat daha değerli gelmeye başlamıştı. O sırada elektrik lambası yakıldı ve her şey aydınlanıverdi. Ve Sanşıro’nun canı o anda, yurda dönüp yemek yemek istedi. Hoca da, herkesin neler hissettiğini sezerek, dersi kısa kesti. Sanşıro hızlı adımlarla Oivake yoluna koyuldu.

Üstünü değiştirip yemek sehпасına yöneldiğinde, sehпада buharı tüten yemek çanağıyla beraber bir de mektup buldu. Zarfa bakar bakmaz mektubun annesinden geldiğini anladı. Ne yazık ki iki haftayı aşkın zamandır, annesi aklından çıkmıştı. Dünden bugüne anakronizmdi, Fuji Dağı’nın şahsiyetiydi, dersteki esrarengiz atmosferdi derken, o malum kızın silueti bile aklına bir kez olsun gelmemişti. Sanşıro durumdan şikâyetçi değildi. Annesinin mektubunu daha sonra sakın kafayla okumaya karar verip önce yemeğini yedi, sigarasını tüttürdü. Sigaranın dumanına bakarken en son girdiği dersi anımsadı.

O esnada Yojiro çıkageldi. Sanşıro, “Neden okulu astın?” diye sordu. Yojiro’nun ev aramaktan okulu düşünmeye vakti olmamıştı.

Sanşıro, “O kadar çabuk mu taşınacaksınız?” diye sorduğunda Yojiro, “Çabuğu var mı, geçen ay taşınmamız gerekiyordu ama ev arama faslını imparatorun doğum gününe⁵¹ bıraktık, yarın mutlaka ev bulmamız gerekiyor. Aklında bir yer var mı?” dedi.

Güya işi başından aşkındı; ama önceki günü serseri gibi dolaşarak geçirmişti ve ev mi aradığı yoksa gezintiye mi çıktığı belli değildi. Sanşıro, onun bu tavrını tasvip etmedi. Yojiro da kendini mazur göstermek için, “Hoca yanımdaydı da o yüzden,” dedi. “Ashina bakarsan Hoca’yla birlikte ev aramak hataydı. Hayatında hiçbir şeyi aramamıştır o; dün neden benimle geldi bilmem, şeytan dürttü herhalde. Onun yüzünden Satake’lerin malikânesinde de azar işittik. Bildiğin bir yer yok mu?” diye, damdan düşer gibi tekrar sordu. Yojiro’nun buraya gelmekteki amacı, bu soruyu sormaktı anlaşılan. Taşınma nedenini sorunca, şimdiki ev sahibinin kira gecikince ağır

51 İmparatorun doğum günü 1948’e kadar resmi tatildi. (ç.n.)

bir faiz istediğini, kafasına göre kiraya zam yaptığını, ev sahibine gıcık olan Yojiro'nun da “Evden çıkacağız,” dediğini öğrendi. Demek ki Hoca'nın evsiz kalması Yojiro'nun suçuydu.

“Bugün Ookubo'ya gittim, ama ev bulamadım. Ookubo demişken, Souhaçi Bey'in evine de uğrayıp Bayan Yoşiko'yu gördüm. Benzi hâlâ solgundu, zavallı kız... Fidan gibi de zarif... Annesi sana selam söyledi. Neyse, o günden beri mahalle sakinmiş. Başka kimseyi tren çiğnememiş.”

Yojiro konuyu yine ev faslına getirdi. Normalde çok gamsız bir adamdı ama bugün, ev bulma sorununa kafayı takmıştı. Nonomiya'dan ve kardeşinden üç dört cümleyle bahsedince, bildiğin yer yok mu diye sordu yine. Sanşiro kendini tutamayıp güldü.

Dakikalar geçtikçe Yojiro'nun o tutuşmuş halinden eser kalmadı, hatta konuşurken eski edebiyattan alınma deyimler kullanmaya bile başladı. Bir süre Hirota Hoca'dan söz ettiler:

“Sen Hoca'ya hangi adla hitap ediyorsun?”

Yojiro, “Küçük ismi Çou,” diyerek, parmağıyla bu adı⁵² havaya yazdı. Sonra, “Tepesindeki şapka bence gereksiz. Kelimeye sözlükte bile rastlamadım. Adama tuhaf bir ad koymuşlar,” dedi.

“Lise öğretmeniydi, değil mi?”

“Ben kendimi bildim bileli lise öğretmenidir. Meslekte on yılı çoktan geride bıraktı; on iki, on üç yıl olmuştur herhalde.”

“Çocuğu var mı?”

“Ne çocuğu, hâlâ bekâr.”

Sanşiro biraz şaşırdı. İnsan o yaşa kadar yalnız yaşayabilir miydi hiç?

“Neden bir hanım almadı acaba?”

“Bu, Hoca'nın nevi şahsına münhasır biri olmasından kaynaklanıyor. Tipinden belli olmaz, ama büyük bir teori adamıdır. Eğer

52 Çou, “Reis” anlamına gelen bir kelimedir. Tepesine H harfini andıran bir şapka konursa okunuşu değişmez ama anlamı değişir. Çou denilen nadir rastlanan bir meyvenin ismine dönüşür. (çn)

kendine bir eş almıyorsa, kendini evliliğin kötü bir şey olduğuna inandırmış demektir. Ne ahmaklık! Bu yüzden çelişkiler içinde yaşıyor duruyor. Hoca'ya sorarsan, dünyada Tokyo kadar kirli yer yoktur. Bu yüzden taş bir kapı görünce korkup, 'Olmaz, olmaz,' diyor; 'Fazla şahane,' diyor."

"O halde denemek için bir hanım alsa iyi olmaz mı?"

"Belki o zaman, 'Evlilik çok iyi bir şeydir,' der."

"Hoca, 'Tokyo kirlidir, Japonlar çirkindir,' falan diyor da, Avrupa'ya falan seyahat etmişliği var mı?"

"Aaaa, eder mi hiç? Öyle bir adam o. Kafasının içi, pratik ya-nından daha çok geliştiği için öyle biri olup çıktı. Bizzat gitmek ye-rine, Batı âlemini fotoğraflardan araştırıyor. Evinde Paris'teki Za-fer Takı'nın, Londra'daki parlamento binasının falan, sürüyle res-mi var. Japonya'yı o resimlerle yargıladığı için beğenmiyor. Çünkü gözüne kirli geliyor. Buna rağmen kendi oturduğu yer, ne kadar pis olursa olsun aldırmaıışı da ayrı bir tuhaf."

"Trende üçüncü sınıfa binmişti yahu!"

"Pis diye şikâyet etmedi mi?"

"Hayır, pek şikâyet etmedi."

"Eh, Hoca bir filozoftur."

"Okulda da felsefe mi öğretiyordu?"

"Hayır, okulda verdiği tek ders İngilizceydi; ama adamın felse-feye doğuştan bir yatkınlığı var, o yüzden ilginç biri zaten."

"Yazdığı bir kitap var mı?"

"Bir tane bile yok. Bazen makaleler yazar ama kimse okumaz. Bu gidişle işi zor. Dünyayı bilmiyor, bu yüzden işi rast gitmiyor. Hoca, benim için taş fener dedi, ama ne yazık ki kendisi yüce bir karanlıktan ibaret."

"Bir şeyler yapıp toplum içine çıksa daha iyi olur sanırım."

"Çıksa daha iyi olur da, Hoca tek başına parmağını bile oynat-mayan birisidir. Çalışmayı bırak, yanında ben olmasam üç öğün yemek bile yemez o."

Sanşiro, yok artık, daha neler dercesine güldü.

“Yalan söylemiyorum. Öyle hareketsizdir ki görsen acırsın. Her şeyi ben hizmetçisine buyurur, Hoca’nın beğeneceği şekilde düzenlerim. Şunu bunu geçelim de... Tüm gücümle çabalayıp bizim Hoca’yı üniversitede öğretim görevlisi yapmayı düşünüyorum.”

Yojiro ciddiye. Sanşiro buna şaştı. Yojiro onun şaşkınlığına aldırış etmedi. Sanşiro’nun şaşkınlığı geçmeden sözü ilerletip sonunda, “Taşınacağımız gün mutlaka yardıma gel,” dedi. Sanki çoktan ev bulunmuş, sahibiyle anlaşmaya varılmış gibi konuşuyordu.

Yojiro evine gitmek üzere yola çıktığında saat ona yaklaşıyordu. Sanşiro bir süre tek başına oturduktan sonra üşüdüğünü hissetti. Sonra masasının önündeki pencerenin açık durduğunu fark etti. Kâğıt kapıyı çekip açınca mehtapla karşılaştı. Ay, servi ağaçlarına mavi ışığını düşürüyor, ağaçların siyah silüetlerinin kenarları flulaşıyordu; Sanşiro gözlerini ovuşturdu ve manzara daha da ürkütücü bir hal aldı. Servilere sonbaharın geldiğini bilmezdim, diye düşünerek panjuru kapattı.

Sanşiro hemen yatağına çekildi. Ders çalışmaktan çok kütüphanede zaman geçirmeye yatkındı, bu yüzden aldığı kitapların çoğunu okumuyordu. Onun yerine, önemli bir sahneyle karşılaştığı zaman onu defalarca kafasında canlandırıp eğlenirdi. Böyle yapınca hayatı daha derinlemesine yaşadığını hissedirdi. Normalde, bugün o esrarengiz dersin tam ortasında ışıkların pat diye yanmasını anımsayıp gülerdi; ama şimdi annesinin mektubu vardı, önce onu aradan çıkarmaya karar verdi.

Mektupta annesi, Şinzo’nun ona bal verdiğinden ve balı çocu⁵³ ile karıştırıp her akşam birer bardak içtiğinden söz ediyordu. Şinzo, ailelerinin marabasıydı ve her yıl kış gelince yirmi çuval piring kira öderdi. Çok dürüst biriydi ama öfkelenince gözü dönerdi, bazen karısına değnek vurduğu oluyordu. Sanşiro yatağına uzanmış halde, Şinzo’nun arıcılığa başladığı günleri yâd etti. Beş yıl kadar önceydi. Adam, çiftliğin arkasındaki kayın ağacından iki yüz, üç yüz civarında arının sarktığını görmüş, huniyle üstlerine içki üfle-

53 Votkaya benzer bir çeşit Uzakdoğu likörü. (ç.n.)

yip arıları bayıltmış ve hepsini sağ salim yakalamıştı. Sonra arıları bir kutuya koymuş, girip çıkabilsinler diye kutuya delik açmış ve arıları güneş gören bir kayanın üstüne koymuştu. Böylece arılar her geçen gün çoğalmıştı. Tek kutu yetmez olmuştu. Şinzo iki kutu koymuştu kayaya. Ve iki tane de yetmemişti. Kutuları üçe çıkarmıştı. Böylece çoğalta çoğalta, son zamanlarda altı ya da yedi kovan edinmişti. Yılda bir kez kovanları tek tek taştan indiriyor, balın bir kısmını arılar için bırakıp geri kalanını kesip alıyordu. Her yıl, yaz tatili için evine döndüğünde Şinzo, “Size bal vereyim mi?” derdi ama bir kez bile bal getirdiği olmamıştı. Bu yıl belleği ansızın canlanmış olacak ki, geçen yıllarda verdiği sözü, bu yıl tutmuştu.

Mektuba göre Heitaro, “Babamın mezarını yaptırdım, gelip bakın,” demişti. Gidip baktıklarında, hiç ağacı ve çimeni olmayan bir parsel toprağın tam ortasında, granitten bir mezarla karşılaşmışlardı. Heitaro, işte o granitle övünüyordu. O taşı dağdan kesip getirmesi günler almıştı, tuttuğu taş işçisine de on yen ödemişti. “Bir çiftçi hiçbir şeyden anlamaz, ama sizin genç efendi üniversiteye gidiyor, herhalde taşın iyisini kötüsünü anlar,” demişti. Heitaro, Sanşıro’nun annesine, “Bir dahaki mektubunda yaptırdığım mezardan bahset; on yen harcayıp babama yaptırdığım mezarı biraz övmesini iste,” demişti. Sanşıro tek başına kahkahalarla güldü. Sendaki’deki taş kapıdan bile saçmaydı bu mevzu.

Annesi, “Üniversite üniformanla çekilmiş bir fotoğrafını yolla,” diyordu. Sanşıro, “İsteddiği fotoğrafı bir ara çektireyim,” diye düşündü; ama biraz daha okuyunca, tahmin ettiği gibi, mektup Mivata’ların kızı O-Mitsu’dan bahsetmeye başladı. O-Mitsu’nun annesi bu aralar gelip, “Sanşıro Bey yakında üniversiteden mezun olacak, mezun olunca bizim kızımızı alır mı dersiniz?” diye sormuştu. Hem O-Mitsu’nun yüzü güzel, karakteri sevecendi, hem de ailesinin epey tarlası vardı, üstelik ailesinin Sanşıro’nun ailesiyle hukuku da vardı. “Böyle bir evlilik iki taraf için de hayırlı olur,” diyordu mektup. Mektuba bir de not eklenmişti “Bayan O-Mitsu da çok mutlu olur mutlaka. Tokyoluların huyunu suyunu bilmem, onları istemiyorum.”

Sanşıro mektubu katlayıp zarfına geri koydu, yastığının yanı-

na bıraktı ve gözlerini yumdu. Fareler ansızın tavanda koşuştur-maya başladılar ama sonra ortalık sessizleşti.

Sanşıro, kendisine üç dünya kurmuştu. Biri uzaklardaydı. Sanşıro'ya, o dünyadan Meiji 15 yılı öncesinin kokusu geliyordu. Her şey sakindi o dünyada. Oraya dönmek çok kolay olurdu doğrusu. Dönmeye karar verirse, hemen o dünyaya geri gidebilirdi. Ama mecbur kalmadıkça oraya dönmek içinden gelmiyordu. O dünya, deyim yerindeyse bir kaçış yeri gibiydi. Sanşıro, çıkarıp attığı geçmişi oraya hapsedmişti. Özlediği anasının bile orada gömülü olduğunu düşününce, o dünya ansızın çok değerli geldi. Mektup aldığı zamanlarda Sanşıro, bir süreliğine o dünyanın eski mutluluklarıyla teselli buluyordu.

İkinci dünyasının içinde, yosun bürümüş tuğla duvarlar vardı. Bir ucunda durup diğer ucuna bakınca, oradaki insanların yüzünü seçemeyeceği kadar geniş okuma odaları vardı. Üst üste, merdiven dayamadan ulaşamayacağı yüksekliklere kadar dizilmiş kitaplar vardı. Sürülen ellerin, parmakların kirinden kapkara kesilmişti. Altın harfler ışıldıyordu. Koyun ve sığır derisi ciltler, iki yüz yıl evvelden kalma kâğıtlar, dahası bunların hepsinin üstünde birikmiş toz vardı. O toz, birikmesi için yirmi, otuz yıl⁵⁴ beklenmiş kıymetli bir tozdu. Sessiz geleceği fethedecek kadar bol, sessiz bir tozdu.

İkinci dünyada yaşayan insanlara bakınca, çoğunun tembellikten sakal bıraktığını görüyordunuz. Bazısı gökyüzüne baka baka yürüyordu. Bazısı yere baka baka yürüyordu. Hepsinin de kıyafetleri pisti. Herhalde çoğu fakirdi. Ama çok sakindiler. Tramvaylarca kuşatılsalar da dingin bir havayı soluyor, endişelenmiyorlardı. Bunların arasına giren kişi, âlemi bilmeden yaşadığı için talihsiz olsa da, fani hayatın kaygılarından kaçtığı için bahtiyar sayılırdı. Hirota Hoca o dünyanın bir sakiniydi. Genç Nonomiya da öyleydi. Sanşıro, oradaki atmosferi anlayabileceği bir yerde duruyordu. İs-

54 Japonya'daki ilk üniversite ve ülkenin Batılılaşma sürecinde önemli bir kilometre taşı olan Tokyo Üniversitesi, 1877 yılında kurulmuştur – bu romanın yazılmasından 30 yıl önce. (ç.n.)

tese buradan çıkabilirdi. Ama çıkarsa, ikinci dünyayı anlama fırsatını geri çevirirdi ve çok yazık olurdu.

Üçüncü dünyaya gelince... O da, baharla beraber kımıldanmaya başlamıştı. Elektrik lambaları vardı orada. Gümüş kaşıklar vardı. Neşeli sesler vardı. Şarkılar vardı. Köpüklü şampanya kadehleri vardı. Ve tüm bunları taçlandıran güzel kadınlar vardı. Sanşıro, o kadınlardan biriyle konuşmuştu. Bir diğerini iki kez görmüştü. Bu dünya, Sanşıro'ya göre muhabbetle doluydu. Bu dünya, burnunun ucunda duruyordu. Sadece yaklaşılması güçtü. Yaklaşılması o kadar zordu ki, yakın olduğu halde göklerde parlayan bir şimşek kadar erişilmezdi. Sanşıro, bu dünyayı uzaktan seyretmiş ve hayret etmişti. Eğer kendisi o dünyaya bir kenarından giremezse, o dünyada bir şeylerin eksik kalacağını hissediyordu. Çünkü galiba kendisi, o dünyanın hikâyesinin bir yerlerinde, esas oğlan rolünü oynayabilecek özelliklere sahipti. Buna rağmen o dünya, Sanşıro'nun büyüyüp gelişmesini dileyeceği yerde, onun elini kolunu bağlıyor; Sanşıro'nun özgürce girip çıkacağı yolları tıkıyordu. Bu yüzden şaşkındı.

Sanşıro, yatağında uzanırken o üç dünyayı yan yana koyup kıyasladı. Sonra üç dünyayı birbirine katıp güzelce karıştırdı ve şu sonuca ulaştı: Yapılacak en iyi şey, annesini memleketten buraya çağırarak, bir gelin almak, sonra da kendini ilmi çalışmalara vermektir.

Bu son derece sıradan bir fikirdi. Ama bu çözümü bulana kadar pek çok şeyi düşünmüş olduğu için, harcadığı zihinsel çabayı hesaba katıp bulduğu fikirlere yanlış değer biçmesi pek kolay olan düşünürün gözünde, çözüm çok da sıradan sayılmazdı.

Ancak bulduğu çözümü uygularsa, geniş mi geniş üçüncü dünya, ufacık bir parçasıyla temsil edilecekti. Pek çok güzel kadın vardı. "Güzel Kadın" ifadesinin pek çok tercümesi vardı -Sanşıro, Hirota Hoca'yı örnek alıp "tercüme" sözcüğünü kullanmayı denedi- ve en azından, duygunun kapsamı, ifadenin karakterle ilgili kelimelere çevrilebildiği oranda genişti. Kendisinin, bir sürü insan arasından birini seçmek için, mümkün olduğunca çok güzel kadınla temas kurması lazımdı. Eğer evlenip bir tanecik kadını tanımakla tatmin olursa, kendi gelişimi eksik kalırdı.

Sanşıro, aklındaki düşünceleri bu noktaya kadar geliştirdi ve içinden, “Bay Hirota’nın karakteri bana biraz bulaşmış,” diye geçirdi. Çünkü aslında kayda değer bir tatminsizlik hissetmiyordu.

Ertesi gün okula gittiğinde ders her zamanki gibi sıkıcıydı. Yine de, sınıfın atmosferi her zamanki gibi alelade dünyadan soyutlandığı için, Sanşıro öğleden sonra üçe kadar sadece ikinci dünyanın insanı olarak kalabildi. Tam bir önemli adam tavrı takınıp Oivake’deki karakolun önüne kadar gelmişken, hiç beklemediği bir anda Yojiro’yla karşılaştı.

“Ha ha ha! Aha ha ha!”

Sanşıro’nun önemli adam tavrı, bu gülüş yüzünden tamamen çöktü. Karakolun önündeki polis bile bıyık altından gülüyordu.

“Ne var be?”

“Ne demek ne var be? Biraz normal insan gibi yürüsene! ‘Romantik İroni’ gibisin.”

Sanşıro bu Batılı terimin anlamını pek çözememişti. Mecburen sözü geçirtirdi ve “Ev buldun mu?” diye sordu.

“Ben de sana o yüzden geliyordum. Nihayet yarın taşınıyoruz. Yardım etmeye gel.”

“Nereye taşınacaksınız?”

“Nişikata semti, onuncu mahalle, kapı numarası H-3. Saat dokuzdan önce oraya gidip temizlik yapsana. Bizi bekle. Biz sonra geleceğiz. Saat dokuzdan önce, tamam mı? H-3 numara.”

Yojiro hemen uzaklaştı. Sanşıro aceleyle yurda döndü. O akşam okula dönüp kütüphanede “Romantik İroni” deyimini araştırınca, onun ilkin Alman Schlegel tarafından kullanıldığını ve zeki insanın günlerini boş boş gezerek geçirmesinin gerekliliğini savunan bir teori olduğunu okudu. Sanşıro’nun yüreğine su serpilmişti⁵⁵, yurda döndü ve hemen uyudu.

55 “Romantik İroni” terimi felsefede ayrı, edebiyatta ayrı anlama gelir. Edebi anlamdaki romantik ironide yazar, bir yandan öyküsünü anlatır, diğer yandan kendisiyle ve eseriyle, edebiyatın kanıksanmış kuralları ve klişeleriyle dalga geçer. (ç.n.)

Sonraki gün söz verdiği için, imparatorun doğum günü olduğu halde, her zamanki saatte kalkıp okula gider gibi Nişikata semti onuncu mahalleye gitti, H-3 adresini arayıp buldu, ev şaşılacak kadar dar bir sokaktaydı. Eski bir evdi.

Eve geleneksel girişin yerine Batı tarzı bir antre yaptırılmıştı, girince hemen sağda tatami kilimleri serili bir oda vardı. Tatami döşeli odanın ilerisi çay odasıydı⁵⁶, çay odasının karşısında mutfak ve hizmetçi odası sıralanmıştı. Ayrıca ikinci kat vardı. Ama evin genişliğinin kaç kilim olduğunu tahmin etmek zordu.

Sanşıro'dan temizlik yapması istenmişti ama evin temizliğe pek de ihtiyacı yoktu doğrusu. Tabii ki temiz değildi. Yine de göze, atılacak eşya falan çarpmıyordu. Olsa olsa tatamiler değiştirilebilirdi. Sanşıro panjurları açtı ve tatamili odanın verandasına oturup bahçeyi seyretti.

Kocaman bir oya ağacı vardı. Ama ağacın kökleri komşu bahçedeydi, sadece gövdesi eğriydi ve üst yarısı, sedir çitini⁵⁷ aşarak bu bahçeyi işgal etmişti. Büyük bir kiraz ağacı vardı. Kiraz neyse ki sedir çitinin bu yanına dikiliydi. Ama dallarının yarısı sokağa taşmıştı, biraz daha büyüse telefon tellerine takılacaktı. Bir tane krizantem çalısı vardı. Ama Hint krizantemine benziyordu ve hiç çiçek açmamıştı. Bunların dışında hiçbir şey yoktu. Çok zavallı bir bahçeydi. Yalnız dümdüz, dokusu sıkı toprağı güzeldi. Sanşıro toprağı seyreliyordu. Sanki bahçe, toprağı seyretilsin diye yapılmış gibiydi.

Bir süre sonra yakınlardaki lisede, imparatorun doğum günü için yapılan törenin başlama zili çaldı. Sanşıro zili duyunca, “Herhalde saat dokuz oldu,” diye düşündü. “Hiçbir şey yapmadan durmak ayıp olacak, bari kirazın kuru yapraklarını süpüreyim,” diye aklından geçirdiğinde yanında süpürge olmadığını fark etti. Yine verandaya oturdu. Oturduktan sonra iki dakika ya geçti ya geçmedi ki, bahçe kapısı açıldı. Ve hiç beklemediği bir şey oldu – gölet kıyı-

56 Japon evlerinde, geleneksel tarzda döşenmiş oturma ve yemek odası. (ç.n.)

57 Yan yana dikilmiş bodur Japon sediri ağaçlarından yapılma çit kastedilmektedir. (ç.n.)

sından tanıdığı kız, bahçeye giriverdi.

Çit, iki gencin arasında duruyordu. Kare şeklindeki bahçe kırk metrekare bile değildi. Sanşıro o dar alanın ortasında duran, gölet kıyısı kızına bakar bakmaz şu gerçeği keşfetti: Çiçekler, mutlaka kesilip vazoda seyredilmesi gereken varlıklardır.

Sanşıro verandadan kalktı. Kız da bahçe kapısından ayrıldı.

“Sizi rahatsız ediyorum ama...”

Kadın baştan bu sözü söyledi ve eğilip selam verdi. Belinden yukarısıyla, önceki karşılaşmalarındaki gibi zarifçe eğilmişti; ama yüzünü toprağa eğmemişti. Selam verirken Sanşıro’yu süzüyordu. Başını kaldırdığı için kadının boynu hayli uzamıştı, karşıdan bakınca görülüyordu bu. Aynı anda, kadının gözleri Sanşıro’nun gözbebekleriyle karşılaştı.

İki üç gün önce Sanşıro, güzel sanatlar öğretmeni sayesinde Greuze’nin resimlerini görmüştü. O zaman güzel sanatlar öğretmeni, bu adamın çizdiği kadın portrelerinin çok *voluptuous*⁵⁸ bir ifadeyle donanmış olduğunu söylemişti. *Voluptuous*! Gölet kızının şimdiki bakışlarını tarife bundan başka kelime uymazdı. Gözleri insana sesleniyordu sanki. Baştan çıkarıcı bir şeylere sesleniyordu. Ve kesinlikle duygulara sesleniyordu. İnsanın kemiğini delen, iliğine işleyen bir seslenişti. Tatlılığa dayanacak duruşu devirecek, şiddetli tahrikle insanı dönüştürecek bir seslenişti. Tatlı denemeyecek, ıstırap veren bakışlardı. Edepsizce davetkâr değillerdi elbette. Aksine, bakan kişinin davet etmeyi istemesine yol açan, amansız bakışlardı. Üstelik bu kadının Greuze’nin resimlerindeki kadınlara benzer yanı da yoktu. Gözleri, Greuze’dekilerin yarısı kadardı.

“Bay Hirata’nın taşınacağı yer burası mıydı acaba?”

“Hıı, burası.”

Kadının sesi ve tonlamasıyla kıyaslayınca, Sanşıro’nun cevabı

⁵⁸ Latince voluptuosus’tan (neşe veren) türemiş İngilizce kelime. Eskiden “insana keyif veren” anlamında kullanılırken, bugün “etine dolgun (kadın)” anlamında kullanılıyor. Greuze 18. yüzyılda yaşamış bir Fransız ressamdır. Portrelerindeki kadınların yüzlerinde çocuksu bir tombulluk vardır. (ç.n.)

bir parça odun gibiydi – kısa ve kaba. Bunu Sanşıro da fark etmişti. Ama başka ne diyecekti ki?

“Kendileri henüz taşınmaya başlamamışlar mıdır?” Kadının kelimeleri netti. Pek çok insanın aksine cümlelerin sonunu yutarak söylemiyordu.

“Daha gelmediler. Yakında gelirler sanırım.”

Kadın bir süre tereddüt etti. Elinden büyük bir sepet sallanıyordu. Kadının kimonosu, önceki rastlaşmalarında giydiği kimono kadar tuhaftı. Ama her zamanki kıyafetinin aksine, şimdikinin ışıltıdamadığı dikkat çekiyordu. Üzerine toz gibi bir şey sinmişti. Çizgili bir deseni vardı kimononun. Çok saçma bir desendi bu.

Yukarıdan ara sıra kiraz yaprakları düşüyordu. Bunlardan biri sepetin kapağına kondu. Orada duracak gibi oldu, sonra esinti onu uçurdu. Rüzgâr kızı sardı. Kız, güzün ortasında duruyordu.

“Siz?” diye sordu kız, rüzgâr yanından esip gidince.

“Temizlik yapmamı istediler, o yüzden geldim,” dedi; ama tembellik ederken görüldükten sonra bunu söylemek, Sanşıro’ya bile komik gelmişti. Kız gülerek, “Öyleyse müsaadenizle ben de biraz bekleyebilir miyim?” dedi. Soruş tarzı, sahiden Sanşıro’dan izin ister gibiydi; bu yüzden Sanşıro büyük bir memnuniyet duydu. “Olur,” diye cevapladı. Sanşıro böylece, “Olur, bekleyiniz,” sözünü özetlediğini düşünmüştü. Ama kadın ayakta durmaya devam ediyordu. Sanşıro mecburen, tıpkı kadının sorduğu gibi, “Siz?” diye sordu. O zaman kadın, sepeti bir kirişin üstüne bıraktı, kuşağının içinden bir kart çıkartıp Sanşıro’ya verdi.

Kartta, “Mineko⁵⁹ Satomi” yazıyordu. Karttaki adres, Hongo’nun Masago semtinde bir yerdi, vadinin hemen öte yanıydı. Sanşıro karta bakmaktayken, kadın poposunu kirişe yasladı.

“Sizinle karşılaşmıştık, değil mi?” diyerek başını kaldırdı Sanşıro, kartı yeninin içine koyarken.

59 Mine normalde “doruk, zirve” anlamına gelir. Ama Mineko’nun ismi farklı bir karakterle yazılmış. Bu nedenle “Güzel sunak” anlamına geliyor. Kız adını söyledikten sonra kartı vermeseydi, Sanşıro onun isminin ne kadar sıradışı olduğunu bilemezdi. (ç.n.)

“Evet. Bir ara, hastanede...” dedi kadın ona dönerek.

“Başka yerlerde de.”

“Onun dışında, göletin kıyısında...” dedi kadın hemen. İyi hatırlamıştı doğrusu. Sanşıro’ya söyleyecek hiçbir şey kalmamıştı. Kadın sözünü “O gün sizi rahatsız mı ettim?” diye bağlayınca Sanşıro, “Hayır,” diye cevapladı. Son derece kısa bir cevap. İkisi kirazın dallarına baktılar. Ağacın tepesi tırtıllarca kemirilmiş olmalıydı, orada çok az yaprak kalmıştı. Taşınacak eşyalar uzun süre gelmedi.

“Hocayla görüşülecek bir işiniz mi vardı?” diye ansızın sordu Sanşıro. Yüksek kiraz dallarını pürdikkat seyretmekte olan kadın, hızla Sanşıro’ya döndü. “Ay beni ürküttünüz, ayıp değil mi,” der gibi baktı. Ama cevabını sakın bir sesle verdi.

“Benden de yardım rica ettiler.”

Sanşıro o zaman ilk kez dikkatlice baktı ve gördü ki, kızın iliştigi kırıntı toz kaplıydı.

“Eyvah, çok toz var. Kimononuz kirlenecek.”

“Evet,” dedi kız ve etrafına bakınmakla yetindi. Ayağa kalkmadı. Kırıntı biraz göz gezdirdikten sonra, Sanşıro’ya bakar bakmaz, “Temizliği yapmış mıydınız?” diye sordu. Gülümsüyordu. Sanşıro o gülüşün içinde, insanın kolayca ısınabileceği bir şeyler gördü.

“Henüz yapmadım.”

“Size yardımcı olayım, beraber başlayalım, ne dersiniz?”

Sanşıro derhal ayağa kalktı. Kız kımıldamadı. Oturduğu yerden, süpürge ve toz fırçasının yerini sordu. Sanşıro eli boş geldiği için, “Onlar yok, caddeye çıkıp alayım mı?” diye sordu; kadın da “Gerek yok, komşudan ödünç almak daha iyi olur,” dedi. Sanşıro hemen komşuya gitti. Süpürgeyle fırça, ayrıca kova ve toz bezi ödünç alıp çabucak geri döndü; kız halen önceki yerinde oturuyor, koca kiraz ağacının dallarını seyrediyordu.

Kısaca “Almışsınız...” dedi.

Sanşıro süpürgeyi omuzuna atmış, kovayı sağ koluna asmış halde, “Evet aldım,” diye, gereksiz bir açıklamada bulundu.

Kız beyaz çoraplarını çıkarmadan toz kaplı verandaya adım

attı. Yürürken ardında ufacık ayak izleri bırakıyordu. Yeninden beyaz bir önlük çıkarıp bunu kuşağının üstüne bağladı. Bu önlüğün kenarları oya gibi işlenmişti. Temizlik yaparken kullanmaya kıylımayacak kadar güzel bir rengi vardı. Kız süpürgeyi aldı.

“Hemen süpürmeye başlayalım,” diyerek giysisinin yeninden beyaz ellerini çıkardı, kimonosunun bol kollarını omuzuna kadar kıvrırdı. Pürüzsüz kolları, dirseğinin üstüne kadar açığa çıkmıştı. Kimonosunun kıvrılmış kollarının altından, güzel bir iç gömleğin yeni görünüyordu. Sanşıro büyülenmişçesine kalakalmıştı, sonra kaçır gibi, kolundaki kovayı tıngırdatar tıngırdatar mutfak kapısına doğru yürüdü.

Mineko ortalığı süpürürken Sanşıro bezle yerleri sildi. Sanşıro tatami kilimlerini çıkarıp silkelirken Mineko kâğıt kapıların tozunu aldı. Her nasılsa, temizlik bittiğinde iki genç iyi arkadaş olmuşlardı.

Sanşıro kovadaki suyu değiştirmek için mutfaka gittiğinde, Mineko toz fırçası ve süpürgeyle ikinci kata çıktı. “Biraz gelir misiniz?” diye yukarıdan Sanşıro’yu çağırdı.

“Ne oldu?” diye merdivenlerin başından seslendi Sanşıro. Kadın karanlık bir yerde duruyordu. Sadece bembeyaz önlüğü görünüyordu. Sanşıro elinde kovayla iki üç basamak çıktı. Kadın pürdikkat bir şeylere bakıyordu. Sanşıro iki basamak daha çıktı. Alacakaranlıkta, Mineko’nun yüzü ve Sanşıro’nun yüzü, aralarında bir karış kalana dek yaklaştı.

“Ne oldu?”

“Karanlık... Ne yapacağımı bilemedim.”

“Neden?”

“Nedense neden, bilemedim işte.”

Sanşıro’nun içinden üstelemek gelmedi. Mineko’nun yanından geçip üst kata çıktı. Karanlıkta, kovayı bir kolunun yanına bırakıp kapıyı açtı. Kızın hakkı vardı, pencerelerin çerçevelerini ve sürgülerini pek seçemiyordu. Bir süre sonra Mineko merdivenden çıkıp geldi.

“Hâlâ aydınlanmadı.”

Mineko odanın karşı tarafına gitti.

“Burası.”

Sanşiro bir şey demeden Mineko’nun yanına gitti. Biraz daha yaklaşırsa Mineko’nun elinin kendi eline değeceği noktaya gelince, ayağı kovaya çarptı. Büyük bir gürültü çıktı. Nihayet oradaki pencerenin kepengini açabildiğinde, içeriye güçlü bir ışık doldu. Işık, göz kamaştıracak kadar parlaktı. İki genç birbirlerine bakınca, boş bulunup gülümsediler.

Arka tarafa bakan pencereyi de açtılar. Pencerenin bambu parmaklıkları vardı. Ev sahibinin bahçesine bakıyordu. Adamın tavukları vardı. Mineko, süpürmeye kaldığı yerden devam etti. Sanşiro, emekleyerek onun süpürdüğü yerlerin tozunu almaya başladı. Mineko süpürgesini iki eliyle tutarak Sanşiro’ya bakıp, “Vay,” dedi.

Sonunda süpürgeyi kilimlerin üstüne bırakıp, arka pencerenin başına gidip, ayakta durarak dışarıyı seyretti. Bir süre sonra Sanşiro’nun silme işi bitti. Islak bezi şap diye kovanın içine bırakıp Mineko’nun yanına geldi.

“Neye bakıyorsunuz?”

“Tahmin ediniz.”

“Tavuklara mı?”

“Hayır.”

“Şu büyük ağaca mı?”

“Hayır.”

“Öyleyse neye bakıyorsunuz? Ben bilemedim.”

“Deminden beri beyaz bulutlara bakıyordum.”

Doğru ya, beyaz bulutlar engin göklerde süzülüyordu. Her yöne uzanan açık gökte, pamuk gibi parlayan tombul bulutlar uçuyordu. Yükseklerde rüzgârın kuvveti pek vahşiydi galiba, bulutların kenarları esintiyle dağılıyor, üstlerindeki mavi kubbenin görüleceği kadar seyreliyordu. Bazen bulutların dağılan parçaları kümeleliyor, bir araya yığılmış beyaz iğnecikler gibi görünüyordu. Mineko, böyle bir kümeyi parmağıyla göstererek şöyle dedi:

“Bir devekuşu tüyü boaya⁶⁰ benzemiyor mu?”

Sanşıro boa ne demek bilmiyordu. “Bilmiyorum,” dedi. Mineko yine, “Vay,” dedi, ardından hemen kibarca boanın ne olduğunu izah etti. O zaman Sanşıro, “Ha, onu biliyorum,” dedi. Ve o beyaz bulutların hepsinin beyaz kar tanecikleri olduğunu, aşağıdan bakınca öyle yavaş hareket etseler de aslında kasırga hızında ilerliyor olmalarının gerektiğini, Bay Nonomiya’dan duyduğu şekilde öğretti. Mineko, “Ah öyle mi?” diyerek Sanşıro’yu süzdü ve “Eğer kardan yapılmışlarsa bu hiç ilginç değil,” dedi, itiraz kabul etmez bir ses tonuyla.

“Nedenmiş?”

“Nedense neden, bulut dediğin bulut olacak. Yoksa onları böyle uzaktan seyretmenin ne anlamı kalır, değil mi?”

“Demek öyle düşünüyorsunuz.”

“Öyle mi düşünüyorum? Ya siz? Bulutların sadece kar olması canınızı sıkıyor mu?”

“Yüksek yerlere bakmayı seviyorsunuz galiba.”

“Evet.”

Mineko, bambu parmaklığın arasından, yine gökyüzünü seyretti. Beyaz bulutlar peş peşe, peş peşe, uçup geliyordu.

Az sonra bir yük arabasının sesi işitildi. Arabanın تنها yan sokağa sapıp buraya yaklaştığı yerin titremesinden anlaşıyordu. Sanşıro, “Geldiler,” dedi. Mineko, “Ne çabuk,” dese de yerinden kımıldamadı. Arabanın hareketlerinden kaynaklanan ses, sanki bulutların hareketiyle ilişkiliymiş gibi kulak kabartıyordu. Araba, bu sonbahar gününün sakinliğini bölüyordu. Nihayet kapının önüne gelip durdu.

Sanşıro, Mineko’yu bırakıp aşağı kata koştu. Sanşıro’nun ön kapıya çıkışı, Yoşıro’nun bahçe kapısından girmesiyle aynı âna rastladı.

60 Boa yılanını andıran tüylü atkı. 20. Yüzyıl başlarında modaydı. (çn)

İlk konuşan Yojiro oldu:

“Ne çabuk gelmişsin yahu.”

“Siz de amma geç kaldınız be,” diye karşılık verdi Sanşıro. Bu cevap, Mineko’nun tepkisinin tam tersiydi.

“Geç kaldık da, tüm eşyaları bir seferde taşıdığımız için geç kaldık. Üstelik her şeyi tek başıma yaptım. Benden başka sadece hizmetçi ve arabacı vardı, elimden başka ne gelir?”

“Hoca ne yapıyor?”

“Hoca okulda.”

İkisi konuşmaya başlayınca arabacı da eşyaları indirmeye başladı. Hizmetçi de evle araba arasında mekik dokuyordu. Yojiro ile Sanşıro, kitapları Batı tarzı odaya taşıırken mutfığa eşya taşımayı hizmetçiyle arabacıya bıraktılar. Bir sürü kitap vardı. Onları raflara dizmek de ayrı bir işti.

“Satomi ailesinin küçükhanımı daha gelmedi mi?”

“Geldi.”

“Nerede?”

“İkinci katta.”

“İkinci katta ne yapıyor?”

“Ne yapıyor bilmem.”

“Şaka mı bu?”

Yojiro, elinde bir kitapla koridor boyunca merdivenlerin dibine kadar yürüdü, ses tonunu değiştirmeden, “Bayan Satomi, Bayan Satomi. Kitapları düzenliyoruz da, biraz yardım edin lütfen,” dedi.

“Şimdi geliyorum.”

Mineko, elinde süpürge ve fırçayla sessizce aşağı inmeye başladı.

“Ne yapıyordunuz?” diye sordu Yojiro, acele et der gibi bir sesle.

“İkinci katın temizliğini,” diye cevap geldi yukarıdan.

Kız inene kadar zor sabreden Yojiro, Mineko’yu Batı tarzı oda-

nın kapısına getirdi. Arabaçekerin⁶¹ indirdiği kitaplar dağ gibi yığılmıştı. Sanşıro bunların arasında kitapları önüne alarak çömelmiş, dikkatle bir şeyler okuyordu.

Mineko, “Vay, ne çoklar! Ne yapacağız şimdi?” deyince, Sanşıro çömeldiği yerden dönüp baktı. Sırıtiyordu.

Yojiro “Çok falan değiller. Bunları odaya taşıyıp düzenlemeliyiz. Birazdan Hoca da gelip yardım edecektir, yani sorun yok. Sen de oturup kitap okuma öyle. Sonra ödünç alır, evinde okursun,” diye azarladı ikisini.

Mineko ve Sanşıro kitapları kapının önüne istifleme, Yojiro da onları alıp odanın içindeki rafa dizme görevini üstlendi.

“Öyle sertçe koymayın şu kitapları. Bu kitabın ikinci cildi olacaktı,” dedi Yojiro, düz mavi ciltli bir kitabı sallayarak.

“Ama yok işte, ne yapayım?”

“Yahu, yok deme işte.”

“Buldum, buldum,” dedi Sanşıro.

“Dur bir bakayım şuna,” dedi Mineko yüzünü kitaba yaklaştırarak. “*History of Intellectual Developement*. Ay sahiden varmış.”

“Ay sahiden varmış da deme. Çabuk getirin şu kitapları.”

Üçü, yaklaşık otuz dakika boyunca şevkle çalıştılar. Yarım saatin sonunda, Yojiro bile fazla sıkboğaz etmez oldu. Sonra bir de baktılar ki, kitaplığın önünde bağdaş kurmuş, sessizce oturuyor. Mineko, Sanşıro’nun omuzunu hafifçe dürttü. Sanşıro gülererek, “Hey, ne oldu?” diye sordu.

“Hiç. Hoca ihtiyaç bile duymadığı bunca kitabı neden biriktirdi acaba? Baktıkça ağlayasım geliyor. Bunları satıp borsaya girse epey kâr eder ama elden ne gelir ki?” deyip içini çekti ve bağdaş kurup oturmaya devam etti.

Sanşıro ve Mineko birbirlerine bakıp güldüler. İşin başını çe-

61 Arabaçeker: “Şariki”, elle çekilen geniş tekerlekli arabayla eşya taşıyan kişi. (ç.n.)

ken şefleri yerinden kalkmadığı için, onlar da kitapları düzenlemeyi bıraktılar. Sanşıro, bir şiir kitabını karıştırmaya başladı. Mineko, büyük bir resim albümünü kucığına koyup açtı. Başboş bıraktıkları, kısa süreliğine tutulmuş arabacı ve hizmetçi aralarında tartışıyordu. Evde hayli gürültü kopuyordu.

“Biraz bakın,” dedi Mineko alçak sesle. Sanşıro yanına oturup başını resim albümüne doğru uzattı. Mineko’nun saçları parfüm kokuyordu.

Resim, bir denizkızı figürünü gösteriyordu. Çıplak bir kadının belden aşağısı balık şeklindeydi, balığın gövdesi kıvrılarak kalçasını sarmıştı ve bunun ötesinde bir kuyruk uzanıyordu. Kadın uzun saçını tarakla tarayarak, taranmış saçlarını eliyle tutarak, buraya doğru bakıyordu. Fonda geniş bir deniz vardı.

“Mermaid.”⁶²

“Mermaid.”

“Mermaid.”

Başları birbirine değen iki genç, aynı anda böyle fısıldadı. O anda, bağdaş kurmuş oturan Yojiro aklına bir şey gelmişçesine, “Ne var, neye bakıyorsunuz?” diyerek koridora çıktı. Üçü baş başa verip resim albümünün sayfalarını tek tek çevirdiler. Türlü türlü yorumlarda bulundular. Herkesin keyfi yerindeydi.

Hirota Hoca, frak ceketiyle imparatorun doğum günü kutlamasından gelip, üçüne selam verdiği resim albümünü bıraktılar. Hoca, hiç olmazsa kitapları çabucak toparlayın dediği için, üçü yine şevkle çalışmaya giriştiler. Bu defa ev sahibi de başlarındaydı, yani avarelik edebilecek gibi görünmüyorlardı. Bir saat sonra tüm kitaplar koridordaki kitaplığa doldurulmuştu. Dördü yan yana durup güzelce düzenlenmiş ciltleri bir süre seyrettiler.

“Diğer işler de yarına kalsın,” dedi Yojiro. “Tam istediğin gibi olmadıysa da idare ediver,” der gibiydi.

“Ne çok kitap toplamışsınız,” dedi Mineko.

Son olarak Sanşıro, “Siz bunların hepsini okudunuz mu Ho-

62 Muhtemelen, İngiliz ressam John Waterhouse’un *Mermaid* (Denizkızı) adlı tablosuna bakıyorlar. (ç.n.)

cam?” diye sordu. Sahiden öğrenmek için, bu gerçeği onaylatma ihtiyacı duyduğu için soruyordu.

“Hepsi okunur mu yahu? Belki yerimde Sasaki olsa okur ama.”

Yojiro kafasını kaşıyordu. Sanşıro ciddileşerek, “Aslında bu aralar üniversitenin kütüphanesinden azar azar kitap alıp okuyorum, hangi kitabı alırsam alayım istisnasız birilerince okunmuş oluyor. Denemek için Aphra Behn diye birinin romanını ödünç aldım, ama onda bile okunduğunu gösteren izler vardı. O yüzden bir insan en fazla kaç kitap okuyabilir diye merak ettim ve onun için sordum,” dedi.

“Aphra Behn’i ben de okudum.”

Hirota Hoca’nın bu kısa cevabı, Sanşıro’yu şaşırttı.

“Şaşırdın değil mi? Hoca’nın diğer insanların okumadığı şeyleri okuma huyu vardır,” dedi Yojiro.

Hirota gülüp tatamili odaya doğru gitti. Herhalde üstünü değiştirip kimono giyecekti. Mineko da onunla beraber çıktı. Sonra Yojiro, Sanşıro’ya şöyle dedi:

“İşte o yüce karanlığı da buradan geliyor. Adam her şeyi okumuş. Ama hiç aydınlatmıyor. Biraz popüler şeyler okusa kendini ortaya daha iyi koyabilirdi.”

Yojiro’nun sesinde hiç alaycılık yoktu. Sanşıro sessizce kitaplığa baktı. O sırada tatamili odadan Mineko’nun sesi duyuldu.

“Yemek hazır, siz ikiniz de gelin.”

İkisi, çalışma odasından çıkıp koridordan tatamili odaya geldiklerinde, odanın tam ortasına Mineko’nun getirdiği sepet konmuştu. Kapağı çıkarılmıştı sepetin. İçinde bir sürü sandviç vardı. Mineko, sepetin yanına oturmuş, sepettekileri küçük tabaklara taksim ediyordu. Yojiro ile Mineko arasında, sorular ve cevaplar havada uçuşmaya başladı.

“Aferin, nasıl oldu da unutmadan getirebildin?”

“Ya, bilhassa sipariş verdin de ondan.”

“O sepeti de satın mı aldın yoksa?”

“Haaa-yııır.”

“Bu sepet evinde vardı yani?”

“Evet.”

“Amma büyük bir sepetmiş. Çekçekçiyle mi geldin yoksa? Biraz burada kalmasını söyleyip onu da çalıştırsaydın ne iyi olurdu!”

“Çekçekçi⁶³ bugün başka bir işe yollandık. Hem bir kadın bile bu kadarcık ağırlığı taşıyabilir.”

“Sadece sen taşırsın. Başka bir hanımefendi olsa, eh, hemen pes eder.”

“Öyle mi dersin? Eğer öyleyse, keşke ben de zahmet etmeseydim.”

Minako, bir yandan yiyecekleri tabaklara koyuyor, bir yandan Yojiro’yla atışıyordu. Konuşmasında en ufak duraksama yoktu. Üstelik tavrı da çok sakindi. Yojiro’nun yüzüne neredeyse hiç bakmıyordu bile. Sanjiro kıza hayran olmuştu.

Mutfaktan hizmetçi çay getirdi. Sepetin çevresinde halka olmuş kafadarlar sandviçleri yemeye başladı. Bir süre sessizlik oldu, sonra Yojiro bir şey hatırlamışçasına Hirota Hoca’ya seslendi:

“Hocam, bu arada şeyi soracaktım; şu deminki, adı bir şey Behn miydi?”

“Aphra Behn.”

“Neyin nesidir bu Aphra Behn denen kişi?”

“İngiliz kadın yazar. On yedinci yüzyıldan.”

“On yedinci yüzyıl da fazla eski. Dergilere konu bile edilmeyecek kadar.”

“Eski. Ama meslek olarak romancılık yapmış ilk kadın odur. Bu özelliğiyle ünlü.”

“Ünlüyse bilmemem ayıp herhalde. Bir şey daha soracağım. Nasıl şeyler yazmış?”

“Ben sadece *Oroonoko* adlı romanını okudum ama... Bay Oga-
wa, o roman, yazarın derlenmiş eserleri arasında var mıydı?”

63 Meiji döneminde, varlıklı ailelerin hususi çekçekçileri olurdu. (ç.n.)

Sanşıro kitapta nelerin olduğunu tamamen unutmuştu. Hoca'ya romanın özetini sordu, Oroonoko adlı siyahi genç bir soylunun, İngiltereli bir gemi kaptanınca kandırılıp köle olarak satılışını ve korkunç çileler çekmesini anlatan bir kitap olduğunu öğrendi. Üstelik sonraki nesiller o romanda, yazarın sahiden şahit olduğu şeyleri anlattığını sanmıştı.

“Çok ilginç. Bayan Satomi, *Oroonoko* gibi bir şey yazmaya ne dersiniz?” dedi Yojiro yine Mineko'ya dönerek.

“Pek güzel olur, çok âlâ olur da benim şahit olduğum öyle bir vaka yok.”

“Siyahi bir genç roman kahramanı lazımsa, şu bizim Ogawa işinizi görür sanırım. Kyuşulu bir adam, rengi de kara.”

“Edepsiz,” dedi Mineko, Sanşıro'yu savunurcasına. Sonra hemen Sanşıro'ya dönerek, “Ama siz isterseniz yazarım,” dedi. O göz- lere baktığı an Sanşıro'nun belleğinde, sabah kolunda sepet asılı halde kapıda beliren o kız canlanıverdi. Doğal olarak kalbine bir sarhoşluk yayıldı. Ama ürkek bir sarhoşluktu bu. Haliyle, “Tabii lütfen yazın,” diyemedi.

Hirota Hoca, yemeklerden sonra âdeti olduğu üzere sigara içmeye başladı. Yojiro bunu görünce, “Burnunuzdan felsefe dumanları çıkıyor,” dedi. Sahiden, dumanın çıkışında bir farklılık vardı. İki tane sakın, kalın duman sütunu burun deliklerinden akıyordu. Yojiro o duman sütunlarına bakarak, tek omuzunu kâğıt kapıya yaslamış, sessizce oturuyordu. Sanşıro'nun dalgın gözleri bahçeye kaymıştı. Bir taşınma toplantısı değildi bu. Adeta ufak bir arkadaş toplantısıydı. Sohbet isteğiyle dolu, kaygısız bir buluşmaydı. Yalnız Mineko, tek başına Hirota Hoca'nın gölgesinde oturmuş, onun az evvel çıkarıp attığı Avrupalı kıyafeti katlıyordu. Hoca'yı Japon kılığına sokma işi de, galiba Mineko'ya düşmüştü.

Hoca'nın tüttürdüğü duman kesintiye uğradı, “Şu *Oroonoko* meselesi. Senin ne yapacağın belli olmaz, o yüzden hata etmeyesin diye söylüyorum.”

“Buyrun, sizi dinliyorum,” dedi Yojiro ciddiyetle.

“O roman çıktıktan sonra, Southerne diye biri hikâyeyi oyunlaştırdı. O ayrı bir eser. Tabii adı aynı. İkisini birbirine karıştırmamalısın.”

“Olur, karıştırmam.”

Kıyafet katlamakta olan Mineko, Yojiro’nun yüzüne bir bakış attı.

“O tiyatro oyununda ünlü bir replik vardır. *Pity’s akin to love*, diye bir replik, ama...” Cümlenin devamı gelmedi ve yine felsefe dumanları tütmeye başladı.

“Japonya’da da vardır buna benzer bir söz...” Bu kez konuşan Sanşıro’ydu. Diğer herkes de, “Herhalde vardır,” dedi. Ama kimse anımsayamadı. Öyleyse repliği tercüme etmeyi deneyelim, diye karar verdiler; dördü de çeşitli denemelerde bulundu, ama hiçbiri içlerine sinmedi. En sonunda Yojiro, “Bunun cevabını bulmak için halk şarkılarına bakmamız lazım. Bu replikte halk şarkısı havası var,” diye, tam Yojiro’ya uygun bir görüş sundu.

Derhal üçü birden, tüm tercüme işini Yojiro’ya emanet etmeye karar verdi. Yojiro bir müddet düşündükten sonra:

“Biraz zorlama bir tercüme, ama şuna ne dersiniz: Acıdım ders-en aşk oldun.”

Hoca, “Olmaz, olmaz. Bayağılığın dik alası,” diye hemen suratını buruşturdu. Bu hakarete de bayağı bir şeyler vardı, Sanşıro’yu da ve Mineko’yu da bir gülme aldı. Daha bu gülüşlerin sesi kesilmeden, bahçe kapısı gıcırdayarak açıldı ve Bay Nonomiya çıkageldi.

“İşi neredeyse bitirmişsiniz,” diyerek verandanın önüne kadar geldi ve odadaki dört kişiye göz gezdirdi.

“İş daha bitmedi,” dedi Yojiro hemen.

Mineko da Yojiro’ya ayak uydurup, “Biraz yardımınızı isteyebilir miyiz?” dedi. Bay Nonomiya neşeye gülümseyerek, “Hayli eğleniyor gibisiniz. Komik bir şey mi oldu?” dedi ve sırtını içeridekilere dönüp verandaya oturdu.

“Şimdi yaptığım bir tercüme yüzünden Hoca tarafından azarlanıyordum da.”

“Tercüme? Ne tür bir tercümeymiş?”

“Yahu, sıkıcı bir şey... Acıdım dersen aşk oldun, diye.”

“Yaa...” Nonomiya dönüp omuzu üstünden baktı. “Neyin ne-siymiş o? Anlamını çözemedim.”

“Hiç kimse çözemedi,” diye söze karıştı Hoca.

“Şeyyyy, kelimeleri biraz fazla kısalttığım için... Normalini söy-lersek, şöyle olur: Birine acımak demek, ona âşık olmak demektir.”

“Ha ha ha! Ve bu cümlemin orijinali nedir?”

“*Pity’s akin to love*⁶⁴,” diye tekrarladı Mineko. Çok temiz, çok güzel bir telaffuzu vardı.

Bay Nonomiya verandadan kalkıp bahçeye doğru iki üç adım attı; ama sonra hızla dönüp odanın önünde durdu.

“Demek öyle. Çok güzel bir tercüme.”

Nonomiya’nın duruşu ve bakışları, ister istemez Sanşıro’nun dikkatini çekmişti.

Mineko mutfığa gidip bir çay çanağını yıkadı; tekrar çay koyup ve-randaya getirdi.

“Çay alın,” diyerek çanağı uzattı ve oracığa oturdu. “Bayan Yo-şiko nasıl?” diye sordu.

Nonomiya, “Eh, hiç olmazsa bedeni düzeldi ama...” diyerek oturdu ve çayını yudumladı. Sonra, Hoca’ya doğru döndü:

“Hocam, binbir zahmetle Ookubo’ya taşındım ama yine bu ta-rafa gelmem gerekecek galiba.”

“Niye?”

“Kız kardeşim ‘Okula gidip gelirken Toyama düzlüğünden geç-mek istemiyorum,’ diyor. Ve ben gece deney yaptığım için geç saat-lere kadar bekliyor, yalnızlık çekiyormuş. Şimdilik annem yanında olduğundan sorun yok; ama yakında annem memlekete dönecek, sonra yanında hizmetçimizden başka kimse kalmayacak. O iki kor-kağın baş başa uzun süre dayanabileceğini hiç sanmam. Hakikaten

64 “Acıma duygusu sevgiye yakındır.” (çn.)

sıkıntılı bir durum.” Yarı şaka yarı ciddi bir tavırla of çekti. “Siz ne dersiniz Bayan Satomi, kardeşimi bir süre sizin evinizde misafir edebilir misiniz?” diyerek Mineko’ya baktı.

“Ne zaman isterseniz seve seve ağrlarız.”

“Kimi kastediyorsun? Sohaçi Bey mi, Yoşiko Hanım mı?” diye lafa karıştı Yojiro.

“İkisini de.”

Konuşmayan yalnız Sanşiro’ydu. Hirota Hoca biraz ciddileşerek:

“Sen ne yapmak niyetindesin yahu?”

“Kız kardeşimin derdi çözülürse, bir süre yurttta kalsam da aldırmam. Çözülmezse, yine bir yerlere taşınmam gerekecek. En iyisi kardeşimi okulun öğrenci evine yerleştirmek diye düşünüyorum. Sonuçta o çocuk; ben her gün uzun yol gidebilirim; ama onun okula yakın bir yerde oturması gerek.”

“O halde Bayan Satomi’nin evi tek seçenek,” diye yine söze karıştı Yojiro. Hirota Hoca onu umursamayan bir tavırla, “Benim evin ikinci katını size verebilirdim, ama başımda Sasaki gibi birisi var,” dedi.

“Hocam, ikinci katı kesinlikle Sasaki’ye veriniz,” dedi Yojiro. Nonomiya gülerek anlatmaya başladı: “Eh, bir yolunu bulurum ben... Salak kardeşimin sadece boyu büyüdü, hakikaten beni çok usandırıyor. Geçenlerde, Dango tepesindeki çiçekli kuklaları⁶⁵ görmek istiyorum, beni götür dedi.”

“Kızcağızı oraya götürseniz olmaz mı? Ben bile görmek istiyorum.”

“Öyleyse beraber gidelim mi?”

“Çok isterim. Siz de gelin, Bay Ogawa.”

“Olur, gidelim.”

“Bay Sasaki, siz de.”

65 Oradaki kukla festivalinde kasımpatı çiçekleriyle kaplı kuklalar sergilenirdi. Çiçekler kuklanın gövdesini tamamen örter ve kıyafet gibi görünürdü. (ç.n.)

“Konu kuklalarsa beni mazur görün. Kukla seyretmek yerine sinemaya giderim, daha iyi.”

“Kuklalar iyidir,” dedi Hirota Hoca. “Öylesine yapay bir şey herhalde yabancı ülkelerde bulunmaz. Suni olarak nasıl öyle bir şeyi yaratabildiklerini gözlemlemek gerek. Eğer onlar, sıradan insanlar gibi yapılmış olsalardı, herhalde Dango tepesine gidecek tek kişi bile bulunmazdı. Her evde dört beş tane sıradan insan var. Sıradan şeyleri görmek için, kimse Dango tepesine kadar zahmet etmez.”

“Tam da Hoca’dan beklenecek bir teori,” diye yorum yaptı Yojiro.

“Eskiden, sınıfta ders verirken de hep böyle ağzımızın payını verirdi,” dedi Nonomiya.

“Öyleyse siz de bizimle gelin Hocam,” dedi Mineko son olarak. Hoca suskundu. Herkes gülüştü.

Yaşlı hizmetçi mutfaktan, “Biriniz buraya bakın,” dedi. Yojiro hemen, “Tamam,” diyerek ayağa kalktı. Sanşıro oturmayı sürdürdü.

“Ben de müsaadenizi isteyeyim,” diyerek ayağa kalktı Bay Nonomiya.

“Yaa, hemen dönüyor musunuz? Ne fenasınız,” dedi Mineko.

Hirota Hoca’nın “Geçen gün konuştuğumuz konu var ya, biraz daha beklemeni istiyorum,” cümlesine, “Olur, hay hay,” diye karşılık verdi Nonomiya ve bahçeden çıkıp gitti. Onun silueti bahçe kapısının ardında kaybolduğunda, Mineko ansızın bir şey hatırlamışçasına, “Doğru ya,” diyerek bahçeye bıraktığı takunyalarını giydi ve Nonomiya’nın peşinden gitti. Yüz ifadesinde bir anlam vardı. Evin önünden konuşma sesleri geldi.

Sanşıro sessizce oturmaya devam etti.

BES

Bahçe kapısından girdiğinde, Japon yoncasının son gelişinden beri insan boyunu aşacak kadar büyüdüğünü, gövdesinin dibine kara gölgeler düşürdüğünü gördü. Bu kara gölge toprakta yayılıyor, içlere doğru gidince görünmez oluyordu. Yonca göze, yaprakların iyice sıklaştığı arka tarafa kadar büyümüş gibi geliyordu. Yüzeyine çarpan gün ışığı çok yoğundu. Lavabonun yanında cennet bambuları vardı. Bunların boyu da normalden uzundu. Üç bitkinin yaprakları birbirine dolaşmış, hışır hışır ediyordu. Bitkiler, yaprakları tuvaletin penceresini aşacak kadar boylanmıştı.

Japon yoncasıyla cennet bambularının arasından, veranda azıcık görünüyordu. Cennet bambularının yanından bakınca, veranda çaprazlamasına uzanıyordu. Japon yoncasının gölgesinde kalan kısmı verandanın en uzak köşesiydi ve yoncanın gövdesi, Sanşıro'ya en yakın yerdeydi. Yoşiko, işte bu yoncanın gölgesindeydi. Verandaya oturmuştu.

Sanşıro, yoncanın yanı başında durdu. Yoşiko verandadan kalktı. Düz bir taş a basıyordu. Sanşıro daha önce fark etmemişti ama şimdi kızın boyunun uzunluğuna şaşmıştı.

“Giriniz.”

İlk karşılaşmalarındaki gibi, sanki Sanşıro'yu bekliyormuşçasına konuşmuştu. Sanşıro, hastanedeki o günü anımsadı. Yoncayı geçerek verandaya geldi.

“Oturunuz.”

Sanşıro ayakkabı giyiyordu. Oturdu. Yoşiko, bir minder alıp geldi.

“Seriniz.”

Sanşıro minderi yere serdi. Bahçe kapısından geçtiğinden beri, tek kelime bile etmemişti. Bu saf kız, aklına ne gelirse Sanşıro’ya söylüyordu; ama Sanşıro’dan yanıt bekler gibi bir hali yoktu. Sanşıro, kendini temiz yürekli bir kraliçenin huzuruna çıkmış gibi hissediyordu. Sadece emirleri dinliyordu. İltifata lüzum yoktu. Karşısındakini sevindirmek için tek söz söylese bu bayağılık olurdu, dilsiz bir köle misali berikinin söylediği şekilde hareket etmek daha büyük mutluluktur. Sanşıro, çocuksu Yoşiko’dan çocuk muamelesi görürken, özsaygısının zedelendiği hissine bir an bile kapılmadı.

“Ağabeyimi mi görecektiniz?” diye sordu Yoşiko.

Sanşıro, Nonomiya’yı görmeye gelmiş değildi. Ama onu görmeye gelmemiş de olmazdı. Ne amaçla geldiğini doğrusu Sanşıro da bilmiyordu.

“Bay Nonomiya halen okulda mı?”

“Evet, gece geç saate kadar dönmüyor.”

Bu, Sanşıro’nun da bildiği bir şeydi. Sanşıro söyleyecek şey bulmakta zorlandı. Etrafına bakınca bir boya kutusu gördü. Bir de bitirilmemiş suluboya resim vardı.

“Resim mi çalışıyorsunuz?”

“Evet, resim yapmayı seviyorum.”

“Öğretmeniniz kim?”

“Öğretmenden ders alacak kadar iyi değilim.”

“Biraz bakayım.”

“Buna mı? Bu henüz bitmedi ki,” diyerek bitmemiş resmi Sanşıro’ya doğru uzattı. Tabii ya, kız kendi bahçesinin resmini yapıyordu. Daha sadece gökyüzünü, önündeki evin hurma ağacını, bir de girişteki Japon yoncasını bitirmişti. Aralarında özellikle hurma ağacı, çok kırmızı çizilmişti.

“Oldukça iyi,” dedi Sanşıro resmi süzerek.

“Bu mu?” diye karşılık verdi Yoşiko. Gerçekten şaşırmıştı. Sanşıro’nun aksine, kızın sesinde biraz olsun yapmacıklık yoktu.

Sanşiro, az önce söylediklerini şaka diye geçiştiremezdi; ama ciddiym de diyemedi. Çünkü her iki durumda da, Yoşiko'nun ona içerleyeğini seziyordu. Sanşiro resme bakmaya devam etti; içten içe utanıyordu.

Verandadan odaya baktı, ev çok sakindi. Çay odasının boş olduğu belliydi, mutfakta da kimse yok gibiydi.

“Anneniz memleketinize döndü mü?”

“Henüz dönmedi. Yakında gider herhalde.”

“Kendisi şu an evde mi?”

“Alışverişe çıktı.”

“Bayan Satomi'nin evine taşınacağınız doğru mu?”

“Neden soruyorsunuz?”

“Neden mi? Geçen gün Hiroya Hoca'nın yerinde öyle bir bahis geçti de.”

“Henüz karar vermedim. Duruma göre, öyle yapmam gerekebilir.”

Sanşiro, durumu biraz anlamıştı.

“Bay Nonomiya, eskiden beri Bayan Satomi'ye yakın mıdır?”

“Evet. Arkadaşlar.”

Bir erkekle kadının arkadaşlığını mı kastediyor, diye düşündü Sanşiro; ama bu işte bir acayiplik vardı. Yine de, daha fazla soru soramadı.

“Hirota Hoca, Bay Nonomiya'nın eski hocasıymış, değil mi?”

“Evet.”

Fakat “evet”ten başka bir şey söylemedi.

“Siz Bayan Satomi'nin evine taşınırsanız daha iyi olmaz mı?”

“Ben mi? Belki de. Ama o zaman Bayan Mineko'nun ağabeyine yazık olur.”

“Bayan Mineko'nun bir ağabeyi mi var?”

“Evet. Benim ağabeyimle aynı yıl mezun oldu.”

“Öyleyse o da temel bilimler fakültesinden.”

“Hayır, alanı farklıdır. O bir hukukçu. Daha büyük ağabeyi de Hirota Hoca’nın arkadaşıymış, ama çok erken ölmüş, o yüzden şimdi sadece Bay Kyosuke var.”

“Ya babası, anası falan?”

Yoşiko gülümseyerek “Yok,” dedi. Sanki “Mineko’nun babası’nın mevcudiyetini hayal etmek bile komik,” der gibiydi. Herhalde çok genç ölmüşlerdi. Yoşiko’nun belleğinde hiç yer etmemiş olacıklardı.

“Demek Bayan Mineko, aralarında böyle bir bağ olduğu için Hirota Hoca’nın evine gelip gidiyor.”

“Evet. Ölen ağabeyi ve Hirota Hoca çok yakın arkadaşmış. Zannederim Mineko Hanım İngilizceyi sevdiği için, bazen İngilizce öğrenmeye Hoca’ya gidiyor.”

“Buraya da geliyor mu?”

Yoşiko bir ara suluboya resmine devam etmeye başlamıştı. Sanşıro’nun yanında olması ona sıkıntı vermiyordu. Bir yandan boyayıp bir yandan cevap vermesi takdir edilesiydi.

“Bayan Mineko mu?” diye sorarak hurma ağacının hemen dibindeki saz kaplı çatıyı gölgelendirdi, sonra, “Biraz fazla siyah oldu, değil mi?” diyerek resmi Sanşıro’nun önüne uzattı. Sanşıro, bu kez dürüstçe, “Evet, biraz fazla siyah,” diye cevapladı. O zaman Yoşiko resim fırçasını suya batırıp siyah kısımları yıkayarak, “Geliyor” diye, Sanşıro’nun sorusuna geç bir cevap verdi.

“Sık sık mı?”

“Evet, sık sık,” derken Yoşiko, resme bakmaya devam ediyordu. Yoşiko resmi sürdürmeye koyulalı beri, Sanşıro için konuşmak oldukça kolaylaşmıştı.

Sanşıro biraz sessiz oturduktan sonra resme baktığında, Yoşiko’yu özenle kulübenin saz damının gölgesini boyarken buldu, ama suyu fazla kullandığı ve fırçayı tutuşu ustaca olmadığı için, siyahlık dört yana yayılmış; hurmanın güzel kızılığı, kurutulmuş cennet hurma-

sına benzer bir renge dönmüştü. Yoşiko, resim fırçası tutan elini durdurup, kollarını uzatıp, boynunu geri çekip, tuvali olabildiğince uzaktan süzdü. Sonra alçak sesle, “Artık iflah olmaz,” dedi. Gerçekten de iflah olmazdı, söylenecek hiçbir şey yoktu. Sanşiro da üzülmüştü.

“Artık o resmi bırakınız ve yeni bir tanesini çizmeye başlayınız.”

Yoşiko, yüzü resme dönük halde, yan yan Sanşiro’ya baktı. Gözleri kocaman ve nemliydi. Sanşiro iyice üzüldü. O zaman kız birden gülmeye başladı.

“Ne salağım! Alt tarafı iki saatim boşa gitti,” diyerek, onca zahmetle yaptığı resmin üzerine, çaprazlamasına iki üç tane kalın çizgi çekti, boya kutusunun kapağını kapattı.

“Artık bırakalım. Tatamili odaya geçiniz. Size çay vereceğim,” diyerek eve çıktı. Sanşiro ayakkabılarını çıkarmaya üşenmişti, verandada oturmayı sürdürdü. Çay ikram etmeyi daha yeni akıl etmiş bu kızı çok komik bulmuştu. Sanşiro’nun sıradışı kadınlarla alay etme gibi bir niyeti kesinlikle yoktu; ama ansızın “Çay vereceğim,” denince, neşelenmeden edememişti. Bu duygu, yalnızca kadınlara yaklaşarak hissedilebilecek bir duygu da sayılmazdı.

Çay odasından konuşmalar geldi. Demek ki hizmetçi evdeydi. Nihayet kayan kapı açıldı, Yoşiko elinde çay kaplarıyla çıkageldi. Onun yüzünü karşıdan gördüğü an Sanşiro yine, “Kadınlar arasında en kadınsı çehre bu,” diye düşündü.

Yoşiko çay koyduğu fincanı verandaya uzattı, kendisi tatamili odanın kilimlerine oturdu. Sanşiro içinden, “Artık gideyim,” diyordu; ama “Bu kızın yanında olduğum sürece, yurda hiç dönmemsem de aldırmam,” diye de düşünüyordu. Hastanedeyken, bu kızın yüzüne biraz uzunca bakarak o yüzün kızarmasına yol açtığı için hemen çıkıp gitmişti; ama bugün ortada öyle bir sorun yoktu. İkram edilen çaya bereket, tatami odasıyla veranda arasında yine sohbet başladı. Her tür şeyden söz edilirken Yoşiko, Sanşiro’ya tuhaf bir soru soruverdi. Ağabeyi olan Nonomiya’yı sevip sevmediğini sormuştu ona. Öylesine dinlerseniz, bu soru kulağınıza doğruyu eğriyi bilmez çocuğun soracağı bir soru gibi gelirdi; ama Yoşiko’nun

kastettiği anlam daha derinlerde bir yerdeydi. Merakı baskın, araştırmayı seven insanlar, her varlığa inceleme niyetiyle bakarlardı; bu yüzden sevgileri sığ olurdu. Varlıklara insanca baktığımızca, her şey “sevilen” ve “sevilmeyen” diye ikiye ayrılırdı ve içinde biraz bile inceleme isteği uyanmazdı. Yoşiko, “Benim ağabeyim bir bilim adamıdır, o yüzden beni asla incelememeli. Beni ne kadar incelerse, bana göstereceği sevgi o kadar azalır; kız kardeşine karşı soğuk davranmaya başlar. Her şeye rağmen, araştırmayı öylesine seven ağabeyim bana çok sevecen davranıyor; demek ki benim ağabeyim, Japonya’daki en iyi insan olmalı,” diye sözü bağladı.

Sanşıro bu teoriyi duyup onun hem kulağa çok doğru geldiğini, hem de bir yerinde eksiklik olduğunu düşündü; eksiklik acaba nerede diye diye aklından geçirdi; ama kafası bulanıktı ve çözemedi. Yine de bu teoriye karşı, aleni bir yorum ekleyemedi. Sadece, bir kadının söylediği böyle basit bir şeye bile düzgün bir yorum yapamamanın genç bir erkek için nasıl bir acizlik olduğunu düşünerek, yerin dibine geçti. Bir yandan da, Tokyolu bir kız öğrencinin asla aptal yerine konulamayacağını keşfetmişti.

Sanşıro yurda döndüğünde içi Yoşiko’ya karşı saygı ve sevgiyle doluydu. Ona bir kartpostal gelmişti:

*Yarın öğlen birden sonra kuklaları görmeye geleceğim;
lütfen Hirota Hoca’nın evine geliniz.
Mineko*

El yazısı, Bay Nonomiya’nın cebinden yarı çıkmış o zarfın üzerinde gördüğü yazıya benziyordu; Sanşıro yazıyı kim bilir kaç defa, tekrar tekrar okudu.

Ertesi gün pazardı. Sanşıro, öğle yemeğini bitirir bitirmez Nişikata’ya gitti. Yepyeni bir üniforma giyiyordu, ayağında gıcır gıcır ayakkabılar vardı. Yandaki تنها sokağa girip Hirota Hoca’nın evinin önüne geldiğinde, insan sesleri duydu.

Hoca’nın evinin bahçesi, bahçe kapısının soluna doğru uzanıyordu; tahta bahçe kapısından girip evin ön kapısına uğramadan

tatamili odaya varabilirdiniz. Sanşıro tam alev çalsının arasındaki bir boşluktan elini uzatmış, kapının sürgüsünü açıyordu ki bahçede konuşanların seslerini duydu. İştittiği, Nonomiya'yla Mineko arasında devam eden bir konuşmaydı.

“Öyle bir şey yaparsan, sadece yere düşüp ölürsün.” Bu, erkeğin sesiydi.

“Ölsem bile, daha iyi olur diye düşünüyorum.” Bu da kızın cevabıydı.

“Zaten öyle düşüncesizce hareket eden biri, yüksekten düşüp ölmeyi de hak etmiş demektir.”

“Acımasızca şeyler söylüyorsunuz.”

Sanşıro bu noktada tahta kapıyı açtı. Deminki diyalogun, bahçenin tam ortasında durmakta olan iki sahibi, dönüp ona baktı. Nonomiya basitçe, “Hey,” demekle yetindi ve başıyla selam verdi. Kafasına yeni, kahverengi bir fötr şapka takmıştı. Mineko hemen, “Kartpostal elinize ne zaman geçti?” diye sordu. İkisinin deminki konuşması da böylece yarıda kesilmişti.

Evin sahibi Batı tarzı giysileriyle verandaya oturmuş, her zamanki gibi felsefe üflüyordu. Elinde yabancı bir dergi duruyordu. Yanında Yoşiko vardı. Ellerini beline yaslamış, gövdesini geriye atmış, uzattığı ayaklarındaki sandaletlere bakıyordu. Görünüşe göre herkes Sanşıro'yu bekliyordu.

Ev sahibi, dergisini bir kenara attı.

“Ee, artık gidelim mi? Nihayet beni de bu işe razı ettiniz.”

“Size zahmet olacak,” dedi Bay Nonomiya. Kızlar birbirlerine bakıp diğerlerine duyurmadan gülüştüler. Bahçeden çıktılar, kızlar peşlerinden geliyordu.

“Boyun ne kadar uzun,” dedi Mineko arkadan.

Yoşiko tek kelimeyle, “Sırık,” diye cevap verdi. “Bu yüzden her fırsatta sandalet giyiyorum,” diye bahane uydurdu. Sanşıro peşlerinden giderek bahçeden çıktığında, ikinci katın kayan penceresi açıldı. Yojiro, korkuluğa çıkararak, “Gidiyor musunuz?” diye sordu.

“Evet. Ya sen?”

“Ben gelmem. Kukla seyretmenin kime ne faydası var? Salaksınız yahu.”

“Gel beraber gidelim. Evde oturmak sana ne kazandıracak ki?”

“Şimdi makale yazıyorum. Önemli bir makale yazıyorum. Öyle şeylere harcayacak zamanım yok.”

Sanşıro pes dercesine güldü ve dört yol arkadaşının peşine düştü. Dörtlü, caddeye doğru yürüyerek dar sokağın üçte ikisini katetmişti bile. Yüksek gökkubenin altında o grubun silüetini sap-tadığında, Sanşıro şimdiki yaşantısının, Kumamoto’da geçirdiği günlerden çok daha derin bir anlam kazanmakta olduğunu hissetti. Daha önce üzerine düşündüğü üç dünya arasından, ikinci ve üçüncü dünyalar kelimenin tam anlamıyla bu grubun silüetiyle ifade edilmişti. Silüetin yarısı loştu. Yarısı, tıpkı çiçek tarlası gibi aydınlıktı. Ve Sanşıro’nun zihninde, silüetin bu iki yanı, elmanın iki yarısı kadar uyumluydu. Dahası, kendisi de farkına bile varmadan o dokuya kaynamıştı. Yalnız bir yerlerde bir uyumsuzluk vardı. Bu da onu huzursuz ediyordu. Yürürken düşünmeye devam etti ve anladı ki, Nonomiya ile Mineko arasında az önce geçen konuşma bu huzursuzluğun sebebiydi. Sanşıro bu huzursuzluk duygusundan kurtulabilmek için, keşke o ikisinin ne konuştuğunu tekrar dinleyebilsem diye düşündü.

Dördü artık bir dönemece gelmişlerdi. Hepsi birden durdular, dönüp arkalarına baktılar. Mineko, elini gözüne siper etmişti.

Sanşıro, bir dakika içinde onlara yetişti. Yanlarına geldiğinde kimse bir şey demedi. Sadece tekrar yürümeye başladılar. Bir süre sonra Mineko, “Bay Nonomiya, siz bir bilim insanısınız, o yüzden öyle şeyler diyorsunuz,” dedi. Demin kendi aralarında ne konuşuyorlarsa, bu onun devamıydı herhalde.

“Aman, fenle uğraşmasam da aynı kapıya çıkar. Yükseklerle uçmaya kalkacak insanın, önce uçmaya uygun aygıt düşünmesi gerekir. İşi önce kafanın içinde çözmek lazım, değil mi?”

“Yükseklere uçmaya çok hevesli olmayan insanlar da, uçmadan yaşamakla yetinirler sanırım.”

“Yetinmezlerse ölürlər zaten.”

“Öyleyse güvenle yeryüzünde durmak en iyi çözüm oluyor, herhalde. Pek de eğlenceli değil gerçi.”

Nonomiya cevap vermektən vazgeçip Hiroya Hoca'ya döndü ve, “Kadınlardan da çok şair çıkıyor, değil mi?” dedi gülerək. O zaman Hirota Hoca, “Genç erkeklerin kusuru da, asla tam bir şair olamamaları, değil mi?” diye tuhaf bir karşılık verdi. Bay Nonomiya o zaman sustu. Yoşiko ve Mineko, birbirleriyle bir şeyler konuşmaya başladılar. Sanşiro, nihayet sorma fırsatı bulmuştu: “Demin neden bahsediyordunuz?”

“Aman, uçan makinelerden⁶⁶ bahsediyorduk,” dedi Nonomiya önemsiz bir şey dercesine. Sanşiro, kendini bir meddahın kapanış esprisini⁶⁷ dinlemiş gibi hissetti.

Ondan sonra kayda değer bir şey konuşulmadı. İnsanların öbek öbek yürüdüğü bir yere geldiler, çevreleri bir uzun sohbete daha giremeyecekleri kadar kalabalıktı. Büyük Kannon'un⁶⁸ önünde bir dilenci vardı. Alnını yere sürüyor, yüksek bir sesle durmadan yakarışını tekrar ediyordu. Bazen yüzünü kaldırıyor ve tozdan bembeyaz olmuş alnı görünüyordu. Kimse dönüp de ona bakmadı. Beş yolcu, adama aldırış etmeden geçip gitti. Sekiz on metre daha gittiklerinde, Hirota Hoca birden dönüp Sanşiro'ya sordu:

“Sen şu dilencinin önüne para attın mı?”

“Hayır,” diyerek ardına baktığında, Sanşiro deminki dilencinin beyaz alnının altında ellerini birleştirip yüksek sesle yakarmaya devam ettiğini gördü.

“İnsanın içinden para vermek gelmiyor,” dedi Yoşiko hemen.

“Neden?” diye ağabeyi, Yoşiko'ya baktı. Azarlama denecek kadar sert bir sesle konuşmamıştı. Aksine, Nonomiya'nın yüzü gazet sakindi.

66 Wright Kardeşler uçağı 1903 yılında icat ettiler. Ancak 1908'e dek çoğu gazeteci onların uçmayı başardığına inanmadı. Bu roman yazıldığında “Uçmak mümkün mü?” tartışmaları devam ediyordu. (ç.n.)

67 Japonya'nın meddah sanatı Rakugo'da anlatıcı, hikâyeyi beklenmedik bir söz oyunuyla bitirir. (ç.n.)

68 Budizmin Merhamet Tanrıçası Kannon'a (diğer adıyla Guanyin) adanmış tapınak. (ç.n.)

“Sadaka, sadaka diye durmadan insanı sıkıştırmamalı, hiç ikna edici değil,” diye açıkladı Mineko.

“Hayır, tuttuğu yer kötü de ondan.” Bu kez konuşan Hirota Hoca’ydı. “Orada durmayacaktı, çok fazla insan geçiyor. Eğer dağ başında, ıssız yerde öyle bir adamla karşılaşsan mutlaka para vermek istersin.”

“Ama o sefer de, bütün gün beklemesine rağmen hiç kimse geçemeyebilir,” diye kıs kıs güldü Nonomiya.

Sanşiro, dörtlünün dilenciye getirdiği eleştirileri dinlerken, kendisinin o güne dek geliştirdiği ahlaki yargıların incindiğini hissetti. Ama kendisinin de dilencinin önünden geçtiği an bir kuruş bile atmayı düşünmediğini; üstelik -doğru söylemek gerekirse- rahatsızlık hissettiğini göz önünde bulundurarak yargılayınca, bu dördünün kendilerine karşı daha dürüst olduğuna karar verdi. Onların, kendilerine karşı dürüst olabilecek kadar engin bir dünyada yaşayan şehirli bir olduğunu bir kez daha anladı.

Onlar yürüdükçe kalabalık çoğalıyordu. Bir süre sonra, kaybolmuş bir çocukla karşılaştılar. Yedi yaşlarında bir kız çocuğuydu. Ağlayarak, insanların etekleri dibinde bir sağa bir sola koşturuyordu. Nine, nine diye avazı çıktığı kadar bağıyordu. Bu hal, gelip giden insanları da sarsmış gibiydi. Durup bakan insanlar vardı. “Zavallı” diyen insanlar da vardı. Ancak hiç kimse yardım eli uzatmıyordu. Çocuk, tüm insanların ilgisiyle sempatisini çekerek, durmadan ağlayıp haykırarak, ninesini arıyordu. Çok acayip bir sahneydi.

“Bu da kötü yer seçmesi yüzünden mi dersiniz?” dedi Nonomiya, çocuğun silüetine son bir bakış atarak.

“Çok geçmeden bir polis gelir sorunu çözer diye herkes sorumluluk almaktan kaçıyor herhalde,” diye açıkladı Hirota Hoca.

“Benim yanıma gelirse onu polis kulübesine⁶⁹ kadar götürürüm,” dedi Yoşiko.

69 Koban: Japonya’da, sadece bir iki memur bulunduran polis noktalarına verilen ad. (ç.n.)

“Öyleyse onun peşinden gidip, elinden tutup götürsene,” diye önerdi ağabeyi.

“Peşinden gitmek istemiyorum.”

“Neden?”

“Neden mi? Etrafta bu kadar insan var da ondan. Üstüme vazife değil ki.”

“Demek ki sen de sorumluluktan kaçırıyorsun,” dedi Hirota.

“Demek ki kızcağızın yeri sahiden kötü,” dedi Nonomiya. O ve Hirota gülüştüler. Dango tepesinin üstüne geldiklerinde, polis kulübesinin önünde yığınla insan biriktiğini gördüler. Görünüşe göre kayıp çocuk, nihayet nöbetçi polise emanet edilmişti.

“Şimdi içim rahatladı,” dedi Mineko, Yoşiko’ya dönerek. Yoşiko, “Ay evet çok şükür,” dedi.

Üstünden bakınca, tepenin eğimi seçiliyordu. Sanki bir kılıcın ucu gibiydi. Genişliği elbette azdı. Sağ yanındaki iki katlı bina, sol yanındaki yüksek dükkânların önünü kısmen kesiyordu. Onun ardında, yine yüksek gönderlerin ucunda, bir sürü nobori⁷⁰ duruyordu. İnsanlar adeta bir şelale gibi tepeden aşağı akıp vadiye düşüyordu. Vadiye giren insanlar, tepeye tırmanan insanlarla karışmış, yolu tamamen tıkamıştı; vadinin zemini, tüm genişliği boyunca, tuhaf tuhaf kımlıdanan kalabalıkla doluydu. Seyredince insanın gözünü yoracak kadar acayıptı kalabalığın kımlıtsı. Hirota Hoca tepenin üstünde durup “Ne berbat durum,” dedi, geri dönmek istediği belliydi. Diğer dördü, Hoca’yı zorla ittirircesine vadiye girdiler. Vadinin ortasını geçince, ilerideki yolun bir o yana, bir bu yana kıvrılmaya başladığı yerde, cephesine hasır perdeler asılmış küçük dükkânlar, daracık yolun kenarları boyunca sağlı sollu dikilmişti; bu yüzden gökyüzü bile şaşılacak kadar sıkışık görünüyordu. Yol, zemine gün ışığı düşmeyecek kadar kalabalıktı. Gürhunun içinde turnike görevlisi, çıkarabildiği kadar yüksek sesle bağıırıyordu. Hirota Hoca, “İnsandan çıkacak ses değil bu. Kukladan çıkacak ses,” diye yorum yaptı. Turnikecinin sesi, normal insan sesinden o kadar uzaktı.

70 Bir tür bayrak. Gönderlerinin şekli sayesinde rüzgâr esmese bile düz dururlar. (ç.n.)

Bir grup, soldaki dükkâna girmişti. Orada, Sogaların baskını⁷¹ sergileniyordu. Goro da, Juro da, Yoritomo da birbirine benzeyen, çiçeklerden dokunmuş kıyafetler giyiyordu. Ama yüzleri, elleri ve ayakları tamamen ahşaptan oymaydı. Bir sonraki dükkânda karlı bir sahne betimlenmişti. Genç bir kadın nöbet geçiriyordu. Bu kukla da göğsünde çiçekler iç içe geçecek, taç yapraklarının arasında hiç boşluk kalmaksızın kıyafet şeklini alacak şekilde giydirilmişti.

Yoşiko pürdikkat seyrediyordu. Hirota Hoca ve Nonomiya, aralarında konuşmaya başladılar. Kasımpatıların yetiştiriliş yönteminin farklı olduğuyula ilgili bir şeylerden bahsediyorlardı; Sanşıro ise diğer seyircilerden sıyrılıp iki üç metre öteye kaçtı. Mineko, Sanşıro'dan da ilerideydi. Seyircilerin çoğu esnaf sınıfındandı. Eğitilmiş gibi görünen insanların sayısı pek azdı. Mineko, bir süre sonra döndü. Boynunu uzatarak Nonomiya'nın bulunduğu tarafa baktı. Nonomiya sağ elini bambu korkuluktan sahneye uzatmış, kuklanın çiçeklerinin diplerini göstererek, hevesle bir şeyler anlatıyordu. Mineko yine başka tarafa döndü. Seyirci kalabalığı, onu çıkışa doğru itti. Sanşıro kalabalığı yararak, diğer üç arkadaşını terk edip Mineko'nun peşine düştü.

Uzun uğraşlardan sonra, Mineko'nun yanına gelip “Bayan Sato-mi,” diye seslendiğinde Mineko, elini yeşil bambudan tırabzana yaslayıp başını biraz çevirdi ve Sanşıro'ya baktı. Hiçbir şey demedi. Tırabzanın içinde, Yoro Şelalesi'nin manzarası betimlenmişti. Yuvarlak suratlı, beline balta asmış bir adam, elinde sukabağından bir şişeyle şelalenin tam altında⁷² çömelmişti. Sanşıro, Mineko'nun yüzünü görene kadar, bambunun diğer yanında ne olduğunu fark etmemişti bile.

Hiç düşünmeden, “Bir şey mi oldu?” diye sordu. Mineko halen suskundu. Kara gözlerini Sanşıro'nun alnına dikmişti. O an

71 1193 yılında Juro ve Soga Goro adlı iki kardeş samuray, babalarının katili derebeyi Yoritomo'nun yaverini öldürdüler. Bu olay Japon kukla tiyatrosunca sıkça işlenen bir konudur. (ç.n.)

72 Budist keşişler, nefis terbiyesi için soğuk şelalenin altında meditasyon yapardı. (ç.n.)

Sanşıro, Mineko'nun kıvrımlı göz kapağında esrarengiz bir anlam keşfetti. Bu anlamın içinde ruh yorgunluğu vardı. Etin zayıflığı vardı. Gözler, ıstıraba yakın bir şeyi anlatıyordu. Sanşıro, Mineko'dan cevap beklediğini unuttu; tüm zihni o göz kapaklarıyla gözbebeklerinin arasına uçup gitmişti. Sonra, Mineko şöyle dedi: "Artık çıkalım."

Gözbebekleriyle göz kapakları, birbirine yaklaşır gibi oldu. Onlar yakınlaştıkça, Sanşıro kalbinde, bu kız için buradan gitmezse kabahat işlemiş olacağını hissetti. Bu his şiddetlendiğinde, kadın boynunu hızla çevirerek yüzünü kaçırdı. Elini tirabzandan çekti, çıkışa doğru yürüdü. Sanşıro, hemen onun ardından dışarı çıktı.

İkisi yan yana yürümeye başlayınca, Mineko başını eğip sağ elini alnına yasladı. Etrafında bir insan girdabı deviniyordu. Sanşıro, kızın kulağına ağzını yaklaştırdı.

"Neyiniz var?"

Kız, kalabalığın içinde, Yanaka semtine doğru yürümeye başladı. Sanşıro, elbette onunla beraber yürümeye başladı. Elli metre kadar gitmişlerdi ki, kız insanların ortasında durdu.

"Burası neresi acaba?"

"O tarafa giderseniz, vadideki Tenno⁷³ tapınağına çıkarsınız. Eve dönüş yolumuzun tam tersi."

"Demek öyle. Kendimi biraz kötü hissettim de..."

Sanşıro, yolun tam ortasında devasız bir sıkıntı duydu. Öylece durup düşündü.

"Buralarda sessiz bir yer yok mudur acaba?" diye sordu kız.

Yanaka ve Sendaki semtlerinin sınırları vadide keşişiyordu ve tam o noktada, ufak bir dere⁷⁴ akardı. O dereyi geçip sola dönlünce hemen kırlara çıkılıyordu. Akarsu, dosdoğru kuzeye doğru devam ederdi. Sanşıro, Tokyo'ya geldiğinden beri kim bilir kaç kez o derenin öte yanında yürümüş, kaç kez de derenin bu yanında do-

73 Kelime anlamıyla, "Göksel Kral". Tenno'nun veba salgınlarını önleyen bir tanrı olduğuna inanılır. (ç.n.)

74 Yazar kelime oyunu yapıyor. Sanşıro'nun soyadı olan Ogawa, Japonca'da "ufak dere" demektir. (ç.n.)

laşmıştı; yolu iyi biliyordu. Mineko'nun durduğu yer, tam olarak o derenin Yanaka semtini boylu boyunca geçtikten sonra, Nezu'ya doğru devam ettiği yerdeki taş köprüünün yanı başıydı.

“Bir yüz metre daha yürüyebilir misiniz?” diye Mineko'ya sor-
du.

“Yürüyebilirim.”

Beraberce taş köprüyü geçiverip sola döndüler. Bahçe patikası gibi bir yerden yirmi metre kadar gittikten sonra, bir kapının önünden yürüyüp köprüünün beri yanına geçtiler; bir müddet akarsu kıyısında yürüdükten sonra, kimsenin geçmediği bir yere geldiler. Geniş bir düzlüktü.

Sanşıro, o sessiz sakin sonbahar havasına çıkınca, ansızın konuşmaya başladı.

“Nasıl oldunuz? Demin, başınız falan mı ağrıdı? Herhalde etrafta çok fazla insan olduğu içindir. Kuklaları seyreden o tayfanın içinde epey bayağı tipler vardı çünkü... Yoksa birisi size saygısızlık mı etti?”

Kız susuyordu. Sonunda, gözlerini suyun akışından ayırdı ve Sanşıro'ya baktı. Göz kapağındaki kıvrım iyice belirgindi. Bu bakış Sanşıro'yu rahatlattı.

“Teşekkür ederim. Düzeldim sayılır,” dedi kız.

“Dinlenelim mi?”

“Olur.”

“Biraz daha yürüyebilir misiniz?”

“Olur.”

“Yürüyebilirsiniz, biraz daha yürüyelim. Burası biraz pis. Şuraya kadar gidersek, dinlenmeye uygun bir yer var da.”

“Olur.”

Bir yüz metre kadar gittiler. Karşılarına yine bir köprü çıktı. Eni otuz santim bile gelmeyen, keresteden yapılma eski bir köprüydü; Sanşıro bunu geniş adımlarla, kolayca aştı. Kız peşinden geliyordu.

Onu bekleyen Sanşıro'nun gözündeki kızın öyle hafif bir yürüyüşü vardı ki, tıpkı normal toprağa basar gibiydi. Kız, adımlarını dosdoğru ileriye atıyordu. Numara yapmıyordu, yürüyüşünde kadınsı bir şımarıklık yoktu. O yüzden, Sanşıro da ona el uzatmak gibi bir lüzumsuzluğa kalkışmadı.

Köprüyü geçince, saz damlı bir kulübeye geldiler. Çatısının alt tarafında bir kırmızılık vardı. Yakından bakınca, orada kırmızıbiber kurutulduğunu gördüler. Kız, o kırmızılığın sebebinin biberler olduğunu görebildiği yere kadar yürüyüp durdu.

“Ne güzel yer,” diyerek, otların üstüne oturdu. Otlar, derenin kıyısındaki dar bir şeritte bitmişti. Bu otlar bile, yaz mevsimindeki gibi yeşil değildi. Mineko, adeta o güzel kimonosunun kirlenmesini umursamıyordu.

Sanşıro, onu teşvik etmek istercesine, “Biraz daha yürüyebilecek misiniz?” dedi.

“Teşekkür ederim. Burası iyi.”

“Galiba kendinizi hâlâ hasta hissediyorsunuz.”

“Çok yoruldum da ondan.”

Sanşıro da o kirli otların üzerine oturdu. Mineko'yla Sanşıro arasında olsa olsa bir metre vardı. İkinin de ayaklarının dibinde, o ufak dere akıyordu. Sonbahar gelince suyu azalmış, sığlaşmıştı. Derenin kıvrıldığı yerdeki bir kayanın üstüne, tek bir kuyruksallayan kuşu tünemişti. Sanşıro suyun içine baktı. Su gitgide bulanıyordu. Biraz yukarıya bakınca, çiftçilerin yıkanmaya bıraktığı daikonları⁷⁵ gördü. Mineko uzaklara dalmıştı. Karşı kıyıda geniş tarlalar, tarlanın ilerisinde orman, ormanın üstünde gökyüzü vardı. Göğün rengi giderek değişiyordu.

Hava önce sadece kararıyordu, sonra renkten renge girmeye başladı. Toprağın üstündeki saydam çivit mavisi kısmın rengi, neredeyse kaybolana dek seyreldi. Daha yükseklerdeki beyaz bulutlar, yavaşlayıp birbirlerine çarptılar. Birbirine karışan bulutlar, kaynaşp birlikte akmaya başladılar. Yerin nerede bitip bulutların nerede başladığı belirsiz göğe, hafif bir sarılık yavaşça yayıldı.

⁷⁵ Doğu Asya'ya özgü büyük bir turp cinsi. (ç.n.)

“Göğün rengi bulandı,” dedi Mineko.

Sanşıro dereden gözünü ayırıp yukarı baktı. Gökte böyle bir deseni daha önce de görmüştü. Ama “gök bulandı” diye bir sözü ilk kez işitiyordu. Dikkatli bakınca, sahiden de böyle bir renge “bulanık”tan başka sıfat yakışmazdı diye düşündü. Sanşıro henüz cevap veremeden, kız tekrar konuştu:

“Ağırlar. Mermere benziyorlar.”

Mineko, kıvrımlı göz kapaklarını kısmış yüksekleri seyrediyordu. Sonra, halen kısık duran gözlerini sessizce Sanşıro’ya çevirdi ve “Mermere benziyorlar, değil mi?” diye sordu. Sanşıro ise, “Evet, mermere benziyorlar,”dan başka verecek cevap bulamadı. Kız o zaman sustu. Bir süre sonra, Sanşıro şöyle dedi:

“Böyle bir göğün altında olunca, insanın kalbi ağırlaşırsa da ruhu hafifliyor.”

“Hangi anlamda söylüyorsunuz bunu?” diye sordu Mineko.

Sanşıro, sözü herhangi bir anlamda söylememişti. Cevap vermedi, onun yerine, “Gökyüzünün öyle bir deseni var ki, sanki rahat bir rüya gibi,” dedi.

“Bulutlar kımıldıyormuş gibi geliyor ama hiç hareket etmiyorlar, değil mi?” dedi Mineko yine uzak bulutları seyretmeye başlayarak.

Kuklalara seyirci çağıran bağırışlar, bazı bazı ikisinin kulağına kadar geliyordu.

“Amma da gürültücüler.”

“Sabahtan akşama kadar öyle çıkıyorlar herhalde. Nasıl başıyorlar bilmem,” dedi Sanşıro ve ansızın geride bıraktığı üç kişiyi anımsadı. Sanşıro söyleyecek bir şeyler ararken Mineko cevap verdi:

“Neticede meslekleri bu, tıpkı Kannon tapınağındaki dilenci gibi.”

“Ama yerleri kötü sayılmaz, değil mi?”

Sanşiro bu beyhude espriyi yaptı ve tek başına neşeyle güldü. Çünkü Hirota'nın dilenci hakkında ortaya attığı bu söz onun çok hoşuna gitmişti.

Mineko, "Hirota Hoca, öyle sözleri nasıl da buluyor?" dedi mırıltıyla, kendi kendine konuşur gibi. Sonra pat diye ses tonunu değiştirerek, "Böyle bir yerde otursaydı, herhalde çok rahat para kazanırdı," diye daha canlı bir tavırla ekledi. Bu sefer o, kendi söylediği şeye neşeyle güldü.

"Ama Bay Nonomiya haklıymış. Burada ne kadar beklersek bekleyelim gelen giden olmazmış gibime geliyor."

"Sizce de en iyisi bu değil mi?" dedi kız çabucak. Sonra, "Ne de olsa kimseden bir şey istemeyen bir dilenciyim ben," diye sözü bağladı. Bu ikinci cümle, galiba önceki sözü açıklamak niyetiyle eklenmişti.

O esnada, tanımadıkları birisi çıkageldi. Kırmızıbiberler kuru-tan evin ardından çıkmış, onlar farkına varmadan derenin diğer kıyısına geçmiş olacaktı. İkisinin oturduğu yere adım adım yaklaştı. Batılı tarzda giysiler giymiş, bıyık bırakmıştı; Hirota Hoca'yla aynı yaşlarda bir adamdı. Bu adam ikisinin önüne geldiğinde, kafasını döndürüp yüzünü gençlere çevirdi; gözlerini dosdoğru Sanşiro ve Mineko'ya dikti. Gözlerinde bariz bir nefret vardı. Sanşiro, o bakışın altında rahat oturamadığını hissetti. Nihayet adam geçip gitti. Onun ardından bakarak, Sanşiro, "Hirota Hoca ve Bay Nonomiya şimdi bizi arıyordur," dedi ilk kez farkına varmışçasına. Mineko, soğuk bir cevap verdi:

"Aman ne önemi var? Alt tarafı ortadan kaybolduk."

"Kaybolduğumuz için ararlar zaten," diye ısrar etti Sanşiro. O zaman Mineko, daha da soğuk bir sesle:

"Sorumluluktan kaçmak isteyen bir insana iyilik etmiş olduk."

"Kimi kastediyorsunuz? Hirota Hoca'yı mı?"

Mineko yanıt vermedi.

"Yoksa Bay Nonomiya'yı mı?"

Mineko yine cevap vermedi.

“Rahatsızlığınız geçti mi? Düzeldiyseniz artık geri dönelim.”

Mineko, Sanşıro’ya baktı. Sanşıro, kaldırmaya başladığı poposunu tekrar otların üstüne bıraktı. O an Sanşıro içinde bir yerde, bu kadınla baş edemeyeceğini hissetti. Ve kendi kalbinin derinliklerine bakıldığını fark edince, bir tür utanç duydu.

“Kayıp çocuk.”

Kız, Sanşıro’ya bakarak bu deyimi yineledi. Sanşıro cevap veremedi.

“Kayıp çocuk’un İngilizcesini bilir misiniz?”

Bu soruyla öylesine gafil avlanmıştı ki, Sanşıro bilirim veya bilmem diyemedi.

“Söylememi ister misiniz?”

“Evet.”

“Stray Sheep⁷⁶... Anladınız mı?”

Sanşıro, böylesi anlarda verecek tepki bulmakta zorlanan bir adamdı. Âni elden kaçırır, sakın kafayla düşünebildiğinde geçmişe dönüp bakar, “Ah şöyle deseydim, böyle etseydim,” diye pişman olurdu. Ama o pişmanlığı öngörüp kendini acilen cevap yetiştirmeye zorlayacak, doğal bir tavırla ortaya bir cümle atacak kadar hafif karakterli değildi. O yüzden susmakla yetinirdi. Bu suskunluğun, kendindeki bir eksiklik olduğunun farkındaydı.

Stray Sheep... Yolunu yitirmiş çocuk tabirini galiba anlamıştı. Ama tam olarak anladığından emin değildi. Anlamakta zorlandığı, bu laftan ziyade, lafi söylerken kızın kastettiği anlamdı. Sanşıro, gıcıklık olsun diye kızın yüzünü süzerek sustu. O zaman kız ansızın ciddileşti:

“Size küstah biri gibi mi görünüyorum?”

Sesinde savunma vardı. Sanşıro, ummadığı bir duyguyla sar-

⁷⁶ Hristiyanlıkta insan çobansız koyuna benzetilir. Hz. İsa, Havarilere şöyle demiştir : “Bunun yerine İsrail halkının kaybolmuş koyunlarına gidin. Gittiğiniz her yerde Göklerin Egemenliğinin yaklaştığını duyurun.” (Matta İncili 10: 6-7) (ç.n.)

sıldı. Şimdiye dek, bir sisin içindeydi. “O sis dağılsa keşke,” diye düşünüyordu. Kızın son sözüyle, sis dağılmıştı. Artık kızı net bir şekilde görebilmişti. Ve sislerin dağıldığına hayıflanıyordu.

Sanşiro yapabilseydi, Mineko’nun tavrını az önceki gibi -ikisinin başları üstünde yayılan şu, açık mı kapalı mı olduğu belirsiz gök gibi- derin anlamlar gizleyen bir tavra dönüştürürdü. Fakat o tavrı, sırf kızların hoşuna gidecek türden sözlerle geri getirilecek bir şey değildi. Kız ansızın “Haydi, artık dönelim,” dedi. Sesinde bir tersleme yoktu. Sadece, “Size ilginç gelecek biri değilim, o yüzden benden vazgeçin,” diyen sessiz bir tını vardı.

Gökyüzü yine değişiyordu. Rüzgâr uzaklardan esiyordu. Geniş tarlaların üstünde gün sona ererken, manzaraya bakan insan kendini tüyleri ürpererek kadar yalnız hissediyordu. Otlardan yükselen nemli hava insanı üşütüyordu. O soğuğu duyunca insan, “Nasıl oldu da şimdiye kadar burada oturabildim acaba?” diye düşünüyordu. Sanşiro tek başına olsaydı, burada durmaz mutlaka başka bir yere giderdi. Mineko ise... Mineko, böyle yerlerde oturacak türden bir kız olabilirdi.

“Biraz soğuk oldu galiba, artık kalkalım. Üşümek sağlığa iyi gelmez. Ama artık tamamen düzeldiniz mi?”

“Evet, tamamen düzeldim,” diye neşeyle cevapladı kız ve hemen ayağa kalktı. Kalkarken de, kendi kendine konuşurcasına alçak sesle:

“Stray Sheep...” diye, uzun uzun gerinerek mırıldandı. Sanşiro, tabii ki bu söze cevap vermedi.

Mineko, demin Batılı tarzda giyinmiş adamın gittiği yöne işaret ederek “Eğer yol varsa şu biberlerin yanından geçip gitmek istiyorum,” dedi. İkisi, o yöne doğru yürüdüler. Saz damlı yapının hemen ardından, bir metre eninde bir yol başlıyordu. O yolun yarısını yürümüşlerdi ki, Sanşiro sordu:

“Bayan Yoşiko sizin evinize yerleşmeye karar verdi mi?”

Kız yarım ağızla gülümsedi. Ve soruyu soruyla karşıladı:

“Neden soruyorsunuz?”

Sanşiro cevap verecek oldu, ama hemen önlerine bir çamur

birikintisi çıktı. Eni bir metre yirmi santim kadar vardı, toprak çökmüş ve çöküntünün üstünde su birikmişti. Birisi, çamurun tam ortasına, üstüne basmaya uygun bir taş koymuştu. Sanşıro, taştan faydalanmaksızın birikintinin karşısına sıçrayıverdi. Sonra Mineko'ya dönüp baktı. Mineko, sağ ayağını çamur birikintisinin ortasındaki taşa yerleştirmişti. Taş tam olarak sabit değildi. Mineko ayağına güç verdi, omuzunu geri atarak sıçramaya hazırlandı. Sanşıro, diğer kıydan elini uzattı.

“Tutunuz.”

“Hayır, gerek yok,” diye gülümsedi kız. Sanşıro elini uzattığı süre boyunca, sıçramaya hazır durduğu halde, karşıya geçmeyecekti. Sanşıro elini geri çekti. Mineko, taşa bastığı ayağına vücudunun ağırlığını vererek, sol ayağıyla kolayca karşı tarafa geçti. Takunyası kirlenmesin diye dikkat ettiğinden çok hızlı sıçramıştı, dengesini bulamadı. Düşecekmiş gibi göğsü ileriye çıktı. Mineko'nun elleri, can havliyle Sanşıro'nun kollarını yakaladı.

“Stray Sheep,” diye ağzının içinden geveledi Mineko. Sanşıro, kızın nefesini teninde hissediyordu.

ALTI

Zil çaldı, akademisyen sınıftan çıkıp gitti. Sanşıro, mürekkebe batırıldığı kalemi sallayıp defterini kapatmaya davrandı. O sırada yanındaki Yojiro ona dönüp “Hey, şunu ödünç versene. Yazmayı atladığım bir şey var,” dedi.

Yojiro, Sanşıro’nun defterini çekti, sayfayı baştan sona inceledi. Sanşıro, boş bulunup o sayfanın bir yanına, “Stray Sheep” diye yazmıştı.

“Ne bu be?”

“Dersi not etmekten sıkıldığım için, laf olsun diye yazdım.”

“Dersleri ihmal etmek olmaz. Kant’ın aşkın idealizmi, Berkeley’in aşkın gerçekçiliğine ne yaptı gibisinden bir şeyler anlatmıştı.”

“Ne yaptı demişti?”

“Dinlemedin mi?”

“Hayır.”

“Tam bir *Stray Sheep*’sin yani. Neyse, bırak.”

Yojiro, kendi defterini koltuğunun altına kısıtırıp ayağa kalktı. Sırasının başından ayrılınca Sanşıro’ya “Biraz gelsene,” dedi. Sanşıro, Yojiro’nun peşinden sınıftan çıktı. Merdivenlerden inip okulun kapısının önündeki çimenliğe geldiler. Kocaman bir kiraz ağacı vardı. Bu ağacın altına oturdular.

Burası yaz başlayınca baştan sona yoncalarla kaplanırdı. Yo-

jiro, okula kaydını yaptırmak için öğrenci işleri ofisine geldiğinde, kiraz ağacının altında iki öğrenci yatıyordu. Bunlardan biri, diğerine dönüp “Sözlü sınavın şiir kısmında elenirsen sana istediğin kadar şiir okurum,” deyince, diğeri alçak sesle, “Soruları sık bir öğretmen sorsa da, bir aşk sınavından geçsem,” diye şiir söylemişti. O andan beri Yojiro bu kiraz ağacının altını seviyordu, bir durum çıktığında Sanşıro’yu buraya sürüklerdi. Sanşıro da, ağacın tarihçesini Yojiro’dan dinlediğinde “Demek ki Yojiro sahiden *Pity’s Love* değişini tercüme edecek bir şahsiyetmiş,” diye düşünmüştü. Fakat bugün Yojiro umulmayacak kadar ciddiye. Çimlerin üstüne bağdaş kurar kurmaz, cebinden bir sanat ve edebiyat dergisi çıkarıp bir sayfasını açtı ve dergiyi Sanşıro’ya uzattı.

“Bak bakalım,” dedi. Sanşıro bakınca, büyük harflerle yazılmış şu başlıkla karşılaştı: “Yüce Karanlık”. Başlığın altında “Tomurcuk” mahlası kullanılmıştı. “Yüce Karanlık”, Yojiro’nun her zaman Hirota Hoca için kullandığı sözdü; Sanşıro’nun da bu sözü iki üç kere işitmişliği vardı. Ancak “Tomurcuk” onun hiç bilmediği bir addı. “Bak bakalım,” dendiği zaman Sanşıro, cevap vermeden önce Yojiro’nun yüzüne baktı. Yojiro hiçbir şey söylemeden, ifadesiz bir yüzle, sağ elinin işaret parmağını burnunun ucuna dayamış duruyordu. Yakınlardaki bir öğrenci, bu manzarayı görüp sırtıttı. Bunu fark eden Yojiro, elini burnundan çekti.

“Onu ben yazdım,” dedi. Sanşıro içinden, “Demek öyle,” diye geçirdi.

“Çiçekli kuklaları görmeye gittiğimizde yazdığın şey bu muydu?”

“Hayır, oraya daha iki üç gün önce gittiniz ya. Makaleler öyle yazılır yazılmaz basılır mı hiç? O, gelecek ay çıkacak. Ben bu makaleyi yazalı çok oldu. Konunun ne olduğunu başlıktan anlarsın herhalde.”

“Hirota Hoca hakkında mı?”

“Hı hı. Böylece kamuoyu yaratacağım. Hoca’nın üniversiteye girmesine zemin hazırlayacağım...”

“Bu dergi, o kadar güçlü bir dergi midir?”

Sanşıro, derginin adını bile duymamıştı.

“Hayır, aslında çok zayıf bir dergi; bu beni de üzüyor,” diye cevapladı Yojiro. Sanşıro kendini tutamayıp güldü.

“Dergi kaç tane satıyor acaba?”

Yojiro, derginin tirajını söylemedi.

“Neyse, önemi yok. Hiç yoktan iyidir,” diye soruyu savuşturdu.

Sanşıro sormaya devam ettikçe, Yojiro bu dergiyle bağlantısının olduğunu, boş vakit bulabilirse derginin her sayısı için makale yazdığını, takma adını her sayıda değiştirdiğini, bu yüzden edebiyat grubundan iki üç kişi dışında hiç kimsenin onun yazar olduğunu bilmediğini anlattı. Sanşıro bile, Yojiro’nun edebiyat âlemiyle iş yaptığını ilk defa duyuyordu. Ancak Yojiro’nun neden böyle şaka gibi takma adlar kullandığını, teorilerini neden böyle gizli kapaklı yollarla halka açtığını, Sanşıro bilemiyordu.

Pataatsızca, “Bu cep harçlığını çıkarmak için yaptığın bir iş mi?” diye sorunca, Yojiro gözlerini kocaman açtı:

“Sen Kyuşu’nun köyünden yeni çıktığın için, büyük şehrin edebiyat âleminde işler nasıl yürür bilmediğin için, böyle saçma şeyler söylüyorsun. Düşünen bir insan, bugünün fikir dünyasının ortasında bulunup, o âlemin çalkantılarının şiddetine şahit olup da kayıtsız kalabilir mi hiç? Günümüzde edebiyat gençlerin tekelinde; eğer bir cümle olsun, bir yorum olsun öne sürmezsek, söyleyeceklerimizi dilimizden geldiği kadar söylemezsek, kayba uğramış olmaz mıyız? Edebiyat âlemi şu an, ülkedeki ani dönüşümden aldığı ivmeyle göz kamaştıran bir devrimi yaşıyor. Âlemin tekmili birden hareket ediyor, yeni yollara dönüp gidiyor, geride kalmak felaket olur. İleri çıkıp bu fırsatı değerlendirmezsen, yaşamanın anlamı kalmaz. İnsanlar, “edebiyat, edebiyat” deyip dururlar; ama sözünü ettikleri şey, üniversitede filan dinledikleri edebiyattır. Biz yeni insanların edebiyat dediği şeyse, hayatın ta kendisinin büyük bir yansımasıdır. Edebiyat, girdiği yeni yolda tüm Japon toplumunun faaliyetine etki etmeli. Ve gerçekten ediyor da. İnsanlar gündüz uykusuna yatmış rüya görürken, edebiyat gizlice onları etkiliyor. Ürkütücü bir şey bu...”

Sanşıro sessizce dinliyordu. Yojiro'nun biraz böbürlendiği izlenimine kapılmıştı. Ama böbürlenme de olsa, Yojiro bu sözleri tam bir inançla söylüyordu. En azından o, şu an son derece ciddi-ydi. Sanşıro oldukça etkilenmişti.

“Demek böyle bir amaçla yazıyorsun. O halde yazılarından ücret alıp almamak umurunda bile değil.”

“Hayır, ücretimi alıyorum. Alabildiğim kadar alıyorum. Ama dergi satılmadığı için, para da pek gelmiyor. Bir şeyler yapıp dergiyi satılacak hale getirmeleri şart. Senin iyi bir fikrin yok mu acaba?” diye, Sanşıro'ya sordu. Ansızın, gündelik gerçeklerin ortasına düşüvermişti. Sanşıro, karmaşık duygular içinde kaldı. Yojiro ise sakindi. Zil, yüksek sesle çalıverdi.

“Her neyse. Bu derginin bir kopyasını sana veriyorum, oku lütfen. “Yüce Karanlık” diye bir konu ilginçtir bence. Sadece başlık bile insanları şaşırtmaya yeter. Onları şaşırtmak zorundasın, yoksa yazdıklarını okumazlar.”

İkisi kapıdan geçip sınıfa döndüler ve sıralarına oturdular. Sonra hoca geldi. İkisi not almaya başladılar. Sanşıro'nun aklı, “Yüce Karanlık”a takılmıştı. Edebiyat eleştirisi dergisini defterinin yanına koyup açtı, aldığı notların arasında, hocaya belli etmemeye çalışarak okumaya başladı. Hoca neyse ki miyoptu. Üstelik anlattığı derse tamamen gömülmüştü. Sanşıro'nun uygunsuz davranışını umursayacak gibi görünmüyordu. Sanşıro giderek cesaretlendi, yazıp okumaya devam etti; ama iki kişilik işi tek başına yaptığı için sonunda yazdığını da okuduğunu da anlayamaz hale geldi. Fakat Yojiro'nun makalesinin birazı, kafasına çok net kazınmıştı:

“Doğa, bir mücevheri yaratana kadar kim bilir kaç yıl harcamıştır. Yine o mücevher, madencinin şansı yaver gidene dek, yıldızlar altında kaç yıl, tek başına parlamıştır?” diye bir pasajdı bu. Onun dışında okuduğu her şey kafasında bulanıktı. Ama en azından makale sayesinde, bir dersi defterine “Stray Sheep” yazmadan geçirmişti.

Ders biter bitmez Yojiro, Sanşıro'ya dönerek, “Nasıldı?” diye sordu.

“Aslında daha pek de iyi okuyamadım,” diye cevap verince Yojiro, “Zamanını iyi kullanmayı bilmeyen bir adamsın,” diye kınadı onu. “Kesinlikle oku,” diye ekledi. Sanşıro da, “Yurda dönünce kesinlikle okurum,” diye söz verdi. Sonra vakit öğle oldu. İkiisi beraber kalkıp üniversitenin kapısından çıktılar.

Yojiro, “Akşam geleceksin, değil mi?” dedi, Nişikata semtine giden sokağın başında durarak. O gece, birinci sınıfların öğrenci partisi vardı. Sanşıro bunu unutmuştu. Nihayet hatırlayıp “Gitmeye niyetliyim,” diye cevap verince Yojiro, “Gitmeden önce biraz bana uğra,” dedi. “Seninle konuşacaklarım var.” Kulağının ardına bir kalem koymuştu. Nedense pek gururlu görünüyordu. Sanşıro “Olur,” dedi.

Yurda dönüp, banyoya girip kendini iyi hissederek banyodan çıkınca, masasının üstünde resimli bir kartpostal buldu. Kartpostalın resminde bir dere çizilmişti, her yer otlarla kaplıydı, dere kıyısında iki koyun uyuyordu, karşı kıyıda iriyarı bir adam elinde değnekle duruyordu. Adamın yüzü çok vahşi çizilmişti. Batılı resimlerdeki Şeytan (Devil) figürüne çok benziyordu, üstelik yanına da *Devil* diye ad düşülmüştü. Kartpostala sadece Sanşıro’nun adresi, altına da küçük bir el yazısıyla “Kayıp Çocuk”⁷⁷ diye yazılmıştı. Sanşıro, “kayıp çocuk”un kim olduğunu hemen anladı. Üstelik kartın arka yüzünde iki kayıp koyunun resmi vardı, belli ki bunlardan biri kendisiydi ve bu ima, Sanşıro’yu çok mutlu etmişti. “Kayıp Çocuk” sözüyle kastedilen sadece Mineko değil, aynı zamanda kendisiydi. En azından, Mineko öyle düşünmüştü. Mineko’nun söylediği “Stray Sheep” tabirinin anlamı, böylece açıklık kazanmıştı.

Yojiro’ya söz verdiği gibi, “Yüce Karanlık”ı okumayı düşündü; ama yazıyı okumak hiç mi hiç içinden gelmiyordu. Bir süre, kartpostala bakarak düşündü. Kız, Ezop masallarında bile eşi görülmez bir mizah duygusuna sahipti. Çok saf birine benziyordu. Ama şakacıydı da. Ve tüm bunların altında, Sanşıro’nun kalbini harekete geçiren bir şeyler vardı.

Mineko çizim tekniği açısından da, saygıya değer bir iş çıkar-mıştı. Eser çok ustaca yapılmıştı. Yoşiko’nun yaptığı hurma ağacı

⁷⁷ Orijinal metinde “Mayoeru Ko”, “Kayıp Kız,” diye de çevrilebilir. (ç.n.)

resmiyle kıyas kabul etmezdi bile. Sanşıro böyle düşünüyordu.

Bir süre sonra, Sanşıro nihayet “Yüce Karanlık”ı okumaya başladı. Aslında, ilkin vakit öldürmek için okumaya başlamıştı; ama iki üç sayfa geçince giderek oltaya takıldığını hissetti, farkına bile varmadan beş altı sayfa daha ilerleyip nihayet yirmi yedi sayfalık uzun makaleyi bir çırpıda bitirdi. Makalenin sonuna geldiğini, son cümleyi bitirdiği an fark etti. Gözlerini dergiden ayırıp “Amma okudum yahu,” diye düşündü.

Fakat bir an sonra, ben şimdi ne okudum diye düşündüğünde, verecek hiç yanıtı yoktu. Aklındaki boşluk hayrete şayandı. Sadece çok büyük bir enerjiyle okuduğunu hissediyordu. Sanşıro, Yojiro’nun kabiliyetine hayranlık duymuştu.

Makale, zamane edebiyatçıları taşıyarak başlıyor, Hirota Hoca’ya düzülmüş bir methiyeyle bitiyordu. Özellikle edebiyat fakültesindeki Batılıları zalimce kınıyordu. “Eğer hemen uygun Japonlar bulup davet etmez, üniversiteye yakışan dersler açmazsak, eğitimin en yüksek yuvası sayılan üniversitelerimiz eski zamanın tapınak okullarıyla⁷⁸ aynı duruma düşecek, tuğladan yapılmı birer mummyadan ayırt edilmez hale gelecektir. Eğer üniversiteye layık kimse olmasa ‘Elden ne gelir,’ der geçerdik, ama önümüzde Hirota Hoca var. Hoca, yıllarca lisede ders verip azıcık bir maaşa talim etti, adını duyurmadan yaşadı. Oysa gerçek bir âlimdir. Bilim denizinin yeni akımlarına katkıda bulunan, Japonya’nın yaşayan toplumunu tanıyan bir eğitimcidir, görev verilmesi gereken bir zattır...” Yazının mesajı bu kadardı; ama bahsettiğimiz bu kadarcık şey, ciddi mi ciddi bir anlatımla ve parıltılı cümlelerle yirmi yedi sayfa kadar uzatılmıştı.

Bu parıltılı cümleler arasında, “Kelliğiyle övünenler sadece yaşlılardır,” gibi, “Venüs dalgalarından doğdu ama zeki bir kişi üniversiteden doğmaz,” gibi, “Profesörler, akademi dünyasının en ünlü ürünüdür; benzer şekilde Tago Koyu da denizanalarıyla ünlüdür,” gibi bir sürü komik cümle vardı. Fakat bunlar dışında yazıda

78 Japonya’da 19. asrın ilk yarısında her Budist tapınağa birer okul eklendi. Bu okullar Japonları Asya’nın okuryazarlık oranı en yüksek toplumu yaptı; ama katı ve ezberci bir eğitim anlayışları vardı. (ç.n.)

hiçbir şey yoktu. En tuhafı da şuydu: Yojiro, yazıda Hirota Hoca'yı bir "Yüce Karanlık"a benzetmişti, ilaveten diğer akademisyenleri de kâğıt fenerlere benzetmiş, "Çevrelerindeki bir metrekarelik alanı azıcık aydınlatmaktan başka işe yaramazlar," filan demiş, yani Hirota Hoca'nın ona dediği şeyin aynısını yazmıştı. Ayrıca "Kâğıt fenerler ve tütün çubukları gibi eski çağın antikalara, biz gençlerin ihtiyacı yok," diyerek, o günkü sözleriyle geçmiş i reddetmişti.

İyice düşününce, Yojiro'nun makalesinde bir enerji vardı. Sanki tek başına yeni Japonya'yı temsil eder gibiydi, okurken insan da her nasılsa Yojiro'nun yeni Japonya'nın sözcüsü olduğuna inanıyordu. Ne var ki makale insana hiçbir şey kazandırmıyordu. Adam, savunacağı bir toprak olmadan savaşır gibiydi. Üstelik yanlış yorumlanırsa, siyasi bir anlama çekilebilecek şekilde yazmıştı. Taşralı Sanşıro bunu o zamana kadar sezmemişti; ama okuyup bitirdikten sonra kalbini yokladığında, orada bir tatminsizlik duydu. Makale mevzusunu aklından çıkardı. "Mineko'ya cevap vereyim," diye düşündü. Ne yazık ki kendisi resim çizemezdi. "Yazıyla cevap verelim bari," diye düşündü. Mutlaka bu resimli kartpostala uyacak bir cevap yazması lazımdı. Öyle kolayca bir cevap bulamazdı. Sanşıro aheste aheste cevap düşünürken, saat dördü geçti.

Hakamasını⁷⁹ giyip Yojiro'nun evine, Nişikata semtine gitti. Mutfak kapısından eve girdiğinde, çay odasında Hirota Hoca ufak bir yemek sehпасının başında akşam yemeğini yiyordu. Yojiro da ona saygıyla hizmet etmekteydi.

"Nasıl olmuş, Hocam?" diye sordu.

Hoca, görünüşe göre ağzını sert bir şeylerle doldurmuştu. Sanşıro yemek sehпасının üstüne baktı; saat büyüklüğünde, kırmızı ve kara, kızartılmış bir şeylerden on tanesi bir tabağa dizili duruyordu.

Sanşıro oturdu. Selam verdi. Hoca hapur hupur çiğnemeye devam etti.

79 Japonya'da erkek entarisinin alt kısmı. (ç.n.)

Yojiro, “Hey, birinin tadına da sen bak,” diye, tabaktaki şeylerden birini yemek çubuklarıyla alıp uzattı. Sanşıro, uzatılan şeyi avucuna alıp bakınca, bunun aptal midye denen hayvanın kurutulmuş eti olduğunu gördü; et ızgarada kızartılmıştı.

“Amma acayip şeyler yiyorsunuz yahu,” deyince:

“Acayip diyorsun ama hele bir ye. Çok lezzetlidir. Bizzat Hoca için aldım bunları. Hoca, daha önce hiç yemediğini söylemişti.”

“Nereden aldın?”

“Nihonbaşı.”

Sanşıro durumu gülünç bulmuştu. Şu konuşulan cümleler, birkaç saat önce okuduğu makaleden hayli farklıydı.

“Nasıl olmuş Hocam?”

“Biraz sert.”

“Sert olsa da lezzetli, değil mi? İyice çiğnemelisiniz. Bunun tadı çiğnedikçe çıkar.”

“Tadı çıkana kadar çiğnersem, dişimde derman kalmayacak. Neden böyle eski moda bir şey aldın ki?”

“Nesi yanlış bunun? Belki de size uygun bir yemek değildir bu. Satomilerden Bayan Mineko olsa severdi.”

“Neden?” diye sordu Sanşıro.

“Sakin biridir de ondan, burada olsa midyelerin tadını alana kadar çiğnemeye üşenmezdi.”

“O hem sakindir, hem de kabadayı bir kızdır,” dedi Hirota Hoca.

“Evet, kabadayıdır. Bir yanıyla Ibsen kadınları gibidir.”

“Ibsen’in kadınları sadece dobradır. O kız ise sahiden, yürekten kabadayı. Ama kabadayı diyorsam, bunu sıradan bir kabadayı anlamında söylemiyorum. Nonomiya’nın kız kardeşi, ilk bakışta ondan daha kabadayı gözükür; ama aslında hanım hanımcık bir kızdır. Tuhaf şey doğrusu.”

“Öyleyse Satomi içten içe kabadayı.”

Sanşıro susmuş, ikisinin yorumlarını dinliyordu. İkisini de

anlayamamıştı. Kabadayı sözcüğünün Mineko için kullanılması tuhaftı; ondan sonra konuşulanlar da tuhaftı.

Yojiro nihayet, hakama giyip odaya döndü ve “Ben çıkıyorum,” dedi. Hoca, sessizce çay içiyordu. İki genç, evin önüne çıktılar. Bahçe artık karanlıktı. Bahçe kapısından çıkıp birkaç metre yürüdüklerinde Sanşiro hemen konuşmaya başladı:

“Hoca, Satomilerin küçükhanımı için ‘kabadayı’ dedi.”

“Dedi ya. Hoca aklına eseni söyler, o yüzden ağzından bazen inanılmaz şeyler çıkar. Her şeyden önce, kadınlar hakkında yorum yapması bile komik. Kadınlara dair bilgisi muhtemelen sıfırdır. Aşk⁸⁰ yaşamamış biri kadınları anlayabilir mi hiç?”

“Hocanın dedikleri bir yana, sen de onun teorisini onayladın mı?”

“Evet, kabadayıdır dedim. Ne olmuş?”

“Neresi kabadayı ki kızın?”

“Mevzu şurası, burası değil. Modern kadınların hepsinin kabadayı olduğu apaçık. Konu sadece o kız değil.”

“Sen, o hanım için Ibsen karakterlerine benziyor demedin mi?”

“Dedim.”

“Ibsen’in hangi karakterine benzediğini düşünüyorsun?”

“Hangisine mi... Benziyor işte.”

Elbette bu cevap, Sanşiro’ya doyurucu gelmedi. Fakat fazla da üstelemedi. Sessizce biraz daha yürüdüler. Sonra, ansızın Yojiro şöyle dedi: “Ibsen’in karakterlerine benzeyen sadece Satomilerin hanımı değil. Şimdilerde, sıradan hanımların hepsi benziyor. Sadece onlar da değil. En azından, yeni atmosferin tesir ettiği erkeklerin hepsi de, bir yanlarıyla Ibsen karakterlerini andırıyor. Sadece erkekler de, kadınlar da Ibsen’deki gibi özgürce hareket edemiyor-

80 Yojiro, Aşk derken Japonca “Koi” yerine, İngilizceden alınma “Rabbu” (Love) sözcüğünü kullanıyor. (ç.n.)

lar, o kadar. Ama kalplerinin içinde, Ibsen karakterlerine ayırt edilmeyecek kadar benziyorlar.”

“Ben pek de benzemiyorum.”

“Benzemiyorum diyerek kendini kandırıyorsun. Dünyanın ne-
resinde olursa olsun, kusuru olmayan toplum yoktur.”

“Yoktur tabii ki.”

“Kusursuz toplum yoksa, toplumun içinde yaşayan canlılar da
bir yerlerde bir eksiklik hissetmelidir. Ibsen’in karakterleri, mo-
dern toplumsal sistemin kusurlarını daha açıkça hisseden kişiler.
Bizler de adım adım öyle insanlara dönüşüyoruz.”

“Sen öyle mi düşünüyorsun?”

“Sadece ben değil. Gerçekleri görebilen herkes öyle düşün-
yor.”

“Sizin evdeki hoca da aynı fikirde mi?”

“Bizim hoca mı? Hoca ne düşünüyordur bilmem.”

“Ama, az evvel Bayan Satomi hakkında yorum yapıp sakindir
ama kabadayıdır, demedi mi? Bunu çözümlersek, çevresine uyum
sağladığı için sakin olabiliyor; ama bir yerlerde eksiklik olduğu için
kabadayılaşıyor, şeklinde bir anlam çıkmaz mı?”

“Haklısın... Hoca’nın takdire değer bir yanı var. O yanından
bakarsan, sahiden üstün bir adam,” diye aniden Hirota Hoca’yı
övdü Yojiro. Sanşıro, Mineko’nun karakteri hakkındaki tartışmayı
biraz daha ilerletmek istiyordu; ama Yojiro’nun bu cümlesi konu-
şmayı apayrı bir yere taşımıştı. Sonra Yojiro şöyle dedi:

“Doğru ya, bugün seninle görüşeceğim bir şey var demiştim.
Evet, ondan önce söyle bakalım, ‘Yüce Karanlık’ı okudun mu? Oku-
madıysan, konuşacağım mevzunun kafana girmesi biraz güç ola-
cak.”

“Bugün, seninle konuştuktan sonra yurda dönünce okudum.”

“Nasıldı?”

“Hoca ne dedi?”

“Hoca hiç okur mu be? Yazı yazdığımдан haberi yokmuş gibi
davranıyor.”

“Öyledir tabii. Okurken ilginç yerleri çoktu, ama... Sanki kar-nımı doyurmayan bir bira içmek gibiydi.”

“O kadarı yeter de artar bile. Okurken içinden devam etmek geldiyse, kâfi. O yüzden takma adı tercih ediyorum. Şimdilik hazırlık çağındayım. Şimdilik böyle yazıp doğru zaman gelince gerçek adımla ortaya çıkacağım. Bunu bir yana bırakalım da, konuşmak istediğim şu mevzuya gelelim.”

Yojiro’nun mevzusu şuydu: Bu geceki partide, kendi bölüm dallarının ne kadar durgun olduğundan yakınacaktı; Sanşıro’nun da onunla birlikte yakınması şarttı. Durgunluk gerçekten vardı, o yüzden mutlaka başkaları da yakınacaktı. Ondandır, topluca bir çözüm yolu bulmak için münazara başlayacaktı. Öyle ya da böyle, uygun bir Japon’u üniversiteye almak aciliyet arz ediyor, diyecekti. Herkes bunu onaylayacaktı. Böylesine bariz bir gerçeği kim olsa onaylardı. Sonra, kim alınmalı diye bir tartışmaya geçilecekti. O zaman, Hirota Hoca’nın adı ortaya atılacaktı. Sanşıro’dan, o zaman Yojiro’yla ağız birliği edip Hirota Hoca’yı övmesi isteniyordu. Eğer Sanşıro bunu yapmazsa, Yojiro’nun Hirota Hoca’nın evinde beleşçilik ettiğini bilen birilerinin kuşkulananması ihtimali vardı. Kendisi gerçekten de beleşçiydi, onun için ona ne derlerse desinler umursamayacaktı; ama olur da birisi Hirota Hoca’ya dil uzatmaya kalkarsa çok üzülürdü. Zaten üç dört yandaşı daha vardı, yani sıkıntı çıkmayacaktı; ama fazladan bir dost hiç fena olmazdı. Yani, Sanşıro’nun da yapabildiği kadar konuşması gerektiğini düşünüyordu. Sonuçta, oybirliğiyle alınacak kararın ertesi sabahında, bir temsilci seçilecek ve dekanın karşısına çıkılacak, sonra da rektöre gidilecekti. Belki bu gece işler o raddeye kadar yürütülemezdi. Ama yürütülmesine gerek de kalmayabilirdi. Duruma göre anlık bir çözüm uydurup...

Yojiro çok usta bir hatipti. Ne yazık ki sözleri akıp gidiyordu, ağırlıkları yoktu. Bir yer geliyor dinleyen, “Ciddi bir şey konuşur gibi yapıp çaktırmadan dalga mı geçiriyor?” diye şüpheleniyordu. Ama sonuçta bu geceki öğrenci hareketi iyi niyetli bir hareketti, Sanşıro detayları bir yana bıraktı ve destek vereceğini söyledi.

“Ama bulduğun yöntem, teknik açıdan biraz sakat ve pek ilginç değil,” diye ekledi. O zaman Yojiro, kaldırımın tam ortasında aniden durdu. İkiisi tam da, Morikava semtindeki Şinto mabedinin tapınak kapısının⁸¹ önünde ydiler.

“Sakat diyorsun da, benim yaptığım şey işlerin doğal akışı aksamasın diye önceden gerekli insanları toplamaktan ibaret. Doğallığa ters mankafaların kurduğu tasarılardan farklı bir tarz bu. Teknik filan da umurumda değil. Benim tekniğim kötü değil. Kötü olan, kötü niyetli tasarılardır.”

Sanşıro, tüh bile diyemedi. İçinde bir itiraz var gibiydi ama diline gelmiyordu bir türlü. Yojiro’nun sarf ettiği sözler arasından, kendisinin henüz düşünmediği bir şeyler aklına dank etmişti. Sanşıro, bundan ötürü rahatsız olmak bir yana, aksine, şükran duymuştu.

“Haksız sayılmazsın,” diye çok muğlak bir yanıt verdi ve yine arkadaşının yanından yürümeye koyuldu. Ana kapıdan girdiklerinde, kendilerini geniş bir alanın önünde buluverdiler. Yer yer koca binalar, kara silüetler halinde yükseliyordu. Çatı altlarının karaltısı, yerini kesin bir çizgiden sonra gökyüzüne bırakıyordu. Yıldızlar sayılamayacak kadar çoktu.

“Ne güzel bir gök,” dedi Sanşıro. Yojiro, göğe bakarak birkaç adım attı. Birden bire “Hey, baksana,” dedi Sanşıro’ya. Sanşıro, yine deminki konudan bahsedileceğini sanarak, “Ne var?” diye yanıt verdi.

“Sen, böyle bir göğe bakınca ne hissediyorsun?”

Yojiro’dan beklenmeyecek bir sözdü bu. Sanşıro, sonsuzluk gibisinden, ebediyet gibisinden klişe pek çok yanıt verebilirdi; ama öyle bir şey söylerse kendini Yojiro’ya güldüreceğini bilerek sustu.

“Ne sıkıcı şeyleriz biz. Yarından sonra bu öğrenci hareketi işiyle uğraşmayı bıraksam mı, ne dersin? ‘Yüce Karanlık’ı yazmam da hiçbir işe yaramayacak gibi görünüyor.”

“Neden durup dururken böyle diyorsun ki?”

81 Torii denen bu kapı bir binaya açılmaz. Mabed etrafındaki kutsal alanın sınırında tek başına durur. (ç.n.)

“Bu göğre bakınca, öyle şeyler düşünüyorum. Sen, hiç bir kadına vuruldun mu?”

Sanşiro hemen yanıt veremedi.

“Kadınlar dehşetengiz varlıklardır,” dedi Yojiro.

“Dehşetengiz varlıklardır, ben de biliyorum,” dedi Sanşiro. O zaman Yojiro kocaman bir kahkaha attı. Sessiz gecede gülüşü kulak ağrıtiyordu.

“Sen nereden bileceksin ki? Nereden bileceksin?”

Sanşiro düş kırıklığına uğramıştı.

“Yarın hava güzel olacak. Spor şenliğine katılacaklar buna çok sevinecek. Bir sürü güzel kız gelecektir. Sen de seyretmeye gelmelisin.”

İki genç, karanlıkta yürüyerek toplantı salonunun önüne geldiler. İçeride ışıklar yanıyordu.

Ahşap parke döşeli koridoru geçip salona girdiklerinde, önceden gelmiş insanlar grup grup toplanmışlardı. Bu gruplar toplam üç taneydi. Ayrıca salona konmuş dergileri, gazeteleri sessizce okuyanlar, gruplardan uzak durmaya özen gösterenler de vardı. Kulağa bölük pörçük konuşmalar geliyordu. Galiba süren sohbetlerin sayısı, grupların sayısından çoktu. Buna rağmen ortalık gürültülü sayılmazdı. Her yerden yükselen tütün dumanları, insan seslerinden çok daha çarpıcıydı.

Zamanla başkaları da çıkageldi. Siyah silüetler karanlığın içinden esmiş birer duman gibi koridora süzülüyor, yaklaştıkça aydınlanıp tek tek bireylere dönüşüyor, salonun içine giriyordu. Bazen beş altı kişinin art arda aydınlandığı oluyordu. Nihayet, neredeyse tüm davetliler salonda toplandı.

Yojiro, uzun süredir tütün dumanlarının içinde, oraya buraya gidip geliyordu. Gittiği her yerde alçak sesle bir şeyler konuşuyordu. Sanşiro, artık “hareket” başladı, diye düşünerek onu seyrediyordu.

Bir süre sonra sekreter, yüksek sesle, “Herkes yerine otursun,”

dedi. Sofralar elbette önceden hazırlanmıştı. Bir itiş kakıştan sonra herkes bir sandalyeye yerleşti. Düzendən eser bile yoktu. Yemek başladı.

Sanşıro, Kumamoto'dayken sadece akazake⁸² içerdi. Akazake denen şey de, çok bayağı bir içki türüydü. Kumamotolu öğrencilerin hepsi akazake içerdi. Bu adeta gelenek olmuştu. Bazen lokantalar bölgesine gider ve bir biftekçiye rast gelirlerdi. O biftekçilerin sattığı sığır etinin, aslında at eti olduğundan şüpheleniliyordu. Öğrenciler tabağa konmuş eti sıkıca tutar, tatamili odaya doğru salarlardı. Etin, tabaktan düşerse sığır eti, tabağa yapışıp kalırsa at eti olduğu söylenirdi. Adeta sihirli bir sınamaydı bu. Öyle bir çevreden gelen Sanşıro, böylesi bir arkadaş toplantısında ilk defa bulunuyordu. Mutlu mutlu çatal bıçağını kullandı. Sonra da biradan bol bol içti.

"Öğrenci toplantı salonunun yemekleri de kötü ya..." dedi yanında oturan öğrenci Sanşıro'ya. Saçlarını Budist rahipler gibi kısacık kestirmiş, altın kaplama çerçeveli gözlük takan, olgun görünümlü bir öğrenciydi.

"Sahiden öyle," diye yarım ağızla yanıtladı Sanşıro. Eğer konuştığı kişi Yojiro olsaydı, "Bu yemek bile benim gibi köylülere çok lezzetli gelir," diye dürüstçe söylerdi; ama şimdi söylerse o cümle karşısındakine dürüstçe değil, alaycı bir beyan gibi gelecekti. Bu yüzden sustu. Sonra yanındaki öğrenci, "Sen liseyi nerede okudun?" diye soruverdi.

"Kumamoto'da."

"Demek Kumamoto. Kumamoto'ya benim kuzenim gitmişti de, çok berbat bir yermiş."

"İlkel bir yerdir."

İkisi konuşurken, karşı taraftan aniden birisi bağırdı. Baktıklarında Yojiro'nun, yanında oturan iki üç kişiye sert bir sesle bir şeyler anlattığını gördüler. Ara sıra "*De te Fabula...*"⁸³ diyordu. Sanşıro, onun neden bahsettiğini anlayamadı. Fakat Yojiro'nun

82 Akazake (Kızıl içki): İçine kül katılarak asitliği giderilmiş bir tür pirinç rakısı. Kumamoto'ya özgüdür. (ç.n.)

83 *De te Fabula* Narratur: Latince, "Anlatılan senin hikâyendir," anlamına gelir. Romalı şair Horatius'un ünlü sözüdür. (ç.n.)

konuştığı kişilerden biri, bu sözü iştir iştirmezdü. Yojiro, daha üstten bir tavırla, “De Te Fabula, bizler yeni çağın gençleri olarak...” diye devam etti. Sanşıro’nun karşı çaprazında oturan beyaz tenli, iyi aile çocuğu bir öğrenci, bıçağını bir süre avucunda tutarak Yojiro tayfasını seyrettikten sonra gülerek, “Il a le diable au corps,” (İçine şeytan girmiş) diye alaycı bir Fransızca cümle söyledi. Fakat Yojiro ve yanındakiler onu duymuşa benzemiyordu; o sırada dört bira bardağı aynı anda havaya kalktı. Bardaklar, mağrur bir selam vermek için havadaydı.

“Şu adam ne kadar canlı birisi, değil mi?” dedi Sanşıro’nun yanındaki altın gözlüklü öğrenci.

“Evet. İyi bir konuşmacı.”

“Bir keresinde bana, Yodomiken’de körili pilav ısmarlamıştı. Birbirimizi pek tanıımıyorduk; ama birden geldi ve seninle Yodomiken’e gidelim, deyip elimden çekip götürdü...”

Öğrenci kakhahalarla güldü. Sanşıro, “Demek ki Yodomiken’de Yojiro’nun körili pilavını yiyen bir tek ben değilmişim,” diye düşündü.

Sonunda kahve geldi. Birisi sandalyesini devirerek ayağa kalktı. Yojiro sertçe el çırpınca, diğerleri de hemen ona uydular.

Ayağa kalkan öğrenci, yepyeni bir siyah üniforma giyyordu ve daha şimdiden bıyık bırakmıştı. Boyu çok uzundu. Ayağa kalkınca çok etkileyici gözüken bir adamdı. Nutuk çerkeresine konuşmaya başladı.

“Bir akşamı mutlu geçirmek benim için keyifli bir şey olsa da, burada bir araya gelmemiz sayesinde sadece sosyal hayat için değil diğer bakımlardan da önemli etkiler doğacağını sezince ayağa kalkmayı istedim. Bu toplantı birayla açıldı, kahveyle kapanıyor. Çok sıradan bir toplantı. Fakat bu bira içen, kahve içen kırka yakın insan, normal insanlar değildir. Dahası, birayı içmeye başlamaktan kahve içmeyi bitirmeye kadar geçen şu sürede, önümüzdeki geleceğin büyüdüğünü hissedebildim.

Politik özgürlüğü savunmamız geçmişin hadisesidir. İfade

özgürlüğünü savunmamız da öyle. Özgürlük, sadece yüzeye çıkarılması kolay gerçekler için sahiplenilmesi gereken bir kelime değildir. Bizler, yeni çağın gençlerinin yüce kalplerindekileri özgürce tartışmaları gereken bir çağın açıldığına inanıyoruz.

Bizler, eski Japonya'nın baskısına katlanamayan gençleriz. Ayrıca, yeni Batı âleminin baskısına da katlanamayan gençler olduğumuzu, topluma ilan etmemizi gerektiren şartlar altında yaşıyoruz. Yeni Batı âleminin baskısı, ister toplumun üstünde olsun isterse edebiyatın üstünde, biz yeni çağın gençlerine göre eski Japonya'nın baskısı kadar acı vericidir.

Bizler, Batı âleminin edebiyatı ve sanatını araştıran kimseleyiz. Ancak araştırma, sonuçta sadece araştırmadır. Bu, o sanat ve edebiyatın ayağının dibinde uşaklık etmekten büsbütün farklı bir şeydir. Bizler, Batı âleminin edebiyatına tutsak olmak adına araştırma yapmamalıyız. Tutsak olmuş gönüllerimizi kurtarmak adına araştırma yapmalıyız. Bu amaca hizmet etmeyen edebiyat ve sanatı, ne tür bir baskının altında kalırsak kalalım benimsemeyecek özgüveni ve kararlılığı bulduk.

Bizler, bu özgüven ve kararlılığa sahip olduğumuz noktada sıradan insanlardan ayrılıyoruz. Edebiyat ve sanat, bir tür teknoloji değildir. Pek çok hayatın temel prensiplerine dokunur, toplumun itici gücüdür. Bizler bu anlamda edebiyatı araştırmalı, mevzubahis özgüveni ve kararlılığı kazanmalı, bu akşamki toplantıya alışılmışın üstünde bir özenle yaklaşmalıyız.

Toplum, halen şiddetli bir dönüşümden geçiyor. Toplumun üretimi olan edebiyat ve sanat da dönüşüm geçiriyor. Bu dönüşümün gücünden faydalanıp ideallerimiz doğrultusunda edebiyata ve sanata kılavuzluk etmek için, ehemmiyetsiz bireyleri bir araya getirip kendi kaderimizi gerçekleştirmemiz, geliştirmemiz, genişletmemiz şarttır. Bu akşamki bira ve kahve, işte bu gizlenmiş hedefi bir adım ileriye çıkardıkları noktada, sıradan bira ve kahveden yüz kat daha yüksek değeri olan aziz bira ve kahve olmuştur.”

Söylevin içeriği aşağı yukarı böyleydi. Söylev bittiği zaman, sandalyelerinde oturan öğrencilerin alayından bir alkış koptu. Sanşıro, en hevesli alkışçılardan biriydi. Sonra Yojiro ansızın ayağa kalktı.

“De te fabula, Shakespeare’in kullandığı kelimelerin sayısı kaç bin taneymiş, Ibsen’in beyaz saçları kaç adetmiş, bunları konuşmanın bir faydası yok. Esasen bu aptalca dersleri dinleseniz bile onların zihinlerinizi ele geçiremeyeceğine eminim, ama üniversitemize yazık oluyor. Ne yapıp edip, yeni çağın gençlerini tatmin edebilecek insanları okulumuza getirmemiz gerek. O insanlar Batılı olmamalı. Her şeyden önce çapsızlar...”

Tüm dinleyiciler birden alkışladı. Ve hep birlikte güldüler. Yojiro’nun yanındaki birisi “Kadehlerimizi de te fabula için kaldıralım,” dedi. Az evvel söylev veren öğrenci hemen bunu onayladı. Ne yazık ki herkesin biraları bitmişti. Pekâlâ, diyerek Yojiro hemen mutfağa doğru koştu. Garson, elinde içkilerle çıkıp geldi. Kadehler kaldırılır kaldırılmaz birisi “Bir kez daha. Bu sefer, Yüce Karanlık’ın şerefine!” dedi. Yojiro’nun çevresindekiler bir ağızdan, kakhkahayla diye güldüler. Yojiro kafasını kaşıyordu.

Toplantının bitiş saati gelip genç erkekler hep beraber karanlık geceye dağılacağı zaman, Sanşıro Yojiro’ya sordu:

“De te fabula ne demek?”

“Yunanca.”

Yojiro bunun dışında bir şey söylemedi. Sanşıro da başka bir şey sormadı. İkisi, güzel gökyüzünü izleyerek evlerine döndüler.

Ertesi gün, tahmin edildiği gibi güzel bir hava vardı. Bu yıl havalar, diğer yıllara kıyasla çok daha dengesiz seyrediyordu. Özellikle bu gün sıcaktı. Sanşıro, sabah vakti hamama gitti. Aylakların nadir olduğu bu dünyada, öğleden önce hamam تنها oluyordu. Sanşıro, ahşap zeminli hamamın duvarında, Mitsukoşi mağazasının reklam panosunu gördü. Reklamda güzel bir kadın resmedilmişti. Bu kadının yüzü, biraz Mineko’ya benziyordu. İyice inceleyince, bakışlarının farklı olduğunu gördü. Kadının dişleri görünmüyordu. Mineko’nun yüzünde Sanşıro’yu en fazla heyecanlandıran, bakışları ve dişleri olmuştu. Yojiro’nun teorisine göre, o kız ön dişleri fazla belirgin olduğu için dişlerini öyle gösterip duruyordu; ama Sanşıro bu konuda kesinlikle aynı görüşte değildi.

Sanşıro banyo yaparken böyle şeyler düşündüğü için, bedenini fazlaca yıkamadan çıktı. Dün gecedan beri, yeni çağın bir genci olduğu yolundaki farkındalığı pekişmişti; ancak pekişen sadece farkındalıktı, bedeni daha önce nasılsa halen öyleydi. İş dinlenmeye gelince, Sanşıro herkesten daha çok gevşerdi. Bugün öğleden sonra, üniversitenin spor şenliğini görmeye gitmek niyetindeydi.

Sanşıro aslında sporu çok sevmezdi. Memleketindeyken iki üç defa tavşan avına çıkmışlığı vardı. Sonra lisesinin kürek yarışlarında eline bayrak alıp hakem olarak görev yapmıştı. O zaman maviyle kırmızıyı karıştırıp yanlış bayrağı sallayınca yarışçılar itiraz etmişti. Ayrıca, bitiş çizgisinde silah atmakla görevli öğretmen de işini yapamamıştı. Çünkü tetiği çektiğinde, silahtan ses çıkmamıştı. Sanşıro'nun bocalaması bu yüzden. O günden bugüne, Sanşıro spor müsabakalarından uzak duruyordu. Fakat bugün, Tokyo'ya gelişinden beri ilk kez spor şenliği düzenleniyordu; o yüzden mutlaka gidip görmek istiyordu. Yojiro da, kesinlikle gitmelisin diye onu teşvik etmişti. Yojiro'nun dediğine bakılırsa, yarışlardan çok kadınları görmek için gitmeye değerdı. Ve o kadınların arasında, Bay Nonomiya'nın kardeşi de herhalde olacaktı. Bay Nonomiya'nın kız kardeşinin yanında, herhalde Mineko da olacaktı. Sanşıro oraya gitmek, iyi günler filan deyip onlarla selamlaşmak istiyordu.

Saat öğleyi biraz geçince yola çıktı. Şenlik yerinin girişi, spor alanının güney kıyısındaydı. Kocaman bir güneş çemberi⁸⁴ ve İngiliz bayrağı, birbirlerine çaprazlanmış duruyordu. Japon bayrağı tamam da, Sanşıro İngiliz bayrağının ne için olduğunu anlayamamıştı. Sanşıro, acaba Japonlarla İngilizler arasındaki ittifak yüzünden mi, diye düşündü. Fakat Japon-İngiliz ittifakıyla üniversitenin atletizm şenliğinin ne gibi bir alakası vardı, bunu hiç çözememişti.

Spor alanı, dörtgen şeklinde ve çim kaplıydı. Güzün sonu yaklaştığı için çimin rengi epeyce solmuştu. Seyircilere ayrılan yer, alanın batı kıyısındaydı. Seyir yeri, ardındaki suni tepeyle önündeki, çitle çevrili spor alanının arasına herkesi sıkıştırarak şekilde yapılmıştı. Dar yüz ölçümüne kıyasla, orada çok sayıda seyirci vardı; bu

84 Japonlar bayraklarına Hinomaru (güneş çemberi) derler. (ç.n.)

yüzden seyir yeri çok boğucuydu. Neyse ki güneş parlıyordu, yani hava soğuk değildi. Yine de ceket giymiş pek çok insan vardı. Öte yandan, şemsiye açmış kadınlar da vardı.

Sanşıro'yu hayal kırıklığına uğratan, kadınların oturma yerlerinin ayrı oluşu ve normal insanların onlara yaklaşamamasıydı. Üstelik frak giymiş bir sürü adamın toplanmış oluşu, kendisinin çapsız görünmesine sebep olmuştu. Yeni çağın genci olarak tek başına gelmiş Sanşıro, biraz küçülmüştü. Yine de, insanların arasından kadınların oturduğu yere göz atmayı ihmal etmedi. Yandan baktığı için iyi göremiyordu ya, orası hakikaten hoş bir yerdi. Kadınların hepsi giyinip süslenmişti. Üstelik bu uzaklıktan hepsinin yüzü de güzeldi. Ancak uzaktan baktığı için, güzelliğiyle gözünü alacak bir yüz de göremiyordu. Kadın kalabalığının tamamı, bir bütün olarak güzeldi. Kadın, erkeği fetheden cazibeydi. Bir kadının cazibesi, ikinci bir kadını alt etmek için değildi. Bunu düşünen Sanşıro yine umutsuzluğa kapıldı. Fakat “Dikkatli bakarsam herhalde burada bir yerdedirler,” diye düşünerek, iyice göz gezdirince, nihayet aradığı iki kişiyi ön sırada, çitin en yakınındaki yerde buldu.

Sanşıro, nereye bakacağını artık öğrendiği için, sanki zorlu bir görevin ilk aşamasını aşmışçasına rahatlamıştı ki, gözünün önünden beş altı adam uçarçasına geçti. İki yüz metre koşusu sona ermişti.

Bitiş çizgisi, Mineko'yla Yoşiko'nun oturduğu yerin tam önünde, hatta burunlarının dibindeydi; yani kızlara bakarken sporcular da kaçınılmaz olarak Sanşıro'nun görüş alanına girmişti. Beş altı adamın ardından altı yedi kişi daha geliyordu. Hepsi soluk soluğa kalmıştı. Sanşıro, o öğrencilerin halini kendi haliyle kıyaslayıp aradaki farka şaşıtı. “Kendilerini bu spora böylesine vermeyi nasıl beceriyorlar?” diye düşündü. Fakat kadın seyirciler de, sporcuları çok ateşli gözlerle seyrediyordu. Mineko'yla Yoşiko, diğer seyircilerden de hevesliydi. Sanşıro da, kendini bir spora böylesine adamayı diledi. Bitişe birinci varan adam, mor şortuyla kadın sıralarına dönmüş duruyordu. Sanşıro dikkatli bakınca, adamı dün gece dostluk toplantısında söylev çeken öğrenciye

benzettii. Boyunun uzunluğuna bakılırsa birinci gelmesi olağandı. Ölçüm görevlisi, kara tahtaya 25 saniye 74 diye yazdı. Yazmayı bitirip artan tebeşiri bir kenara fırlatıp seyircilere doğru döndü: Bay Nonomiya'ydı. Nonomiya, her zamankinin aksine simsiyah bir frak giymiş, göğsüne görevli künyesi asmıştı; çok şık görünüyordu. Mendilini çıkarıp ceketinin yenini iki üç kez silkeledi; sonra kara tahtadan ayrılıp çimlerin üstünden geçerek geldi. Mineko'yla Yoşiko'nun oturduğu yerin tam önüne çıktı. Bodur çitin öte yanından, boynunu kadınların oturduğu yere doğru uzatıp bir şeyler söyledi. Mineko ayağa kalktı. Bay Nonomiya'ya doğru yürüdü. Görünüşe göre çitin iki yanından, birbirleriyle sohbete başlamışlardı. Mineko birden dönüp bir yerlere doğru baktı. Yüzünü mutlu bir gülüş kaplamıştı. Sanşıro, uzaktan pürdikkat ikisini seyretmeye devam etti. Sonra, Yoşiko da yerinden kalktı. O da çitin yanına geldi. Çitin iki yanındakiler, şimdi üç kişi olmuşlardı. Çimle kaplı alanda gülle atma yarışması başladı.

Gülle atmak kadar kuvvet isteyen bir spor daha yoktur. Ancak kuvvet istediği halde, ilginç olmaktan bu kadar uzak bir spor daha yoktur. Sadece gülle atılır, o kadar. Bu işin bir sanatı falan yoktur. Bay Nonomiya, çitin yanından atıcıların haline bakıp gülümsüyordu. Fakat "Seyircilere engel olmak yanlış," diye düşünmüş olacak ki, çitin başından ayrılıp çimlere doğru çekildi. İki kız da, önceki yerlerine döndüler. Ara sıra bir gülle fırlatılıyordu. Aslında, Sanşıro hangi güllenin ne kadar uzağa gittiğini de seçemiyordu. Müsabaka, Sanşıro'ya çok aptalca gelmeye başladı. Yine de sabredip seyir yerinde durmayı sürdürdü. Nihayet bu yarışma da bitince, Bay Nonomiya yine kara tahtaya dönüp 11 metre 38 diye yazdı.

Sonra yine koşu yarışı vardı, uzun atlama, ardından çekiç atma başladı. Sanşıro'nun sabrı, nihayet çekiç atmada tükendi. Spor müsabakaları insanlar katılsın diye vardı. İnsanlara seyrettirmek için değil. Öyle bir şeyi pürdikkat seyreden kadınların çok yanlış bir şey yaptığı izlenimine kapılmıştı; seyir alanından çıkıp arkadaki suni tepeye geldi. Fakat buraya kumaştan bir paravan gerilmişti, geçiş yoktu. Geri dönerek çakıl dökülmüş bir yere geldi, seyir yerinden kaçmış diğer insanlar ikili, üçlü gruplar halinde yürüyordu. Arala-

rında güzel giyimli hanımlar da göze çarpıyordu. Sanşıro yine sağa dönüp yumuşak bir eğimle yükselen tepenin doruğuna geldi. Patika, tepenin sonunda sona eriyordu. Orada büyük bir kaya vardı. Sanşıro bunun üstüne oturup yüksek bayırın dibindeki göleti seyretti. Aşağıdaki spor alanındaki insanlardan “Vaay!” sesleri yükseldi.

Sanşıro yaklaşık beş dakikayı, taşa dalgın dalgın oturarak geçirdi. Nihayet içinden hareket etmek geldi ve kalktı, kalkarken ayakkabısının topukları üzerinde döndü ve tepeden çıkış yolunda, solgun renkli sonbahar yaprakları arasında, deminki kızların siluetlerini gördü. Beraberce tepenin eteğinden geçiyorlardı.

Sanşıro yukarıdan iki kıza bakıyordu. İkisi, dalların arasından geçerek güneşin aydınlattığı bir yere çıktılar. Sanşıro sussa, önünden geçip gideceklerdi. “Seslensem mi?” diye düşündü. Aradaki mesafe çok fazlaydı. Çimlerin üstünde iki üç aceleci adım atarak tepenin eteğine doğru indi. Tam inmeye başlamıştı ki, kızlardan biri, şahaneye bir zamanlamayla ona doğru döndü. Sanşıro o an durdu. Doğrusu, o da hoşbeş etmeyi pek istemiyordu. Spor müsabakası biraz sinirine dokunmuştu.

“Orada ne işi...” dedi Yoşiko. Şaşkınca gülüyordu. Galiba bu kız, çok sıradan şeylere bile, gözleri nadir bir şey görmüşçesine ışıldayarak bakabiliyordu. Buna karşılık, sıradışı bir şeye rastlayınca, onu “tam da bunu görmeyi beklemiştim” diyen bakışlarla karşılıyordu. Bu nedenle bu kızla buluşunca insan hiç tedirgin olmuyor, aksine sakinleştiğini duyumsuyordu. Sanşıro oracıkta dikilirken “Bunu sahiden, kızın şu kocaman ve daima nemli, siyah gözbebeklerine borçluyuz...” diye düşündü.

Mineko da durmuştu. Sanşıro’ya bakıyordu. Fakat onun gözleri, bu kez hiçbir duyguyu yansıtmıyordu. Sanki yüksek bir ağacı seyredermişçesine bakıyordu. Sanşıro kalbinde, sanki ateşi sönmüş bir lambaya bakıyormuş gibi bir his duydu. Olduğu yere çivilenmiş gibi durmaya devam etti. Mineko da kımlıdamıyordu.

“Neden müsabakaları izlemiyorsunuz?” diye sordu Yoşiko aşağıdan.

“Az evvel izliyordum, ama sıkıcı geldiği için bırakıp geldim.”

Yoşiko, dönüp Mineko’ya baktı. Mineko’nun yüzünü hiçbir duygu aydınlatmıyordu. Sanşıro, “O bir yana da, sizler neden çıkıp geldiniz? Çok hevesli şekilde izler gibiydiniz de...” diye yüksek, birazcık da suçlayan bir sesle sordu. Mineko, o zaman ilk kez gülmüştü. Sanşıro, bu gülüşün anlamını pek çözmemişti. Kızlara iki adım kadar yaklaştı.

“Artık eve mi dönüyorsunuz?”

Kızların ikisi de cevap vermedi. Sanşıro, kızlara iki adım daha yaklaştı.

“Bir yere mi gidiyordunuz?”

“Evet, biraz işimiz var...” dedi Mineko alçak sesle. Ne dediği güçlükle duyuluyordu. Sanşıro, nihayet tepeden inip kızların önüne kadar geldi. Fakat nereye gidiyordunuz diye üstelemedi. Spor alanından, yüksek sesle atılan tezahüratlar işitildi.

“Yüksek atlama,” dedi Yoşiko. “Bu kez kaç metreyi aştılar acaba?”

Mineko, buna sadece hafif bir gülüşle yanıt verdi. Sanşıro susuyordu. Yüksek atlama hakkında konuşmayı gururuna yediremiyordu. O zaman Mineko şöyle sordu:

“Şunun üstünde daha ilginç bir şey mi buldunuz?”

“Şunun üstü” derken gösterdiği şey tepeyle zirvesindeki kayaydı. Orada ilginç bir şey bulunması olası değildi.

“Hayır, hiçbir şey.”

“Demek öyle,” dedi Mineko, sanki inanmamış gibi bir sesle.

“Biz de çıkıp bakalım mı?” dedi Yoşiko neşeyle.

“Daha burayı bile görmedin ki,” dedi diğer kız, sakın bir sesle.

“Neyse, gelin gidelim işte.”

Yoşiko önden yürüdü. Diğer ikisi onun peşine düştüler. Yoşiko, çimen kaplı yere kadar gelip dönerek, “uçurum” diye abartılı bir kelime kullandı. “Sappho olsa buradan aşağı atlardı herhalde, ne dersiniz?”

Mineko ve Sanşıro, buna yüksek sesle güldüler. Sanşıro gül-

müştü, ama Sappho'nun nasıl bir yerden atladığını pek bilmiyordu.

“Sen de atlamayı dene,” dedi Mineko.

“Ben mi? Atlasam mı acaba? Ama su da çok kirli ya,” diyerek onlara doğru yürüdü.

Bir süre sonra, kızlar kendi aralarında bir meseleyi konuşmaya başladılar.

“Siz gideceksiniz,” diyordu Mineko.

“Evet. Ya siz?” dedi Yoşiko.

“Ne yapsam ki?”

“Ne isterseniz onu... Dilerseniz ben gideyim, siz burada bekleyin.”

“Tamam da...”

Uzun süre karara varamadılar. Sanşiro sorduğunda, hazır gezmeye çıkmışken Yoşiko'nun hastanedeki hemşirenin yanına, teşekkür etmeye gideceğini söylediler. Mineko da, bu yaz akrabası hastaneye yattığında bir hemşireyle ahabalık kurmuştu, fırsat bulursa onu tekrar görmek isterdi; ama hemşireyi ziyaret etmek gibi bir yükümlülüğü yoktu.

Yoşiko, açıksözlü ve rahat biri olduğu için çok uzatmadı. “Çabucak dönerim,” diyerek aceleci adımlarla tek başına tepeden inip gitti. Tabii ortada ne Yoşiko'yu durdurmak gibi bir gereklilik ne de ona eşlik etmek gibi bir görev olduğu için, diğer ikisi geride kalmış oldular. Aslında, aralarındaki olumsuz elektriğe bakılırsa, “geride kaldılar” yerine “geride bırakıldılar” demek daha uygundu.

Sanşiro yine kayanın üstüne oturdu. Kız ayakta duruyordu. Güz güneşi, kirli bir aynayı andıran gölete düşüyordu. Gölette, minik bir ada vardı. Adadan sadece iki ağaç bitmişti. Yeşil bir çam ve yaprakları güzden nedeniyle solmuş bir diğer ağaç, dallarını güzelce birbirine dolamış, bir kutu bahçeyi⁸⁵ andırıyordu. Adadaki

85 Hakoniva: Bir kap içinde, taşlar ve küçük bitkilerle oluşturulan bahçe. (ç.n.)

ağaçların ötesine, tam karşı kıyıya bakınca göz, koyu renklerle ışıldayan yapraklar görüyordu. Kız, tepenin üstünden o karanlık ağaç silüetini parmağıyla gösterdi.

“O ağacı biliyor musunuz?” dedi.

“O bir gürgen ağacı.”

Kız güldü.

“Hayret, nasıl da hatırlıyorsunuz.”

“O gün yanınızda olan hemşire mi, bugün ziyaret etmekten bahsettiğiniz kişi?”

“Evet.”

“Bayan Yoşiko’nun hemşiresinden başka bir hemşire mi?”

“Farklı. Benimki, şuna gürgen diyen hemşire.”

Bu kez Sanşıro güldü.

“Şurasıydı, değil mi? Sizin, o hemşireyle beraber, elinizde yelpazeyle durduğunuz yer.”

İkisinin durdukları yer, yüksekten göletin üzerine doğru uzanıyordu. Bu tepeyle hiç alakası yokmuş gibi görünen bir yükselti, sağ tarafta uzanıyordu. O tarafa bakınca kocaman bir çam ağacı, Eğitim Sarayı’nın bir köşesi, spor alanının paravanı ve düzgün çimler görünüyordu.

“Ne sıcak bir gündü. Hastane çok sıcaktı da, sonunda dayanamayıp dışarı çıktık... Ya siz, neden öyle bir yerde çömelmiştiniz?”

“Sıcak olduğu için. O gün Bay Nonomiya ile ilk kez karşılaşmıştım; sonra da oraya gelmişim ve dinleniyordum. İçimde nedense bir huzursuzluk vardı da.”

“Bay Nonomiya ile tanıştıktan sonra mı huzursuz oldunuz?”

“Yok canım, ondan değil,” diye başlayıp Mineko’nun yüzünü görünce hemen konuyu değiştirdi.

“Bay Nonomiya’dan söz açılmışken... Bugün amma da çalıştı, değil mi?”

“Evet, huyu olmadığı halde frak da giymiş. Ona çok sıkıcı geliyor olmalı. Sabahtan akşama kadar sürecek çünkü.”

“Ama yaptığı işten gurur duyar gibiydi.”

“Kim, Bay Nonomiya mı? Aman, siz de.”

“Neden, ne dedim ki?”

“Yani, sırf bir spor müsabakasında ölçüm görevlisi oldu diye gururlanacak birisi değildir ki o.”

Sanşiro konuyu yine değiştirdi.

“Az önce, sizin yanınıza gelip bir şeyler söyledi, değil mi?”

“Seyir yerindeyken mi?”

“Evet, spor alanının çitinin orada,” dedi Sanşiro; ama bu soruyu hemen geri almak istedi. Kız “Evet,” dedikten sonra genç adamın yüzüne dikkatle bakmaya başlamıştı. Alt dudağını biraz çarpıtmıştı, gülümseyecek gibiydi. Sanşiro çok huzursuz olmuştu. Bir şeyler söyleyip şu konuyu geçiştirsek diye düşündüğü esnada, kız konuşmaya başladı:

“Geçen gün attığım kartpostala cevap vermediniz henüz.”

Sanşiro bocalayarak, “Vereceğim,” diye cevapladı. Kız, ne “verin” dedi, ne de başka bir şey söyledi.

“Siz Haraguçi adlı ressamı bilir misiniz?” diye bambaşka bir soru sordu.

“Bilmiyorum.”

“Demek öyle.”

“Ne olmuş ona?”

“Şey, o Bay Haraguçi, bugün izlemeye geldi de... Herkesin eskitini çıkardı; Bay Nonomiya da, sağ olsun. ‘Eğer dikkat etmezseniz, karikatüre yakalanacaksınız,’ diyerek bizi uyardı.”

Mineko yanına gelerek oturdu. Sanşiro, kendisini tam bir aptal gibi hissetti.

“Bayan Yoşiko, ağabeyiyle birlikte dönmeyecek mi?”

“Birlikte dönmeyecek değil, dönemeyecek. Bayan Yoşiko, dünyadan beri benim evimde kalıyor çünkü.”

Sanşıro o zaman Mineko'dan, Bay Nonomiya'nın annesinin memleketine dönmüş olduğunu öğrendi. Annesi memlekete döner dönmez, Ookubo'daki evi boşaltıp Bay Nonomiya'nın da yurda yerleşmesi, Yoşiko'nunsa okuluna uzun süre Mineko'nun evinden gitmesi kararlaştırılmıştı.

Sanşıro, Bay Nonomiya'nın rahatlığına şaşmıştı doğrusu. Madem öyle hemencecik yurt hayatına dönecekti, en baştan ev tutmasa daha iyi ederdi. Acaba tavaydı, tencereydi, kovaydı, tüm o ev eşyalarını ne yapacak diye, üstüne vazife olmayan şeylere kafa yormaya başladı; ama bunlar dile getirilecek kadar önemli olmadığı için, herhangi bir yorum yapmadı. Üstelik Bay Nonomiya bir evin reisiydi; geri dönmek, basit bir şosei'inkinden farksız bir yaşantıya tekrar başlamak, aile yaşantısından bir adım daha uzaklaşmasıyla aynı anlama gelecekti; bu ona göre, gözünün önündeki problemlerden biraz uzaklaşmak, rahat etmek demekti. Bunun bedeli olarak Yoşiko, Mineko'nun evinde misafir olmak zorundaydı. Bu iki kardeş, birbirlerini görmek için durmadan yolculuk yapmazlarsa rahat edemeyecek yaradılıştaydı ve onlar durmadan yolculuk ederken, Bay Nonomiya ile Mineko'nun ilişkisi adım adım değişecekti. Şu durumda Bay Nonomiya'nın yurt hayatını bırakacağı gün, belki de asla gelmeyecekti.

Sanşıro, kafasının içinde böylesine kuşkulu bir geleceği tasvir ederek Mineko'ya yarenlik etti. Aslında hiç içinden gelmiyordu. İçinde, dışarıdan belli etmemeye çalıştığı bir sıkıntı vardı. Tam o sırada, kusursuz bir zamanlamayla, Yoşiko geri geldi. Kızlar kendi aralarında, bir yarış daha izlese mi diye tartışılırsa da, sonbaharın kısalmış günü artık sona eriyordu, hava karardıkça da dışarıda hava iyice soğuyordu; eve dönmeye karar verdiler.

Sanşıro, kızlardan ayrılıp yurda dönmeye niyetlendi; ama üçü birden konuşa konuşa, yan yana ağır ağır yürümeye başlayınca Sanşıro veda etmeye uygun bir an yakalayamadı. Kızlar adeta onu kolundan çekmiş götürüyor gibiydi. Sanşıro da, kolundan çekilip götürülmek istediğini hissediyordu. Böylece iki kıza eşlik ederek göletin kıyısındaki kütüphane binasının yanından, yurda doğru değil, Kızıl Kapı'ya doğru döndü. Sonra Sanşıro Yoşiko'ya dönerek,

“Ağabeyiniz yurda yerleşiyormuş, öyle mi?” diye sordu ve Yoşiko hemen, “Evet. Sonuçta öyle yapıyor. İnsanı Bayan Mineko’nun evine bırakıp gidiyor. Çok kalpsiz, değil mi?” dedi, gözleriyle ona hak verilmesini diliyordu. Sanşiro, cevap vermeyi denedi. Ama konuşmasına fırsat kalmadan, Mineko konuşmaya başladı. “Bay Sohaçi gibi bir kişi, bizleri düşünmez. O daha yüksek bir yerde durmuş, büyük şeyleri düşünüyordur,” diyerek Bay Nonomiya’yı övmeye başladı. Yoşiko sessizce onu dinliyordu.

Bilimle uğraşan insanların, basit dünyanın hırgüründen sakınarak olabildiğinde saf bir yaşantıya kanaat etmeleri, araştırma için gerekli bir şeydir. Bu onların suçu değil. Bay Nonomiya gibi yabancı ülkelerde bile duyulmuş işlere imza atan birisi, sıradan bir öğrenci gibi yurda giriyor; Bay Nonomiya çok üstün bir insan olduğuna göre, yurt ne kadar berbat bir yerse Bay Nonomiya’ya o kadar saygı duymamız gerekir... Mineko’nun, Nonomiya hakkında düzdüğü övgünün özeti, aşağı yukarı böyleydi.

Sanşiro, Kızıl Kapı’nın yanında kızlardan ayrıldı. Adımlarını Oiwake’ye doğru atarken düşünmeye başladı. Vay canına, Mineko dediklerinde haklıydı. Kendisini Nonomiya ile kıyasladığında, arada epeyce düzey farkı vardı. Taşradan çıkıp üniversiteye yeni girmiş biriydi. Bilim denen şey hakkında, en ufak fikri bile yoktu. Kendisinin, Nonomiya’ya gösterilen saygıyı Mineko’dan görememesi doğaldı. Doğru ya, o kız kendisiyle dalga da geçmişti. Bugün, spor şenliğinden sıkılıp oraya gittikten sonra, tepenin üstünde konuştuklarında, Mineko çok ciddi bir ifade takınmış, üstüne üstlük ilginç bir şey buldunuz mu diye sormuştu. O an fark etmemişti ya, o sözü şimdi çözümlediğinde, kızın alay ettiğini görüyordu... Sanşiro bunun ayırımına varıp da, Mineko’nun bugün kendisine karşı takındığı tavır ve kurduğu cümleleri tek tek anımsayınca, her birinde kötü anlamlar keşfetti. Sanşiro, yolda yürürken kıpkırmızı kesildi ve başını öne eğdi. Neden sonra başını kaldırdığında, karşıdan Yojiro’nun, akşamki partide nutuk çekmiş öğrenciyle yan yana geldiğini gördü. Yojiro, hiçbir şey demeden, başını öne doğru salladı. Diğer öğrenci de, şapkasını çıkararak selam verdi, “Geçen geceki. Nasıldı? Aklınızı ele geçirmelerine izin vermeyin,” diye güldü ve Sanşiro’nun yanından geçip gitti.

YEDİ

Arka bahçeye dolaşıp yaşlı teyzeye sorunca, teyze alçak sesle “Bay Yojiro, dünden beri eve teşrif etmediler,” dedi. Sanşıro, mutfağın bahçeye bakan kapısının önünde durup düşündü. Teyze nezaket göstererek, “Eh, içeri giriniz. Hoca çalışma odasında,” dedi; konuşurken yemek çanaklarını yıkamayı sürdürdü. Akşam yemeğini yeni bitirmişlerdi.

Sanşıro, çay odasından geçip koridoru takip ederek çalışma odasının kapısına dek geldi. Kapı açık duruyordu. İçeriden birisi, “Hey!” diye ona seslendi. Sanşıro, eşikten geçip odaya girdi. Hoca, yüzünü masaya dönerek oturmuştu. Sanşıro, masada ne olduğunu göremiyordu. Hoca her neyi inceliyorsa, uzun boyu o nesneyi gizliyordu. Sanşıro kapının yakınına oturarak, “Ders mi çalışıyorsunuz?” diye kibarca sordu. Hoca omuzunun üstünden ona baktı. Bıyığı karman çormandı. Bu haliyle, Sanşıro’nun bir keresinde fotoğraf baskısını gördüğü bir portreye benziyordu.

“Aaa, Yojiro geldi sanmıştım ama senmişsin, kusura bakma,” diyerek yerinden kalktı. Masanın üstünde fırça ve kâğıt vardı. Hoca bir şeyler yazıyordu. Yojiro “Bizim hoca bazı bazı bir şeyler yazar,” diye bahsetmişti zaten. “Ancak ne yazarsa yazsın, okuyanlar hiçbir şey anlayamıyor. Sağlığında yazılarını derleyip bastırırsa ne âlâ, ama ölüp giderse geride sadece bir yığın müsvedde bırakmış olacak. Hakikaten çok sıkıcı bir durum,” diye iç geçirerek anlatmıştı. Sanşıro, Hirota Hoca’nın masasına bakınca, hemen Yojiro’nun bu anlattıklarını anımsadı.

“Eğer işinize engel oluyorsam gideyim. Öylesine uğramıştım.”

“Yok, gitmenizi isteyeceğim kadar engel olmuyorsunuz bana. Hem ben de öylesine yazıyordum. Çabucak bitirilmesi gereken bir iş değil bu.”

Sanşiro, buna verecek yanıt bulamadı. Ama içinden “Bu adam gibi gamsız olabilsem, ders çalışmam kolaylaşırdı herhalde,” diye geçirdi. Bir süre sonra, şöyle dedi: “Aslında bizim Bay Sasaki’yi görmek için gelmiştim, ama evde bulamayınca...”

“Ah, evet. Yojiro dün akşamdan beri gelmemiş. Bazen serserilik edip beni üzüyor.”

“Acaba acil bir işi mi çıktı dersiniz?”

“Katiyyen. İş çıkan adamlardan değildir o. Sadece kendine iş çıkaran adamlardandır. Öylesi enayiye de az rastlanır.”

Sanşiro, kendini tutamadı, “Oldukça rahat biri,” dedi.

“Rahat olmak iyi de... Yojiro’nunki rahatlık değil. Dikkati hemen başka taraflara gider, yani... Mesela bir tarlada akan dere gibidir dersek haksızlık etmiş olmayız. Sığ ve dardır. Ama derenin sürekli değişen bir şeyi vardır, o da suyudur. Bu yüzden Yojiro, yaptığı işlere hiç sadık değildir. Bir tapınak panayırına gittiğimizde, sanki aklına o an gelmişçesine, ‘Hocam bir saksı çam fidanı alın,’ gibi acayip şeyler söyler. Sonra, daha ağzımdan alalım tabii diye bir söz çıkmadan, pazarlık edip o fidanı alıverir. Ama panayır yerinde alışveriş yapmakta çok ustadır doğrusu. Bir şeyi ona aldırırsan, çok ucuza satın alacaktır. Tamam dersin; sonra yaz gelip herkes bir yerlere gittiğinde, çamı tatamili odaya koyar, kepenkleri kapatıp evi kilitler. Eve dönünce bir de bakarsın ki, çam nem ve sıcaktan küf bağlayıp kıpkırmızı kesilmiş. Her şeyi böyledir o çocuğun, sahid ben çok üzüyor.”

Doğrusunu söylemek gerekirse, Sanşiro geçenlerde Yojiro’ya yirmi yen borç vermişti. Yojiro “İki hafta sonra edebiyat eleştirisi dergisinden yazdığım makalenin ücretini alacağım, o zamana kadar beni idare et,” demişti. Borcu neden istediğini duymuş, sebeplerini öğrenince acımış, memleketten ona gönderilen paradan beş yeni kendine ayırıp kalanını Yojiro’ya vermişti. Gerçi ödeme tari-

hi daha gelmemişti; ama Hirota'nın anlattıklarını dinleyince, biraz endişelendi. Fakat endişesini Hoca'ya açamazdı, o yüzden tam tersine, "Ama Sasaki size çok hürmet duyuyor, çaktırmadan size yardımcı olmak için çabılıyor," dedi. O zaman Hoca ciddileşerek "Nasıl bir çabaymış bu?" diye sordu.

Hatırlatalım ki, "Yüce Karanlık" ve Hirota Hoca'yla ilgili girişimleri hakkında Hoca'yla konuşması, Yojiro tarafından yasaklanmıştı. Yojiro, "Eğer daha yolun başındayken bu konuyu öğrenirse Hoca'dan kesin azar iştiririm, o yüzden ona bir şey söylememelisin," demişti. "Uygun zaman gelince ona ben anlatırım," diye de eklemişti. Sanşıro mecburen konuyu değiştirdi.

Sanşıro'nun, Hirota Hoca'nın evine gelmesinde birkaç ayrı amaç saklıydı. Öncelikle, bu adamın yaşantısı normal insanlarınkinden çok farklıydı. Özellikle, Sanşıro'nun doğasına hiç uymayan yanları vardı. Sanşıro, acaba ne yaparsam böyle bir insan olurum, diye merak ettiğinden, gözlem yapıp öğrenmek için gelmişti.

Sonra, bu adamın önüne çıkınca insanın içine bir huzur geliyordu. Bu dünyanın kavga dövüşü, insanın umurunda bile olmuyordu. Bay Nonomiya da tıpkı Hirota Hoca gibi, yüzünü dünyanın dışına dönmüştü; fakat Nonomiya, o dış âlemden yükselmek için avama has arzulardan yüz çevirmiş bir insan olarak görülüyordu. O yüzden Sanşıro, Bay Nonomiya'yla konuştuğunda, bir an evvel adam gibi iş yapmaz, ilim camiasına katkıda bulunmazsa içinin rahat etmeyeceğini hissediyordu. Dayanılmaz bir huzursuzluk duyuyordu. Buraya gelince de, huzurlu bir Hirota Hoca'yla karşılaşılıyordu. "Hoca sadece bir lisede dil öğretiyordu ve başkaca zanaati yoktu," demek de ayıp olurdu herhalde, ama diğer araştırmalarını halka açmıyordu. Ayrıca sakın, vakur bir adamdı. Herhalde burada, onun bu sakinliğinin kaynağı saklıydı. Sanşıro son zamanlarda kadınlara esir olmuştu. Eğer onu esir eden kadın bir sevgili olsaydı, durum eğlenceli olurdu; ama her şeyin sır olduğu bir esaretti bu. Âşık mıydı, alay konusu muydu; korkmalı mı yoksa nefret mi etmeliydi, vazgeçmek

mi yoksa devam etmek mi doğrudu? Sanşiro çok sinir olmuştu. Böyle durumlarda tek yapabildiği, gelip Hirota Hoca'ya sığınmaktı. Otuz dakika karşısında durunca, kalbi yatışıyordu. Kadının birinin, ikisinin ne önemi var, diye düşünmeye başlıyordu. Doğrusunu isterseniz, Sanşiro'nun bu gece buraya gelmekteki başlıca amacı buydu.

Üçüncü ziyaret sebebi oldukça çelişkili bir şeydi. Kendisi, Mineko yüzünden acı çekiyordu. Bay Nonomiya'yı Mineko'nun yanında bırakmak, büsbütün acı vericiydi ve Bay Nonomiya'ya en yakın kişi, bu hocaydı. Yani Hoca'nın evine gelirse, Bay Nonomiya'yla Mineko'nun ilişkisinin ne olduğu er geç açığa çıkar diye düşünmüştü. Açığa çıkarsa, kendisi de nasıl bir tutum takınacağına karar verebilirdi. Buna rağmen, Hoca'ya o ikisi hakkında soru sormuşluğu yoktu. Ama bu gece buraya gelirken, "Hele bir soralım bakalım," diye aklına koymuştu.

"Bay Nonomiya yurda yerleşiyormuş sanırım."

"Evet, yurda yerleşmiş."

"Ev kurmuş birine, tekrar yurda dönmek zor gelir; ama Bay Nonomiya hemen..."

"Evet, öyle şeylere aldırış etmeyen biridir. Kılığına bakınca bile anlarsın. Ev yaşantısına uygun birisi değildir. Ama kendini bilime verdiğinde çok hassastır."

"Uzun süre yurttan yaşamayı mı planlıyor dersiniz?"

"Bilmem ki. Belli olmaz, her an yine eve çıkabilir."

"Acaba kendine bir eş bulmayı düşünmüyor mudur?"

"Düşünüyor olabilir. Tanıdığın iyi biri varsa, tanıştırsana."

Sanşiro acı acı güldü ve "Galiba fazla konuştum," diye düşündü. O zaman Bay Hirota, "Ya sen?" diye sordu.

"Ben mi..."

"Ama henüz erken. Şimdiden bir zevce alırsan zorlanırsın."

"Memleketimden birini bana tavsiye ediyorlar, ama..."

"Memleketinden kim tavsiye ediyor?"

"Annem."

"Annenin dediği kişiyi almak niyetinde misin?"

“Hiç değilim.”

Hirota Hoca güldü, dişleri bıyığının altından görünmüştü. Olukça güzel dişleri vardı. Sanşiro, ansızın içinde bir hasret duydu. Ne var ki bu hasret, Mineko’dan bağımsızdı. Nonomiya’dan da bağımsızdı. Sanşiro’nunki çıkar ve zarar kaygılarından soyutlanmış bir hasret duygusuydu. Sanşiro bu duyguyla beraber, sorduğu sorulardan utanarak sustu.

O sırada Hirota Hoca tekrar konuşmaya başladı: “Annenin dediğini dinlesen iyi olur. Zamane gençleri, bizim zamanımızdaki gençlerden farklı olarak güçlü birer ben duygusuna sahipler; fena bir şey bu. Bizim şoseilik yaptığımız dönemde, yaptığımız şey ve olduğumuz şey birdi, birbirinden asla ayrılmazdı. Her şey, zat-ı şahane için, ana babamız için, ülke için, toplum için, diğer prensipler içindi. Kısaca söylersek, eğitim sistemimizin yetiştirdiği herkes son derece ikiyüzlüydü. Toplum değişip de, bu ikiyüzlülük artık sökmemeye başlayınca, bireycilik ideolojisi damla damla ülkeye sızdı ve bu sefer de benmerkezcilik anormal bir şekilde yayıldı. Geriye sadece eski devrin ikiyüzlüleri ve onların karşısında duran şimdinin abes teşhircileri kaldı... Sen hiç abes teşhircisi diye bir tabir duymuş muydun?”

“Hayır.”

“Şu an ben uydurdum o tabiri. Sen de o abes teşhircilerinden biri misin, değil misin? Eh, herhalde öylesindir. Yojiro gibi olanlar abes teşhirinde son noktaya varmışlar. Şu senin de tanıdığın Satomi denen kız var ya. O da bir tür abes teşhircisi; sonra Nonomiya’nın kız kardeşi, o da yine, kendine göre abes teşhircisi olduğu için ilginç. Eskiden sadece derebeyleri ve babalar abes yanlarını teşhir ederdi; şimdilerde ise herkes, kazandıkları eşit haklarla abes teşhircisi olmak istiyor. Aslında bu kötü bir şey değil. Bilirsin, nasıl kötü kokan şeyin kapağını açınca altından gübre kovası⁸⁶ çıkarsa,

86 Edo çağı (1603-1868) Japonya’sında dizanteri nadir görülür, kolera bilinmezdi. Yani insan dışkısı gübre olarak kullanılabiliyordu. Gübreciler, evlerin tuvaletlerinden aldıkları atık kovalarını kırsala taşırdı. (çn)

kusursuz bir şeklin kabuğunu soyamak da genellikle onun kusurunu açığa çıkarır. Sadece şekli kusursuz olan şeyler insanın başına beladır; bu yüzden gübre kovası için hiç kimse masrafa girmez, sade tahtadan kovalarla o işi hallederler. İnsanlar, kendi abeslerini sergilemekten heyecan duyuyor. Cennetteki Âdem gibi, çıplaklıklarından utanmıyorlar. Ama o çıplaklık ölçüyü aşarsa, bu kez de abes teşhircileri birbirlerinden rahatsızlık duymaya başlayacaklar. Bu rahatsızlık adım adım büyüüp doruğa varınca fedakârlık ilkesi hayata geri dönecek. O da yine şekilciliğe kapılıp çürüyecek ve yine bireycilik ilkesi geri dönecek. Yani bunun bir sonu yok. Bizler böyle yaşayan canlılarız, bu gerçeği kabullenmek gerek. Böyle böyle geliyoruz. İngiltere'ye baksana. Orada, bu iki ilke arasında ezelden beri denge kurulmuş. O yüzden İngiltere değişmiyor. O yüzden gelişmiyor. Oradan ne bir Ibsen ne de bir Nietzsche çıkıyor. Çok acı bir şey bu. Çok mağrur bir millet onlar; ama yakından bakınca çok katılaşmış, fosilleşmeye yüz tutmuşlar..."

Sanşiro, bu konuşmadan çok etkilenmişti; ama konunun değişip apayrı yerlere kaydığını, kaydıkça da koyulaştığını görünce biraz şaşmıştı. Bunu Hirota Hoca da fark etmiş olacak ki, "Neden bahsediyorduk yahu?" diye sordu.

"Evlilikten."

"Evlilik mi?"

"Evet. Annemin söylediği şeyi duyunca..."

"Ha, öyle ya. Elinden geldiğince annenin sözünü dinlemelisin," diyerek gülümsedi. Tıpkı bir çocukla konuşur gibiydi. Ama Sanşiro, hocanın bu tavrına gıcık olmamıştı.

"Bizim abes teşhircisi olduğumuzu söylediniz, pekâlâ; ama sizin kuşağınızın ikiyüzlü olduğunu söylerken ne demek istiyordunuz?"

"Sen, insanlar sana iyi davranınca mutlu oluyor musun?"

"Evet, eh, mutlu oluyorum."

"Emin misin? Ben öyle değilim. Bazen, insanlar bana çok iyi davranırsa kendimi kötü hissederim."

"Ne zaman, mesela?"

“İnsanlar, şeklen iyi davrandıklarında. Ama iyiliği, iyilik olsun diye yapmadıklarında.”

“O dediğiniz oluyor mu ki?”

“Birisi sana, “Yeni yılın kutlu olsun,” dediğinde sahiden kutlanmış gibi hisseder misin?”

“Şey...”

“Hissetmezsin, değil mi? Benzer şekilde, karnını tuta tuta, yerde yuvarlana yuvarlana gülen hiç kimse, sahiden gülmüyordur. İyilik de böyle bir şey işte. Sırf görevim bu diye iyilik eden insanlar vardır. Tıpkı benim okulda öğretmenlik etmem gibi bir şey işte. Asıl amacım ekmek parası kazanmak, o yüzden öğrencilerin gözünde rahatsızlık veren birisi olmalıyım. Buna karşın Yojiro denen herif, abes teşhircilerinin şefi olarak başıma tekrar tekrar dert açan, baş edilmez bir haylazdır; ama içinde kötü niyet yoktur. Bir bakıma sevimlidir. Tıpkı Amerikalıların para konusunda hep çok dobra olmaları gibi. Onların hedefi paranın ta kendisidir. Onu hedefleyerek gerçekleştirdikleri eylemlerde çok dürüstlerdir, dünyada kınamaya dürüstlükten daha uzak hiçbir şey de yoktur; dolayısıyla hiçbir şeyde dürüstlük gösteremeyen bizim kuşağımız, işkence gibi bir eğitimden geçmiş bizim gibi insanlar, istisnasız gösteriş budalasıdır.”

Buraya kadarki mantık zincirini Sanşıro da kurmuştu. Ancak Sanşıro’nun şu anki asıl derdi mantık değildi. Gerçekten iletişim kurmuş olduğu, özel bazı tanıdıklarının dürüst olup olmadığını bilmek istiyordu. Sanşıro, Mineko’nun kendisine karşı davranışlarını gözden geçirdi. Ama kızın gösteriş yapıp yapmadığına karar veremiyordu. Sanşıro, kendi hassaslığının diğer insanlarınkinden daha zayıf olduğundan kuşkulanmaya başladı.

O an Bay Hirota aniden “Evet,” dedi; aklına bir şey gelmişti.

“Evet, bir şey daha var. Bu yirminci yüzyıla girdiğimizden beri, tuhaf şeyler moda oluyor. Fedakârlık ilkesini bireysellik ilkesiyle hayata geçirmek gibi zor bir yöntemden bahsediyorlar, hiç öyle birisiyle karşılaşmış mı?”

“Nasıl bir yöntemmiş o?”

“Bir diğer deyişle, ikiyüzlülük yaparken dürüstlüğü elden bırakmamak. Yine anlamadın, değil mi? Anlaşılan anlatış tarzım biraz kötü... Eski devrin ikiyüzlü adamları, kendilerini başka insanlara iyi göstermeyi her şeyden daha önemli sayardı. Ancak bunun tam tersine, insanların duygularını incitmek için, kasten ikiyüzlülük yapmak da mümkün. Öyle yaparsan, nereden bakarsa baksın her insan seni ikiyüzlü bulacaktır. Zarar verdiğin kişi elbette kötü şeyler hisseder. Böylece, sen de amacına ulaşmış olursun. İkiyüzlülüklerini muhataplarına sunarak gösterdikleri dürüstlük, abes teşhircilerine mahsustur. Üstelik görünüşte tüm davranışları ve sözleri iyiliğe hizmet etmektedir, yani... Anladın ya, böylece iki zıt kavramın birbirinden farkı kalmıyor. Bu teknikten ustaca faydalanan insanların sayısı son günlerde çok artmış. Özellikle manevi açıdan sivrilmiş kültürlü topluluklar, zarifçe abes teşhircisi olmayı denediklerinde, onlara en iyi bu yöntem hizmet ediyor. Kan dökmekten insan öldürülmez, sözü ilkel devirlerde kaldı; anlarsın ya, onun modası geçiyor artık.”

Hirota Hoca'nın üslubu, tıpkı eski bir savaş meydanını tanıtan bir tur rehberininki gibiydi; o kendisini, gerçekleri uzaktan gözlemleyen bir konuma koymuştu. Bu çok rahat bir yaklaşımdı. İnsan, Hirota Hoca'yı dinlerken kendini sınıfta ders dinler gibi hissediyordu. Ama Sanşiro sabredip dinledi. Çünkü aklında, Mineko denen kız vardı ve bu dinlediği teorileri, çabucak ona uyarlayabilecekti. Sanşiro, kafasına bu öğrendiği kıstasları koydu ve Mineko'yu onlara göre tartmayı denedi. Ancak kızın, tartamadığı pek çok yanı vardı. Hoca ağzını kapatmış, hep yaptığı gibi burnundan felsefe du-manları üfle-meye başlamıştı.

Kısa bir süre sonra, ön kapıdan ayak sesleri geldi. Hizmetçinin kılavuzluğuna ihtiyaç duymayan birisi, koridordan buraya doğru geliyordu. Hemen ardından Yojiro, çalışma odasının eşiğine oturarak “Bay Haraguçi misafirliğe geldi,” dedi. Selam vermeye gerek görmemişti. Belki de selam faslını mahsus es geçmişti. Sanşiro'ya başını sallayarak sessiz bir selam verdi; verir vermez de çıkıp gitti.

Bay Haraguçi, eşikte Yojiro'nun yanından geçerek odaya girdi. Fransız tarzı bıyık bırakmış, saçlarını üç numara kestirmiş, kilolu bir adamdı. Nonomiya'dan iki üç yaş büyüğe benziyordu. Geleneksel Japon kıyafeti giymişti ama kılığı, Hirota Hoca'ninkinden çok daha güzeldi.

"Ah, nicedir görüşmedik. Bir süredir Sasaki bizim evdeydi de. Beraber yemek falan yedik. Sonunda kolumdan tutup getirdi." Çok rahat bir konuşması vardı. Öyle bir sesi vardı ki, duyunca "Bu adamın yanında durmak neşelenmeye yeter," diye düşünüyordunuz. Sanşıro, Haraguçi'nin adını ilk duyduğu anda, "Bu mutlaka o ressam olmalı," diye düşünmüştü. Amma da sosyal bir adamdı bu Yojiro! Tokyo Üniversitesi'nin eski mezunlarının hemen hepsini tanıyordu galiba – Sanşıro hem arkadaşına hayran, hem de tedirgin olmuştu. Sanşıro, yaşça ondan büyük insanların karşısına çıkınca hep tedirgin olurdu. Bunun, Kyuşu'da aldığı eğitimden kaynaklandığını düşündü.

Sonra ev sahibi, Haraguçi'yi Sanşıro'yla tanıştırdı. Sanşıro, kibarca eğilerek selam verdi. Karşısındaki kişi de hafifçe eğildi. Daha sonra Sanşıro, konuşmaksızın büyüklerinin sohbetini dinledi.

Bay Haraguçi "Önce aradan çıkarmak istediğim bir konu vardı," dedi. Yakında bir kurultay düzenleniyor, siz de gelin diye ricada bulundu. "Aslında kurultay denecek kadar önemli bir etkinlik değil; ama buluşmayı tertip edenler sadece edebiyatçı, sanatçı, öğretim üyesi çağırarak, davetlilerin sayısı da çok kısıtlı, yani can sıkıcı bir kalabalık olmayacaktır. Üstelik bir arkadaş toplantısı bu, yani resmiyete hiç gerek olmayacak. Amaç sadece beraberce toplanıp yemek yemek. Sonra da sanat hakkında faydalı sohbetler yapmak. Hepsi bu."

Hirota Hoca, tek kelimeyle "Gelirim," diye yanıtladı. Haraguçi'nin ziyaret amacı böylece halledilmişti. Ondan sonra Bay Haraguçi ile Hirota Hoca arasında başlayan sohbet çok eğlenceliydi.

Hirota Hoca "Sen bu aralar ne yapıyorsun?" diye Bay Haraguçi'ye sorunca, Bay Haraguçi şöyle yanıt verdi:

“Tabii ki iççubuşi⁸⁷ provası yapıyorum. Şimdiye kadar beş oyuna çalıştım. *Yoşivara’dan Sekiz Bahar ve Güz Manzarası, Koina ve Hanbei’nin Aşk İntiharı* falan, çok ilginç şeyler ya. Sen de biraz denesen keşke. Zaten, çok gür sesle yapılmaması gereken bir şey. İlk başlarda, dört buçuk kilimlik⁸⁸ odalarda oynanmak üzere yazılmış o oyunlar. Benim sesim hep böyle yüksek çıkar, bilirsin. Tonlamam biraz şey... Sesler ağzımda birbirine giriyor, ne yaparsam yapayım iyi beceremiyorum. Bu aralar bir tanesini sahnede oynayacağım, izlemeye gelsene.”

Hirota Hoca gülüyordu. Onun güldüğünü gören Bay Haraguçi, anlatmaya şöyle devam etti:

“Benim durumum hani gene neyse de, o Kyusuke Satomi yok mu, tam bir umutsuz vaka yahu. Halbuki kız kardeşi ne kadar da beceriklidir. Daha geçen gün pes edip ‘Artık şarkı söylemeyi bırakacağım, onun yerine bir çalgı öğreneceğim,’ dedi ama birisi çıkıp ona bakabayaşi⁸⁹ öğrenmeyi düşünmez miydiniz, diye tavsiyede bulundu. Vallahi çok güldük.”

“Bu sahiden oldu mu?”

“Tabii ki sahiden oldu. Hatta Satomi bana, eğer sen öğrenirsen ben de öğrenirim dedi. Üstelik bakabayaşide sekiz ayrı müzik stili varmış.”

“Öğren gitsin. Öyle bir şeyi normal bir insan bile öğrenebilir bence.”

“Yok, bakabayaşihi hiç sevmem ben. Onun yerine el davulu çalmayı öğrenmek isterdim. Nedense o davulun sesini her duyduğumda, kendimi sanki yirminci yüzyılda değilmişim gibi hissediyorum; çok güzel bir şey. Nasıl oluyor da bugünün dünyasında öyle temposuz bir çalgı hâlâ var olabiliyor diye düşününce kendimi o kadar iyi hissediyorum ki. Ne kadar keyfine düşkün bir adam olsam da, o davulun sesi kadar keyifli bir resmi asla çizemem.”

“Çizmeyi denememişsindir ki.”

87 Saz müziği eşliğinde dramatik hikâye anlatıcılığı sanatı. Canlandırma sırasında kuklalar kullanılır. (ç.n.)

88 Yaklaşık 7,5 metrekare. (ç.n.)

89 Kelime anlamıyla, “Aptallar Orkestrası”. Bir tür festival müziği. (ç.n.)

“Çizemem de ondan. Şimdinin Tokyo’sunda yaşayan insanlar, sükûnetin resmini yapabilirler mi sence? Sorun sadece resimle de sınırlı değil gerçi... Resim demişken, geçen gün üniversitenin spor şenliğine gittiğimde, Satomi’yle Bay Nonomiya’nın kız kardeşlerinin karikatürlerini çizmek istedim, ama çizmeye fırsat bulamadan kaçtılar. Fırsat bulursam birinin portresini çizip sergiye çıkarmayı düşünüyorum da.”

“Kimin?”

“Satomi’nin kız kardeşinin. Sıradan bir Japon kızının yüzü, yalnız Utamaro⁹⁰ tarzı resimlere gider, Batı’dan gelme kanvasta güzel çıkmaz; ama o kızın ve Bayan Nonomiya’nın yüzleri elverişli. İkisi de resim gibi kızlar. O kızın eline bir yelpaze tutuşturup, arka plana ağaçlar koyup, yüzünü ışığa çevirmiş vaziyette boydan bir resmini yapayım diyorum. Kıza Batı tarzı bir yelpaze vermek banallik olur; ama Japon işi bir yelpaze resme ilginç bir yenilik katar, değil mi? Resmi çabuk yapmam lazım. Olur da pat diye gelin olacağı tutarsa, resimlere poz verme özgürlüğü kalmayabilir.”

Sanşıro, Haraguçi’nin anlattıklarını büyük bir dikkatle dinliyordu. Özellikle, Mineko’nun elinde yelpazeyle poz vereceği kompozisyonundan bahsedilmesi, Sanşıro’ya şiddetle tesir etmişti. “Acaba onunla aramızda esrarlı bir bağ mı var,” diye bile düşünmüştü. Sonra Hiroya Hoca saygısızca “Öyle bir resim çok da ilginç bir şey sayılmaz,” deyiverdi.

“Ama kız, öyle bir resim yaptırmaya hevesli bir kere. Yelpazeyle poz versem nasıl olur dediğinde çok sıradışı olur deyip kabul ettim. Yok yahu, kötü bir eskiz çıkmayacaktır. Çizenin yorumu da önemli gerçi.”

“Kızı fazla güzel çizersen, talipleri onu sıkacak kadar çoğalabilir.”

“Ha ha ha, o zaman vasat bir resim çizeyim bari. Evlilik demişken, o kız da artık gelinlik çağına geldi. Ne dersin, iyi bir damat adayı yok mudur? Satomi bile benden, tavsiye edeceğim biri varsa tanıştırmamı rica etti.”

90 18. asır sonlarında eser vermiş estamp ustası. Japon estampında resim, tahta kalıplara oyulduktan sonra kâğıda basılır. İnsan figürlerinin kıyafetleri detaylıdır, ancak yüzleri birkaç sade çizgiyle verilir. (ç.n.)

“Sen alsan nasıl olur?”

“Ben mi? Beni beğenirse alırım almasına, ama o kıza güvenemiyorum.”

“Niye?”

“Bay Haraguçi, siz yurtdışına gideceğiniz zaman çok hevesliymişsiniz, yolculuk için kurutulmuş orkinos satın almışsınız, bunlarla Paris’teki pansiyona kapanıp bir güzel çalışacağım diyormuşsunuz; ama Paris’e varır varmaz tamamen değişmişsiniz, diye bana güldü; yani baş edilmesi zor bir insan. Herhalde hikâyeyi ağabeyinden duymuştur.”

“O kız, varmak istediği kişi dışında hiç kimseye katiyen varmaz. Yani tavsiye falan işe yaramaz. Bırak seveceği birini bulana dek bekâr kalsın.”

“Tam Batı modasına göre, değil mi? Aslında bundan böyle tüm kızlar öyle yapacak, yani bir sakıncası yok.”

Sonra ikisinin arasında, resim hakkında uzun bir diyalog başladı. Sanşıro, Hirota Hoca’nın pek çok Batılı ressamın adını bilmesine şaşmıştı. Yurda döneceği saat gelip de, mutfağın kapısının önünde takunyalarını aradığı esnada, Hoca merdivenlerin altına gelip “Hey Sasaki, biraz geliver buraya,” dedi.

Dışarısı soğuktu. Gök öyle bulutsuzdu ki, insan acaba çiy mi yağacak diye merak ediyordu. Eliyle kimonosuna dokununca, dokunduğu yer serin geldi. Issız sokakta iki üç dönemeci geçince, ansızın karşısına bir niyetçi çıktı. Niyetçi kocaman, yuvarlak bir kâğıt fener taşıyordu; fenerin kıpkırmızı ışığı adamın belinden aşağısına akse diyordu. Sanşıro’nun içinden bir niyet çekmek geldi. Ancak sonra caydı. Kızıl fenere değmemek için haorisinin⁹¹ omuzu bir bahçenin sedir çitine degecek kadar uzaktan geçti. Bir süre sonra, yolun karanlık bir kısmını çaprazlama geçerek, Oiwake Caddesi’ne geldi. Tam köşede bir erişte lokantası vardı. Bu defa Sanşıro, o dükkânın kapısındaki perdenin altından adeta bir hışımla geçti. Biraz içki içmek için lokantaya girdi.

91 Haori: Kimono üstüne giyilen bir tür ceket. (ç.n.)

Üç lise öğrencisi vardı. “Son zamanlarda, bizim okulun öğretmenleri arasında öğle yemeğinde erişte yiyenler çoğaldı,” diye⁹² konuşuyorlardı. Seyyar bir erişteci, öğle topu atılır atılmaz, dağ gibi sıcak yemek kutularıyla çeşnileri omuzuna yükleyip hızla okul kapısından giriyordu. Öğrenciler “Bu erişteci bu sayede epey para kazanıyor olmalı,” diyordu. “Falanca öğretmen yaz mevsiminde bile tencerede kızartılmış erişte yedi, neden acaba?” diye düşünüyorlardı. “Herhalde midesinde bir sorun var,” diyorlardı. Öğrenciler daha bir sürü şey diyordu. Öğretmenlerin çoğunu, bey ya da hanım eklemeyen, adlarıyla anıyorlardı. Adı geçen öğretmenlerin arasında “Bay Hirota” diye anılan biri de vardı. Acaba Bay Hirota neden bekâr diye bir tartışma başladı. Bay Hirota’nın evine gidenler orada çıplak bir kadın resmi görmüşler, yani adam kadınlardan hoşlanmıyor olamaz diye fikir yürüttüler. Ama o çıplak resimdeki kadın bir Batılıydı, yani bu ipucuna güvenilemezdi. Belki de Japon kadınlardan hoşlanmıyordur diye bir sav ortaya atıldı. Hayır, mutlaka kalbini kıran bir aşk yaşadığı için öyle olmuştur diye bir teori öne sürüldü. Birisi, “Kalbi kırıldığı için mi öyle tuhaf biri oldu yani?” diye sordu. Dedikodular, adamın evine genç ve güzel bir kadının girip çıktığını söylüyordu; bazı öğrenciler bu doğru mu diye araştırmıştı.

Sanşiro sohbeti dinlemeyi sürdürürken öğrenciler “Kısaca Hirota Hoca çok büyük bir adam,” diye sonuca vardılar. Sanşiro, adamın neden büyük birisi olduğunu pek anlayamamıştı; ama bu üç gencin Yojiro’nun yazdığı “Yüce Karanlık”ı okuduğunu keşfetmişti. Hatta “O yazıyı okuduktan sonra birden Hirota Hoca’yı sevmeye başladım,” bile diyorlardı. Bazen de, “Yüce Karanlık”ta geçen aforizmalardan alıntı yapıyorlardı ve Yojiro’nun makalesini büyük bir şevkle övüyorlardı. Tomucuk acaba kim, diye merak ediyorlardı. Birisi “Ne de olsa Hirota Hoca’yı tanıyan bir adam olmalı,” dedi ve diğer iki öğrenci de bu görüşe katıldı.

Sanşiro çocukların yanında otururken takdirle “Demek öyle,” diye düşündü. Yojiro, “Yüce Karanlık”ı demek bu yüzden yazmıştı.

92 1907 yılında ABD’de bir ekonomik kriz yaşanmış ve Japonya da bundan kötü etkilenmişti. (ç.n.)

Edebiyat eleştirisi dergisinin tirajı azdı, bunu bizzat Yojiro itiraf ettiği halde Sanşıro ayıp etmiş, içinden “Yojiro şu makaleyi yayınlattım diye havaya girdi; ama makalenin onun egosunu doyurmaktan gayrı ne faydası olacak ki...” diye geçirmişti. Ama matbaa makinesinin gücü sahiden de müthişti. Yojiro’nun iddia ettiği gibi, insan bu devirde bir cümle söylemezse, bir yorum yapmazsa kayba uğramış olurdu. Eriştectiden çıkarken Sanşıro, insanların itibarının yazıyla yükselip yine yazıyla düştüğünü düşündü ve eli kalem tutan kişilerin üstlendiği sorumluluk onu ürküttü.

Öğrenci yurduna döndüğünde, içtiği içkinin tesiri çoktan kaybolmuştu. Nedense canı çok sıkılıyordu. Sehpanın başında oturup dalmıştı ki, hizmetli kadın aşağıdan çaydanlıkla sıcak su getirdi, beraberinde bir de zarf bıraktı. Sanşıro’ya yine annesinden mektup gelmişti. Sanşıro hemen zarfı açtı. Annesinin el yazısını göreceği için o an çok sevinçliydi.

Mektup hayli uzundu, ama içinde kayda değer bir şey de yazmıyordu. Mitsuwaların kızı O-Mitsu hakkında tek kelime bile edilmemesi, Sanşıro’yu çok mutlu etmişti. Fakat mektupta tuhaf bir tavsiye vardı:

“Sen çocukluğundan beri cesaretsizsin, senin kötü özelliğin bu. Cesaretsiz insanlar hep kayba uğrarlar, sınav zamanı da çok güçlük çekerler. Okitsulardan Bay Taka, o kadar ilim sahibi biri olduğu halde, ortaokul öğretmenliği yapıyor ve ne zaman öğretmenlik lisansı sınavına girse, gövdesi tir tir titredığı için soruları güzelce cevaplayamıyor. Bu yüzden ne yazık ki maaşı bir türlü artmıyor. Arkadaşı olan bir hekimden rica edip o titremesine iyi gelecek bir hap yaptırmış; sınavdan önce o hapı içip sınava öyle girmiş, ama yine de titremiş. Sen öyle tir tir titreyecek düzeyde değilsin, o yüzden Tokyo’nun hekimlerine, cesaret verecek bir ilaç yaptırıp iç. Dermansız dert yoktur derler.”

Sanşıro “Ne kadar aptalca,” diye düşündü. Fakat mektubu aptalca bulsa da, annesine minnet duymuştu. Sahiden çok şefkatli olan annesini takdir etmemesi imkânsızdı. O gece saat bire kadar uğraşıp annesine uzun bir cevap yazdı. Mektubunda, “Tokyo çok da ilginç bir yer değil,” diye bir cümle geçiyordu.

SEKİZ

Sanşıro'nun Yojiro'ya borç vermesi, şu koşullar altında gerçekleşti:

Geçen günlerden birinde, saat akşam dokuz sularında, Yojiro ansızın yağmurun içinden çıkıp gelmiş, gelir gelmez de perişan olduğunu söylemişti. Sahiden de benzi çok solgundu. Sanşıro ilk önce bunu, onun güz yağmurunda ıslanıp soğuk havayı fazlaca solumasına yorduysa da, yanına oturunca tek sorunun ten rengi olmadığını gördü. Arkadaşı, daha önce hiç görmediği kadar dertliydi. Sanşıro “Hasta filan mı oldun?” diye sorunca, Yojiro gözünü bir ceylan gibi iki defa kırptıştırıp şöyle cevap verdi:

“Aslında paramı kaybettim. Başım dertte.”

Sonra, biraz kaygılı bir yüzle burnundan iki üç kez sigara dumanı üfledi. Sanşıro sessiz duramadı. Nasıl bir parayı, nerede kaybettiğini tekrar tekrar sorunca, mesele çabucak anlaşıldı. Yojiro sadece sigara dumanından iki üç sütunu burnundan çıkaracak kadar nazlandı; sonra tüm hikâyeyi, esrarengiz bir akıcılıkla anlatıverdi.

Yojiro'nun kaybettiği yirmi yen, başka birine ait bir paraydı. Geçen yıl Hirota Hoca, önceki evini kiralarken üç aylık depozitoyu denkleştirmekte zorlanmış, paranın bir kısmını Bay Nonomiya'nın karşılamasını rica etmişti. Ancak o para Bay Nonomiya'ya, kız kardeşine keman alması için, memleketindeki babasından gönderilmiş paraydı. Nonomiya o paraya hemen ihtiyaç duymuyordu; ama ödemeyi erteledikçe de Yoşiko üzülmüyordu. Hatta Yoşiko, artık kemandan umudu kesmişti. Hirota Hoca parayı geri ödemiordu.

Hoca ödeyebilse çoktan öderdi o parayı ya, ay sonunda cebinde tek kuruşu kalmayan, üstelik maaşı dışında hiçbir geliri bulunmayan bir adam olduğu için, ister istemez o paranın üstüne yatmıştı işte. Neyse ki bu yaz, üniversite sınavına giren liselilerin cevap kâğıtlarının değerlendirilmesini üstlenmiş, o işten altmış yen kazanabilmişti. Böylece, nihayet sorumluluğunu yerine getirecek noktaya gelmiş; bu vazifeyi de Yojiro'ya vermişti.

“İşte o parayı kaybettim, çok üzülüyorum,” dedi Yojiro. Sahiden yüz ifadesi çok üzgündü. “Parayı nerede düşürdün,” diye sorunca, “Şey, düşürmedim. Bir sürü ganyan oynadım, hepsini kaybettim,” dedi. Sanşiro bu cevabı duyunca şok olmuştu. “Pervasızlıkta kantarın topuzunu kaçırmışsın,” diye yorum yapmak bile içinden gelmedi. Üstelik Yojiro çok kederliydi. Bu halini o her zamanki canlı ve neşeli gençle yan yana koyunca insanın “Dünyada iki tane Yojiro varmış,” diyesi geliyordu. Bu Yojiro'yla diğer Yojiro arasındaki tezat çok sertti. Vaziyetin komikliği ve üzücülüğü Sanşiro'ya aynı anda çarptı. Sanşiro gülmeye başladı. O gülünce, Yojiro da güldü.

“Neyse yahu, bir çaresi bulunur herhalde,” dedi.

“Hoca'nın haberi yok mu?”

“Henüz yok.”

“Ya Bay Nonomiya?”

“Elbette, o da bilmiyor.”

“Parayı ne zaman aldın?”

“Para ay başında geldi, yani tam iki hafta oluyor.”

“Ganyanı ne zaman oynadın?”

“Parayı aldığım gün.”

“O günden beri hiçbir şey yapmadın mı?”

“Bir sürü işe koşturuyordum, bir şey yapmaya fırsatım bile olmadı ki. Elden gelen bir şey yok, bu ay sonuna kadar bekleyeceğim.”

“Bu ayın sonu gelince, sorunu çözebileceğini mi düşünüyorsun?”

“Edebiyat eleştirisi topluluğundan biraz destek gelir herhalde.”

Sanşıro ayağa kalkarak masanın çekmecesini açtı. O gün annesinden yeni gelmiş mektubun içine göz atarak:

“Burada para var. Memleketten yolladıkları harçlık bu ay biraz erken geldi,” dedi. Yojiro derhal, canlı bir sesle:

“Teşekkür ederim, sevgili dostum Ogawa,” diye Rakugo sanatçısı gibi konuştu.

İkisi, saat ikiden sonra yağmura meydan okuyup, Oiwake Caddesi'ne çıktılar ve köşedeki erişte dükkânına girdiler. Sanşıro eriştecide içki içmeyi işte o zaman öğrendi. O akşam, iki arkadaş neşeyle içtiler. Hesabı Yojiro ödedi. Yojiro, hesabı asla başkasına ödetmeyen bir adamdı.

Bunların olduğu günden bugüne dek, Yojiro parayı geri ödememişti. Sanşıro dürüst birisiydi ve yurdun kirasını ödeyememekten endişeleniyordu. Yojiro'yu sıkboğaz etmiyordu, ama “Umarım bir yolunu bulup borcunu öder,” diye de düşünüyordu; ayın sonu ise gitgide yaklaşıyordu. Artık geriye sadece bir iki gün kalmıştı. Yurdun parasını ödemeyi ertelemek gibi bir düşünce, Sanşıro'nun aklına bile gelmedi. “Yojiro mutlaka parayı getirecektir,” diyecek kadar ona güvenmiyordu tabii; ama “Yojiro bir hal çaresi bulacak kadar iyi kalplidir,” diye düşünüyordu. Hirota Hoca'ya göre Yojiro'nun zihni, sık bir derenin suyu gibi sürekli akış halindeydi; ama öylesine akıp gider de yükümlülüğünü unutursa bu çok üzücü olurdu. Herhalde Yojiro, o kadar da sorumsuz olamazdı.

Sanşıro, ikinci katın penceresinden caddeyi seyreliyordu. Karşıdan Yojiro'nun aceleci adımlarla geldiğini gördü. Pencerenin dibine dek geldiğinde yukarı bakıp Sanşıro'nun yüzünü görünce “Vay, buradaymışsın,” dedi. Sanşıro yukarıdan Yojiro'ya bakarak “Evet, buradayım,” dedi. Aşağıdakiyle yukarıdaki arasında bu kısa ve aptalca merhabalaşmadan sonra, Sanşıro pencerenin başından çekildi. Yojiro, merdivenleri çıkıp geldi.

“Meğer sen de beni bekliyormuşsun. Yurt kirasını kendine dert edeceğini biliyordum, o yüzden epey uğraştım. Aptal gibi.”

“Edebiyat eleştirisi dergisinden ücret mi aldın?”

“Ücret mi? Ücretimi çoktan aldım ben.”

“Ama geçen gün, ay sonunda alacağım dememiş miydin?”

“Sen yanlış anlamışsın. Onlardan tek kuruş bile alacağım yok.”

“Ne tuhaf. Kesinlikle eminim, sen para alacağım demiştin.”

“Şey, avans alırım anlamında demiştim. Ama hiç vermediler. Herhalde borç alırsam ödemeyeceğimi düşünüyorlar. Ne budalaca. Alt tarafı yirmi yenlik bir para. Yüce Karanlık'ı yazdığım halde bana güvenleri yok. Çok can sıkıcı. Sinirimi bozdular.”

“Öyleyse para bulamayacak mısınız?”

“Hayır, başka bir yol denedim. Kiranı ödeyemezsen üzülrüsün diye düşündüm.”

“Demek öyle. Kusura bakma.”

“Ama bir problem çıktı. Para yanımda değil. Senin almaya gitmen gerekecek.”

“Nereye?”

“Edebiyat eleştirisi dergisinden fayda gelmeyince, Haraguçi'nin evine ve iki üç yere daha gittim; ama ay sonundan önce para verebilecek durumu olan kimseyi bulamadım. Son olarak Satomi'nin yerine uğradım... Satomi derken kimi kastettiğimi bilmiyorsunuz tabii. Kyosuke Satomi. Hukukçudur. Bayan Mineko'nun ağabeyi. Oraya gittim ama bugün evde yokmuş, tabii ki adamdan borç alamadım. O arada karnum acıktı, yürümek zulüm gibi gelmeye başladı; ben de Mineko'yla görüştüm, biraz lafladık.”

“Bay Nonomiya'nın kız kardeşi yok muydu?”

“Şey, öğleden biraz sonrasıydı; yani kızın okulda olduğu vakti. Zaten misafir salonundaydık, yani gizli saklı konuşmuş sayılmayız.”

“Demek öyle.”

“Bayan Mineko, sağ olsun, yardım eli uzattı. İşinizi görecektir bir miktarı seve seve ödünç veririm, dedi.”

“O kızın kendine ait parası var mı ki?”

“O kadarını bilemem. Ama öyle ya da böyle mesele halloldu. Kız yardım edecek çünkü. O acayip bir kızdır, küçücük yaşına bakmadan ablalık taslamaktan hoşlanan bir yapısı var. O yüzden yardım edeceğini söylediye, kaygıya yer kalmamış demektir. Tatlı dille ricada bulunmak yeterlidir. Ne yazık ki son anda ‘Para burada ama onu sana vermeyeceğim,’ dedi; ne diyeceğimi şaşırdım. ‘Ben o kadar güvenilmez miyim,’ diye sorunca, ‘Evet,’ deyip güldü. Çok gıcık oldum. ‘Öyleyse Ogawa’ya verir misin?’ diye sorduğumda, ‘Evet, Bay Ogawa’ya elden teslim etmek istiyorum,’ dedi bana. Gerisi senin keyfine kalmış. Para almaya gidecek misin?”

“Almaya gitmezsem, memleketime telgraf çekmem gerekecek.”

“Telgrafı bırak. Aptallık olur. Senin gibi biri bile borç almaya gidebilir, değil mi?”

“Gidebilirim.”

Böylece nihayet yirmi yen sorunu tatlıya bağlanmıştı. Bu konu kapanınca, Yojiro hemen Hirota Hoca’yla ilgili olayları anlatmaya başladı.

Öğrenci hareketi, düzenli adımlarla ilerlemekteydi. Yojiro boş zaman buldukça öğrenci yurtlarına gidiyor, gençlerle tek tek görüşüyordu. Çok sayıda insana birden konuşunca, herkes kendi varlığını ortaya koymaya çalışırdı; kaçınılmaz olarak her kafadan başka ses çıkardı. Kendi fikrini söyleyemeyen, varlığına saygı gösterilmediği hissine kapılır; daha en baştan soğuk bir tavır takınırdı. Herkesle tek tek görüşmek şarttı. Neyse ki Yojiro’nun boş zamanı vardı. Parası da vardı. Zamanı ve parası olmayan, zaten bir hareketi düzenleyemezdi. Ayrıca, öğrencilerle görüşürken Hirota Hoca’nın adını fazlaca anmamaya karar vermişti. Eğer insanları “Hareket bizim için değil, Hirota Hoca için yapılıyor,” diye düşünmeye sevk ederse bu işi bağlayamazdı.

Anlattığına göre Yojiro, bu yöntemle hareketi ilerletiyordu.

Yöntemi şimdiye kadar iyi işlemiştir. Konu “Hep Batılılarla olmaz, ne yapıp edip okula bir Japon aldıralım,” noktasına dek gelmiştir. Buradan sonrası, biraz daha gayret gösterip öğrenci temsilcileri seçmekten; dekana, rektöre, uygun bir dille isteklerini anlatmaktan ibaretti. Bu metotla, miting faslını atlamakta sakınca yoktu. Temsilci olabilecek öğrencilerin kim olduğu üç aşağı beş yukarı belliydi. Hepsisi de Hirota Hoca’ya sempati duyan kişilerdi; görüşmelerin gidişatına göre Hoca’nın adı yetkililere sunulabilirdi.

Konuşmasını dinleyen, Yojiro’nun tek başına tüm dünyaya hürriyet getireceğini sanırdı. Sanşiro, Yojiro’nun becerisine hayran olmuştu. Yojiro, geçen gece Bay Haraguçi’yi Hoca’nın evine getirmesi hakkında konuşmaya başladı:

“O gece Bay Haraguçi, Hoca’ya edebiyatçılar toplantısı düzenliyorum, sen de katıl diye ısrar etti ya...” dedi Yojiro. Sanşiro tabii ki o olayı anımsıyordu. Yojiro’nun anlattığına bakılırsa, o toplantı da Yojiro’nun önerisi üzerine düzenlenmişti. O toplantıyı düzenlemek için türlü sebepleri vardı. Ama bunların en önemlisi, davetliler arasında üniversitenin edebiyat bölümünde çok sözü geçen bir öğretim üyesinin bulunmasıydı. O adamla Hoca’yı tanıştırlırlarsa bu, Hoca açısından çok hayırlı olurdu. Hoca nevi şahsına münhasır bir adam olduğundan, dolaysızca “Falancayla tanış,” denilirse gidip o kişiyle arkadaşlık kurmazdı. Ama bir başkası olayları önceden ayarlar, onun karşısına bir insan çıkarırsa, Hoca tanıştırılan o kişiyle kendince bir dostluk kurardı.

“Demek anlamı buydu, bilmiyordum. Fikir babası benim diyorsun, ama senin isminle gönderilmiş bir davetiyeyle, öyle önemli kişiler bir araya gelir mi ki?”

Yojiro, Sanşiro’yu bir müddet ciddi ciddi süzdükten sonra, acı gülerek başka yana döndü:

“Saçma saçma şeyler söyleme. Toplantıyı düzenleyen benim, ama resmi olarak düzenleyen ben değilim. Ben sadece öyle bir toplantıyı planladım. Yani ben Bay Hiroguçi’ye rica ettim, gerisini onun becerikli ellerine bıraktım.”

“Demek öyle.”

“Demek öyle, demek öyle diye köy kokan tepkiler verip duruyorsun. Baksana, toplantıya sen de gel. Çok yakında tertiple-necektir.”

“Öyle önemli kişilerin toplandığı yerde ne işim var? Ben gel-meyeyim.”

“Bak yine buram buram köy kokusu geldi. Önemli kişilerin önemsiz kişilerden tek farkı, kendilerini topluma daha çabuk gös-termiş olmaları. Bak, öyle tiplere profesör, âlim filan deniyor ama tanışıp konuştuğunda, hiçbir halt olmadıklarını görüyorsun. Daha-sı karşındaki kişiler de kendilerini önemli birer insan gibi görmü-yor. Mutlaka sen de gel. Gelecekte faydasını görürsün.”

“Toplantı nerede yapılacak?”

“Galiba Ueno Seiyoken’de⁹³.”

“Ben ömrümde öyle bir yere girmedim. Yüksek bir katılım üc-reti isterler herhalde.”

“Eh, iki yen falan alırlar. Aman, parayı dert etmene gerek yok. Paran yoksa ben veririm, olur biter.”

Sanşıro, hemen önceki yirmi yen bahsini anımsadı. Fakat bu kez, nedense, durumu komik bulmamıştı. Sonra Yojiro ortaya, “Ginza’da bir mekâna tempura⁹⁴ yemeye gidelim,” diye bir teklif attı. “Param var,” dedi. Ne tuhaf bir adamdı. Genellikle uysal olan Sanşıro bile bu öneriyi reddetti. Onun yerine, Yojiro’yla beraber yürümek için dışarı çıktı. Dönüş yolunda Okano’ya uğradılar, Yoji-ro bir sürü kestaneli çörek aldı. “Bunları Hoca için aldım,” dedi ve çörek torbasını taşıyarak uzaklaştı.

Sanşıro, o akşam Yojiro’nun karakteri üzerine düşündü. İçin-den “Acaba insanlar Tokyo’da uzun süre yaşayınca öyle mi olu-yorlar?” diye geçirdi. Sonra, Mineko’dan alacağı borcu düşündü. Mineko’nun evine gitmesini gerektirecek bir iş çıktığı için memnun

93 Tokyo’da, Ueno Parkı’nda restoran. Japonya’daki ilk Fransız restoran-larından biridir. (ç.n.)

94 Susam yağında kızartılmış hamur kaplı balık. Ginza, Batılı tarzda inşa edilmiş bir alışveriş semtiydi. (ç.n.)

olmuştu. Ama başını eğip para ödünç almak onu mutlu etmeyecekti. Sanşıro doğduğundan bugüne, bir defa olsun insanlardan borç almamış bir adamdı. Üstelik parayı ödünç verecek kişi genç bir kızdı. Bağımsızlığını kazanmış bir insan değildi. Kızın serbestçe kullanacağı parası olsa bile, eğer ağabeyinin rızasını almadan gizlice para veriyorsa, parayı ödünç alan kendisi haydi neyse de, borcu verecek Mineko'nun başına dert açılması ihtimali vardı. Ama belki de, gayet akıllı bir kız olan Mineko'nun her şeyi pürüz çıkmayacak şekilde ayarladığı farz edilebilirdi. Sanşıro kendi kendine “Hele kızla bir görüşelim, gerisini sonra düşünüyoruz,” dedi. Eğer kız, ona borcu istemeye istemeye verir gibiyse, Sanşıro parayı reddeder, yurdun kirasını ödemeyi biraz erteler, memleketten biraz daha para gönderin der, sorunu çözerdi. O günün sorunlarını bu noktaya kadar düşündükten sonra bir kenara bıraktı. Sonra, Mineko aklının bir köşesine süzülürdü. Mineko'nun yüzü ve elleri, gerdanı, kimonosu, kuşağı, vesaire, hayalinde bir canlanıyor, bir siliniyordu. Özellikle yarın görüştüklerinde kızın nasıl bir tavırla, nasıl bir şey söyleyeceğini on defa, yirmi defa hayal etti ve her seferinde zihninde farklı şeyler canlandı. Sanşıro, ezelden beri böyle bir adamdı. Birisiyle bir iş görüşeceği zaman, berikinin nasıl davranacağını önceden hayal ederdi. “Ben şöyle bir yüz ifadesiyle, falanca cümleleri, böyle bir tonla söyleyeyim...” gibisinden şeyleri asla düşünmezdi. Dahası, görüşme olup bitince, yani iş işten geçince mutlaka “Şöyle davransam daha iyi olurdu,” diye düşünür, hayıflanırdı.

Özellikle bu akşam, kendisini hayal edecek durumda değildi. Sanşıro son zamanlarda Mineko'dan kuşkulanıyordu. Fakat sadece kuşkulananmakla hiçbir şey çözülmezdi. Ortada kızın karşısına dikilip senin niyetin nedir diye soracağı bir durum da yoktu. Mineko hususunda kesin karar vermeyi aklına getiremiyordu. Eğer Sanşıro'nun, huzuru için kızla açık açık konuşması gerekiyorsa, Mineko'yla temas kurmak için eline geçen bu fırsatı değerlendirmesi, berikinin tavrına bakıp ona göre son bir karar vermesi yetecekti. Yarınki görüşme, bu kararın olmazsa olmaz malzemesiydi. O yüzden, karşısındaki hakkında bir sürü hayal kurdu. Lakin nasıl hayal kurarsa kursun, her birinde talih Sanşıro'nun yüzüne gülüyordu. Hal buyken, gerçekte yaşanabileceklerden korkmaya baş-

ladı. Kendini, kirli bir yeri güzel gösteren bir fotoğraf çekmiş de, o fotoğrafa bakarmış gibi hissediyordu. Fotoğraf, fotoğraf olarak her şeyi dürüstçe gösterir ve fotoğrafı çekilen yerin kirli olduğunda da herkes hemfikiridir. Ama her ne hikmetse, tıpatıp benzeşmesi beklenen fotoğraf ve gerçek, birbiriyle asla tam olarak örtüşmez.

Aklına son olarak Sanşıro'yu neşelendiren bir şey geldi. Mineko Yojiro'ya, "Borç vereceğim," demişti. Ama parayı Yojiro'ya vermeyeceğini söylemişti. Belki de Yojiro, para konusunda hakikaten güvenilir bir adamdı. Ama Mineko'nun parayı bu düşünceyle vermemesi de, kulağa mantıklı gelmiyordu. O halde, kız Sanşıro'ya çok güveniyordu. Sadece borç vermesi bile, yeterli bir iyi niyet göstergesiydi. Onunla buluşup parayı elden vermeyi istemesi... Sanşıro, bu noktada biraz kibirlenecek oldu; ama derhal "Hayır, benimle alay ediyor," diye düşündü ve o an kıpkırmızı kesildi. Eğer birisi gelip de "O kız seninle neden alay etsin ki?" diye sorsaydı, Sanşıro herhalde cevap veremezdi. Soruyu soran "Düşün de bir cevap ver," deseydi, Sanşıro herhalde "Alaycılıktan keyif alan bir kadın olduğu için," diye cevap verirdi. "Benim kibrimi cezalandırmak için," demek aklına bile gelmezdi... Sanşıro, kendisinin Mineko tarafından kibre sürüklendiğine inanıyordu.

Ertesi gün, güzel bir tesadüfle hocalardan ikisi derse gelmedi ve öğleden sonraki dersler iptal edildi. Sanşıro tekrar yurda dönmeye üşendi; yolda alakart bir lokantaya uğrayıp karnını doyurduktan sonra Mineko'nun evine gitti. Daha önce defalarca o evin önünden geçmişti. Fakat içeriye ilk kez girecekti. Bahçe kapısı, iki sütundan ve üstü kiremitlerle kaplı bir çatıdan oluşuyordu; sütunlardan birine, "Kyosuke Satomi" yazılı bir levha konmuştu. Sanşıro buradan her geçişte "Bu Kyosuke Satomi nasıl bir adam acaba?" diye düşünürdü. Onunla hiç karşılaşmamıştı. Bahçe kapısı kapalıydı. Yan kapıdan girince, bahçe kapısıyla evin kapısı arasındaki mesafenin çok kısa olduğunu görerek şaşırdı. Zemine, yer yer granit dörtgenler döşenmişti. Evin kapısı, ince ve güzel bir kafes işiyle kapıydı. Sanşıro zili çaldı. Kapıya bakan hizmetçiye, "Bayan Mineko evde

mi?” diyeceği sırada, Sanşıro kendi kendine tuhaf bir utanç duydu. Hayatında ilk defa birinin evinin önünde durup hayatının baharındaki bir genç kızın orada olup olmadığını soruyordu. Soruyu sormak ona çok güç geldi. Hizmetçiye şaşılacak kadar ağırbaşlı birisiydi. Hem de çok saygılıydı. Bir dakikalığına içeri girip tekrar kapıya gelince, kibarca eğilip “Lütfen buyurun,” dedi ve eve giren Sanşıro’yu ziyaretçi salonuna götürdü. Burası, kalın perdeleri örtülü duran Batı usulü bir odaydı. Biraz da karanlıktı.

Hizmetçi “Biraz bekleyiniz...” dedi, başıyla selam verip gitti. Sanşıro, sessiz odadaki bir sandalyeye ilişti. Önünde, duvara oyulmuş ufak bir şömine vardı. Bunun üzerinde, yanlamasına uzun bir ayna asılmıştı; aynanın önünde iki şamdan vardı. Sanşıro, kendi yüzünü sağdaki ve soldaki şamdanların tam ortasına getirerek aynaya baktı, sonra tekrar oturdu.

Sonra içeriden bir keman sesi geldi. Bu ses, sanki bir yerlerden rüzgâr tarafından getirilmişçesine, hemen kesiliverdi. Sanşıro, kalın ve yüksek sandalyeye sırtını yaslayarak “Keşke biraz daha çalsaydı,” diye hayıflandı; kulak kabarttı ama kemanın sesi tekrar duyulmadı. Yaklaşık bir dakika geçince, Sanşıro kemanın sesini unuttu. Karşısındaki aynayı ve şamdanları seyrediyordu. Odanın çok tuhaf, Batılı bir atmosferi vardı. Bir yerine Katoliklik sinmişti. Sanşıro, odanın neden Katolikliği çağrıştırdığını bilemiyordu. Sonra, keman sesi yine geldi. Bu kez tiz ve pes iki üç nota peş peşe yankılandı. Sonra keman, yine pat diye sustu. Sanşıro, Batı müziği hakkında hiçbir şey bilmezdi. Fakat deminki ses, kulağa hiç de doğru dürüst bir parçanın bir bölümü gibi gelmemişti. Sanki birisi, kemani sırf ses çıkarmak için çalmıştı. Beceriksizce bağırtilan o keman, Sanşıro’nun o anki duygularına iyi uyuyordu. Notalar apansızca gökten düşmüş, alay edercesine kafasına çarpmış iki üç dolu tanesi gibiydi.

Sanşıro, görme yetisini kısmen yitirmiş gözlerini aynaya çevirdiğinde, aynada Mineko’yu gördü. Hizmetçinin kapattığını sandığı kapı şimdi açık duruyordu. Kapının ardındaki perdeyi tek eliyle aralamış Mineko’nun göğsünden yukarısı, aynaya aksediyordu. Mineko, aynadaki Sanşıro’ya baktı. Sanşıro, aynadaki Mineko’ya baktı. Mineko, neşeyle gülümsedi.

“Hoş geldiniz.”

Sanşıro, arkasında kızın sesini duymuştu. Artık dönüp bakmaktan başka çaresi yoktu. Kız ve erkek, doğrudan birbirlerinin yüzüne baktılar. O an kız, geniş perçemli saçlarını biraz öne doğru salarak eğildi ve selam verdi. Ashında “eğildi” denilemeyecek kadar hafif, samimi bir selamdı bu. Erkek ise, tam aksine sandalyeden kalkarak başını eğdi. Kız bunu fark etmemiş gibi başka yana döndü; aynaya sırtını, Sanşıro’ya yüzünü dönecek şekilde oturdu.

“Nihayet geldiniz.”

Konuşması da, az önceki selamı kadar samimiydi. Bu kısacık cümlesi, Sanşıro’yu çok mutlu etmişti. Kız, parlak ipekliler giymişti. Konuşunu epeyce beklettiği de göz önünde bulundurulursa, belki de ziyaretçi salonuna çıkmadan önce hazırlık yapmış, güzel giysisine bürünmüştü. Dimdik oturuyordu. Kızın gözlerinde ve ağzında ufak bir tebessümle oturup Sanşıro’yu seyrediş, genç adama mayhoş bir ızdırap vermişti. Yüzüne mihlanmış bakış dayanılacak gibi değildi, üstelik kız sandalyeye daha yeni oturmuştu. Sanşıro hemen ağzını açtı. Adeta nöbet geçirir gibi “Sasaki...” dedi.

Mineko, “Bay Sasaki sizi ziyaret etti, değil mi?” dedi ve beyaz dişlerini gösterdi. Kızın arkasındaki şöminenin üstünde şamdanlar vardı; biri sağında, biri solundaydı. Metalden işlenmiş, tuhaf biçimli şamdanlardı. Hatta Sanşıro onların şamdan olduğunu tahmin etmişti ya, gerçekte şamdan oldukları bile şüpheliydi. O esrarengiz şamdanların ardında duran şey, açıkça bir aynaydı. Güneşin ışınları, kalın perdelerden süzülerek geliyor, odayı aydınlatmaya yetmiyordu. Üstüne üstlük hava da bulutluydu. Sanşıro, bir süredir Mineko’nun beyaz dişlerine bakıyordu.

“Sasaki geldi.”

“Size ne söyledi?”

“Bana, sizin evinize gelmemi söyledi.”

“Öyle yapmıştır... Siz de geldiniz, öyle mi?” diye, özellikle sor-

du. Sanşıro “Evet,” dedikten sonra biraz tereddüt etti. Sonra, “Eh, öyle,” diye ekledi. Kız, dişlerini tamamen gizledi. Sessizce sandalyesinden kalkıp pencerenin yanına gitti, dışarıyı seyretti.

“Hava çok bulutlu, değil mi? Soğuk olmalı, dışarıyı.”

“Hayır, dışarıyı sıcak. Neredeyse hiç rüzgâr yok.”

Mineko “Demek öyle,” diyerek sandalyesine geri döndü.

“Aslında, Sasaki parayı...” diye söze girdi Sanşıro.

“Biliyorum,” diye onun sözünü kesti kız. Sanşıro sustu. O zaman Mineko, “Para neden yitirildi acaba?” diye sordu.

“At yarışı yüzünden.”

Kız “Yaa,” dedi ama yüzünde şaşkınlık yoktu. Onun yerine gülmüyordu. Kısa bir sessizlikten sonra, “Ne fena insanlarsınız,” diye ekledi. Sanşıro cevap vermedi.

“Hangi atın kazanacağını tahmin etmek, bir insanın kalbinden geçenleri tahmin etmekten daha zor değil midir? Siz duygularını açıkça gösteren bir insanın bile kalbini okumayı denemeyen, gamsız bir kişi olduğunuz halde, gidip at yarışı mı oynadınız?”

“At yarışı oynayan ben değilim.”

“Ya. Kim oynamış öyleyse?”

“Sasaki oynamış.”

Kız hemen gülmeye başladı. O gülünce, durum Sanşıro’nun da komiğine gitti.

“Öyleyse, demek ki sizin paraya gereksininiz yokmuş. Ne saçma.”

“Gerek duymasına duyuyorum.”

“Sahiden mi?”

“Sahiden.”

“Öyleyse çok komik de.”

“O yüzden, bana para vermenize gerek yok.”

“Neden? Zorunuza mı gider?”

“Zoruma gitmez de, ağabeyinizden habersizce, sizden borç almam doğru olmaz.”

“Ne demek istiyorsunuz? Ağabeyim parayı kullanmama izin veriyor.”

“Demek öyle. Öyleyse borç alabilirim... Fakat almayabilirim de. Eve haber yollayıp istemem yeter, bir hafta sonra para gelecektir.”

“Eğer sıkıntı veriyorsam, sizi zorlamayayım...”

Mineko ansızın buz kesilmişti. Sanki bir an önce yanındayken, şimdi ondan yüz metre uzaklaşmıştı. Sanşıro, “Keşke parayı alsaydım,” diye düşündü. Ama artık iş işten geçmişti. Buraya gelmekle eline tek geçen şey, şu şamdanları görmek olmuştu. Sanşıro, ortaya komik bir söz atıp karşındakinin keyfini yerine getiren adamlardan değildi. Kız da uzaklaştığı yerden geri dönecek gibi görünmüyordu. Bir süre sonra tekrar ayağa kalktı. Pencereden dışarıyı seyredererek “Yağacak gibi de görünmüyor,” dedi. Sanşıro da aynı ses tonuyla, “Yağacak gibi görünmüyor,” diye yanıtladı.

“Madem yağmayacak, ben de biraz çıksam mı acaba?” dedi pencerenin başından çekilmeden. Sanşıro, bu sözü, “Artık lütfen gidin,” şeklinde yorumladı. Demek o parlak ipekli giysi, kendisi için giyilmemişti.

“Ben artık gideyim,” diyerek ayağa kalktı. Mineko, onu ön kapıya kadar geçirdi. Sanşıro eşik taşına⁹⁵ inmiş ayakkabısını giyerken, yukarıdan Mineko, “Şuraya kadar sizinle geleyim. Sorun olmaz, değil mi?” dedi. Sanşıro, ayakkabısının bağcıklarını bağlarken, “Olur, nasıl isterseniz,” diye cevap verdi. Kız eşiğe inmişti bile. İnerken ağzını Sanşıro’nun kulağına yaklaştırıp: “Öfkelisiniz,” diye fısıldadı. Kısa bir süre sonra hizmetçi, misafiri uğurlamak için, telaşla çıkageldi.

Elli altmış metre kadar sessizce yürüdüler. Bu süre zarfında Sanşıro, durmadan Mineko’yu düşündü. Belli ki bu kız şımarık büyütülmüştü. Şimdi de ailesinin evindeydi, sıradan bir kadından daha çok hürriyete sahipti, her durumda istediği gibi davranıyordu. Bu,

95 Kutsunugi. Ayakkabı giyilirken basılan taş. Japon evlerinde eşik alçaktır, koridordan bir basamak aşağıda durur. (ç.n.)

kimse tek kelime etmeden, kendisiyle beraber caddeye çıkmasından bile belliydi. Yaşlı başlı ebeveynleri yoktu, genç ağabeyi “Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler” prensibine inanıyordu, bu sayede Mineko şimdiki gibi davranabiliyordu; ama böyle bir şey taşrada olsaydı kesinkes problemler çıkardı. Bu kıza, Miwataların kızı Bayan O-mitsu gibi yaşam sürdürmesi söylene, ne yapardı acaba? Tokyo’da, taşradan farklı olarak her yol açıktı, yani belki de buradaki kadınların geneli böyleydi; ama uzaktan bakınca, bazı şeyler de eski tarzda kalmış gibi görünüyordu. Böyle düşününce Yojiro’nun Mineko için “Ibsen kadınıdır,” derken kastettiği şey Sanşıro’nun kafasına dank etti. Ancak kızın tek Ibsenvari yanı, avam tabakasının görgü kurallarını umursamaması mıydı? Yoksa o, kalbindeki düşüncelere varana kadar bir Ibsen kadını mıydı? Sanşıro o kadarını bilemiyordu.

Nihayet Hongo Caddesi’ne çıktılar. Beraber yürüyen bu gençler, diğerinin nereye gittiğinden tümüyle bihaberdi. Şimdiye dek, üç sapaktan geçmişlerdi. Ve her dönüşte, uygun adım yürürcesine, tek kelime etmeden aynı yöne dönmüşlerdi. Hongo Caddesi’yle, Yonçome Caddesi’nin kesiştiği yere geldiklerinde, kız sordu:

“Nereye gideceksiniz?”

“Siz nereye gidiyorsunuz?”

İkisi, kısa bir süre birbirlerinin yüzüne baktılar. Sanşıro’nun yüzü çok ciddiye. Kız kendini tutamadı, yine dişlerini göstererek gülümsedi.

“Benimle geliniz.”

İki genç, Yonçome kavşağından Kiridouşi yönüne doğru döndüler. Elli altmış metre yürüdüler. Hemen sağlarında kocaman, Batı tarzı bir bina vardı. Mineko, bu binanın önünde durdu. Kuşağından ince bir defterle, bir mühür çıkararak “Lütfen,” dedi.

“Efendim?”

“Şundan gereken parayı alın, rica ediyorum.”

Sanşıro elini uzatarak hesap cüzdanını aldı. Kapağının tam orta-

sında “Küçük Meblağ Çek Hesabı Defteri” diye yazmaktaydı; yanına da “Mineko Satomi” diye yazılmıştı. Sanşıro, elinde hesap cüzdanı ve mühürle, kızın yüzüne baktı.

“Otuz yen,” diye meblağı söyledi kız. Her gün para çekmeye gitmeye alışkın birinin sesiyle konuşuyordu. Neyse ki, memleketeyken Sanşıro’nun da böyle bir defteri vardı ve ara sıra, Toyotsu’ya kadar para çekmeye giderdi. Hemen taş basamakları çıkıp, kapıyı açıp bankaya girdi. Görevliye defteri ve mühürü verip gereken parayı alıp çıktığında, Mineko önceki yerinde yoktu. Kiridouşi yönüne doğru, otuz kırk metre yürümüştü bile. Sanşıro hemen onun ardına düştü. Aldığı şeyleri geri vermek için elini cebine attığında Mineko “Kızıl ve Mavi Derneği’nin⁹⁶ sergisini görmeye gittiniz mi?” diye sordu.

“Daha gitmedim.”

“Birinden iki davetiye aldım; ama boş vaktim olmadığı için bir türlü gidemedim. Beraber gidelim mi?”

“İsterseniz gelirim.”

“Gidelim. Yakında kapanacak çünkü. Eğer bir kez olsun sergiyi görmezsem, Bay Haraguçi’ye ayıp olur.”

“Bay Haraguçi mi verdi davetiyeleri?”

“Öyle. Siz, Bay Haraguçi’yi tanır mısınız?”

“Hirota Hoca’nın evinde bir kez karşılaşmıştık.”

“İlginç birisi, değil mi? Bakabayaşi eğitimi alıyorum demişti.”

“Geçen gün, el davulu çalmayı öğrenmek istediğini söyledi. Sonra da...”

“Sonra da?”

“Sonra da, sizin portrenizi çizmekten bahsetti. Doğru mu bu?”

“Evet, klas bir modelim ben,” dedi kız. Genç adam böyle çarpıcı bir karşılık verebilecek yapıda değildi. Bu yüzden hiçbir şey söyleyemedi. Oysa kız, onun bir şeyler söylemesini bekler gibiydi.

Sanşıro, elini yine kimonosunun cebine soktu. Banka hesap cüzdanını ve mühürü çıkarıp kıza verdi. Bankada, parayı hesap cüz-

96 Japoncada, Tanseikai. (ç.n.)

danının içine koymuş olmaları lazımdı. O zaman kız, “Para nerede?” diye sordu. Cüzdanın içinde para yoktu. Sanşıro yine cebini kurcaladı. Elinin kavrayışıyla buruşan birkaç banknotu çıkardı. Kız elini uzatmadı.

“Paralar sizde kalsın lütfen,” dedi. Sanşıro, bir parça tereddüt etti. Fakat böyle durumlarda tartışma çıkarmayı sevmeyen bir adamdı. Üstelik caddenin kenarındaydılar, Sanşıro böyle bir yerde tartışmaktan özellikle imtina ediyordu. Cebinden çıkardığı banknotları yine eski yerine koyup “Ne tuhaf bir kız,” diye düşündü.

Yanlarından pek çok öğrenci geçiyordu. Geçerken pek çoğu da onlara bakıyordu. Aralarında, onları süze süze gelenler de vardı. Gölet Kıyısı’na⁹⁷ çıkana kadarki yol, Sanşıro’ya çok uzun geldi. Yine de içinden tramvaya binmek gelmedi. İki de usul usul yürüyorlardı. Sergi salonuna ulaşmaları neredeyse saat üçü buldu. Serginin girişine tuhaf bir tabela konmuştu. Tabelada “Kızıl ve Mavi Derneği” yazılıydı, yazının etrafına bir de desen konmuştu; bunlar Sanşıro’nun gözüyle bakılınca sıradışıydı. Kumamoto’da böyle bir sergi göremezdi; yani serginin sıradışılığı Sanşıro’ya eğlenceli değil, rahatsız edici gelmişti. Salonun içi daha da beterdı. Sanşıro’nun gözü sanata, sadece yağlıboya resimlerle suluboyaları ayırt edebilecek düzeyde aşınaydı.

Yine de onun da bir beğenisi vardı. “Param olsa alırdım,” diyeceği resimlere rastlıyordu. Fakat hangi resmin ustaca yapıldığını anlayamıyordu. Dolayısıyla, yargı yeteneğinin olmadığını en baştan kabullendi ve hiç ağzını açmadı.

Mineko “Bu nasıl?” dediğinde, “Eh işte,” diyordu. Kız “Bu ilginç bir resim, değil mi?” dediğinde, “İlginç gibi,” diyordu. Resimleri hiç umursamaz gibiydi. Bu haliyle hem konuşmayı beceremeyen bir aptala, hem kızı ciddiye almayan önemli bir adama benziyordu. Aptal diye baktığınızda, tevazusu onu sevimli gösteriyordu. Ama önemli birisi deyip baktığınızda, kızı ciddiye alması iticiydi.

Uzun süre yurtdışına seyahat edip gezmiş bir ağabeyin ve kız

97 Japonca “İke no hata”, Tokyo’da bir bölge. Adını, yakınlardaki parkta bulunan göletten alır. (ç.n.)

kardeşinin yaptığı bir sürü resim vardı. İkisinin de soyadları aynıydı, üstelik tüm resimleri yan yana asılmıştı. Mineko, bu resimlerden birinin önünde durdu.

“Venedik⁹⁸, değil mi?”

Bunu Sanşıro bile anlamıştı. Resim Venedik’e benziyordu. Baktıkça, insanın içinden gondola binmek geliyordu. Sanşıro, “gondol” sözcüğünü lisedeyken öğrenmişti ve o günden beri bu sözcüğü seviyordu. “Gondol dediğine, mutlaka bir kadınla beraber binilmeli,” diye düşünürdü. Sessizce resimdeki mavi sulara, suyun iki yanındaki yüksek evlere ve evlerin sudaki tersyüz olmuş yansımalarına, yansımaların ortasındaki kızıl taneciklere baktı. Sonra “Ağabey daha yetenekli, değil mi?” dedi Mineko. Sanşıro, bu sözü anlayamamıştı.

“Ağabey derken...”

“Bu resmi ağabey yapmış.”

“Kimin ağabeyi?”

Mineko, şaşkın bir ifadeyle Sanşıro’yu süzdü.

“Yani, şuradaki resimler kız kardeşin, buradakiler ise ağabeyin, değil mi?”

Sanşıro bir adım geri çekildi, dönüp şimdi geçtikleri yolun karşısı duvarına baktı. Tıpkı bu duvar gibi o duvara da, bir sürü yabancı ülke manzarası asılmıştı.

“Farklılar mı?”

“Siz hepsini aynı kişinin yaptığını mı düşünmüştünüz?”

“Evet,” dedi Sanşıro, dalgınca. Bir süre sonra, kızla göz göze geldiler ve aynı anda gülmeye başladılar. Mineko, gözlerini mahsus, şaşırmışçasına büyütürken, üstelik de tizleşmiş bir sesle, “Aman siz de...” dedi. Sonra, çabucak birkaç adım ilerledi. Sanşıro, durduğu yerde kalıp bir kez daha Venedik kanallarına baktı. İleriye gitmiş olan kız, o zaman dönüp baktı. Sanşıro, kıza doğru bakmıyordu. Kız, ayaklarını yan yana bitleştirip durdu. İleriden, Sanşıro’nun profilini dikkatle süzüyordu.

98 Muhtemelen, Hiroşi Yoşida’nın “Venedik Kanalları” adlı tablosuna bakıyorlar. (ç.n.)

“Bayan Satomi.”

Ansızın, birisi yüksek sesle Mineko’ya seslendi.

Mineko da, Sanşıro da başlarını sesin geldiği yana çevirdiler. “OFİS” yazılı bir kapının bir metre önünde, Bay Haraguçi duruyordu. Bay Haraguçi’nin ardında, kısmen onun gövdesince gizlenmiş birisi daha duruyordu: Bay Nonomiya. Mineko, ona seslenen Haraguçi’den ziyade, Haraguçi’den daha uzaktaki Nonomiya’ya bakıyordu. Bakar bakmaz da gerisin geri iki üç adım atıp Sanşıro’nun yanına geldi. Ağzını, Sanşıro’nun kulağına belli belirsiz yaklaştırdı. Ve bir şeyler fısıldadı. Sanşıro, onun ne söylediğini hiç anlayamadı. “Ne dediniz?” diye sormasına fırsat kalmadan Mineko iki erkeğe doğru hareketlendi. Selam vermişti bile. Nonomiya, Sanşıro’ya dönerek, “Tuhaf bir arkadaş seçmişsiniz,” dedi. Sanşıro, nasıl cevaplayacağına karar vermeye çalışırken, Mineko, “Birbirimize yakışıyoruz, değil mi?” dedi. Bay Nonomiya buna hiçbir karşılık vermedi. Topukları üstünde arkasına döndü. Ardında, tatami kilimi⁹⁹ ebadında bir resim vardı. Bu resim bir portreydi ve her yanı simsiyahtı. Kıyafeti de şapkası da fondan ayırt edilemeyecek kadar az aydınlatılmış birinin resmiydi bu; yalnız çehresi beyazdı. Bu çehre zayıf, yanaklarında et kalmamış bir çehreydi.

“Bu resim bir reproduksiyon, değil mi?” dedi Bay Nonomiya, Bay Haraguçi’ye. Haraguçi, şimdi Mineko’ya hararetle bir şey anlatmaya başlamıştı. “Serginin kapanmasına az kaldı,” diyordu. “Sergi-yi gezenlerin sayısı iyice azaldı. İlk açıldığında, her gün ofise gelirdim; ama bu aralar pek uğramıyorum. Bugün, uzun zamandan beri ilk kez burada yapacak bir işim çıktı da, az önce Bay Nonomiya’yı da alıp geldim. Nasıl oldu da rastlaştık, hayret doğrusu. Bu sergi kapanınca, hemen bir sonraki yılın sergisinin hazırlığına başlamak zorundayım; o yüzden çok meşgulüm. Sergi, her zaman çiçek mevsiminde açılır; ama gelecek yıl, dernek üyelerinin bazı kişisel sorunlarından ötürü, biraz daha erken açmak niyetindeyiz. O yüzden, sanki iki sergiyi peş peşe açmışız gibi olacak. Canımı dişime takıp

99 Yaklaşık 1,8 metrekare. (ç.n.)

çalışmak zorundayım. O zamana dek, mutlaka Mineko'nun portresini çizip bitirmek istiyorum. Sana sıkıntı yaratıyorum, biliyorum; ama lütfen yıl sonunda resmini yapmama izin ver.”

“Zahmetine karşılık, ben de resmini buraya asacağım.”

Bay Haraguçi, bunu söylerken ilk kez arkadaki siyah resme doğru döndü. Bay Nonomiya o esnada, boş gözlerle aynı resmi seyretmekteydi.

“Sence nasıl? Velazquez bu. Gerçi bir reproduksiyon. Üstelik pek de iyi olmamış,” diye açıklamaya başladı. Bay Nonomiya, hiçbir şey söylemeye gerek görmedi.

“Resmi kim kopyaladı?” diye sordu kız.

“Mitsui. Aslında Mitsui bundan daha iyidir. Bu resminde övülecek bir şey yok,” derken, iki üç adım gerileyerek resme baktı. “Ne kadar uğraşırsan uğraş, resmin orijinali yeteneğin zirvesine ulaşmış birisinin eseri olduğu için, kopyası güzel olmayacaktır.”

Haraguçi boynunu yana eğdi. Sanşıro, Haraguçi'nin boynunu büküşünü seyrediyordu.

“Tüm resimlere baktınız mı?” diye sordu ressam, Mineko'ya. Haraguçi, sadece Mineko'yla konuşuyordu.

“Henüz bakmadım.”

“Ne dersiniz? Sergiyi bırakıp beraber çıkalım. Seiyouken'de çay falan içeriz. Şey, biraz işim vardı da, nasıl olsa o tarafa gitmem gerek... Sergi hakkında, müdürle görüşülecek bir konu vardı da. Kendisi çok dost canlısı biridir... Tam da çay içilecek saat, doğrusu. Zaman biraz daha ilerlerse, çay için çok geç, dinner¹⁰⁰ için çok erken, iki arada bir deredeki saate geleceğiz. Ne dersiniz? Bizimle gelirsiniz, değil mi?”

Mineko, Sanşıro'ya baktı. Sanşıro'nun, umursamaz bir ifadesi vardı. Nonomiya yerinde sabit duruyordu, söze karışmaya hiç niyeti yoktu.

“Hazır gelmişken, hepsini görelim diyorum. Değil mi, Bay Ogawa?”

100 Haraguçi “akşam yemeği” manasındaki bansan sözcüğünün yerine, İngilizce bir kelime kullanıyor. (ç.n.)

Sanşiro “Evet,” dedi.

“Öyleyse, şöyle yapalım. Buradan ilerideki odada, Bay Fukami’nin bıraktığı eserler var. Onları görüp dönüşte Seiyouken’e gelin. Oraya gidip sizi bekleyeceğiz.”

“Teşekkürler.”

“Bay Fukami’nin suluboyalarına, alelaide suluboya gözüyle bakmamalısınız. O resimlerin her köşesi, Bay Fukami’nin tarzıdır çünkü. Eğer resme değil de, Bay Fukami’nin hassasiyetine baktığınızı düşünerek bakarsanız, çok ilginç şeyler keşfedersiniz,” diye tavsiyede bulunduktan sonra, Haraguçi, Nonomiya’yla beraber çıkıp gitti. Mineko, teşekkür ettikten sonra onların gidişini seyretti. İki adam, giderken dönüp arkalarına bakmadılar.

Kız, dönüp başka bir odaya gitti. Genç adam, onu bir adım geriden takip etti. Burası, ışıklandırması çok zayıf bir odaydı. Fukami Hoca’nın, upuzun bir duvara sıra halinde dizilmiş resimleri, tıpkı Bay Haraguçi’nin söylediği gibi, suluboyalardan ibaretti. Sanşiro’yu bilhassa etkileyen bu resimlerde kullanılan renklerin hep çok açık, renk sayısının az, kontrastların da pek zayıf olması ve resimlerin, “bunlara gün ışığında bakmak lazım” dedirtecek kadar sade olmasıydı. Lakin bunları çizen fırça, asla duraksamamıştı. Tüm resimler, adeta tek fırça hareketiyle çizilip bitirilmiş gibi görünüyordu. Boyanın altında, yer yer kalemle çizilmiş eskizin hatları belli olsa da, resimler çok estetikti. İnsan figürlerine gelince, ince ve uzundular, karazao¹⁰¹ gibi görünüyorlardı. Bu odada da bir Venedik resmi vardı.

“Bu da Venedik, değil mi?” diyerek resme yaklaştı kız. Sanşiro, “Evet,” dedi; ama Venedik denince aklına başka şey gelmişti:

“Az önce, bana ne dediniz?”

Kız, “Az önce mi?” diye, soruyu soruyla cevapladı.

“Az önce, ben durmuş şuradaki Venedik’e bakarken.”

101 Ekin dövmeyle yarayan zincirli değnek. Savunma sanatlarında kullanılan nunchaku’nun atasıdır. (ç.n.)

Kız, yine bembeyaz dişlerini sergiledi. Fakat hiçbir şey söylemedi.

“Eğer yersiz bir soruysa, sormamış olayım.”

“Yersiz bir soru.”

Sanşıro’nun yüzüne yine tuhaf bir ifade yerleşmişti. Bu bulutlu sonbahar gününde, saat artık dördü geçiyordu. Oda, alacakaranlık bir hal almıştı. Sergiyi gezenlerin sayısı çok azdı. Bu odada da, genç adamla genç kızdan başkası yoktu. Kız resmin başından ayrılıp Sanşıro’nun tam önünde durdu.

“Bay Nonomiya. Yani...”

“Bay Nonomiya...”

“Anladınız, değil mi?”

Mineko’nun kastettiği şey, koca bir dalganın sahilde parçalanışı gibi ansızın, Sanşıro’nun kalbini doldurdu.

“Bay Nonomiya’yla alay mı ediyordunuz?”

“Nedenmiş o?”

Kızın konuşma tarzı tamamen masumcaydı. Sanşıro bir anda, konuşmaya devam etme cesaretini yitiriverdi. Konuşmaksızın iki üç adım yürüdü. Kız, sanki ona tutunurcasına yanı başından geliyordu.

“Sizinle de alay etmiyordum.”

Sanşıro tekrar durdu. Sanşıro, uzun boylu bir adamdı. Tepe-
den Mineko’yu süzdü.

“Bu kadarı yeterli.”

“Yanlıı bir şey mi yaptım?”

“Dediğim gibi, bu kadarı yeterli.”

Kız bakışlarını kaçırdı. İkisi kapıya doğru yürüdüler. Kapıdan geçecekken, ikisinin omuzları birbirine dokundu. Genç adam, o anda trende beraber yolculuk ettiğı kadını anımsadı. Mineko’nun tenine değdiği an, içinde bir yerlerin sızladığını hissetti – ama hayali bir acıydı bu.

“Gerçekten yeterli mi?” diye sordu Mineko alçak sesle. Karşıdan, sergiyi gezmeye gelmiş iki üç kişi yaklaşıyordu.

“Her neyse, çıkalım buradan,” dedi Sanşıro. Ayakkabısını giyip çıktığında¹⁰² dışarıda yağmur yağıyordu.

“Seiyoken’e gidecek misiniz?”

Mineko yanıt vermedi. Müzenin önündeki geniş düzlükte dururken yağmurda ıslanıyordu. Neyse ki yağmur daha yeni başlamıştı. Üstelik çok şiddetli değildi. Kız yağmurda durup etrafına bakarak ilerideki ormanı gösterdi.

“Şu ağaçların altına girelim.”

Yağmur, biraz beklenirse dinecek gibiydi. İkisi, koca bir sedir ağacının altına girdiler. Yağmurdan sakınmak için elverişli bir ağaç değildi. Yine de, ikisi de ağacın altından ayrılmadılar. Islansalar bile, orada duruyorlardı. İkisi de üşümüyordu. Kız, “Bay Ogawa,” dedi. Genç adam, kaşlarını kaldırmış göğe bakıyordu; Mineko konuşunca kıza doğru döndü.

“Yanlış mıydı? Az önce yaptıklarım...”

“Boş verin.”

“Fakat...” diyerek ona yaklaştı kız. “Ben, nedense öyle yapmak istedim işte. Bay Nonomiya’ya saygısızlık etmek gibi bir niyetim yoktu.”

Kız, kaşlarını birbirine yaklaştırarak Sanşıro’ya baktı. Sanşıro, o gözlerde kelimelerden daha derin bir şikâyet görüyordu... O kıvrımlı göz kapakları, “Sonuçta sizin için yaptığım bir şeydi, öyle değil mi?” diyordu. Sanşıro, tekrar, “Dediğim gibi, bu konuyu konuşmayalım,” diye cevapladı.

Yağmur giderek hızlandı. Damlaların düşmediği alan pek azdı. İkisi de aynı yere yanaştılar. Omuzları birbirine sürtünecek kadar birbirlerine sokuldular. Yağmur sesinin içinde, Mineko’nun, “Size verdiğim parayı kullanınız,” dediği işitildi.

“Ödünç alıyorum. İhtiyaç duyduğum kadar,” diye yanıtladı Sanşıro.

“Hepsini kullanınız,” dedi kız.

102 1920’li yıllara dek, Japonya’da iş yerlerine ve dükkânlara girerken ayakkabı çıkarılır, terlik giyilirdi. (ç.n.)

DOKUZ

Yojiro'nun ısrarı üzerine, Sanşıro nihayet Seiyoken'deki buluşmaya gitti. O gün Sanşıro, siyah ham ipekten bir haori giyiyordu. Bu haori, Miwatalardan Bayan O-Mitsu'nun annesince dokunmuş bir hediye idi; Sanşıro'nun annesi yazdığı mektupta, "Son rötüşları Bayan O-Mitsu yaptı ve haoriye aile amblemini de o boyadı," diye uzunca bir açıklama vardı. Hediye paketi eline teslim edildiği zaman, Sanşıro haoriyi şöyle bir giyip denemiş, ilginç bulmayarak bir dolaba kaldırmıştı. Haoriye gören Yojiro, "Yazık değil mi; mutlaka giy, mutlaka giy," diye tutturmuştu. Sanşıro giymezse, haoriye kendisi el koyup giyecekmiş gibi bir hali vardı ve onun hevesi Sanşıro'ya bulaştı. Giymeyi denediğinde, haori Sanşıro'ya fena gelmedi.

Sanşıro işte bu kılığıyla, Seiyoken'in kapısında Yojiro'yla birlikte duruyordu. Yojiro'nun iddiasına göre, konukları bu şekilde karşılamak icap ediyordu. Sanşıro böyle bir kuralı hiç duymamıştı. Her şeyden önce kendisini de bir konuk olarak düşünüyordu. O ham ipek haoriyle kapıda durunca, kendisini ucuz bir işletmenin kapıcısı gibi hissetmişti. "Keşke üniversite üniformamı giyseydim," diye düşündü. Zamanla, diğer konuklar da birer ikişer geldiler. Yojiro, gelen her kişiyi yakalayıp mutlaka bir şeyler söylüyordu. Tümüne de eski ahbabları gibi davranıyordu. Gelenin şapkasını ve ceketini garsona verip konduğu geniş merdivenin yanından, karanlık bir koridora doğru geçirdikten sonra, Sanşıro'ya "Şimdiki falanca

kişiydi,” diye izahat veriyordu. Sanşıro bu sayede, pek çok tanınmış insanın neye benzediğini öğrenmiş oldu.

Nihayet misafirlerin neredeyse hepsi toplandı. Toplamda otuz kişiden biraz daha azdılar. Hirota Hoca da gelmişti. Bay Nonomiya da gelmişti. Her ne kadar bir fenci olsa da resim ve edebiyatı sevdiği için, Bay Haraguçi onun da gelmesi için ısrar etmişti. Elbette Bay Haraguçi de gelmişti. Hatta ilk o gelmişti, insanlara yardım ediyor, herkese nezaket gösteriyor, Fransız stili bıyığını çekiştiriyor, çok meşgul görünüyordu.

Nihayet yerlerine geçtiler. Herkes, keyfine göre bir sandalyeye oturdu. “Ben sizin yerinize oturmuşum,” diyen birisi çıkmadığı gibi, “Orası benim yerim,” diyen de çıkmadı. Bu kalabalığın içinde dahi, olanca ağırkanlılığına rağmen, ilk oturan Hirota Hoca olmuştu. Sadece Yojiro ve Sanşıro, beraberce kapiya en yakın sandalyeleri kendilerine ayırmışlardı. Kalan herkes, tesadüfen yanına kim geldiyse onunla komşu olmuştu.

Bay Nonomiya ile Hirota Hoca arasında, çizgili bir haori giymiş bir eleştirmen oturmuştu. Karşılarına da, Şouji adında bir profesör oturmuştu. Bu adam, Yojiro’nun o pek çok akademik bölümde sözü geçen öğretmeniydi. Frak giymiş, vakar sahibi bir adamdı. Saçını normalden bir kat daha fazla uzatmıştı. Bu saç, ampulün ışığında siyah siyah ışıldıyordu. Hirota Hoca’nın rahip gibi kısacık kestirdiği saçlarıyla kıyaslayınca, arada epeyce fark vardı. Bay Haraguçi, onlardan hayli uzak bir sandalyeyi almıştı. Masanın diğer ucundaydı, uzakta da olsa Sanşıro’nın tam karşısında oturuyordu. Yakasına bağladığı siyah satenden boyunluk genişti, bağlandığı yerden aşağısı pat diye genişliyor ve tüm göğsünü kaplıyordu. Yojiro sağ olsun, “Fransa’da artistler böyle bir boyunbağı takarlar,” diye açıkladı. Sanşıro, et çorbasını içerken, adeta bir kuşağın düğümüne benziyor, diye düşündü. Sonrasında sohbetler başladı. Yojiro bira içiyordu. Her zamanki gibi konuşkan değildi. Bu adam bile, bugünlük biraz tevazu gösteriyordu anlaşılan. Sanşıro alçak sesle “Bak-sana, *De Te Fabula* yapmayacak mısın?” deyince, “Bugün olmaz,” diye cevapladı; ama hemen yanına döndü ve bitişindeki adamla konuşmaya başladı. “Sizin o makalenizi etüt ettim, eserinizden

çok faydalandım,” gibi şeyler diyor, şükranını ifade ediyordu. Oysa söz konusu makaleyi, Sanşıro’nun gözünün önünde aşağılamıştı; o yüzden Sanşıro hayretler içinde kaldı. Yojiro yine ona dönerek, “Şu haori çok güzel bir şey. Çok yakışmış,” dedi ve beyaz aile amblesmine, özel bir dikkatle baktı. Sonra masanın karşı tarafından Bay Haraguçi, Nonomiya’ya seslendi. Zaten gür sesli bir insan olduğu için, uzak menzilli konuşmalar yapmaya yatkındı. Şimdiye dek karşılıklı konuşmakta olan Hirota Hoca ile Şouji denen öğretim üyesi, ikisinin konuşmasına engel olmaktan çekinerek sohbetlerine ara verdiler. Diğer insanlar da tamamen sustu. Toplantı, ilk kez bir tek şeye odaklanmıştı.

“Bay Nonomiya, ı ışık basıncı deneyleriniz tamamlandı mı?”

“Hayır, devam ediyor.”

“Ne kadar da emek harcıyorsunuz. Bizim meslek de çok zahmetli iştir; ama sizinkisi daha da zor.”

“Resim, ilhamla hemen çizilebilir; ama fen bilimlerinde deneyler her zaman yolunda gitmez.”

“Ama ilham da çok ürkek bir şeydir. Bu yaz bir yerlere gittim, yanımda iki teyze hoşbeş ediyordu. Kulak kabarttığımda, yağmur mevsimi bitti mi, ne zaman bitecek, diye münazara ettiklerini anladım. Teyzelerden biri, ‘Eskiden gök gürledi miydi yağmur mevsiminin bittiğini anlardık; ama son zamanlarda öyle olmuyor,’ diye söyleniyordu. Diğer de, ‘Olur mu, olur mu, yağmur dediğin hiç gök gürledi diye biter mi,’ diye isyan ediyordu. Resim de böyle bir şeydir. Şimdilerde resim, sadece ilham geldi diye çizilebilen bir şey değil. Baksanıza Bay Tamura, bu roman için de böyledir, değil mi?”

Yanı başında, Tamura diye bir romancı oturuyordu. Bu adam “Benim tek ilham kaynağım, kitabı bir an önce bitir diye beni sıkıştıran yayıncım,” deyince büyük bir kahkaha koptu. Tamura, bundan sonra Bay Nonomiya’ya, ı ışın basıncı var mıymış, varsa neden onun deneyini yapıyorsun diye sordu. Bay Nonomiya’nın cevabı il-

gingçti. “Mika gibi bir şeyden, on altı musaşı¹⁰³ taşı genişliğinde, çok ince bir levha yapar, bu levhayı kristal bir sicimle asar, sonra da vakum içinde bırakırsan, o levhanın yüzeyine bir ark lambasının¹⁰⁴ ışığını dosdoğru tuttuğunda, levha ışık tarafından itilerek kımıldar,” dedi Nonomiya.

Herkes kulak kesilmişti. Dinleyiciler arasında Sanşıro, “O tursu kavanozunun içinde böyle bir aygıt varmış meğer,” diye düşünerek Tokyo’ya ilk geldiği gün, teleskop başında yaşadığı şaşkınlığı hatırladı.

“Yahu, kristalden yapılma sicim de mi varmış?” diye, alçak sesle Yojiro’ya sordu. Yojiro başını iki yana sallıyordu.

“Bay Nonomiya, kristalden yapılma sicim var mıdır?”

“Evet. Kristal tozu vardır ya. Asitten hidrojen gazı üretir, hidrojen gazının aleviyle kristal tozunu eritirsiniz. Sıvılaşmış kristali iki elinizle, sağa sola doğru çekip ince bir sicim elde edebilirsiniz.”

Sanşıro, “Demek öyle,” deyip kabuğuna çekildi. Bu defa, Bay Nonomiya’nın bitişğinde oturan, haorisi çizgili eleştirmen söze karıştı.

“Bendeniz, o alanlarda tamamen bilgisizim de, ışığın basıncı olduğunu nasıl oldu da fark ettiler diye merak ettim.”

“Teorik olarak Maxwell’den beri tahmin ediliyordu, ama bunu Lebedev diye bir kişi deney yoluyla ispatladı. Hatta son zamanlarda, kuyruklu yıldızların o kuyruğunun, aslında Güneş’e doğru çekilmesi gerekirken, uzadıkça tam tersi yöne bükülmesini de kuyruğun, ışığın basıncıyla uzaklara üflenmesine bağlayan insanlar türedir.”

Eleştirmen, hayli etkilenmiş benziyordu.

“Böyle fikirleri ortaya atmak güzel şey,” dedi. “Hem ilginç, hem de büyük fikirler.”

103 Eski bir oyun. Dama tahtası genişliğinde bir alanda oynanır. Oyunda Musaşı denen 16 adet taş vardır. Bir oyuncu, Musaşileri kullanarak Benkei adlı bir diğer taşı sıkıştırmaya çalışır. Diğer oyuncu ona engel olmayı dener. Musaşı ve Benkei taşları, adlarını eski çağlarda yaşamış iki ünlü silahşörenden alırlar. (çn)

104 Çok şiddetli ışık veren ilkel bir elektrikli lamba çeşidi. 1940’lı yıllardan sonra terk edilmiştir. (çn)

“Sadece büyük değiller, hiç günahkâr yanı olmayan keyifli fikirler bunlar,” dedi Hirota Hoca.

“Üstelik bu fikir hatalı çıkarsa, hiç kimse suçlanmayacak,” diye güldü Bay Haraguçi.

“Hayır, aslında fikrin isabetli olduğu anlaşılıyor. Işığın basıncı, gök cisminin yarıçapının karesiyle orantılı değişir; kütleçekimin tesiri ise yarıçapın küpüyle orantılıdır. Cisim ne kadar küçükse kütle çekimin tesiri o kadar zayıf kalır, ışık basıncı baskın çıkmaya başlar. Eğer kuyruklu yıldızın kuyruğunun, son derece ufak tane-ciklerden yapıldığını var sayarsak, kuyruğun öyle ya da böyle güneşten uzağa doğru üflenmesi doğaldır.”

Nonomiya hemen ciddilemişti. Haraguçi, önceki ses tonuyla “Teori günahsız; ama hesabı kitabı da pek bir zahmetliymiş. Bunun da her meslek gibi iyi ve kötü yanları var,” dedi. Bu cümleyle, herkes önceki bira havasına geri döndü. Hirota Hoca, şöyle bir şey diyordu:

“Fizikçilerin, natüralist olmaması gerekiyor anlaşılan.”

Fizikçi ve natüralist kelimeleri, oradaki herkesin dikkatini uyandırmıştı.

Fizikçi sözüyle kastedilen Nonomiya, “Ne demek istiyorsunuz?” diye sordu. Hirota Hoca açıklamak zorunda kaldı.

“Baksana, ışığın basıncıyla deney yapmak için, sadece gözle-rinizi açarak, doğal gözlem yapmanız hiçbir işe yaramaz. Tabiatın bize sunduğu menüye, ışığın basıncı adlı gerçeği basmamışlar, değil mi? Yani suni olarak, kristal teller, vakumla, mikayla aygıt yapıp o basınç insan gözüne görünsün diye düzenek kurmanız gerek. Natüralist bir yaklaşım değil bu.”

“Ancak romantizm¹⁰⁵ de denemez ki buna,” diye söze karıştı Bay Haraguçi.

105 20. asır başlarında iki edebi akım, romantizm ve natüralizm rekabet halindeydi. Natüralist bir öyküde, karakterler kalıtım, çevre, iklim gibi etmenlerce yönetilirler. Natüralist yazar, insan doğası üzerine tez hazırlayan gözlemci gibi çalışır. Soseki, erdem ve güzelliikten yoksun bulduğu natüralizme karşıydı. (ç.n.)

“Hayır, romantizm...” dedi Hirota Hoca büyük bir beyanda bulunurcasına. “Işık ve ışığı alan cisim diye, iki varlık arasına doğal dünyada görülmeyen bir konum ilişkisi koyduğu noktada tamamen romantiktir.”

“Fakat bu konum ilişkisini koyduktan sonra, sadece ışının karakterinde bulunan basıncı gözlemliyorsun; bu da natüralizmdir,” dedi Bay Nonomiya.

Nonomiya’nın çaprazında oturan öğretim üyesi “O halde, fizikçiler romantik natüralist oluyorlar. Edebiyat dünyasından örnek verirsek, Ibsen gibiler,” diye bir kıyaslama öne attı.

“Doğrudur. Ibsen’in oyunlarında, Bay Nonomiya’nın laboratuvarındaki kadar çok düzenek vardır; ama o düzeneğin içindeki karakterlerin, ışınlar misali doğa kanunlarına itaat edip etmediği şüphelidir.” Bu sefer, çizgili haori giymiş eleştirmen konuşmuştu.

“Öyle de olabilir, ama bu insanlar üzerine araştırma yapan kişileri ilgilendiren bir konu bence... Bir diğer deyişle, belli bazı koşullar altında bulunan insanlar, umulanın tam tersi davranışta bulunacak kabiliyete ve iradeye sahiptir. Sahiptir, ama insanların alışkanlıkları yüzünden ışınlar gibi, belli bazı kurallar uyarınca, otomatik hareket ettiğini sananlar, bazen inanılmaz hatalar yaparlar. Birini öfkelen-dirmek için düzen kurarlar, kurdukları düzen o kişiyi güldürür; güldürmek için kurdukları düzen de öfkelen-dirir, ne istedilerse tersini alırlar. Fakat insan ne tepki verirse versin yine de insandır.” Hirota Hoca, bu sözleriyle problemi iyice büyütmüş oldu.

“Öyleyse, belli koşullar altındaki bir insan, ne yaparsa yapsın o davranışı doğaldır mı diyorsunuz?” diye sordu karşısındaki romancı. Hirota Hoca, hemen, “Evet, evet. Nasıl bir insan betimler-seniz betimleyin, bu dünyada ona benzer bir fert olsun çıkmaz mı?” diye cevapladı. “Esasen biz insanoğulları, insansı olmayan hiçbir davranışı ve hareketi hayalimizde bile canlandıramayız. Bir kişinin davranışları, “insanca değil,” diye yargılanıyorsa; bunun sebebi o kişiyi betimleyen kalemin beceriksizliğidir.”

Romancı bu cevap üstüne sustu. Bu kez de öğretim üyesi konuşmaya başladı:

“Fizikçiler arasında dahi, Galilei’nin mabede asılı lambanın salınım süresinin, salınımın genişliği ne olursa olsun değişmediğini fark etmesi ve Newton’un elmayı gözleyerek kütleçekimi keşfetmesi, başından beri natüralizm değil midir?”

“Natüralizmden anladığınız buysa, öylesi edebiyat âleminde de bulunsun, itiraz etmem doğrusu. Bay Haraguçi, resim dalında da natüralistleriniz var mı?” diye sordu Nonomiya.

“Tabii ki var. Courbet diye korkunç bir adam var. Verité Vraie¹⁰⁶. Her şey gerçek olmalı, başka türlüşünü kabul etmiyor. Ama dünyayı kasıp kavuran bir akım değil. Bir ekol olarak varlığı tanınmıyor, o kadar. Neyse ki öyle, yoksa halimiz harap olurdu. Baksanıza, romancılar için de aynı şeyi söyleyebiliriz, değil mi? Sizde de bir Moreau, bir Chavannes¹⁰⁷ vardır herhalde.”

“Vardır herhalde,” diye cevapladı yanındaki romancı.

Yemekten sonra ne birisi kalkıp sofraya başı konuşması yaptı, ne de başka bir şey oldu. Sadece Bay Haraguçi, Kudan’daki bronz heykele¹⁰⁸ biraz sövdü. “O kadar bronz kufalarına göre diktiler, Tokyo halkına rahatsızlık verdiler,” diyordu. Haraguçi’nin iddiasına göre, o heykelin yerine güzel bir geyşanın bronz heykelini yapmak daha şık olurdu. Yojiro, Sanşıro’ya, Kudan’daki bronz heykelin Haraguçi’yle kavgalı bir sanatçının eseri olduğunu söyledi.

Toplantı bitip dışarı çıktıklarında, gökte ay vardı. Yojiro, “Bu gece Hirota Hoca, Profesör Shouji’de iyi bir intiba bırakabildi mi acaba?” diye soruyordu. Sanşıro, “Bırakmıştır herhalde,” diye yanıtladı. Yojiro, umumi bir çeşmenin başında durdu. Bu yaz, gece yürüyüş yaparak buraya geldiğini, hava aşırı sıcak olduğu için çeşmenin suyuyla yıkandığını, sonra bekçiye yakalandığını, koşarak ta Suribaçiyama’ya kadar kaçtığını anlattı. İki arkadaş, Suribaçiyama’nın zirvesinden ayı seyredip evlerine döndüler.

106 Fransızca, “Dürüst Gerçek”. Courbet bu sözü sanatın amacı sayıyordu. Ona göre ressamın görevi, gerçeği çarpıtmadan, olduğu gibi aksettirmektir. (ç.n.)

107 İki de sembolist ressamlardır. Sembolizm, natüralizme meydan okuyan bir sanat akımıydı. (ç.n.)

108 Çağdaş Japon ordusunun kurucusu Omura Masajiro’nun heykeli. Masajiro, samuraylarca düzenlenen bir suikaste kurban gitmişti. Kendisi, bronzdan heykeli dikilmiş ilk Japondur. (ç.n.)

Dönüş yolunda Yojiro, ansızın Sanşıro'ya dönerek, aldığı borç hakkında mazeretler sıralamaya başladı. Ayın pırıl pırıl görüldüğü, nispeten soğuk bir geceydi. Para meseleleri, Sanşıro'nun aklına bile gelmemişti. Aslında içinden mazeret dinlemek dahi gelmiyordu. "Nasılsa borcunu geri ödemeyecek," diye düşünüyordu. Yojiro da, "Paranı mutlaka geri vereceğim," demiyordu. Sadece borcunu ödemesini önleyen türlü olayları anlatıyordu. Bu konuşması, Sanşıro'ya oldukça komik geldi. Sanşıro'nun tanıdığı ismi lazım olmayan bir adam, bir gönül ilişkisinde kalbi kırıldıktan sonra bu dünyadan bezmiş, kendini öldürmeye karar vermişti. Ama "Denize atlamak istemem, ırmağa atlamak da istemem, volkanın kraterine atlamayı da istemem, hele kendimi asmayı asla istemem," demiş; mecburen gidip pahalı bir tabanca almıştı. Ama daha tabancayı kullanmadan, bir arkadaşı ondan borç almaya gelmişti. "Param yok, git başımdan," demişti ama arkadaşı, "Ne olur bana yardım et," diye tutturmuştu. Adam mecburen, o çok kıymetli tabancasını ödünç vermişti. Arkadaşı da tabancayı rehin dükkânına vermiş, tabanca uzun süre rehincide kalmıştı. Nihayet para bulup, tabancayı rehinden kurtardığında, tabancanın sahibi ölme isteğini yitirmişti. Yani adam hayatını, bir bakıma dostuna borç vermesine borçluydu.

"İşte bunlar oldu da o yüzden..." dedi Yojiro. Sanşıro durumu halen komik buluyordu. Yojiro'nun anlattıkları, ona sadece bir şaka gibi geliyordu. Başını, yükseklerdeki aya kaldırıp bir kahkaha attı. O an paranın geri gelmeyecek oluşu bile keyfini bozamazdı. Yojiro "Gülmemelisin," diye uyardı. Bu söz de Sanşıro'ya komik geldi.

"Gülme de bir düşün. Ben borcumu geri ödemediğim için, Bayan Mineko'dan borç alabildin, değil mi?"

Sanşıro gülmeyi kesti.

"Ne olmuş yani?"

"Ne olmuşu mu var, daha ne olsun? Sen, o kıza âşık değil misin?"

Yojiro her şeyi biliyordu. Sanşıro, "Hımm..." diye mırıldandı

ve yine yükseklerdeki aya baktı. Ayın kenarına beyaz bir bulut gelmişti.

“Sen o kıza borcunu ödedin mi?”

“Yok.”

“Ödeme, boşver.”

Yojiro çok gamsızca bir şey söylemişti. Sanşıro hiç yanıt veremedi. Fakat elbette, parayı sonsuza dek ödünç almak niyetinde değildi. Aslında ihtiyacı olan yirmi yenle yurdun kirasını ödeyip kalan on yeni hemen ertesi gün Satomi hanesine teslim etmeyi düşünmüştü. Ama “Parayı şimdi geri verirsem, gösterilen iyi niyete yüz çevirmiş, ayıp etmiş olurum,” diyerek fikir değiştirmişti; Mineko’nun evine tekrar girmek için eline geçen fırsatı feda etmek pahasına ödemeyi ertelemişti. Disiplini bir kez elden bırakınca gerisi gelmiş, elinde kalan on yeni bozdurmuştu. Hatta bu geceki davetin ücretini de o parayla ödemişti. Artık elinde sadece iki üç yen kalmıştı. Sanşıro, bu parayla da bir kışlık gömlek almaya niyetliydi.

Aslında Yojiro borcunu bir türlü ödemediği için, Sanşıro pes edip memleketine, otuz yenlik ihtiyacını bildirmişti bile. “Eğitim masraflarına yetecek harçlığı her ay alıyorum ama bu ay bütçem denkleşmedi,” diye para isteyecek hali yoktu. Sanşıro yalan söylemeye alışmamış bir adamdı; o yüzden parayı isteme gerekçesini yazmak onun için bir çile olmuştu. Çaresiz, “Arkadaşım parası olmadığı için müşküldü, acıyıp borç verdim. Bundan ötürü ben müşkül duruma düştüm. Lütfen para yollayın,” diye yazmıştı.

Eğer annesi hemen cevap yazsaydı, cevabın şimdiye dek gelmesi lazımdı; ama haber yoktu. “Bu gece gelmiş olabilir,” diye düşünerek yurda dönünce, sahiden de annesinin el yazısıyla yazılmış bir zarfın masasında durduğunu gördü. Ne tuhaftır ki, daima tahütlü gelen mektup, bu kez yalnızca üç senlik¹⁰⁹ bir pulla postalanmıştı. Sanşıro zarfı açtığında, her zamankinden çok daha kısa bir mektup buldu. Bir anne için “sevgisizce” denecek kadar kısaydı annesinin mektubu, direkt konuya giriyordu. “Talep ettiğin para-

109 Para birimi. Değeri, yenin yüzde biri kadardı. (ç.n.)

yı Bay Nonomiya'nın adresine gönderdim, Bay Nonomiya'dan al," diye bir komuttan ibaretti. Sanşıro döşegini yere serip uyudu.

Ertesi gün de, ondan sonraki gün de Sanşıro, Bay Nonomiya'nın yanına gitmedi. Bay Nonomiya'dan da hiçbir haber almadı. Böyle böyle bir hafta geçti. Bu bir haftadan sonra, Bay Nonomiya yur-dun hizmetçisine, Sanşıro'ya teslim edilmek üzere bir mektup bıraktı. "Annenizin bana emanet ettiği bir şey var, lütfen bana uğrayınız," diyen bir mektuptu bu. Sanşıro, dersler arasındaki boş bir saati fırsat bilip fen bilimleri fakültesindeki o bodrum katına indi. Biraz ayaküstü sohbet eder, söz arasında parayı da teslim alırım diye düşünmüştü ama işler umduğu gibi gitmedi. Geçen yaz Bay Nonomiya'nın tek başına işgal ettiği bodrumda, bu sefer bıyık bırakmış iki üç kişi vardı. İki üç tane de üniformalı üniversite öğrencisi vardı. Ve bunların hepsi, gayretle ve sessizce, tepelerindeki güneşli dünyayı bir kenara bırakmış, araştırma yapıyordu. Ve aralarında en meşgul görüneni de Bay Nonomiya'ydı. Odanın girişinden başını uzatmış Sanşıro'yu biraz seyrettikten sonra, sessizce ona yaklaştı.

"Memleketinizden para geldi, almaya gelin lütfen. Parayı buraya getirmedim. Hem başka konuları da konuşmuş oluruz."

Sanşıro "Haa..." diye cevapladı. "Bu gece geleyim mi?" diye sordu. Nonomiya biraz düşündükten sonra kesin bir sesle "Münasiptir," dedi. Sanşıro, bu cevaptan sonra bodrumdan çıktı. Çıktıktan sonra takdirle, "Bilim adamlarına aferin doğrusu, çok azimli oluyorlar," diye düşündü. Laboratuvarı o yaz gördüğü turşu kavanozuyla teleskop, halen önceki yerinde, kullanılmaya hazır bekliyordu.

Sonraki derste Yojiro'nun yanına oturup olanları anlattığında, Yojiro onun suratını "aptal" dercesine süzdü.

"Böyle olacağını bildiğim için sana, 'Ödeme boş ver,' demiştim. İşgüzarlık edip yaşlı bir insanı endişelendirmişsin. Bay Souhaçi'den bir sürü vaaz dinleyeceksin. Böyle salaklık olmaz," diye azarladı, sanki olaylar kendi kabahati yüzünden yaşanmamış gibi davranı-

yordu. Sanşıro da bu sorun hakkında, Yojiro'nun sorumluluğunu çoktan unutmuştu. Dolayısıyla, Yojiro'ya ilişmeyen bir cevap verdi:

“Borcu ödememek hoşuma gitmiyor, evdekilere de böyle söyledim.”

“Senin hoşuna gitmese bile, borcu verenin hoşuna giderdi.”

“Neden?”

Bu “Neden?” sorusu Sanşıro'nun kulağına sahtekârca gelmişti. Ama muhatabı, benzer bir etki hissetmişe benzemiyordu.

“Nedeni çok belli değil mi? Onun yerinde ben de olsam, aynı şeyleri hissederdim. Bak şimdi, diyelim ki benim çok param var. O zaman, verdiğim parayı senden geri almaktansa, paramın sende kalması beni daha çok mutlu eder. İnsanlar var ya, kendilerine sıkıntı çıkarmayacak ölçüde, başkalarına yardım etmek isterler.”

Sanşıro cevap vermek yerine, dersi not almaya başladı. İki üç satır yazdıktan sonra, Yojiro yine, ağzını onun kulağına yaklaştırdı. “Ben bile, param varsa ara sıra insanlara borç veririm,” dedi. “Fakat bugüne kadar borcunu geri ödeyen kimse çıkmadı. O yüzden bu kadar neşeli biriyim.”

Sanşıro, “Yok canım, daha neler!” diyemedi. Sadece hafifçe gülmüşü ve kalem oyanatmaya devam etti. Sonra Yojiro sessizleşti ve ders bitene dek ağzını açmadı.

Zil çalıp iki arkadaş yan yana derslikten çıktıklarında Yojiro ansızın sordu: “O kız senden hoşlanıyor mu?”

Derslikteki öğrenciler, ikisinin peşinden birbirini ardına çıkıyordu. Sanşıro mecburen sessiz kaldı; basamaklardan inip yan kapıdan kütüphane binasının bitişiğindeki boş arsaya çıktıklarında, omuzunun üstünden Yojiro'ya baktı.

“Emin değilim.”

Yojiro bir süre Sanşıro'yu süzdü.

“Bazen öyle olur. Ama eğer emin değilsen; sen, o kızın eşi olabilecek misin?”

Sanşıro, o âna kadar bu soruyu düşünmüş değildi. Mineko tarafından sevildiği gerçeği, onun eşi olmaya kâfi gibi gelmişti. Ama

Yojiro'nun sorusu mantıklıydı. Sanşıro, başını yana eğdi.

“Senin yerinde Bay Nonomiya olsaydı, onun eşi olabilirdi,” dedi Yojiro.

“Bay Nonomiya'nın o kızla şimdiye kadar bir ilişkisi oldu mu?”

Sanşıro'nın yüzü, taştan yontulmuşçasına ciddiye. Yojiro, tek kelimeyle, “Bilmem,” diye cevapladı. Sanşıro suskunlaştı. Arkadaş, “Bay Nonomiya'nın evine git de, vaazını dinle bari,” diye bir laf atıp gölete doğru uzaklaştı. Sanşıro, bir aptallık timsali gibi, oracıkta dikildi. Yojiro beş altı adım gittikten sonra, tekrar gülererek geri döndü.

“Baksana, madem durum bu, Bayan Yoşiko'yu alsana,” diyerek Sanşıro'yu kolundan çekip gölete doğru götürdü. Yürürken iki defa, “O daha iyi olur, o daha iyi olur,” diye tekrarladı. Bir süre sonra tekrar zil çaldı.

Sanşıro o akşam, Bay Nonomiya'ya gitmek için yola koyuldu; ama çok erken çıktığı için, yürüyüş yapa yapa Yonçome'ye kadar gelip gömlek almak için büyük bir tekstil dükkânına girdi. Çırağın içeriden getirdiği gömlekleri okşayarak, açıp bakarak inceledi, kolayca satın almadı. Nedensizce ağır davranıyordu ve tam o sırada, tesadüfen Mineko ve Yoşiko, beraberce parfüm almaya geldiler. “A-aa!” diye şaşkınlıkla selam verdikten sonra, Mineko, “Geçen gün için sağ olun,” diye teşekkür etti. Sanşıro, bu teşekkürün anlamını hemen anlamıştı. Mineko'dan borç aldığıının ertesi günü, kızı tekrar görmeye gidip paranın ihtiyacından fazlasını teslim etmesi gerekirdi; oysa bunu ötelemiş, onun yerine iki gün bekleyip Mineko'ya kibar bir teşekkür mektubu göndermişti.

Mektuptaki cümleler, her ne kadar yazan kişinin, yazdığı zamanki duygularının dürüstçe ifadesinden ibaret olsalar da, tabii ki gereğinden fazla uzundu. Sanşıro, elinden geldiğince kelimeleri katman katman düzenlemiş, onlara şükran duygusunu var gücüyle katmıştı. Ortaya, sıradan biri tarafından okunsa borca teşekkür için yazıldığı anlaşılmayacak kadar hararetle bir mektup çıkmıştı. Fakat teşekkürden başka tek satır yoktu mektupta. Bu yüzden, ister

istememez bu teşekkür, teşekkürden öte bir anlam kazanmıştı. Sanşıro, o mektubu postaya verdiğinde, Mineko'nun cevabının hemen geleceğini düşünmüştü. Ancak o kadar özenip yolladığı mektubu, yolladığıyla kalmıştı. O günden şimdiye kadar da, Mineko'yla görüşmek için bir vesile çıkmamıştı. Deminki o zavallı "Geçen gün için teşekkürler," sözü Sanşıro'nun kulağını öyle bir tırmaladı ki, genç adam cevap verecek cesareti kendinde bulamadı. Geniş bir gömleği iki eliyle gözünün önünde açıp bakarken, "Yoşiko burada diye böyle soğuk davranıyor," diye düşündü. Sonra, "Şu gömleği de bu kızın parasıyla alıyorum," diye düşündü. Çırak, "Hangisini alacaksınız?" diye onu sıkıştırıyordu.

İki kız, gülerek yanına gelip gömleklere onunla beraber baktılar. Sonunda, "Bu gömleği seçin," dediler. Sanşıro o gömleği seçti. Bu defa, Sanşıro'dan parfüm tavsiyesi istediler. Sanşıro öyle şeylerden hiç anlamazdı. Üzerinde Helyotrop¹¹⁰ yazan bir şişeyi alarak öylesine, "Buna ne dersiniz?" dediğinde, Mineko hemen, "Tamam o olsun," diye kararını verdi. Sanşıro konuştuğuna konuşacağına pişman olmuştu.

Kaldırırma çıkıp ayrılacakları zaman, kızlar eğilerek birbirlerine selam vermeye başladılar. Yoşiko, "Öyleyse hoşça kalın," diyordu; Mineko da, "Siz de çabuk olun..." diyordu. Sanşıro sorunca, kız kardeşin ağabeyinin kaldığı yurda gideceğini öğrendi. Sanşıro'yu, bir kez daha, güzel bir kızla birlikte Oiwake yolunda yürüyeceği bir akşam bekliyordu. Güneş henüz tam olarak batmamıştı.

Sanşıro, Yoşiko'yla birlikte yürümekten ziyade, Yoşiko'yla beraber Nonomiya'nın yurduna gidecek olmaktan sıkılıyordu. "Bari bugünlük yurda döneyim, başka zaman giderim," diye düşündü. Ancak, Yojiro'nun "vaaz" dediği şeyi dinleyecekse, Yoşiko'nun yanında durması faydalı olabilirdi. Nonomiya imkânı yok, başkalarının önünde, "Anneniz şunları söylememi istedi," deyip de rahat rahat onu paylayamazdı. Duruma göre, belki de sadece parasını alıp paçasını sıyracaktı. Sanşıro içinden bu biraz kurnazca planı geçirdi ve, "Ben de tam Bay Nonomiya'nın yanına gidiyordum," dedi.

110 Vanilya, badem özü ve heliotropin içeren bir parfüm. Adını yalancı vanilyadan (heliotropium) alır. (çn)

“Demek öyle, eğlenmeye mi gidiyorsunuz?”

“Yok, ufak bir işim var da. Siz eğlenmeye mi gidiyorsunuz?”

“Hayır, benim de işim var.”

İkisi benzer sorular sorup aynı cevabı aldılar. Fakat ikisinin arasında hiçbir gerginlik belirtisi yoktu. Sanşıro ne olur ne olmaz diye, “Sizi rahatsız etmiyorumdur umarım,” dedi. Anlaşılan hiç rahatsız etmiyordu. Kız kelimelerle, “hayır” demiş değildi. Ama yüzünden, neden böyle bir şey sordunuz ki, diyen bir şaşkınlık geçmişti. Sanşıro, dükkânların önündeki havagazı lambalarının ışığında, kızın kara gözlerinin içinde bu şaşkınlığı apaçık gördüğünü sanmıştı. Gerçekteyse, kızın gözü o ışıpta daha siyah, daha iri görünüyordu, o kadar.

“Keman aldınız mı?”

“Nereden biliyorsunuz ki bunu?”

Sanşıro yanıt veremedi. Kız gücenmemişti, hemen:

“Ağabeyim ne kadar söz verse de, sürekli, ‘Alacağım, alacağım,’ dese de, bana bir türlü keman almadı.”

Sanşıro içinden, Nonomiya’dan veya Hirota’dan ziyade, Yojiro’yu suçladı.

İkisi, Oiwake yolundan dar bir yan sokağa saptılar. Saptıkları yerde bir sürü ev vardı. Karanlık sokağa, kapı lambalarından¹¹¹ ışık düşüyordu. Bu kapı lambalarından birinin bir adım önünde durdular. Nonomiya bu kapının ardında bir yerlerdeydi.

Sanşıro’nun yurdundan yaklaşık yüz metre uzaktaydılar. Nonomiya buraya taşınalı beri, Sanşıro iki üç kez onu görmeye gelmişti. Yurda girip, geniş bir koridorun sonuna gidip iki basamaklık bir merdiveni çıkınca Nonomiya’nın kapısına geliyordunuz; sola doğru uzanan iki odalık bir yerdi. Güneydeki geniş bahçeye bakan bir meskendi, hatta bahçenin birazı çatı saçağının altında kalıyordu; gündüz de gece de son derece sakindi. O kadar huzurlu bir yerdi ki,

111 Eskiden, Japon evlerinin önünde fenerler olurdu ve bunların camlarına ailenin soyadı yazılırdı. (ç.n.)

Sanşıro binadan ayrı gibi duran o odaya ilk girdiğinde “Helal olsun, evini terk edip buraya kapanması hiç de fena fikir değilmiş,” diye düşünmüştü. O gün Bay Nonomiya bahçeye inip aşağıdan kendi odasının üstündeki dama bakmış; “Şuraya baksana, saman kaplı,” demişti. Sahiden de çatı kiremitli değildi, buralarda az görülen bir şeydi bu.

Şimdi vakit geceydi, yani çatıyı göremezlerdi; ama odanın içinde elektrik lambası yanıyordu. Sanşıro o elektrik ışığını görür görmez, saman kaplı çatıyı anımsadı. Ve bu tezat ona komik geldi.

Bay Nonomiya, “Umulmadık bir ikili ziyaretime gelmiş. Kapıda mı karşılaştınız?” diye sordu kız kardeşine. Kız duraksamadan her şeyi anlattı. Üstüne bir de, “Sanşıro’nunki gibi bir gömlek alırsan iyi olur,” diye tavsiyede bulundu. Ayrıca “Japon malı kemanların sesi kötü, onlardan istemem. Almayı bu kadar geciktirdiğine göre, bari biraz iyi bir şey al,” diye rica etti. “En azından Bayan Mineko’nunki kadar iyisi olursa idare ederim,” dedi. Buna benzer çocuksu dırırları peş peşe sıralayıp duruyordu. Bay Nonomiya, hiç surat asmaksızın, ama sevecen sözler de sarf etmeksizin; “Demek öyle, demek öyle,” diyerek dinliyordu.

Sanşıro, bu süre boyunca tek kelime etmeden durdu. Yoşiko, saçma sapan şeyler anlatıp duruyordu. Hem de halinde en ufak bir çekingenlik yoktu. Seyreden kişi ne “aptal bir kız” diye düşünebiliyordu; ne de kızı şımarık bulabiliyordu. Kızı, sabırlı ev sahibi ağabeyinin yanına koyup dinleyince, insan adeta geniş ve güneşli bir tarlaya çıkmış gibi hissediyordu. Sanşıro, geliş sebebi olan “vaaz”ı çoktan unutmuştu bile. Sonra, kız ansızın irkiliverdi.

“Aaa, unutmuşum. Bayan Mineko’dan sana bir mesaj getirmiştim.”

“Demek öyle.”

“Sevinmişsindir, değil mi? Sevinmedin mi?”

Bay Nonomiya, sanki bir yeri kaşınmış gibi bir yüz ifadesi takındı. Sonra, Sanşıro’ya doğru dönerek, “Kız kardeşim çok salak, değil mi?” dedi. Sanşıro ister istemez güldü.

“Salak değilim ya. Değil mi, Bay Ogawa?”

Sanşıro tekrar güldü. Ama içinden artık gülmek gelmiyordu.

“Bayan Mineko, ağabeyin beni Sanat ve Edebiyat Derneği’ndeki tiyatro oyunlarına götürebilir mi, dedi.”

“Bay Satomi’yle ikisi gitseler olmaz mı?”

“Onun işi varmış.”

“Sen de gidecek misin?”

“Tabii ki.”

Nonomiya, ne giderim ne gitmem dedi. Tekrar Sanşıro’ya doğru dönerek, “Bu gece kız kardeşimi çağırmam, onunla konuşacağım önemli bir şey olduğu içindi; halbuki o, sürekli havadan sudan konuşup başımı şişiriyor,” dedi. Sonra da tam bir bilim adamı gibi malumat verdi. Açık ve net. Yoşiko’nun bir talibi vardı. Ağabeyi, bunu memlekettekilere haber vermişti ve annesiyle babasından gelen cevap, “İtirazımız yok,” şeklindeydi. Böylece, konu hakkında, kızın görüşünü almak gereği doğmuştu. Sanşıro, kısaca “Demek evlilik,” diye yanıt verdi; çabucak kendi meselesini görüşüp gitmeye yeltendi ve “Annem size zahmet vermiş,” deyiverdi. Bay Nonomiya, “Yok canım, zahmet filan olmadı,” dedi ve hemen, masasının çekmecesinden aldığı şeyi çıkarıp Sanşıro’ya uzattı.

“Anneniz endişelenerek uzun bir mektup yazmış. Sanşıro elinde olmayan nedenlerden ötürü aylık okul parasını birine ödünç verdiğini söylüyor; ama insan arkadaşından bile, öyle durup dururken borç almaz, haydi aldı diyelim mutlaka parayı geri öder, diyor. Köylüler dürüst olurlar, yani böyle düşünmesi doğal. Sonrasında, Sanşıro borç verse bile, borç verme şekli abartılı, demiş. Aylık okul parasını anasından alan biri olduğu halde, bir seferde yirmi otuz yen gibi bir parayı birisine vermek, neresinden bakarsanız bakın düşüncesizliktir. Nedense benim de sorumluluğum varmış gibi yazmış, korktum doğrusu.”

Bay Nonomiya, Sanşıro’ya bakarak sırttı. Sanşıro ciddiyetle “Buna üzıldüm,” demekle yetindi. Bay Nonomiya, genç adama güven vermek istercesine, ses tonunu biraz değiştirdi.

“Aman, ortada tasa edecek bir durum yok. Tamamen önemsiz bir şey. Anneniz, paraya köy pazarına göre kıymet biçtiği için, otuz yen ona çok büyük geliyor. Otuz yenleri olsa, dört kişilik bir aile altı ay doyar diye yazmış, gerçekten öyle midir sence?” diye sordu. Yoşıko buna kahkahayla güldü. O gülünce durum Sanşıro’ya da komik geldi, ama annesi söylediklerinde hepten haksız da sayılmazdı.¹¹² Bunu fark edince Sanşıro “Sahiden temkinsizce bir şey yapmışım, hatalıyım,” diye düşünerek biraz pişmanlık duydu.

Bay Nonomiya “Öyleyse, bu ayda beş yen yapar; bir kişiye bir yen yirmi beş sen düşer. Onu da otuz güne bölüştürürsek, sadece dört sen eder... Nereden bakarsan bakayım, biraz fazla ucuz gibi geliyor,” diye hesap yaptı.

Ciddi bir sesle “Ne yersen, o kadarcık parayla hayatta kalabilirsin acaba?” diye sordu Yoşıko. Sanşıro pişmanlığını yaşayacak sırayı kaçırmıştı; kendi tanıdığı köy yaşıantısının ahvalini etraflıca anlattı. Anlattıklarının arasında “tapınağa kapanmak”¹¹³ diye bir adet de vardı. Sanşıro’nun hanesi, yılda bir kez tüm köye on yen bağış yapardı. O zaman köyün altmış evinden birer kişi çıkar, bu altmış kişi o günlük tatil yapar, köyün Şinto tapınağına gidip, sabahdan akşama kadar pirinç rakısı içer, akşama kadar şölen sofrasından yemek yerdi.

“Ve bunların hepsi on yen...” diye şaşırdı Yoşıko. Vaaz fashı çoktan buharlaşıp uçmuştu. Akabinde şundan bundan sohbet ettiler, kısa bir sessizlik olduğunda Bay Nonomiya, tekrardan şöyle dedi:

“Neyse, anneniz şöyle diyor: Ben şimdilik durumunuzu araştırıp herhangi bir terslik olmadığına kanaat getirirsem size parayı verecektim. Size zahmet olacak ama oğlumun durumunu bana bildirmenizi istiyorum, diye yazmış; ama parayı durumun ne ol-

112 O yılların Japon köylüsü, beslenme ihtiyacının büyük bölümünü pirinçe karşılardı. 1 yen ile 9 kilo pirinç almak mümkündü. Bu da 4 kişilik bir ailenin 5 günde tükettiği miktardı. Sanşıro’nun annesi abartmıyor. (ç.n.)

113 Miyagomori: Aslında bu adla anılan iki ayın vardı. Biri tanrılardan yardım dilemek için mabede kapanıp oruç tutmak ve dua etmektir. Diğerisi ise Kasım ayında tanrıların onuruna yapılan bu şenlikti. (ç.n.)

duğunu bilmeden teslim etmiş oldum. Ne yapacağız? Sen o borcu Sasaki'ye verdin, değil mi?”

Sanşiro, bu bilginin Mineko tarafından sızdırılıp Yoşiko tarafından aktarılarak Bay Nonomiya'nın geldiğini tahmin etti. Fakat o para, dolana dolana başkalaşım geçirip bir kemana dönüşecek olan paraydı; kızın da ağabeyinin de bunun farkında olmaması biraz tuhaf bir duyguydu. Sanşiro, sadece “Evet, öyle” demekle yetindi.

“Sasaki de at yarışı oynayıp kendi parasını yitirmişti.”

“Evet.”

Yoşiko yine kahkahalarla güldü.

“Öyleyse, annenize böyle söyleyeyim. Ancak bundan böyle, bu tür borçlar vermemeyi prensip edinirseniz iyi olur sanırım.”

Sanşiro, kendisinin de o niyette olduğunu söyleyerek, selam verip kalktı. O kalkınca Yojiko da “Ben artık gideyim,” deyiverdi.

“Demin bahsettiğim konuyu konuşmamız gerek,” diye ikaz etti ağabeyi.

“Gerek yok ya,” diye itiraz etti kız kardeş.

“Gerek var ya.”

“Gerek yok ya. Bana ne.”

Ağabeyi, kız kardeşinin yüzüne bakıp sustu. Kız, tekrardan şöyle dedi: “Yani, ben ne yapabilirim ki? Bilmediğim birinin yanına varır mıyım, varmaz mıyım diye soruyorsun. O kişiyi ne seviyorum ne de sevmiyorum, diyebileceğim hiçbir şey yok. O yüzden bana ne.”

Sanşiro, bu “bana ne”nin asıl anlamını çok iyi kavramıştı. Ağabey ve kardeşi başbaşa bırakıp aceleyle dışarıya çıktı.

İnsanların geçmediği, sadece kapı lambalarının seçilebildiği karanlık sokaktan geçip caddeye çıktığında, bir rüzgâr Sanşiro'ya çarptı. Kuzeye doğru döndüğünde, rüzgâr tam yüzüne doğru esti. Bazı bazı kesiliyor, sonra yine Sanşiro'nun kaldığı yurda doğru esiyordu. O

zaman Sanşıro şöyle düşündü: “Bu rüzgârın içinde Bay Nonomiya, kız kardeşini evine, Satomilerin evine kadar götürecekt.”

Yurdun ikinci katına çıkıp, kendi odasına girip oturduğunda, rüzgâr halen uğulduyordu. Sanşıro böyle bir rüzgârın sesini her duyduğunda, aklına “kader” denen kelime gelirdi. Rüzgârın gürültüsü şiddetlendikçe, içinden bir yerlere saklanmak gelirdi. Kendini asla güçlü bir erkek olarak düşünmemişti. Şöyle bir düşününce, Tokyo’ya geldiği günden beri kendi kaderi, genellikle Yojiro hesabına çalışmıştı. Üstelik birkaç istisna dışında, ağırbaşlı bir şakacı gibi çalışmıştı. Yojiro sevimli yaramazlardandı. Herhalde bundan sonra da Sanşıro’nun kaderi, o sevimli yaramazın elinde olacaktı. Rüzgâr ara vermeden esti. Bu fırtına, kesinlikle Yojiro’dan bile beterdi.

Sanşıro, anasından gelen otuz yeni yastığının altına koyup yat-tı. Bu otuz yen, kaderin şakasından doğmuş bir paraydı. Bu otuz yen, bundan sonra kim bilir nelere yol açacaktı? Kendisi, parayı Mineko’ya iade etmeye gidecekti. Mineko bu parayı aldığı an, mutlaka bir rüzgâr daha esecekti. Sanşıro, “Ne kadar güçlü eserse o kadar iyi,” diye düşündü.

Sanşıro, bu düşüncelerle, kaderin de, Yojiro’nun da bozama-yacağı derin bir uykuya daldı ve yangın alarmıyla uyandı. Bir yerlerde birileri bağıırıyordu. Tokyo’ya geleli beri tanıklık ettiği ikinci yangındı¹¹⁴ bu. Sanşıro, uyku entarisinin üstüne haorisini çekip pencereyi açtı. Rüzgâr kısmen yatışmıştı. Karşıdaki iki katlı bina, uğuldayan rüzgârın içinde, kapkara görünüyordu. Evin ardındaki gök kızıldı.

Sanşıro, soğuğa tahammül edip bir süre bu kızıllığı seyretti. Sonra Sanşıro’nun zihni, kaderi olanca kızıllığıyla görebilmeye başladı. Sanşıro tekrar sıcak döşeğine sarındı ve o kızıl kaderin içinde delicesine dört dönen insanların istikbalini aklından çıkardı.

Gün ağardığında, sıradan bir insan olarak uyandı. Üniformasını kuşanıp, defterlerini alıp okula gitti. Yalnız otuz yeni ceketinin iç cebine koymayı ihmal etmemişti. Ne yazık ki bugünkü ders progra-

114 Ahşap evlerden oluşan eski Tokyo’da yangınlar çok sık görülürdü. (ç.n.)

mı çok elverişsizdi. Saat üçe kadar tüm zamanı doluydu. Saat üçten sonra giderse, herhalde Yoşiko okuldan eve dönmüş olurdu. Duruma göre, Kyosuke Satomi adlı ağabeyin de, evde bulunması ihtimali vardı. Evde birileri bulunursa, parayı teslim etmek Sanşiro'ya çok güç gelirdi.

Yojiro yine onunla konuşmaya geldi.

“Dün akşam vaazını dinledin mi bakalım?”

“Şey, vaaz denilecek kadar uzun konuşmadı.”

Yojiro, “Öyledir, Bay Nonomiya aslında halden anlayan bir insandır,” deyip bir yerlere doğru gitti. Onunla, iki saat sonraki ders-ten önce tekrar görüştüler.

“Hirota Hoca meselesinde her şey tıkırında gideceğe benzer,” dedi. Sanşiro “İşi ilerletebildin mi,” diye sorduğunda, “Eh, endişelenmene gerek yok. Başka zaman uzun uzun konuşuruz. Hoca seni sordu. Ne zamandır uğramıyor, dedi. Ara sıra bize gel. Hoca yalnız zaten. Ona teselli olmak zorundayız. Gelirken bir şeyler al da gel,” diyerek yine kayıplara karıştı ve sonraki derste, yine bir yerlerden çıkageldi. Sanşiro “Bu kez neler karıştırıyor acaba?” diyordu ki, Yojiro dersin ortasında, aniden, “Para aldın mı yahu?” yazılı beyaz bir kâğıdı, telgraf verircesine uzattı. Sanşiro, cevap yazayım diye düşünerek dersi veren hocaya doğru baktı; ama hoca tam da ona doğru bakıyordu. Sanşiro beyaz kâğıdı buruşturup yere attı. Ders bitene kadar bekleyip, ondan sonra yanıt verdi:

“Parayı aldım. Yanımda.”

“Demek öyle, gözün aydın. Borcunu geri mi ödeyeceksin?”

“Elbette ödeyeceğim.”

“Haydi, öyle olsun bakalım. Çabuk öde bari.”

“Bugün ödemeyi düşünüyorum.”

“Hı hı, öğleden sonra verirsen gecikmiş olmazsın.”

“Akşam bir yerlere mi gidecek?”

“Gidecek tabii, her gün resmedilmeye gidiyor. Portresi bitmek üzere.”

“Bay Haraguçi’nin yanına mı gidiyor?”

“Hı hı.”

Sanşiro, Yojiro’ya Bay Haraguçi’nin adresini sordu.

Hirota Hoca'nın hasta olduğunu duyan Sanşiro onu görmeye gitti. Kapıdan girince, eşikte yan yana konmuş ayakkabılar gördü. "Belki de doktor geldi," diye düşündü. Her zamanki gibi mutfak kapısından dolandığında kimseyi göremedi. Yavaşça eve girip çay odasına geldiğinde, tatamili odadan konuşma sesleri geldi. Sanşiro bir süre bekledi. Elinde oldukça büyük bir paket taşıyordu. İçi, şarapta bekletilmiş hurmalarla doluydu. Yojiro'nun "Gelirken bir şeyler al da gel," tavsiyesi yüzünden, Oiwake yolundan gelirken bunları almıştı. Sonra tatami odasından, ansızın paldır küldür sesler geldi. Seslere bakılırsa birileri boğuşuyodu. Sanşiro, kaçınılmaz olarak, kavgaya çıktı zannetti. Elinde paketle, odaları ayıran kâğıt kaplı kapıyı bir karış yana çekip içeriye göz attı. Hirota Hoca, kahverengi hakama giymiş kocaman bir adam tarafından yere bastırılmıştı. Hoca, yere yapışmış yüzünü kilimlerden güç bela kaldırarak, Sanşiro'ya baktı ve gülümsedi:

"Ah, gelsene," dedi. Üstündeki adam da, omuzunun üstünden şöyle bir bakış atmakla yetindi, "Hocam, size zahmet ayağa kalkmayı deneyin," dedi. Hoca'nın elini arkadan tutmuş, dirseğindeki ekleme önden, dizlerini kullanarak baskı uyguluyordu. Hoca aşağıdan, kalkmasının mümkün olmadığını belirtti. Üstteki adam bunun üzerine onun elini bıraktı, doğrulup dizleri üstünde durdu, hakamasının kırıklıklarını düzelterek oturuşuna çekidüzen verdi. Böyle otururken bakınca, çok atletik bir adam olduğu belliydi. Hoca hemen doğrulup kalktı.

“Anladım,” dedi.

“O stilde, direnen kişi kendini fazla zorlarsa kolunun kırılması riski vardır, yani tehlikelidir.”

Sanşıro bu konuşmayı dinleyince, bu ikisinin demin ne yaptığını anlamıştı.¹¹⁵

“Hasta olduğunuzu işittim de, artık iyi misiniz?”

“Evet, artık iyiyim.”

Sanşıro paketi çözüp içindeki şeyleri ikilinin önüne serdi.

“Gelirken hurma aldım.”

Hirota Hoca çalışma odasına giderek bıçak alıp döndü. Sanşıro, mutfaktan yemek bıçağı getirdi. Üçü beraber hurma yediler. Yerken, Hoca ve Sanşıro’nun tanımadığı adam, semtteki ortaokul hakkında konuşmaya başladılar. Geçim güçlüklerinden, sürtüşmelerden, bir yerde uzun süre kalamamaktan, okulda ders vermenin yanında bir de jujutsu eğitmenliği yapmaktan, falanca öğretmenin, takunyasına yeni taban satın alıp, eskiyen tasmaını değiştirerek takunyayı kullanabildiği kadar kullanmasından, istifa ettikten sonra, kendine çalışacak kapı bulmakta zorlandığından, mecburen, iş bulana kadar karısını memleketteki akrabalarına emanet ettiğinden uzun uzun söz ettiler. Muhabbetleri bitecek gibi değildi.

Sanşıro, hurma çekirdeklerini tükürerek, o adamın yüzüne baktı ve kendisinden utandı. Şimdiki haliyle kendini bu adamla kıyaslayınca, aynı ırktan olduklarına inanası gelmiyordu. Adam söz arasında “Keşke tekrar öğrencilik hayatına dönebilsem. Öğrenci hayatı kadar rahat bir şey yoktur,” cümlelerini defalarca tekrarlamıştı. Sanşıro bu cümleyi duyunca, benim de öğrencilik ömrümden geriye sadece iki üç yıl kaldı, diye dalgınca düşündü. Tıpkı Yojiro’yla erişte yedikleri zamanki gibi zihni bulanıktı.

Hirota Hoca kalkarak çalışma odasına girdi. Döndüğü zaman elinde bir kitap cildi vardı. Kapağı koyu kızıldı, kitabın sırtı tozdan kirlenmişti.

115 Judo savunma sanatının kurucusu Jigoro Kano, Soseki’yle aynı okulda çalışmıştı. İkisi arkadaşlıklar. (ç.n.)

“Bu geçen gün bahsettiğimiz Hydriotaphia.¹¹⁶ Sıkıldıysan bir bak bakalım.”

Sanşiro, teşekkür ederek kitabı aldı. Gözüne, “Hiçlik, tohumlarını nereye gittiğine bakmadan saçar durur. Bir insanın hatırasına karşı tutumunu seçerken, onun sonsuzluğa kalmayı hak edip etmediğini umursamaz,” şeklinde bir cümle çarptı. Hoca, Jujutsu eğitmeniyle yaptığı huzurlu sohbeti sürdürüyordu. Ortaokul öğretmenlerinin geçim vaziyetini dinleyince, insan hep içler acısı şeyler duyuyordu; ama aslında öğretmenlerin acınacak halde olduklarına inananlar, öğretmenlerin kendisinden ibaretti. Neden dersiniz; her ne kadar gerçekleri yeğ tutsalar da, modern insanlarda gerçeğe eşlik edecek duyuyu terk etmek huyu vardır. Toplum herkese öyle bir baskı uygular ki, insanların duyumsuzlaşmaktan başka çaresi kalmaz. Bunun delilini gazetelerde görmek mümkündür. Gazetelerin bastığı toplumsal haberlerin onda dokuzu trajiktir. Fakat hiçbirimizin, bu trajedileri trajedi gibi algılamaya gücü yetmez. Onları, bazı gerçeklere dair raporlar olarak okur, geçeriz. Aldığımız gazeteler, ölmüş düzinelerce insanı konu eder; önceki gün sıradışı yollardan ölmüş insanların yaşlarını, kütüğe kaydoldukları yeri, ölüm sebeplerini, satır satır birkaç dizgi karakteriyle yazarlar. Her şey son derece öz ve net verilir. Ayrıca hırsızlık cetveli diye bir sütun bulunur ki, nereye nasıl bir hırsızın girdiğinden bahseder, tüm hırsızlıkları bir bakışta anlaşılabilecek bir öbeğe çevirir. Her şeyi bu tempoyla düşünmekten başka şansınız yoktur. İstifa konusunda da yine aynı kural geçerlidir. İstifa eden kişiye, içine düştüğü durum neredeyse trajik gelebilir; ama o bile, sefaletin başkalarına çok da acı gelmeyeceğini kabullenmelidir. Bunu bilerek hareket etmesi lazımdır.

“Öyle de, hiç olmazsa sizin gibi acelesiz yaşayan biri, biraz olsun acısa fena olmazdı,” dedi Jujutsu eğitmeni ciddi bir yüzle. Bir an sonra, Hirota Hoca da, Sanşiro da, cümleyi sarf eden adam da, hep birlikte güldüler. Misafiri gitmeye niyetli görmeyen Sanşiro, kitabı ödünç alarak mutfak kapısından çıktı.

116 Thomas Browne tarafından 1658’de yazılmış eser. Romalıların cenaze törelerinden yola çıkarak, eski kültürler ve Hristiyan ahlaki üzerine yargılarda bulunur. (ç.n.)

“Kâlicı abidelerde var olmak, yaptıkları eserlerde yaşamak, bıraktıkları adlarla mevcudiyetlerini devam ettirmek, eskilerin beklentilerini doyuran, onların cennetin bir parçası saydıkları tatminlerdi. Oysa tüm bunlar, gerçek inancın metafiziği yanında hiçtir. Tekrar yaşamak, tekrar kendimiz olmak, sadece bir umut değil asil müminlerde kanıtını gördüğümüz bir şeydir. Aziz Innocent Kilisesi’nin bahçesinde yatmakla Mısır’ın kumlarına uzanmak birdir. Var olabilmenin hazzıyla herhangi bir mevcudiyete hazır olmak ve gömüleceğimiz bir avuç toprağa, Adrianus’un altındaki köstebekler kadar razı olmaktır.”

Hydriotaphia'nın sonuydu bu. Sanşıro, Hakusan¹¹⁷ yönüne doğru aheste aheste yürürken, kaldırımın ortasında bu son cümleleri okudu. Hirota Hoca'dan duyduğuna göre, bunun yazarı çok önemli bir makaleciydi; bu eser de önemli makalecinin yazdıkları arasında en önemli makaleydi. Hirota Hoca bunu söylerken gülererek “Ne var ki ben o görüşte değilim,” demişti. Sanşıro “Haklıymış,” diye düşündü; bunun neresinin önemli bir makale olduğunu çözememişti. Yazarın bitmek bilmeyen cümlelerini, seçtiği tuhaf kelimeleri, geçmek bilmeyen satırlarını incelerken, Sanşıro kendini eski bir Budist tapınağına bakıyormuş gibi hissetmişti. Bu son paragrafı okurken bile, üç yüz dört yüz metre yürümüş olacaktı. Üstelik okuduğu şey de tam anlaşılmıyordu.

“Dünyanın şanı geride kalmış, üstüne âlemin külleri yağmış-
tır.” Bu sözü okuyunca, Nara kentindeki Büyük Buda mabedindeki
çanın yankısını, Tokyo sokaklarında yürürken işitir gibi oldu. San-
şıro, o sözün taşıdığı anlamdan çok, o anlamın üzerinde iz süren
duygudan etkilenmişti. Sanşıro, hayat ve ölüm döngüsünün üstün-
de asla kafa yormamış bir adamdı. Damarında akan gencecik kan,
öyle şeyleri düşünmek için fazla sıcaktı. Gençlik, gözünün önünde
kaşlarını alazlandıracak kadar harlı yanan bir ateşti. Bu his onun
asıl benliğiydi. Sanşıro, Haraguçi’nin Akebono semtindeki yerine
doğru yola koyuldu.

117 Kelime anlamıyla “Ak Dağ,” Batı Japonya’da yer alan bu kutsal dağda-ki tapınak sonradan Tokyo’ya taşınmıştır. Tapınak ve tapınağın bulundu-ğu bölge, halen Hakusan diye anılmaktadır. (ç.n.)

Önünden bir çocuğun cenazesi geçti. Cenazeye, haori giymiş sadece iki erkek eşlik ediyordu. Ufacık tabut, bembeyaz bir örtüyle örtülmüştü. Yanına güzel bir rüzgârgülü¹¹⁸ kondurulmuştu. Rüzgârgülü, durmaksızın dönüyordu. Gülün kanatları, beş ayrı renge boyalıydı. Bu beş renk, gül dönerken tek renge dönüşüyordu. Beyaz tabut, güzel rüzgârgülünü hareket halinde tutarak, Sanşıro'nun yanından geçti gitti. Sanşıro “Ne güzel bir cenaze,” diye düşündü.

Sanşıro insanların yazılarını ve cenazelerini, dışarıdan seyrediyordu. Herhalde birisi gelip de “Mineko’yu da dışarıdan seyret,” deseydi, Sanşıro çok şaşırırdı. Sanşıro’da Mineko’yu dışarıdan seyredecek göz yoktu artık. Dahası, neresi dışarısydı, neresi dışarısyı değildi; o bunu ayırt edecek kadar bilinçli değildi. Sahiden, başka birinin ölümünden, güzel ve huzurlu bir tat almasının yanında; yaşamakta olan Mineko’ya karşı, güzel bir hazzın altında, bir tür ıstırap besliyordu. Sanşıro, bu ıstıraptan kurtulmak için, dosdoğru ilerliyordu. İlerledikçe, o ıstırapın kaybolacağını düşünüyordu. İstırap geçip gitsin diye, bir adım yana çekilmek kırk yıl düşünse aklına gelmezdi. Ve bunu aklına getiremeyen Sanşıro, şimdilik ecele buluşma denen şeye uzaklardan, kelimeler üzerinden bakıyor ve genç ölmek korkusunu bir adım ötesinde hissediyordu. Fakat kederlenmesi gereken şeye neşeyle, bir güzellik duyarak bakıyordu.

Akebono semtine girince ilk karşılaşılan şey, koskoca bir çam ağacıydı. Yojiro, yolu bu ağaca göre tarif etmişti. Ağacın ilerisinde evlerin şekli değişiyordu. Sanşıro ilerilere bakınca, yine çam ağaçlarıyla karşılaştı. Daha ileride de yine çamlar vardı. Bir sürü çam vardı civarda. Sanşıro “Ne güzel bir yer,” diye düşündü. Çok sayıda çamın yanından geçip sola dönünce, çalılardan yapılma bir çitin arasında güzel bir kapı gördü. Kapının üzerine, “Haraguçi” yazılı bir levha asılıydı. Bu levha, ağaçtan yapılma siyaha boyalı bir şeydi, ağacın halkaları görünüyordu. İsim, yeşil yağlı boyayla, şaşaalı bir tarzda yazılmıştı. Öyle ki, buna yazı değil, desen demek belki daha

118 Kâğıttan yapılma rüzgârgülü, ortaçağdan beri Japonya’da popüler bir oyuncaktır. (ç.n.)

uygun olurdu. Şaşılacak şey – bahçe kapısından, evin ön kapısına kadar hiçbir şey yoktu. Sadece her iki tarafta uzanan, çim kaplı toprak vardı.

Evin eşiğine Mineko'nun takunyaları bırakılmıştı. Kızın sağ ve sol takunyasının tasmaları farklı renkteydi. Sanşıro, buradan tanımıştı takunyaları. Ufak tefek bir kadın olan kapıcı “Kendisi şimdi çalışıyor ama isterseniz buyurun,” dedi; Sanşıro onun peşine düşüp resim stüdyosuna girdi. Geniş bir odaydı burası. Kuzeyden güneye uzanan uzun ince odanın zemini, tam bir ressamı yakışacağı üzere, çok dağınıktı. Öncelikle bir kısmına halı seriliydi. Bu halı, odanın boyutuyla kıyaslanınca öyle ufak kalıyordu ki, yerleri örtsün diye değil de, rengi iyi, deseni güzel bir dokuma olduğu için serilmiş olmalıydı. Az öteye konmuş kaplan postu da, aynı şekilde, oturulmuş diye yerleştirilmiş gibi görünmüyordu. Halıyla uyumsuz bir açıyla serilmişti, kaplanın kuyruğu boylu boyunca uzanıyordu. Toprak-tan yoğurulmuş benzeyen koca bir vazo vardı. Bunun içinden iki ok çıkmıştı. Oklar altın varak kaplıydı; altın, okların yeleğindeki fare grisi tüylerin arasından parlıyordu. Bunun yanında bir de zırh vardı. Sanşıro “Havlu püskülü çiçeği örgüsü¹¹⁹ olmalı,” diye düşündü. Karşı köşede, kendini adeta insanın gözüne sokan bir şey vardı: Mor bir kimonoydu bu, kollarında altın iplikle işlenmiş nakışlar görünüyordu. Kolları arasına kumaştan bir kayış gerilmiş, kimono sanki kurutulmaya çıkarılmışçasına asılmıştı. Yenleri kısacık ve yuvarlaklı. Sanşıro, bunun Genroku dönemi¹²⁰ tarzı olduğunu fark etmişti. Bunların haricinde bir sürü de resim vardı. Sadece duvarlara asılı irili ufaklı resimler bile saymakla bitmezdi. Çerçevelenmemiş, eskiz denebilecek şeylerse destelenip rulo edilmişti; bu ru-

119 Unohana Odoşi. Samuray zırhları genellikle yüzlerce metal puldan oluşur. Pullar birbirine kordonlarla bağlanıp tek parça haline getirilir. Pulları bağlamak için farklı yöntemler vardır. Bunlardan birinde beyaz ve yeşil kordonlar kullanılır. Bu tarz, kordonların renginden ötürü, havlu püskülü çiçeği diye anılır. (ç.n.)

120 1688'den 1704'e kadar olan dönemde Japonya, sanatta hızlı gelişim kaydetmiştir. Bu çağın kıyafetleri, sonraki devirlerin modasını da etkilemişti. (ç.n.)

lolar bozulmuş, içlerinden tek tük kâğıtlar fırlamış halde, dağınıkça duruyordu.

Çizilmekte olan insan portresi, işte bu renkleriyle gözü bozan alanda duruyordu. Resmedilmekte olan insan, yüzünün önüne bir yelpaze tutmuş halde ayakta duruyordu. Resmeden adam da, kamburunu çıkararak çalıştığı tuvalin başından, elinde paletle Sanşıro'ya döndü. Ağzında kalın bir pipo vardı.

“Sonunda geldin demek,” diyerek pipoyu ağzından çıkardı, küçük yuvarlak bir sehpanın üstüne koydu. Sehpada kül tablası ve kibrit kutusu da vardı. Yanında da bir sandalye duruyordu.

“Otur bakalım. Resim bu,” diyerek, kısmen boyanmış kanvasa döndü. Tuvalin boyu iki metreye yakındı. Sanşıro sadece “Sahiden büyük bir şeymiş,” dedi. Bay Haraguçi, onu hiç iştitemiş de, kendi kendine konuşmuşçasına “Evet, fena değil,” dedi ve saçlarla, arka plan arasındaki sınırı boyamaya girişti. Sanşıro, o zaman nihayet Mineko'ya da baktı ve kızın, yüzüne tuttuğu yelpazenin gölgesinde, beyaz dişlerinin belli belirsiz ışıldadığını gördü.

Sonraki iki üç dakika mutlak bir sessizlik içinde geçti. Odayı bir şömine ısıtıyordu. Bugün dışarı bile çok soğuk değildi. Rüzgâr çekilmeye yüz tutmuştu. Kurumuş ağaçlar kış güneşine sarınarak sessizce duruyordu. Sanşıro stüdyoya getirildiği zaman, bir sisin içine yürüdüğünü hissine kapılmıştı. Yuvarlak sehpayı dirseklerini yaslayarak, bu sessizliğin geceye kavuştuğu dakikalarla ruhuna tereddütsüz bir ziyafet çekti. Bu sessizliğin içinde Mineko vardı. Mineko'nun silueti, giderek tamamlanıyordu. Tombul ressam fırçasını oynatıyordu. Fırçanın hareketlerini sadece göz tespit ediyordu, fırça ısıtılmeyecek kadar sessizdi. Tombul ressam, ara sıra hareket ediyordu. Ancak ayak sesi duyulmuyordu.

Sessizliğin içine hapsedilmiş Mineko hiç kıılmıyordu. Yelpazeyi tutarak duran silueti, çoktan resme girmişti. Sanşıro'nun gözünden bakınca Bay Haraguçi, Mineko'yu resmediyor değildi.

Esrarengiz bir derinliği olan resimden, azimle, sadece o derinliği çıkarıp Mineko'yu alelade bir resme koymayı deniyordu. Buna rağmen ikinci Mineko, bu sessizliğin içinde, giderek ilk Mineko'ya yaklaşıyordu. Sanşıro, bu iki Mineko arasına, saatlerin tıkırtısının

dokunamayacağı sessiz, uzun bir zamanın sindiği izlenimine kapıldı. O zaman, ressamın bile sezmeyeceği kadar usulca geçiyor; o geçtikçe ikinci Mineko birinciye adım adım yaklaşıyordu. Biraz sonra ikisi, bire bir eşleşerek tek parça olacak; o an zamanın akışı aniden yön değiştirip ebediyete doğru çağlayacaktı. Bay Haraguçi, o andan sonra fırçasını oynatmayacaktı. Sanşıro, bu düşüncelerden sıyrılıp kendine geldi; tekrar Mineko'ya baktı. Mineko, önceki gibi kımlıtsız duruyordu. Sanşıro'nun aklı, bu sessizlik içinde kimseye görünmeden hareket ediyordu. Genç adam kendini sarhoş gibi hissetti. Bay Haraguçi aniden güldü.

“Tekrar yoruldunuz galiba, değil mi?”

Kız hiçbir şey söylemeksizin, hemen duruşunu değiştirerek, kendini yarı başına konmuş kolçaklı sandalyeye bırakıverdi. O zaman beyaz dişleri tekrar ışıldadı ve hareket eden zamanın kenarından Sanşıro'ya baktı. O gözler, iki kayan yıldız gibi Sanşıro'yu kaşlarının arasından vurmuş, delip geçmişti.

Bay Haraguçi, yuvarlak sehpanın yanına geldi, Sanşıro'ya, “Nasıl olmuş?” diyerek, bir kibrit çakıp piposunu yaktı ve pipoyu tekrar ağzına götürdü. Büyük ahşap piponun ucuna parmağıyla bastırarak, bıyığının arasından iki kez kalın dumanlar çıkardı, nihayet döndü, kamburunu çıkarıp resme yaklaştı. Resmin gelişigüzel bir yerlerini, sertbestçe renklendirmeye başladı.

Resim, elbette henüz tamamlanmamış bir şeydi. Ancak şimdiden her köşesi, her bucağı boyayla renklendirilmişti; bu yüzden, Sanşıro'nun amatör gözüne nefis görünüyordu. Resim iyi miydi, kötü müydü; genç adam bunu bilmiyordu tabii. Ressamın kabiliyeti üzerine yorum yapamayan Sanşıro, sadece kabiliyetin uyardığı hissi duyuyordu. Bu his bile, tecrübesizlikten ötürü, tam hedefi tutturamayacak gibiydi. Ama sanatın tesirine karşı tümünden duyarsız bir insan olmadığını kendine ispatlama çabasıyla da olsa, Sanşıro sanatsever sayılırdı.

Sanşıro bakınca, resim gözüne bir parlama gibi geldi. Sanki tuvale pudra püskürtülmüştü, sonra da gözü almayan bir gün ışığı

vurmuştu. Resimde gölgeli hiçbir yer yoktu. Gölge yerine, bazı yerlere açık mor renk verilmişti. Sanşiro bu resme bakınca, nedense kendini neşeli hissediyordu. Sanki bir domuz dişi kayığına¹²¹ binmiş gibi hafif hissediyordu. Yine de içinde bir sükûnet vardı. Kendini akıntıda gider gibi, tehlike altında hissetmiyordu. Onu üzen, çekinmesine sebep olan, canını acıtan hiçbir şey yoktu tabii. Sanşiro “Bay Haraguçi’nin karakteri gibi bir resim,” diye düşündü. O sırada Bay Haraguçi, fırçasını resimde gezdirirken şöyle dedi: “Bay Ogawa, çok ilginç bir şey anlatacağım. Tanıdığım adamlar arasında, eşinden usanıp boşanma başvurusu yapmış birisi var. Ama eşi buna onay vermemiş. Beni bu eve kader bağladı; sen istemesen de ben asla çıkıp gitmeyeceğim demiş.”

Bay Haraguçi bu noktada resimden ayrılıp fırçasının maharetini inceledikten sonra, bu kez Mineko’ya dönerek şöyle dedi:

“Bayan Satomi. Siz desensiz bir kimono giymediğiniz için, kimononuzu çizmek çok zor oldu. Sanki bu resim umurunuzda değil gibisiniz, tavrınız biraz fazla cüretkâr.”

“Vah vah,” dedi Mineko.

Bay Haraguçi, kıza yanıt vermeksizin tuvale yaklaştı. “Nerede kalmıştık, sonra eşi boşanmaya bu kadar uzak durduğu için, arkadaşım şöyle demiş: Eğer gitmek istemiyorsan, gitmek zorunda değilsin. İstedğin kadar bu evde kalabilirsin. Ben gidiyorum. Bayan Satomi, lütfen biraz ayağa kalkın. Yelpazeye gerek yok. Sadece kalkarsanız... Evet, öyle. Sağ olun... Eşi, beni evde bırakır, çeker gidersen sonra başın ağrımaz mı, deyince arkadaşım, ‘Aman, hiç umurumda değil, istersen kendine yeni koca bul,’ diye cevaplamış.”

“Sonra ne olmuş?” diye sordu Sanşiro. Bay Haraguçi, hikâyenin kalanını bahsetmeye değmez bulmuşçasına duraksadı. “Ne olacak, hiçbir şey olmamış. O yüzden evlilik, iyi düşünülmesi gereken bir hadise. Vuslat da ayrılık da insanın isteğine göre olmuyor. Hirota Hoca’ya bak, Bay Nonomiya’ya bak, Kyosuke Satomi’ye bak, hazır onlara bakmışken bana da bak. Hiçbirimiz evli değiliz. Kadınlar yükseldikçe, bizim gibi bekârlar çoğalıyor. O yüzden kadınların,

121 Yaban domuzunun dişi gibi ince ve uzun bir tür sandal. Irmaklarda yolcu taşımak için kullanılırdı. (ç.n.)

toplumsal kurallara bekârların çoğalmayacağı düzeyde uyarak yükselmesi gerekecek.”

“Ama ağebeyim yakında evlenecek.”

“Oo, öyle mi? O zaman sana ne olacak?”

“Bilmiyorum.”

Sanşiro, Mineko'ya baktı. Mineko da Sanşiro'ya bakarak gülümsedi. Yalnızca Bay Haraguçi'nin yüzü resme dönüktü. “Bilmiyorsun. Bilmiyorsun demek,” derken fırçasını oynatmaya devam etti.

Sanşiro, fırsattan istifade, yuvarlak sehpanın başından ayrılıp Mineko'nun yanına yaklaştı. Mineko sandalyenin arkasına, saçları tertemiz başını rahatça yaslayarak, yorulmuş bir insanın dış görüntüye aldırış etmez, patavatsız haline bürünmüştü. İç gömleğinin yakası çözülmüş, gerdanı açıkça ortaya çıkmıştı. Sandalyeye, çıkardığı haorisini asmıştı. Çatı model¹²² saçlarının üstünden, haorinin güzel astarı¹²³ görünüyordu.

Sanşiro'nun cebinde otuz yen vardı. Bu otuz yen, ikisinin arasındaki, adını koyması zor bir şeylerin simgesiydi. En azından, Sanşiro öyle olduğuna inanıyordu. Parayı ödemek isteyip ödememesi de bu inançtan ötürüydü. Şimdi cesaretini toplayıp parayı vermeyi denese bile yapamazdı. Parayı ödeyince, ya ortada görüşülecek bir iş kalmadığı için uzaklaşacaklardı ya da görüşülecek bir işleri olmasa bile, yakınlaşacaklardı. Herhangi biri Sanşiro'nun aklından geçenleri bilse, “Bu genç batıl inançlara biraz düşkün galiba,” derdi.

“Bayan Satomi,” dedi Sanşiro.

“Evet?” diye cevapladı kız. Başını kaldırıp aşağıdan Sanşiro'ya baktı. Çehresi, önceki gibi rahattı. Sadece gözleri kırmılıyordu. Bu gözler de, Sanşiro'nun yüzünde sakince sabitlendi. Sanşiro, kızın epeyce yorulmuş olduğuna hükmetti.

122 Çatı (Hisashi), kabarık bir topuz modeliydi. İlk bakışta geleneksel gejša saçını andırırsa da, İngiliz stillerinden esinlenilerek 20. asırda yaygınlaşmış bir saç modelidir. 1907 yılında çok modaydı. (ç.n.)

123 Haorilerin astarları, desenlerle veya resimlerle süslenir. (ç.n.)

“Hazır gelmişken, şunu size geri vereyim,” diyerek düğmelerinden birini çözdü, elini ceketinin iç cebine götürdü.

Kız yine “Evet?” dedi. Önceki gibi, sesinde sertlikten eser yoktu. Sanşıro elini iç cebine sokarak, ne yapsam diye düşündü. Nihayet cesaretini topladı.

“Geçenlerde ödünç aldığım para.”

“Şimdi verseniz dahi, işime yaramayacaktır.”

Kız halen aşağıdan onun yüzüne bakıyordu. Elini uzatmadı. Vücudunu da oynatmadı. Yüzü de önceki kadar sakindi. Genç adam, kızın cevabının anlamını tam olarak çözememişti. O sırada, “Çok az kaldı, devam edelim mi?” diyen bir ses duyuldu arkadan. Bakınca, Bay Haraguçi’nin onlara bakarak ayakta durduğunu gördüler. Fırçasını parmaklarının arasına kısırmış, üçgen şeklinde kesilmiş bıyığının ucunu çekiştirip gülümsüyordu. Mineko, ellerini sandalyenin kolçaklarına dayayıp oturduğu yerden kalkmaksızın başıyla sırtını dikleştirdi. Sanşıro, alçak sesle, “Uzun sürecek mi sizce?” diye sordu.

“Bir saat kadar daha sürer,” diye cevapladı Mineko. Sanşıro, tekrar yuvarlak sehpaye döndü. Kız da, yine resmedilen pozunda durmuştu. Bay Haraguçi piposunu yaktı. Fırçasını hareket ettirmeye başladı. Sırtı Sanşıro’ya dönük halde, Bay Haraguçi şöyle dedi:

“Bay Ogawa, Bayan Mineko’nun gözlerine bakın.”

Sanşıro kendisine söyleneni yaptı. Mineko aniden yelpazeyi alnından ayırıp sessizce pozunu bozdu. Yana dönmüş, camın öte yanındaki bahçeyi seyrediyordu.

“Olmaz. Yana dönmemeniz lazım. Çalışmaya daha yeni başlamıştık hem de.”

“Neden lüzumsuz şeyler söylüyorsunuz ki?” Kız böyle diyerek tekrar ressama döndü. Bay Haraguçi kendini savundu.

“Sizinle dalga geçmiyordum. Bay Ogawa’ya söyleyeceğim bir şey vardı.”

“Neymiş?”

“Şimdi anlatacağım, lütfen eski pozunuza geri dönünüz. Öyle. Azıcık daha dirseğinizi öne çıkarın. Bakın Bay Ogawa, benim çizdiğim gözler, asıl gözlerdeki ifadeyi yakalayabilmiş mi?”

“Tam bilemiyorum, ama... Acaba böyle her gün her gün çizerseniz, resmedilen kişinin gözlerindeki ifade sürekli değişmez mi?”

“Değişir elbet. Sadece resmedilen kişi değişmez, ressamın da duyguları her gün değişir, bu yüzden aslını sorarsanız, ressamın doğrusunu çizene dek portreyi defalarca yapması gerekir; ama o da elimizden gelmez tabii. Ama bir kerecik denemekle bile ortaya böyle doğru düzgün bir resmin çıkabilmesi beni hep büyülemiştir. Neden derseniz, baksanıza...”

Bay Haraguçi, konuşurken durmadan fırçasını hareket ettiriyordu. Ara sıra Mineko’ya da bakıyordu. Bay Haraguçi’nin tüm akli melekelerini aynı anda işletmesine şahit olan Sanşıro, ressama hayran kalmıştı.

“Böyle her gün her gün çizince, her günün emeği biriktikçe birikir; bir süre sonra, çizilen resimde sabit bir duygu oluşur. O yüzden, dışarıdan farklı duygularla gelsen bile, stüdyoya girip de resmi karşına aldığın anda, hemen o sabit duyguya bürünürsün. Bir diğer deyişle resmin içindeki duygu, sana bulaşır. Bayan Satomi için de aynı şey geçerli. Onu kendi haline bırakırsak, farklı uyarımlara cevaben farklı ifadeler sergileyeceği kesindir. Bu ifadelerin resme ciddi bir etkide bulunmayışı, verdiği o pozun, bu darmadağın çevrenin, şu davulun, şu zırhın, kaplan postunun, zamanla sabit bir duyguyu uyandırmaya başlamasından ötürüdür. Bu alıştığı duygu giderek diğer ifadeleri bastıracak kadar kuvvetlenir; yani muhtemelen, şu bakışları olduğu gibi bırakmamda bir sakınca yok. Yüz ifadesine gelince...”

Bay Haraguçi ansızın sustu. Görünüşe bakılırsa, resmin zor bir noktasına gelmişti. Yarım metre kenara çekildi, Mineko’yla resmi dikkatle mukayese ediyordu.

“Bayan Satomi, bir sorun mu var?”

“Hayır.”

Cevap, sanki Mineko’nun ağzından çıkmamıştı. Kız verdiği pozda öylesine kımlıtsız duruyordu.

“Hem, söz ifadelerden açılmışken,” diye devam etti Haraguçi. “Ressamlar, var ya, insanın gönlündekileri çizmezler. O gönlün dışarıya yansımaları çizerler. O yüzden, yüze yansıyan duyguları titizlikle gözlemleyince, eh, insanın içindekileri de anlayacaklarını umarlar. İç dünyanın, dıştan bakınca görülemeyen kısmına gelince... Ressamın, ‘O konu benim alanıma girmiyor,’ diyerek aczini itiraf etmesi gerekir. Yani bizler sadece eti resmederiz. Fakat eti nasıl çizersen çiz, içine ruh katamadığın sürece, karşına resim olarak kabul edilemeyecek, ceset gibi bir şey çıkar. İşte burada, Bayan Satomi’nin gözlerine geliyoruz. Ben, Bayan Satomi’nin kalbindekileri çizdiğimi zannederek resim yapmıyorum. Gözlerini, sadece göz olarak resmediyorum. O gözleri, hoşuma gittikleri için çiziyorum. O gözlerin şeklini, kıvrımlı göz kapaklarının silüetini, göz bebeklerinin pırıltısını, benim görebildiğim her şeyini, hiçbir detayı atlamadan çiziyorum. Böyle yapınca, çizdiğim gözlerde bir tür duygu beliriyor. Eğer o duygu resimde belirmezse, ben ya renkleri kullanırken, ya gözlerin biçimini verirken bir hata yapmışım demektir. Ne de olsa bir resimde o renkler ve o biçim, duygunun ta kendisidir.”

Bay Haraguçi, resimden iki adım geri çekildi, bir Mineko’ya, bir resme bakıp ikisini kıyasladı.

“Sahiden sizin bir sıkıntınız var. Yoruldunuz, değil mi? Yorulduysanız, bugünlük paydos diyelim... Yorgun musunuz?”

“Hayır.”

Bay Haraguçi tekrar resme yaklaştı.

“Eğer benim neden Bayan Satomi’nin gözlerini seçtiğimi sorarsan... Eh, onu da anlatacağım, dinle bak. Batılı resimlerdeki kadının yüzlerine baktığında, güzel kadını her kim resmetmiş olursa olsun, mutlaka gözleri büyüktür. Hepsı yadırgayacağın kadar büyük gözlerdir. Lakin Japonya’da, Kannon¹²⁴ hazretleri başta olmak

124 Budizmin merhamet tanrıçası. Çin’de Guanyin adıyla bilinir. Uzakdoğu’da sayısız heykeli vardır. (ç.n.)

üzere, Otafuku'da¹²⁵, Noh Tiyatrosu'nun maskelerinde, bilhassa da Ukiyo¹²⁶ resimlerinde görülen güzel kadınlar hep ince gözlüdür. O gözlerin alayı fil gözüne benzer. Neden Doğu'nun ve Batı'nın güzellik anlayışları bu kadar farklı acaba, bir düşünsene, tuhaf şey değil mi? Ama aslında cevabı çok basit. Batı âleminde her yerde iri gözlü insanlar olduğu için, estetik seçim büyük gözler arasında gerçekleşmiş. Japonya'nın tüm gözleri balina neslinden gelmiş gibi... Pierre Loti diye bir adam var, Japonların gözleriyle, nasıl oluyor da açabiliyorlar acaba diye alay etmişti.¹²⁷ Ulusal özelliklerimiz böyleyken, nadir görülen büyük gözlerle karşı estetik duygu geliştirmek kabil olmuyor. Bu noktada, seçilecek nice türleri olan ince gözler arasından birini, ideal göz yapıvermişler; onu ressam Utamaro'nun tarzında, ressam Sukenobu'nun tarzında resmedip yüceltmışler. Fakat istediğin kadar Japonya'ya uydurmaya çalış, Batı tarzı resimde öyle ince gözler portreyi kör birini çizmişsin gibi gösterir, çirkin görünür. Öte yandan, Rafael'in Madonna'sının gibi gözler de bu ülkede yoktur, varsa da herkes o gözlerin sahibesinin Japon olmadığını sanıyordur. O nedenle, Bayan Satomi'yi bu kadar meşgul etmem gerekti. Bayan Satomi, birazcık daha sabır lütfen, bitti bitiyor."

Cevap gelmedi. Mineko kımıltısız duruyordu.

Bu ressamın anlattıkları, Sanşıro'ya hayli enteresan gelmişti. "Eğer bu adamın sohbetini dinlemeye gelmiş olsaydım, söyledikleriyle ilgimi bir kat daha çekerti," diye düşündü. Sanşıro'nun dikkatinin odağı, şu an ne Bay Haraguçi'nin anlattıklarında ne de Bay Haraguçi'nin yaptığı resimdeydi. Dikkati elbette ki, karşıda dur-

125 Mutluluğu ve esenliği simgeleyen maske. Güleç ve dolgun yanaklı bir kadın yüzü şeklindedir. (ç.n.)

126 17 ve 19. asırlardan kalma, genelde güzel kadınları ve erotik konuları işleyen estamp resimler. (ç.n.)

127 Loti, Japonya'da soylu sınıfın beyaz ırktan geldiğine inanıyordu. Asya ırkından gelen yoksulları şöyle tanımlıyordu: "Gözleri neredeyse açılmayacak kadar ufak; yüzleri daha geniş, daha kahverengi." Asya'daki uygarlıkları beyaz ırk kanı taşıyan insanların kurup yönettiğini savunan teoriler, o devirde çok yaygındı. (ç.n.)

makta olan Mineko'da toplanmıştı. Sanşıro, kulağını ressamın sözlerine verirken, gözlerini bir an bile Mineko'dan ayıramamıştı. Mineko'nun Sanşıro'nun gözlerine akseden pozu, adeta kızın doğal hareketini en güzel bir anda yakalayıp hapsetmiş, hareketsiz kılmıştı. Bu değişmezlikte, uzun soluklu bir teselli vardı. Lakin Bay Haraguçi birden boynunu yana eğip, kıza, "Bir sorun mu var?" diye sordu. O an Sanşıro, bir parça korktuğunu hissetti. Çünkü ressamın "Değişmesi o kadar kolay şu güzelliği, değişmeksizin sabitlemek için her yolu denedim, yapabileceğim başka şey kalmadı," diyeceğini zannetmişti.

Bay Haraguçi haklıydı, kızın halinde bir sorun var gibiydi. Benzi solmuştu sanki. Gözünün kenarında dayanılmaz bir iç sıkıntısı görülüyordu. Sanşıro, Tableau Vivant¹²⁸ sayesinde aldığı huzuru artık kaybetmişti. Aynı anda aklından, "Yoksa bu ani dönüşümün kaynağı ben miyim?" diye bir düşünce geçmişti. O saniye çok şiddetli, bireysel bir sarsıntı Sanşıro'nun yüreğine saldırdı. Güzelliğin geçiciliğine hayıflanmak gibi olağan duyguları, o an gölgelere kendini saklayıvermişti... Kendisinin, bu kadar etkisi vardı bu kızın üzerinde. Sanşıro, bu farkındalığın kökeninde, noksansız bir "ben" duygusunun ayrımına vardı. Ancak bu etkinin kendisi açısından, hayırlı mı yoksa zararlı mı olduğu sorusuna henüz bir cevap veremiyordu.

O esnada Bay Haraguçi, fırçasını bir yana bırakarak "Artık duralım. Demek ki bugünlük bu kadarmış," deyiverdi. Mineko taşıdığı yelpazeyi, durduğu yere atıverdi. Sandalyeye astığı haoriyi alıp giyerek adamlara doğru yürüdü.

"Bugün yorgunsunuz anlaşılan."

"Ben mi?" dedi haorisinin kollarını düzeltip bağcığını ilikle-yerek.

"Şey, aslında ben de yorulduğum. Yarın, havanın güzel olduğu saatte yapalım. Eh, çay içip dinlenin lütfen."

Akşama daha vakit vardı. Yine de Mineko "Biraz işim var, gideceğim," dedi. Bay Haraguçi, Sanşıro'yu alıkoymayı da dene-

128 Canlı tablo, gerçek insanlarla oluşturulmuş resim benzeri kompozisyon. (ç.n.)

di, ama Sanşıro teklifi geri çevirerek Mineko'yla beraber dışarıya çıktı. Japonya'nın içinde bulunduğu sosyal şartlar altında, böylesi bir fırsatı tekrar tasarlayıp inşa etmek, Sanşıro hesabına çok zor olurdu. Sanşıro, bu görüşmeyi mümkün merteye uzatarak fırsattan faydalanmayı deneyecekti. Sokakları nispeten تنها, sessiz sakin bu Akebono semtinde "Bir tur yürüyüş yapmaz mıyız?" diye bir teklifte bulundu. Fakat ne tuhaftır ki, muhatabı ona hiçbir karşılık vermedi. Çalılardan örülme çiti dosdoğru geçti, caddeye çıktı. Sanşıro, onun yanından yürürken "Bay Haraguçi de sormuştu gerçi, ama sahiden iyi değilsiniz galiba," dedi.

"Ben mi?" diye tekrarladı Mineko. Bu, Bay Haraguçi'ye verdiği yanıtın aynısıydı. Sanşıro Mineko'yu tanıdı tanıyalı, Mineko bir kez bile uzun açıklamalar yapmamıştı. Cevaplarının çoğu bir, bilemedin iki cümleyle biterdi. Üstelik bunlar da, basit cümlelerden ibaret kalırdı. Hal buyken, o sözler Sanşıro'nun kulağında derin bir iz bırakırdı. Ona, başka insanlarca işitilmesi mümkün olmayan bir tını verirdi. Sanşıro, kızın bu özelliğine hayrandı. Bu, ona çok esrarengiz geliyordu.

"Ben mi?" dediğinde, kız yüzünün yarısını Sanşıro'ya çevirdi. Ve kıvrımlı göz kapaklarının arasından genç adama baktı. Gözleri, Sanşıro'ya bir haleyle çevriliymiş gibi geldi. Gözleri her zamanki gibi canlı değildi. Kızın alnı, biraz sararmış gibiydi.

"Benziniz biraz kötü de."

"Öyle mi?"

İkisi sonraki beş altı adımı sessizce attılar. Sanşıro, aralarına gerilmiş ince bir perde gibi bir şey seziyor, o perdeyi öyle ya da böyle yırtmak istiyordu. Lakin o perdeyi hangi sözler yırtardı, doğrusu hiç bilemiyordu. Romanlardaki gibi tatlı sözler etmek istemiyordu. Hem huyu gereği, hem de toplumsal hayatta genç erkek ve kadınlar arasına konmuş adetler gereği, öyle sözleri kullanmak istemiyordu. Sanşıro, fiilen olanaksız bir şeyi arzuluyordu. Hatta onu arzulamakla da kalmıyordu. Bir yandan yürürken, diğer yandan o imkânsız tasarlıyordu.

Sonunda, sessizliği bozan kız oldu:

“Bugün, Bay Haraguçi’yle görüşmek için bir sebebiniz mi vardı?”

“Hayır, bir sebep yoktu.”

“Öyleyse, sadece onunla sohbet etmeye mi geldiniz?”

“Hayır, sohbet için de gelmedim.”

“Öyleyse, neden geldiniz?”

Sanşiro, dilediği ânı yakaladı.

“Sizinle buluşmak için geldim.”

Sanşiro, bununla söylenebilecek her şeyi söylediğine inanıyordu. Ve kız, hiç etkilenmemiş gibi, dahası o her zamanki, genç adamı sarhoşa çeviren ses tonunu bozmadan, “Parayı orada teslim alamazdım ki,” dedi. Sanşiro düş kırıklığına uğramıştı.

İkisi tekrar suskunca sekiz on metre yürüdüler. Sanşiro ansızın konuşmaya başladı.

“Aslında borcumu ödemek için gelmemiştim.”

Mineko bir müddet cevap vermedi. Sonra, sessizce şöyle dedi:

“Paraya ihtiyacım yok. Sizde kalsın.”

Sanşiro daha fazla tahammül edemedi. Aniden “Sadece, sizi görmek istediğim için gelmiştim,” diyerek, yanındaki kızın yüzüne baktı. Kız Sanşiro’ya bakmıyordu. O an, kızın ağzından kaçan hafif bir iç çekiş Sanşiro’nun kulağına geldi.

“Para...”

“Para filan...”

İkisinin diyalogu, iki tarafın da anlamsız şeyler söylemesiyle yarıda kesildi. Böylece, elli metre daha gittiler. Bu kez önce kız konuştu:

“Bay Haraguçi’nin resmini gördünüz, ne düşünüyorsunuz?”

Bunu cevaplamanın pek çok yolu vardı; ama Sanşiro bir süre yanıt vermeden yürüdü.

“Çok çabuk bitirildiği için şaşırmışsınızdır, değil mi?”

“Evet,” dedi ama aslında, kız söyleyene kadar aklına bile

gelmemiştii. Şöyle bir düşününce, Hirota Hoca'nın evine gelip Mineko'nun portresini çizmek dileğini ağzından kaçırdığından beri, topu topu bir ay geçmişti. Sergi salonunda, doğrudan Mineko'ya ricada bulunması, ondan da sonraydı. Sanşiro resim sanatında cahil olduğu için, öyle kocaman bir eserin ne kadar zamanda bitirileceği hakkında, sadece tahmin yürütebilirdi; ama Mineko konuyu açınca, resmin çok çabuk yapıldığını düşündü.

“Ne zaman başlamıştınız?”

“Resmin kendisine başlayalı çok zaman geçmedi; ama ondan önce de çizim yapması için biraz poz vermiştim.”

“Ondan önce dediğiniz, ne zaman oluyor?”

“O kılığma bakınca, anlamanız gerekirdi.”

Sanşiro ansızın, göletin başında Mineko'yla ilk karşılaştıkları günün sıcak hatırasını anımsadı.

“Hani, siz o gürgen ağacının altında çömelmiştiniz ya...”

“Siz de elinizde yelpazeyle, yüksekte duruyordunuz.”

“O resmin tıpkısı, değil mi?”

“Evet. O resim gibi.”

İki genç birbirlerine baktılar. Bir müddet daha, Hakusan'a giden yolu tırmadılar.

Karşıdan hızla bir çekçek arabası geliyordu. Siyah şapkalı, çerçevesi altın kaplı gözlük takmış bir adam belirmişti; adamın teninin pırlıl pırlıl olduğu uzaktan bile belliydi. Araba Sanşiro'nun gözüne iliştiği andan beri, arabadaki genç beyefendi, Mineko'ya doğru dikkatle bakıyor gibiydi. Dört beş metre önlerine gelince, araba aniden durdu. Arabanın tentesini ustaca bir kenara çekip basamağından sıçrayıp inen adam, upuzun boylu, ince çehrelili, yakışıklı biriydi. Saçı güzelce taranmıştı. Vücudunun inceliğine ve saçına gösterdiği özene karşın, çok erkeksi bir tipti.

“Bu saate kadar bekledim; ama çok geciktiğin için seni almaya geldim,” diyerek Mineko'nun önünde durdu. Tepeden ona bakarak gülümsüyordu.

“Demek öyle, teşekkürler.” Mineko da gülümsüyor, ada-

mın yüzüne bakıyordu; ama çok geçmeden gözlerini Sanşiro'ya çevirdi.

“Bu bey kim?” diye sordu adam.

“Üniversiteden Bay Ogawa,” diye cevapladı Mineko.

Adam şapkasını hafifçe kaldırarak selam verdi.

“Çabuk gidelim. Ağabeyiniz de bekliyor.”

Sanşiro'yu, Oiwake'ye dönen caddenin kavşağında tek başına bırakarak hızla uzaklaştılar. Genç adam, kızıdan yine parayı geri veremedi ayrılmıştı.

ON BİR

Bunlar olurken Yojiro, okulda Edebiyat ve Sanat Derneği'nin biletlerini satmakla meşguldü. Son iki üç gün içinde, tanıdığı neredeyse herkese bilet satmıştı. Yojiro, tanıdıklarını bitirince tanımadığı kişileri avlamaya karar verdi. Çoğunlukla, koridorda rastgele birini enseliyordu. Sonra da onu uzun süre bırakmıyordu. Ağzından girip burnundan çıkıyor, bileti aldırıyordu. Bazen pazarlık sırasında zilin çaldığı, avı elinden kaçırdığı da oluyordu. Yojiro o durumda, “Zaman elverişsizdi,” deyip geçiyordu. Bazen de tuttuğu kişi gülüyor, Yojiro'nun satış konuşmasına kulak bile asmıyordu. Yojiro o durumda, “İnsan elverişsizdi,” deyip geçiyordu. Bir keresinde, tuvaletten yeni çıkmış bir öğretim üyesini yakalamıştı. Bu öğretim üyesi, mendiliyle elini silerek, “Şimdi müsait değilim,” dedi ve aceleyle kütüphaneye gitti. Sonra da oradan uzun süre çıkmadı. Yojiro o zaman hiçbir şey deyip geçmedi. Sadece hocanın ardından baktı ve Sanşıro'yu gördüğünde “Adam kesinlikle ince bağırsak yanması¹²⁹ geçiriyor,” dedi.

Yojiro'ya biletleri nasıl sattığını ve kaç bilet satmasının istendiğini sorunca, beriki “Kaç tane olursa, satabildiğim kadar satmamı istediler,” dedi. “Çok fazla bilet satarsan seyircilerin, tiyatronun oynanacağı yere sığmaması gibi bir tehlike yok mu,” diye sordugunda, Yojiro “Aslında var,” dedi. Sanşıro “O halde sattıktan sonra

129 Bugün görece tehlikesiz bir hastalık sayılan mide ve ince bağırsak enfeksiyonları, kitabın yazıldığı dönemde her yıl 100.000'den fazla Japonun ölümüne sebep oluyordu. (ç.n.)

başın derde girebilir,” diye görüş belirtince arkadaşı, “Aman boş ver, nasılsa aralarında birilerinin hatırı için bilet alanlar da var; bir aksiliğe uğrayıp gelemeyenler de çıkacaktır. Birkaçında da bağır-sak yanması peydahlanır, sorun kalmaz,” deyip geçiştirdi.

Bilet satarken onu seyrettiğinde, Yojiro’nun ödeme yapacak kişiden parayı derhal kaptığını; ama parası çıkışmayan öğrencilerin bile eline birer bilet tutuşturduğunu gördü. Yojiro, pısırsık Sanşıro’yu kaygılandırarak kadar çok sayıda bileti dağıtıyordu. Sonradan “Acaba düşündüğün gibi paralarını verecekler mi?” diye sorduğunda Yojiro’nun cevabı, “Elbette vermeyecekler,” oldu. “Ama usulüne göre üç beş bilet satmaktansa bir sürü bileti gelişigüzel satmak çoğu kez daha kazançlıdır; o yüzden böyle yapıyorum,” dedi. Yojiro, bunu Times şirketinin Japonya’da kullandığı ansiklopedi satma tekniğine¹³⁰ benzetiyordu. Böyle benzetmeyle anlatınca kulağa pek şahane geliyordu ya, Sanşıro bu güvenceyi pek dayanaksız buldu. Ne olur ne olmaz diye Yojiro’yu tekrar uyardığında, Yojiro’nun cevabı ilginçti:

“Bunları sattığım kişiler, Tokyo İmparatorluk Üniversitesi öğrencileri!”

“Üniversite öğrencileri arasında bile, senin gibi parasını çarçur eden bir sürü insan vardır.”

“Aman onlar ödeme yapacak kadar temiz kalpli değilse bile, Edebiyat ve Sanat Derneği ‘Para nerede?’ diye başımın etini yemez. Ben ne kadar bilet satarsam satayım, paraları tahsil etmenin derneğin işi olduğu açıkça ortada.”

Sanşıro her ihtimale karşı “Bu senin görüşün mü yoksa derneğin görüşü mü?” diye sordu. Yojiro, “Tabii ki benim görüşüm; ama ayrıca derneğin de görüşü,” diye kulağa fazla iyimser gelen bir cevap verdi.

Yojiro’nun iddiasına göre, bu seferki tiyatro oyunlarını seyretmeyenler, kendini aptal gibi hissedecekti. Çünkü Yojiro, onlara

130 20. asır başında, Times yayıncılık Britannica’yı taksitle satmaya başladığında “insan türünün en adi ve kurnaz numunesi olan” Japonların kitapları alıp ödeme yapmayacağı söylenmişti. Times riski aldı ve Britannica’yı pazarladı. Neticede, ansiklopedi alan Japonların %99’u taksitlerini zamanında ödedi. (ç.n.)

kendilerini aptal gibi hissettirecek bir nutuk çekmişti. Bunu bilet satmak için mi, yoksa tiyatro sanatına gerçekten inandığı için mi yahut yalnız kendini gaza getirmek, ilaveten bilet sattığı kişiyi gaza getirmek, ardından tiyatro âlemini gaza getirmek, dünyanın genelini elinden geldiğince neşeli bir yer kılmak için mi yapıyordu, bu nokta biraz karanlıktaydı. Ama bileti alan kişi kendini biraz aptal hissetse bile, Yojiro kimsenin karakterini fazlaca değiştiremezdi.

Yojiro, dernek üyelerinin ölesiye prova yaptığından bahsetti. Anlattıkları ciddiye alınırsa, dernek üyelerinin pek çoğu, herhalde daha sahneye çıkmadan rollerini oynayamayacak kadar yorgun düşecekti. Ardından dekordan bahsetti. O dekor inanılmaz bir şeydi, Tokyo'daki genç ve yetenekli bir ressamı kapatmış, adamı becerisinin son damlasına kadar çalıştırmışlardı. Sonra kostümlerden bahsetti. O kostümler tepeden tırnağa, eski çağlardaki kıyafetlerin bire bir aynısı olacak şekilde dikilmişti. Sonra oyun metinlerinden bahsetti. Onlar da yepyeni eserlerdi, hepsi de ilginçti. Yojiro bunlardan ve başka pek çok şeyden bahsetti.

Yojiro, Hirota Hoca'ya ve Bay Haraguçi'ye bedava davetiye gönderdiğini söyledi. Nonomiya kardeşlerle Satomi kardeşlere, en üst sınıftan bilet aldırmişti. Her şeyin yolunda gittiğini söylüyordu. Sanşıro, Yojiro'nun hatırına, "Çok yaşa tiyatro festivali!" diye seslendi.

"Çok Yaşa!" diye seslendiği günün akşamı Yojiro, Sanşıro'nun yur-duna geldi. Gündüzki halinden eser yoktu. Közleri kararmış mangalın¹³¹ yanına çöküp "Çok soğuk, çok soğuk," dedi. Ama yüzündeki derdin tek kaynağı soğuk değildi. İlk önce, avuçlarını sanki içine sokacak gibi mangalın üstüne tuttuysa da, çok geçmeden ellerini ceplerine soktu. Sanşıro, Yojiro'nun yüzüne biraz neşe gelsin diye, masadaki gaz lambasını alıp yaklaştırdı. O sırada Yojiro başını üzüntüyle eğdi, ışık sadece rahip gibi kısacık kesilmiş saçlarını aydınlatı. Çok zavallı bir hali vardı. "Ne oldu?" diye sorunca, başını kaldırıp lambaya baktı.

131 O günlerde, Japonya'da pek çok konut mangalla ısıtılıyordu. (ç.n.)

“Buraya hâlâ elektrik bağlanmadı mı?” diye, suratının şekliyle en ufak alakası olmayan bir soru sordu.

“Daha bağlanmadı. Yakında elektriğe geçmek niyetindeymişler. Gaz lambasının ışığı cılız, bir işe yaramıyor.” Sanşıro bu cevabı verince arkadaşı, lamba mevzusunu çoktan unutmuşçasına “Bak-sana Ogawa, berbat bir şey oldu,” deyiverdi.

Sanşıro neden bahsettiğini sordu. Yojiro cebinden kırış kırış gazeteler çıkardı. İki gazete iç içe geçmişti. Gazetelerden birini diğerinden ayırdı; gazeteyi açıp düzeltti, “Şurayı oku,” diyerek Sanşıro’nun önüne koydu. Okuyacağı yere parmağının ucunu bastırmıştı. Sanşıro, gözünü lambanın yanına yaklaştırdı. Manşette, “Üniversitenin Edebiyat Bölümü” diye yazılıydı.

“Üniversitenin, Yabancı Diller ve Edebiyatlar Fakültesi, şimdiye kadar hep Batılıların gözetimi altındaydı, yetkililer derslerde daima yabancı eğitimcileri görevlendirirdi; ama çağın gelişen gereklilikleri ve çok sayıda öğrencinin talebiyle, nihayet vatandaşlarımızın vereceği derslerin de zorunlu müfredata dahil edilmesi kararlaştırıldı. Bundan ötürü, geçtiğimiz günlerde uygun vasıflara sahip bir kişinin seçilmesi için çalışma yapıldığı, neticede belli bir ad üzerinde karar kılındığı, bu kişinin adının yakında duyurulacağı ifade ediliyor. Bu kişinin yakın geçmişte, yurtdışında eğitim almakla görevlendirilmiş bir dâhi olduğu, vazife için son derece uygun olduğu...” Gazetede bunlar yazılıydı.

“Hirota Hoca değilmiş.” Sanşıro dönüp Yojiro’ya baktı. Yojiro halen gazeteye bakıyordu.

“Bu yazılanlar kesin mi?” diye sordu Sanşıro.

“Ne yazık ki,” diye boynunu büktü Yojiro. “Herhalde başaracağız, diye düşünmüştüm yahu. İşı kıvrımadım. Sanırım o seçtikleri adam da, bizim öğrenci hareketini duyup okula baş vurmuş olacak.”

“Ama gazetede kiler sadece dedikodu, değil mi? Resmi açıklama gelene kadar, kimin seçildiğini bilemeyiz.”

“Hayır, sorun sadece bu haber olsa asla umursamazdım. Çünkü Hoca’yı bu işe hiç karıştırmamıştım; ama...” diyerek diğer gazeteyi açtı, manşetlerinden birine parmak basarak Sanşıro’nun gözüne doğru uzattı.

Bu seferki haber, öncekiyle aşağı yukarı aynıydı. Yazının çoğu, insanda öncekinden farklı bir intiba uyandırmıyordu; ama Sanşıro, yazının son cümlelerince serseme çevrildi. Hirota Hoca, ahlak yoksunu bir adam olarak gösteriliyordu. “On yıl boyunca dilbilim öğretmenliği yapmış, toplumca adı sanı duyulmamış, sıradan biri olduğuna bakmadan, üniversitenin vatandaşlarımız arasından bir yabancı dil hocası seçeceğini duyunca, sinsi sinsi öğrenci hareketi başlatmış; kendisini öven yazılar yazıp bunları öğrenciler arasında yaymıştır. Bununla kalmamış, takipçilerinden birine yazdırdığı ‘Yüce Karanlık’ başlıklı makaleyi, bir dergiye göndermiştir. Bu makale, ‘Tomurcuk’ mahlasıyla çıkmışsa da, aslen Hirota’nın evine sıkça girip çıkan, edebiyat fakültesi öğrencisi, Sanşıro Ogawa diye biri tarafından yazıldığı anlaşılmıştır...” Sanşıro’nun karşısına kendi adı çıkıvermişti.

Sanşıro, yüzünde tuhaf bir ifadeyle Yojiro’ya baktı. Yojiro da, deminden beri Sanşıro’ya bakıyordu. İkisi bir müddet sessiz kaldılar. Nihayet Sanşıro, “Eyvah,” dedi. Bir süre, Yojiro’ya sert sert baktı. Yojiro, bu bakışı umursamışa benzemiyordu.

“Sen, bunun hakkında ne düşünüyorsun?”

“Ne düşünüyorsun derken?”

“Birisi gazeteye mektup yazmış, mektubu değiştirmeden basmışlar. Araştırma yapmaya hiç tenezzül etmemişler. Edebiyat eleştirisi dergisinin okur mektupları birimine de, hep böyle mektuplar gelir. Okur mektupları, bir nevi şer yuvasıdır. Güzelce incelersen, mektupların çoğunun yalanlarla dolu olduğunu görürsün. Çok bariz yalanlarla bezeli mektuplara da rastlarsın. Sen şimdi, neden böyle yapıyorlar, diye soruyorsundur. Hepsinin ardındaki motivasyon, kâr-zarar hesabıdır. O yüzden ben okur mektuplarında çalışırken, birilerine dil uzatan mektupları hep çöp tenekesine atardım. Tıpkı bu yazı gibi olanları yani. Bu, karşıt bir öğrenci hareketinin eseri.”

“Neden, senin ismini değil de benim ismini ortaya atmışlar?”

Yojiro, “Değil mi yahu?” dedi. Bir süre sonra, “Sahi, neden aca-

ba? Belki de sen lisans öğrencisiyken, ben özel öğrenci olduğum içindir,” diye izah etti. Lakin Sanşıro bu izahı hiç de tatmin edici bulmamıştı. Ve Sanşıro’nun canı halen çok sıkındı.

“Keşke hiç rumuz kullanmasaydım, için beşin hesabını yapacağıma yazıyı Yojiro Sasaki diye imzalasaydım. Zaten öyle bir makaleyi, Yojiro Sasaki dışında yazacak kimse de yoktur.”

Yojiro çok ciddiydi. Belki de, “Yüce Karanlık”ın mahfuz haklarını Sanşıro’ya kaptırdığı için hayıflanıyordu. Sanşıro onun bu kaygısını aptalca buldu.

“Hoca’ya durumu anlattın mı?” diye sordu.

“Hah, ben de oraya geliyordum. Yüce Karanlık’ın yazarının sen mi, ben mi, kim olduğu hiç mühim değil ya; işin ucu Hoca’nın şahsiyetine bir kez dokununca, konuyu ona açmaktan başka çarem kalmıyor. Sorun Hoca’nın öyle biri olması... Normalde, ‘Benim haberim yok, yanlış yapıyorsunuz. Yüce Karanlık diye bir makale dergide çıktı ama o Hoca’nın bir hayranının yazdığı şey, lütfen sakın olunuz,’ deyiversek tüm sorun çözülür. Ama bu sefer bela çetrefilli. Mutlaka asıl sorumlu olduğumu, açıkça göstermem lazım. Her şey yolunda gitse, masum bir suratla oturup rahatıma bakabilirdim; ama bir çuval inciri berbat ettikten sonra, sessiz kalmanın çilesine katlanamam. Kaldı ki, tüm belayı bizzat açıp öyle iyi bir insanı üzücü bir duruma düşürdükten sonra, hiçbir şey olmamış gibi seyirci kalamam. Doğru ve yanlış gibi felsefi sorunlar bir yana, onun için üzülüyorum, içim sızlıyor.”

Sanşıro, ilk kez Yojiro’yu, takdire şayan bir adam olarak görmüştü.

“Hoca gazeteyi okumuştur, değil mi?”

“Evine gelen gazetelerden değil bu. O yüzden okumuş mudur, bilemem. Ama okula gittiğinde tüm gazetelere göz gezdirir. Hem bizzat kendisi okumamışsa bile, biri ona söylemiştir.”

“Öyleyse, şimdiden biliyor olmalı.”

“Tabii ki biliyordur.”

“Sana hiçbir şey demedi mi?”

“Demedi. Zaten konuşmaya da pek fırsatımız olmadı, o yüzden

dememiştir. Son günlerde, tiyatro festivalinin işleri için koşturup durdum çünkü... O tiyatro işinden de bezdim zaten. Belki de bırakırım. Yüzüne pudra sürüp sahnede rol yapmanın nesi ilginç ki?”

“Hoca’ya anlatınca, bir araba azar işiteceksin.”

“Herhalde dinlerim. Azarlanmaya bir itirazım yok; beni üzen de o değil zaten. İlgüzarlık edip adamın başını derde soktum... Bilir misin, Hoca’nın keyif için yaptığı hiçbir şey yoktur. Ne içki içer, ne tütün...” Cümlesini yarıda kesti. Ne de olsa Hoca’nın bir ay boyunca burnundan üflediği felsefe dumanları bir araya toplansa, ortaya muazzam bir bulut çıkardı.

“Tütünü epeyce içer; ama onun haricinde hiçbir şeyi yoktur. Balık tutmaya çıkmaz, go oyunu oynamaz, aile hayatının tadını bilmez. Ki bu sonuncusu da çok üzücü. Keşke bir çocuğu filan olsaydı. O kadar sade yaşıyor ki.”

Yojiro böyle diyerek kollarını kavuşturdu.

“Kırk yılın başı, adamı mutlu edecek bir şeyler yapayım dedim, o kadar da uğraştım, sonucu böyle oldu. Sen Hoca’nın yanına git, yalnız kalmasın. Ona iyilik etmiş olursun.”

“İyilik etmiş olmam. Benim de az çok sorumluluğum var, ondan özür dileyeceğim.”

“Senin özür dilemene gerek yok.”

“Öyleyse ben de bunları neden yaptığımı açıklarım.”

Yojiro, lafı daha çok uzatmadan kalkıp gitti. Sanşıro, döşeğine girdikten sonra uykusunda bir o yana, bir bu yana döndü durdu. Memleketindeyken hep mışıl mışıl uyurdu. O iftira dolu yazı... Hirota Hoca... Mineko... Mineko’yu götüren olan o yakışıklı adam... Onu huzursuzlandıran çok şey vardı.

Gece yarısından sonra uykusu derinleşti. Uyandığında her zaman ki gibi yataktan kalkmak, ona çok zor geldi. Yüzünü yıkamaya gittiğinde, kendisiyle aynı fakülteye giden bir öğrenciyle karşılaştı. Birbirlerinin sadece simasını tanıyorlardı. Sanşıro, adamın selam verişindeki bir şeylerden, onun o malum yazıyı okumuş olduğunu

sezdi. Ama adam, kuşkusuz, konuyu açmadı. Sanşıro da açıklama yapmaya yeltenmedi.

Sıcak çorbanın kokusunu aldığı sırada, köyünden annesinin mektubu geldi. Yine önceki gibi uzun bir mektuptu. Kıyafetlerini değiştirmek zor geldiği için, üstüne bir hakama çekip cebine mektubu koydu ve çıktı. Gece don olmuştı, zemini ince, ısıltılı bir buz kaplamıştı.

Caddeye çıktığında, rastladığı yayaların çoğu öğrenciydi ve hepsi aynı yöne gidiyordu. Tümü de, aceleyle yürüyordu. Soğuk cadde, genç erkeklerin canlılığıyla doluydu. O kalabalıkta, kara bir palto giymiş Hirota Hoca'nın uzun silüetini gördü. Bu gençler ordusuna karışmış, ama onların temposuna ayak uyduramayan Hoca, şimdiden bir anakronizm olup çıkmıştı. Dört bir yanındaki-lerle kıyaslanınca, o kadar aheste görünüyordu ki... Hoca'nın silüeti, okulun kapısının ardında kayboldu. Kapının ilerisinde, büyük bir çam vardı. Dev bir şemsiye gibi dallarını yaymış, girişi neredeyse tıkamıştı. Sanşıro, kapının önüne kadar geldiğinde Hoca'nın silüetini çoktan gözden kaçırmıştı; görebildiği sadece çam ve çamın ardında görünen saat kulesiydi. O saat kulesinin saati, asla doğru zamanı göstermezdi ya da tamamen durmuş olurdu.

Kapıdan içeriye göz atan Sanşıro, üç defa “Hydriotaphia” diye homurdandı. Bu kelime, Sanşıro'nun öğrendiği yabancı kelimeler arasında, en uzun ve en zor olanlardan biriydi. Anlamını henüz bilmiyordu. Hirota Hoca'ya sorup öğrenmek niyetindeydi. Önceden Yojiro'ya sorduğunda, arkadaşı, “Herhalde *De te Fabula* gibisinden bir şeydir,” demişti. Fakat Sanşıro, iki söz arasında büyük fark olduğunu düşünüyordu. *De te Fabula*, kulağa oyun havası gibi geliyordu. *Hydriotaphia* ise, akılda tutulması bile zaman alan bir kelimeydi. Onu iki kez tekrarlayınca, telaffuzun temposu kendiliğinden ahesteleşiyordu. Kelime, sanki sırf Hirota Hoca kullansın diye, eskilerce icat edilmiş gibiydi.

Okula gittiğinde, “Yüce Karanlık”ın yazarı olarak, güruhun dikkatinin üstünde toplandığını gördü. Dışarı çıkmaya yeltendiyse de, dışarının soğuğuna dayanamayıp koridorda durdu. ve ders arasında, cebinden annesinin gönderdiği mektubu çıkarıp okudu.

Bu kış tatilinde eve gel. Annesi, tıpkı Kumamoto'dayken yaptığı gibi emir veriyordu. Esasen bu durumun bir benzeri, Sanşıro Kumamoto'dayken de yaşanmıştı. "Okul tatil edilir edilmez eve dön," diyen bir telgraf gelmişti. Sanşıro, annesinin hastalandığını zannederek telaşlanmış, eve adeta uçarak dönmüştü; annesiye onu adeta, "Bizde hiçbir aksilik yok, aksine turp gibiyim," diyen bir neşeyle karşılamıştı. Neden çağırdığını sorunca, "O kadar bekledim ama bir türlü ziyaretime gelmedin, ben de İnari¹³² hazretlerini ziyaret edip fal baktırdım; falda, 'O şimdiden Kumamoto'dan yola çıktı,' diyen bir sonuç çıktı. Ben de başına bir şey mi geldi acaba diye korktum," demişti. Sanşıro o vakayı anımsayarak, "Acaba yine falda mı çıktım?" diye düşündü. Lakin mektupta, İnari hazretlerinin adı bile geçmiyordu. Sadece mektubun sonlarında, "Miwatalardan Bayan O-Mitsu da seni bekliyor," diye not düşülmüştü. Denilene göre Bayan O-Mitsu, Toyotsu'daki kız mektebini bırakıp evine dönmüştü. Yine, Bayan O-Mitsu'nun diktığı kapitone bir ceketin, pakitle geleceği yazılıydı. Marangoz Kakuzo, dağda kumar oynayıp doksan sekiz yen kaptırmıştı. Bunun gibi havadisler detaylarıyla yazılıydı. Sanşıro, sıkıcı gelen o satırları yarım yamalak okudu. Dağdan toprak satın almak istiyorum diyen bir adam yanında üç kişiyle gelmiş, Kakuzo onlara rehberlik etmiş, dağda dolaşırken parasını kaptırırvermişti. Kakuzo evine dönüp olayı karısına, "Parayı ne ara kaybettim anlamadım," diye açıklamıştı. O zaman karısı da, "Sana bir uyku ilacı koklatmış olmalılar," deyince Kakuzo, "He yahu, sahiden bir şeyler koklattılar gibime geliyor," diye cevap vermişti. Fakat köyde herkes, onun kumar masasında tufaya getirildiğini söylüyordu. Mektuba, "Taşrada bile durum buysa, Tokyo'da yaşayan sen çok dikkatli olmalısın," diye bir de uyarı eklenmişti.

Uzun mektubu bitirip katladığında, Yojiro yanına gelerek, "Ah, kesin bir kadının mektubudur," dedi. Akşamın aksine, alay edecek kadar morali yerindeydi. Sanşıro, "Aman, annemden gelmiş," diye, okurken sıkılmışçasına cevap verdi ve zarfı cebine koydu.

"Satomi hanesinin küçükhanımından değil mi yani?"

132 Bereket tanrısı. Japonya'da, kapısı tilki heykelleriyle bezeli 32.000 adet İnari mabedi vardır. (ç.n.)

“Hayır.”

“Sen, Satomilerin küçükhanımının haberini duydun mu?”

“Neyi?” diye soruya soruyla yanıt verdiği sırada, bir öğrenci Yojiro’ya, tiyatro bileti istediğini söyleyen birilerinin koridorda beklediğini haber verdi. Yojiro da hemen kalkıp gitti.

Yojiro o andan sonra uzun süre gözükmeydi. Sanşıro “Dönünce yakalayıp onunla konuşayım,” diye düşünmüştü; ama Yojiro bir türlü gelmedi. Sanşıro, pes edip kendini dersi dinlemeye verdi, bol bol not tuttu. Ders bittikten sonra, akşam söz verdiği üzere Hirota Hoca’nın evini ziyaret etti. Ev, her zamanki gibi sessizdi. Hoca çay odasına serilmiş uyuyordu. Hizmetçi teyzeye, “Hoca’nın nesi var?” diye sorduğunda teyze “Bir şeyi yok, dün gece çok geç yattığı için uykusu geldi, kendisi eve döner dönmez hemen uzandı,” dedi. Hoca’nın serilmiş gövdesinin üstünde uyku entarisi vardı. Sanşıro alçak sesle teyzeye “Neden geç yattı ki?” diye sordu. “Şey, her gece geç yatar ama dün gece ders çalışmak yerine, Bay Sasaki’yle uzun süre bir şeyler konuştular,” diye cevapladı teyze. Sırf ders çalışmanın yerine Sasaki geçince hiçbir şey açıklanmış olmuyordu; ama en azından dün gece Yojiro’nun, Hoca’ya malum mevzuyla anlattığı açıklık kazanmıştı. Sanşıro ayrıca, Yojiro’nun nasıl azarlandığını da sormak istedi; ama teyze bunu herhalde bilemezdi, soruyu cevaplayabilecek tek kişi olan Yojiro’yu ne yazık ki okulda elden kaçırmıştı. Ama bugünkü o neşeli haline bakılırsa, muhtemelen çok da ciddi bir hadise yaşanmamıştı. Kaldı ki Yojiro’nun psikolojik yapısını bir türlü çözemeyen Sanşıro’nun, tam olarak neler yaşandığını gözünde canlandırması imkânsızdı.

Sanşıro uzun mangalın önüne oturdu. Mangala konmuş çaydanlık, düdüğünü öttürüyordu. Teyze, çekingenliği tutmuş olacak ki, hizmetçi odasına çekilmişti. Sanşıro bağdaş kurdu, ellerini çaydanlığa uzatıp, Hoca’nın uyanmasını bekledi. Hoca derin uykundaydı. Sanşıro, sessizlikte kendini çok rahat hissetti. Tırnağını çaydanlığa vurup tıkırdattı. Bir çay çanağına, sıcak su koyup üfleyerek içti. Hoca, diğer tarafa dönmüş uyuyordu. Görünüşe göre iki üç gün

önce saçını tıraş ettirmişti; saçları çok kısaydı. Saçlarının uçları, teninden siyah siyah boy vermişti. Hoca'nın burnu da diğer tarafa dönüktü. Burun deliklerinden tıs tıs sesler çıkıyordu. Uykusu huzurluydu.

Sanşıro, geri vermek niyetiyle beraberinde getirdiği *Hydriotaphia*'yı çıkarıp okumaya başladı. Bir o sayfaya, bir bu sayfaya göz gezdiriyordu. Okuduklarının çoğunu anlamıyordu. Mezarın içine çiçek atmaktan bahsediliyordu. Romalılar, gülleri *affect* ederler deniyordu. Sanşıro bunun anlamını bilmiyordu ya; "Tercümesi yüksek ihtimalle 'tercih ederler' olacak," diye düşündü. Yunanlar ise *amaranth* kullanırlar, diye yazılıydı. Bunun anlamı da açık değildi. Ama bir çiçeğin adı olduğu belliydi. Biraz daha ileriyi okuyunca, hiçbir şey anlayamaz oldu. Gözlerini sayfadan ayırıp Hoca'ya baktı. Hoca halen uyuyordu. Sanşıro, böyle zor bir kitabın kendisine neden ödünç verildiğini merak etti. Ve böylesi zor bir kitabın, anlayamadığı halde, neden kendisinin ilgisini çektiğini merak etti. Son olarak da, "Hirota Hoca neticede *Hydriotaphia*'nın ta kendisi," diye düşündü.

O böyle düşünürken, Hirota Hoca uykusundan uyandı. Döşekten sadece başını kaldırdı ve Sanşıro'yu gördü.

"Ne zaman geldin?" diye sordu. Sanşıro "Lütfen uyumaya devam edin," dedi. Can sıkıntısı çekiyor değildi. Hoca "Hayır, kalkacağım," dedi ve kalktı. Her zamanki gibi, felsefe dumanları tüttürmeye başladı. Dumanlar, sessizlik içinde, sütun olup yükseliyordu.

"Teşekkürler. Kitabınızı geri getirdim."

"Ah. Okudun mu?"

"Okudum, ama pek anlayamadım. Her şeyden önce, başlığını da anlayamadım."

"*Hydriotaphia*."

"Ne anlama geliyor?"

"Ne anlama geldiğini ben de bilmiyorum. Her neyse, Yunanca bir kelimeymiş."

Sanşıro, soru soracak cesareti bir anda kaybediverdi. Hoca bir kez esnedi.

“İyi uyudum. Çok rahat uyudum. İlginç bir rüya gördüm.”

Hoca, rüyasında bir kız gördüğünü anlattı. Sanşıro, Hoca’nın rüyasını anlatacağını sanırken Hoca “Hamama¹³³ gitmez miyiz?” deyiverdi. İkisi birer el havlusu alıp evden çıktılar.

Hamamdan sonra ahşap parkeli odaya konmuş bir aygıt çıkıp boylarını ölçtüler. Hoca bir yetmiş boyundaydı. Sanşıro’nun boyuysa sadece bir altmış beşti.

“Belki daha uzarsın,” dedi Hirota Hoca Sanşıro’ya.

“Artık imkânsız. Boyum üç yıl önce neyse şimdi de o,” diye cevapladı Sanşıro.

“Demek öyle,” dedi Hoca. “Beni çocuk gibi görüyormuş,” diye düşündü Sanşıro. Eve döndüklerinde Hoca, “İşin yoksa biraz sohbet edebiliriz,” diyerek çalışma odasının kapısını açtı ve Sanşıro’yu beklemeden odaya girdi. Sanşıro’nun zaten malum meseleyi aradan çıkarması gerekiyordu; o da Hoca’nın ardından odaya girdi.

“Sasaki daha dönmemiş galiba, değil mi?”

“Bugün geç kalacağını önceden söylemişti. Bu aralar tiyatro festivalinin işleri için koşturup duruyor ya, artık insanlara yardım etmeyi sevdiğinden midir, koşturmacayı sevdiğinden midir, aklını başına devşiremedi gitti.”

“İyi kalpli birisi.”

“Sadece hedefleri konusunda öyle. Ama gayet kötü kalpli birinin kafa yapısına sahip, o yüzden elinden hayırlı bir iş gelmiyor. Şöyle bir bakınca, aklı başında biridir. Hatta haddinden fazla akıllıdır. Fakat iş neticeye gelince, aklını kullanmak için seçtiği yollar saçma sapandır. Ne kadar dil dökersem dökeyim düzelmiyor, ben de onu kendi haline bırakıyorum. Adeta dünyaya haylazlık etmeye gelmiş bir adam.”

Sanşıro, arkadaşını savunmak için söyleyecek bir şeyler bulabileceğine emindi; ama önünde Yojiro’nun kötü sonuçlanmış çabalarının bir örneği dururken, onu savunamazdı. Konuyu değiştirdi.

133 1960’lı yıllara kadar çoğu Japon konutunda banyo yoktu. (ç.n.)

“O gazete makalesini gördünüz mü?”

“Evet, gördüm.”

“Gazeteye çıkana kadar, olaydan hiç haberiniz yoktu değil mi?”

“Hayır.”

“Şaşırdınız mı?”

“Şaşırmak mı? Şaşılmayacak gibi bir olay değil. Ancak dünyanın öyle insanlarla dolu olduğunu bildiğimden, gençler kadar içtenlikle şaşıramıyorum.”

“Herhalde çok üzölmüşsünüzdür.”

“Nasıl üzölmeyeyim ki? Ancak bu dünyada uzun süre yaşamış, yaşımı başımı almış insanların çoğu, öyle bir yazıyı görünce okuduklarını gerçek sanacak kişiler değildir. O yüzden, gençler kadar içtenlikle üzölmüyorum da. Yojiro, ‘Toplulukta tanıdıklarım var, rica edip işin aslını yazmasını sağlayacağım, o okur mektubunu göndereni bulup hakkında yasal işlem başlatacağım, kendi dergimde o yazıya gereken cevabı vereceğim,’ diyor; bir sürü çözümünden bahsediyor, ama öyle emek harcayacağına, daha en başında işgüzarlık yapmasaydı herkes ne kadar rahat ederdi.”

“Ne yaptıysa sizi düşündüğü için yaptı. Kötü bir niyeti yoktu.”

“Yok bir de kötü niyetle yapsaydı bari. Zaten benim için öğrenici hareketi başlatmak, benim görüşümü sormadan, kafasına göre yöntemler tasarlayıp kafasına göre amaçlar belirlemek, daha yolun başında beni insan yerine koymamak değil midir? Bunlar olacağına varlığım görmezlikten gelinseydi, en azından onuruma leke sürölmemiş olurdu.”

Saşıro’nun buna verecek cevabı yoktu. Mecburen sustu.

“Hem de, ‘Yüce Karanlık’ diye deli saçması bir şey yazmış. Gazete onu senin yazdığına hükmetmiş ama asıl yazarı Sasaki’ymiş, değil mi?”

“Öyle.”

“Dün akşam her şeyi itiraf etti. Sana da dert çıkarmış. Öyle aptalca bir yazıyı Sasaki’den başkası yazamaz ki. Yazısını ben de okudum. Yazısında ne bir içerik ne bir üslup var. Kurtuluş

Ordusu'nun¹³⁴ davulu gibi bir şey. Okurların asabını bozmak için yazılmışa benziyor, başka da bir şeye benzemiyor. Baştan sona art niyetle yazılmış. Aklı başında biri okur okumaz, bu yazının bir maksatla hazırlandığını tahmin eder. Makaleyi benim, bir öğren-cime yazdırdığımı söylemelerine şaşmamak gerek. Onu okuyunca, gazetedeki yazı haklıymış diye düşündüm.”

Hirota Hoca konuyu burada kapattı. Burnundan her zamanki dumanı çıkarıyordu. Yojiro o dumanın çıkışına bakıp Hoca'nın ruh halini anlayabildiğini söyler dururdu. Koyu bir duman dümdüz yükseliyorsa, Hoca kendini felsefeye kaptırmış demektir; duman ağır ağır dağılıyorsa, keyfi yerindeydi ve alaycı davranma riski var demektir. Duman burnunun dibinde asılı kalıyor da, adeta bıyık-tan ayrılmak istemez gibi görünüyorsa, Hoca meditasyona dalmıştı ya da aklında şairane bir ilham vardı. En çekinilmesi gerekeni ise, burnunun ucunda girdap oluşturan dumandı. Girdap oluştu mu azarlama faslı başlardı. Yojiro'nun söylediği bir şey olduğundan, Sanşıro tabii ki buna pek güvenmiyordu. Yine de bir seferlik, dumanın şeklini inceledi. Ama Yojiro'nun bahsettiği o belli bir biçime sahip dumanlar çıkmıyordu. Onun yerine çıkan, her çeşitten, her şekilden dumanlardı.

Sanşıro uzun süre boyunca, suçlu bir çocuk gibi tedirginlikle oturduğundan Hoca konuşmaya başladı.

“Olan oldu artık, boş verelim. Sasaki de gün gece hiç durmadan özür diledi; şimdi bir yerlerde, her zamanki gibi neşeyle, seke seke yürüyordur herhalde. Biz arkasından onu çektişirsek ne çıkar, adam hiç umursamadan bilet filan satıyorsa? Onu bırakalım da, sana daha ilginç bir şeyden bahsedeyim.”

“Hay hay.”

“Az önce gündüz uykusuna yatmışken, ilginç bir rüya gördüm. Hayatımda sadece bir kez gördüğüm bir kıza, rüyada tekrar rast-

134 Askeri bir disiplinle, asker üniforması benzeri giysilerle çalışan misyonerlik organizasyonu. 1865'te İngiltere'de kurulmuştur, 1895'ten beri Japonya'da da faaliyet göstermektedir. (ç.n.)

ladım. Kulağa ucuz bir roman gibi geliyor ama en azından gazete makalesi dinlemekten daha eğlenceli.”

“Öyle. Nasıl bir kızdı?”

“On iki, on üç yaşlarında, güzel bir kız. Yüzünde beni vardı.”

Sanşıro “on iki, on üç” sayılarını duyunca hafiften düş kırıklığına uğradı.

“Onunla ne zaman tanışmıştınız?”

“Yaklaşık yirmi yıl önce.”

Sanşıro yine şaşırmişti.

“Nasıl oldu da kızın, o kız olduğunu anlayabildiniz, bravo.”

“Yahu rüya işte. Rüya olduğu için anladım ve rüya olduğu için, her tür gizeme açık. Ben, bir sebepten ötürü koca bir ormanda yürüyordum. Şu rengi solmuş Batı tarzı, yazlık kıyafetleri giymiştim; yine şu eski şapkayı takmıştım... Yürürken, zor bir konuyu düşünüyordum. Evrenin kanunları asla değişmez; ama o kanunların yönettiği evrendeki her şey değişir. O halde kanunlar, varlıklardan bağımsız bir mevcudiyete sahip olmalıdır... Şimdi uyanık kafayla söyleyince kulağa basit bir düşünce gibi geliyor; ama rüyadayken bunları ciddi ciddi düşünerek ağaçlar altından geçip gidiyordum. Ansızın o kızla karşılaştım. Yürüyerek yanımdan geçmedi. Yolumun üstünde öylece duruyordu. Yüzü tıpkı eskisi gibiydi. O zaman ki elbiselerini giyiyordu. Saçı o zamanki saçıydı. Tabii ki beni de vardı. Yani, yirmi yıl önce onu gördüğüm günden beri biraz olsun değişmemiş on iki, on üçlük kızdı. Ben o kıza ‘Siz hiç değişmemişsiniz,’ dediğimde, kız bana, ‘Siz çok yaşlanmışsınız,’ dedi. Sonra ben, ‘Siz nasıl da böyle değişmeden kalabildiniz?’ diye sordum. ‘En çok bu yüzümün yılını, bu elbisemin ayını, bu saçımın gününü seviyorum, o yüzden böyleyim,’ dedi. ‘O yıl ve o ay, hangi yıl ve hangi ay?’ diye sorduğumda ‘Yirmi yıl öncesi, sizi gördüğüm gün,’ dedi. ‘O halde ben neden böyle yaşlandım acaba,’ diye kendi kendime hayret ettim. Ve kız bana sebebini açıkladı: ‘Siz, o zamandan daha güzel bir yöne gitmek istediniz de ondan,’ dedi. Ben o zaman kıza ‘Siz resimsiniz,’ dedim. Kız da bana ‘Siz şiirsiniz,’ dedi.”

“Ondan sonra ne oldu?” diye sordu Sanşıro.

“Ondan sonra sen geldin,” dedi Hoca.

“Yirmi yıl önceki görüşmeniz rüya değil de, gerçek bir olay mı?”

“Gerçek bir olay. O yüzden ilginç bir rüya.”

“Onunla nerede tanışmıştınız?”

Hoca, burnundan duman üfledi. Bu dumanı seyrederek bir müddet sustu. Sonra devam etti.

“Anayasa, 1889 yılında kabul edildi değil mi? O gün eğitim bakanı Mori¹³⁵ öldürüldü. Sen hatırlayamazsın. Kaç yaşındasın ki sen? Ya, öyleyse daha bebektin o sıralar. Bense lise öğrencisiydim. Bakanın cenazesine iştirak edeceğiz diye, tüfeklerimizi omuzlayıp¹³⁶ büyük bir kalabalıkla yola çıkmıştık. Mezarlığa gideceğiz sanmıştım, ama öyle olmadı. Beden eğitimi öğretmenini bizi Takebaşıuçi’ye götürdü, yolun yenarına dizdi. Bizim orada durup Bakan’ın tabutunu uğurlamamız gerekiyordu. Sözde uğurlamaktı bu; ama seyrettik desem daha doğru olur. O gün hava soğuktu, soğuğu şimdi bile hatırlıyorum. Kımıldamadan durunca, ayakkabımızın içinde ayağımız sızlıyordu. Yanımda duran adam, benim burnuma bakıp ‘Kıpkırmızı,’ dedi. Nihayet geçit resmi geldi. Ne kadar da uzundu. Biz üşürken, önümüzden kim bilir kaç tane at arabası, çekçek arabası geçti. İşte bunlardan birinde, şimdi bahsettiğim kız vardı. Şimdi, o zaman giydiği deseni anımsamaya ne kadar çalışsam da, gözümde net canlanmıyor. Sadece kız kalmış hatırımda. O bile yılların geçişiyle gitgide silikleşti, şimdi hatırladığım neredeyse hiçbir şey yok. Bugün rüyamda görene kadar, kızı neredeyse unutmuştum; ancak o gün aklıma kazanmış izi halen bendeymiş... Tuhaf şey.”

“Ondan sonra o kızla hiç karşılaşmadınız mı?”

135 Japon eğitim sisteminin kurucusu. Hristiyanı. Bir Şinto tapınağını ziyaret ederken, örtülü durması gereken bir perdeyi kazara açtı. Bu hareketini saygısızlık olarak yorumlayan bir fanatikçe bıçaklandı. (ç.n.)

136 Meiji çağında, öğretmen liselerinin eğitim sistemi askeri liselerinkine yakındı. Öğrenciler sıkı bir disiplinle yetiştirilir ve tüfekte talim yapardı. (ç.n.)

“Hiç karşılaşmadım.”

“Öyleyse onun kim olduğunu, nerede olduğunu hiç bilmiyosunuz.”

“Elbette bilmiyorum.”

“Onu bulmayı denemediniz mi?”

“Hayır.”

“Hocam, bu yüzden...” dedi Sanşıro; ama sonra ansızın sustu.

“Bu yüzden?”

“Bu yüzden mi evlenmediniz?”

Hoca gülmeye başladı.

“O kadar romantik bir insan değilim. Benim senin gibi şair ruhlu bir yapım yok.”

“Ama o kız size gelseydi, onu hanımınız olarak alırdınız, değil mi?”

“Öyle ya...” Biraz düşündükten sonra ekledi: “Alırdım herhalde.” Sanşıro’nun yüzü kederlenmişti. O zaman Hoca, tekrar konuşmaya başladı.

“Sırf bu yüzden, boşu boşuna bekâr kaldığımı söylüyorsan, bu benim o kız yüzünden sakatlandığım anlamına gelir. Fakat bazı insanlar, doğuştan evlilik özürdür. Onlardan başka, evlenmesini güçleştiren türlü dertleri olanlar da vardır.”

“Evlilikten kaçınmaya yol açacak dert ne olabilir ki?”

Hoca dumanların arasından dik dik Sanşıro’ya baktı.

“Hamlet evlenmeyi istememiştir herhalde. Dünya sadece bir Hamlet gördü; ama Hamlet’e benzeyen çok insan var.”

“Mesela kim?”

“Mesela,” deyip sustu Hoca. Dumanlar habire çıkıyordu.

“Diyelim ki, burada bir adam var. Babası genç yaşta ölmüş, annesinden başka onu büyütecek kimsesi yokmuş. Annesi de hastalığa yakalanmış; gün gelmiş, kadın son nefesini vermek üzereyken ‘Ben ölürsem sen filanca kişiye emanetsin,’ demiş. Çocuğun hiç karşılaşmadığı, bilmediği birinin adını söylemiş. Çocuk neden diye

sorunca, annesi hiç cevap vermemiş. Israrla sorunca da ‘O falanca kişi senin gerçek baban,’ demiş kısık bir sesle... Eh, sadece hikâye tabii. Ama o öyle bir annenin çocuğunu düşünelim. O çocuğun, evliliğe güven duymayan birine dönüşmesi kaçınılmaz değil midir?”

“Ama öylesi insanlar çok nadir olmalı.”

“Nadir bile olsalar, yok değiller.”

“Ama siz öyle birisi değilsiniz, değil mi Hocam?”

Hoca “Ha ha ha ha,” diye güldü.

“Senin annen vardı, değil mi?”

“Evet.”

“Ya baban?”

“Öldü.”

“Benim annem, anayasa ilan edildikten bir yıl sonra öldü.”

ON İKİ

Tiyatro festivali, nispeten soğuk bir zamanda başlayacaktı. Yılın sonu artık yaklaşmıştı. İnsanlar, artık yirmi günden daha az kalmış yılbaşına hazırlanıyordu. Şehirde yaşayanların başlarını kaşıyacak zamanları yoktu. Yıl sonu hesabını nasıl denkleştireceklerini düşünmek, yoksulların başına dert olmuştu. Tiyatro oyunları tam da bu dönemde sahnelenecek, her konuda rahat olan insanları, sıkıntısı olmayanları, kış nedir, geçim derdi nedir bilmeyenleri karşılayacaktı.

Böyle insanlar çoktu. Çoğu da genç erkekler ve kızlardı. Festivalin ilk gün Yojiro, Sanşıro'ya doğru “Çok başarılı olduk!” diye seslendi. Sanşıro, ikinci gün için bilet almıştı. Yojiro “Gelirken Hironota Hoca'yı da davet et,” dedi. “Ama onun bileti başka oyundur,” dediğinde, “Elbette başka oyuna,” dedi. “Ama onu tek başına bırakırsak, içinden tiyatroya gitmek gelmez. O yüzden sen kolundan tutup getireceksin,” diye açıklama yaptı. Sanşıro kabul etti.

Akşam gittiğinde, Hoca'yı harıl harıl yanan bir gaz lambasının altında, kocaman bir kitabı açmış halde buldu.

“Siz de gelmez misiniz?” diye sorduğunda, Hoca biraz gülümseyerek, sessizce başını salladı. Çocuksu bir hareketti bu. Ancak Sanşıro “Âlimce bir hareket,” diye düşündü. Herhalde Hoca'nın sessizliği, ona karizmatik gelmişti. Sanşıro, yarı ayağa kalkmış yarı oturur vaziyette, dalgınca duraksadı. Hoca gelmeyi reddettiği için üzülmüştü.

“Sen gideceksen, seninle yürüyüşe çıkayım. Birlikte oraya kadar yürürüz.”

Hoca, sırtına siyah bir mavaşi¹³⁷ alarak çıktı. Galiba elleri cebindeydi ama mavaşinin altından tam anlaşılmıyordu. Göğü alçak bulutlar sarmıştı. Yıldızlar görünmüyordu ve hava soğuktu.

“Umarım yağmur yağmaz.”

“Sen gidip gelene kadar yağmasın da. Japonya’daki tiyatro salonları hep terlikle girilen yerler, hava iyiiken bile girip çıkması zahmet oluyor. Üstelik küçükler, içlerinde hava akımı olmayınca sigara dumanları havada süzülüyor, insanın başı ağrıyor... Herkes nasıl tahammül ediyor bilmem.”

“Öyle de olsa, dışarıda oyun oynayamazlar ki.”

“Ama Kagura¹³⁸ hep dışarıda yapıyor. Soğuk günlerde bile dışarıda yapılır.”

Sanşiro “Ne alakası var,” diye düşündü ama cevap vermeye fırsat bulamadı.

“Dışarıda yapılsın, bence mahzuru yok. Soğuk ya da sıcak olmayan bir havada, temiz bir göğün altında, güzel bir havayı teneffüs ederek, güzel bir oyunu seyretmek isterim. O zaman saydam, tıpkı hava gibi, sade bir tiyatro yapılabilirmiş gibime geliyor.”

“Hocam, sizin gördüğünüz rüya oyuna çevrilse, öyle bir eser çıkardı herhalde.”

“Sen Yunan tiyatrosunu bilir misin?”

“Çok iyi bilmiyorum. Ama dışarıda oynanıyordu, değil mi?”

“Dışarıda. Tam öğle vakti. Eminim seyredenler çok keyif alıyordu. Oturdıkları yer doğal taştandı. Hem de çok muazzamdı. Keşke Yojiro gibilerini öyle bir yere götürüp etrafınıza bir bakın diyebilsem.”

Yine Yojiro’yu eleştirmeye başlamıştı. Yojiro şu anda kalabalık tiyatro salonunda, var gücüyle işe koşturuyor olduğu için, Hoca’nın

137 Tam adıyla Nijuu Mavaşi. Omuzları ve kolları örten geniş bir tür şal. Biçimi, Sherlock Holmes’in giydiği kolsuz Inverness ceketine benzer. (ç.n.)

138 Şinto dininde, tanrılar onuruna yapılan maskeli dans. (ç.n.)

sözlere Sanşıro'ya komik geldi. Eğer Hoca'yı yanında götürmezse, Yojiro'nun kederle iç çekerek "Hoca asla gelmeyecek. Ara sıra böyle yerlere gelmesi Hoca için çok faydalı olur; ama benim sözümü hiç dinlemiyor. Çok üzülüyorum," diyeceğini bildiği için, Hoca'nın serzeniş bir kat daha komikti.

Hoca, daha sonra Yunan tiyatrolarının yapısını detaylarıyla anlattı. Sanşıro o zaman Hoca'dan, *theatron*, *orchestra*, *skene*, *proskene* gibi kelimelerin anlamlarını öğrendi. Falanca Alman'ın teorisine göre, Atina tiyatrosunda on yedi bin kişilik oturak olduğunu da öğrendi. Üstelik bu bile ufak sayılacak bir tiyatroydu. Hoca'nın dediğine göre, en büyük tiyatro elli bin kişiyi alıyordu. Giriş jetonları, fildişinden ve kurşundan olmak üzere iki çeşitti; ikisi de madalyon biçimindeydi, üzerlerine baskı yoluyla veya kazınarak desenler işlenirdi. Hoca, o jetonların fiyatını bile biliyordu. "Bir günlük ufak oyunlar için on iki sen, üç günlük büyük oyunlar için otuz beş sen," dedi. Sanşıro'nun zevkle "Yaa, yaa..." diyerek dinlediği bu konuşma bitmeden, tiyatronun önüne geldiler.

Güçlü lambalar yakılmıştı. Seyirciler birbiri ardına geliyordu. Görünüşe göre festival, Yojiro'nun söylediğinden bile daha başarılı geçiyordu.

"Ne dersiniz, hazır buraya kadar gelmişken içeri girmez miydiniz?"

"Hayır, girmem."

Hoca tekrar karanlığa doğru yürüdü.

Sanşıro bir müddet, uzaklaşan Hoca'nın sırtını seyrettiyse de, at arabasıyla gelmiş birinin, ayakkabılarını verip fiş almaya bile güçlülükle sabrederek aceleyle içeri gittiğini görünce, kendisi de hızlı adımlarla tiyatroya girdi. Onu arkasından itseler, girmeye bundan daha çok teşvik edemezlerdi doğrusu.

Girişte dört beş kişi dikiliyordu. Hakama giymiş bir adam, Sanşıro'nun biletini aldı. O adamın omuzunun üstünden salonun içine göz attığında, içerisinin beklemediği kadar geniş olduğunu

gördü. Hem de pırl pırl aydınlatılmıştı. Sanşıro, istifini bozmadan yer göstericinin götürdüğü koltuğa geçti. Dar bir yere sıkışarak, dört yana göz gezdirdiğinde, insanların kuşandığı renkler gözle-
rinin önünde dans etti. Bunun tek nedeni, Sanşıro'nun gözlerinin hareketi değildi. İnsanların giydiği renkler, o geniş alanda, durmaksızın ve gelişigüzel hareket ediyordu.

Oyun başlamıştı bile. Sahneye çıkan karakterlerin hepsi başına kanmuri¹³⁹ takmış, ayağına pabuç giymişti. Birileri, uzun bir tahtı-
ravan taşıyarak sahneye geldi. Sahnenin tam ortasında, bu tahtı-
ravanı durduran birisi vardı. Tahtırevan yere indirildiğinde, içinden birisi çıktı. Bu adam, kılıcını çekip tahtırevana engel olan adamları düelloya girişti. Sanşıro, konuyu neredeyse hiç anlamamıştı. Hal-
buki Yojiro'dan oyunun özetini de dinlemişti. Ama yarım kulakla dinlemişti. “Nasılse seyredince öğrenirim,” diye düşünmüş; “Ya, demek öyle,” deyip geçmişti. Ne yazık ki şimdi ne seyrettiği hakkın-
da en ufak fikri yoktu. Sanşıro'nun aklında sadece, Bakan İruka¹⁴⁰ diye bir ad kalmıştı. Sanşıro, acaba İruka hangisi diye düşündü. Ama bir türlü hangisi olduğunu tahmin edemiyordu. O da, sahne-
deki herkesi, İruka niyetine izlemeye başladı. Bu yüzden giydikleri kanmuriler de, pabuçlar da, dar kollu kimonolar da, kullandıkları kelimeler de ona İrukavari gelmeye başladı. Doğrusunu söylemek gerekirse Sanşıro, İruka'nın kim olduğunu tam olarak bilmiyordu. Japon tarihini öğrenmişti; ama çok uzak bir geçmiş olduğu için, o eski İruka hakkındaki her şeyi unutuvermişti. Görünüşe bakılırsa, oyun İmparator Suiko zamanında geçiyordu. İmparator Kinmei'in saltanatı sırasında geçmesi de mümkündü. “İmparator Ouji dev-
ri de, İmparator Şoumu devri de katiyen olamaz,” diye düşündü. Sanşıro kendini İruka gibi hissetmeye başlamıştı. “Bu kadar tiyat-
ro seyretmek kâfi,” diye düşünerek, Çin tarzı kostümleri ve dekoru seyretti. Ancak olayların gidişinden hiçbir şey anlamıyordu. Niha-
yet perdenin kapanma zamanı geldi.

139 Eski devirlerde önemli devlet görevlilerinin taktığı yüksek siyah başlık. (ç.n.)

140 7. asırda yaşamış devlet adamı. Cariye almak istediği genç bir kadının intiharına neden olur. Çok geçmeden siyasi düşmanlarınca öldürülür. Bu olay Çikamatsu tarafından 1771'de oyunlaştırılmıştır. (ç.n.)

Perdenin inmesinden hemen önce, Sanşıro'nun yanındaki adam, kendi yanında oturan adama "Oyuncuların sesi sanki ufak bir odada, baba kız yüz yüze sohbet ediyorlarmışçasına çıkıyor," gibisinden bir şeyler söyledi. "Doğru dürüst prova yapmamışlar," diye eleştiriyordu. Onun yanındaki adam da "Oyuncuların kalçaları düzgün durmuyor. Habire sallanıyor," diye yakındı. Sanşıro, kulak kabartmış ikisinin sohbetini dinliyordu. İki adamın da giyimleri çok güzeldi. "Belki de ünlü insanlardır," diye düşündü. "Ama Yojiro onların bu sözlerini duysaydı kesinlikle karşı çıkardı," diye geçirdi aklından. O esnada arkasındaki birileri, "Harika, harika, çok iyi," diye seslendi. Yanındaki iki adam, aynı anda arkaya döndüler ve konuşmayı kestiler. O anda perde indi.

Şurada burada, insanlar yerlerinden kalkıyordu. Koridordan çıkışa doğru yola koyulan insanların yüzleri çok telaşlı görünüyordu. Sanşıro kısmen doğruldu, başını döndürerek etrafına baktı. Geleceğini umduğu kişiyi hiçbir yerde göremiyordu. Aslına bakılırsa, oyun sırasında da yapabildiği kadar kalabalığı incelemişti. Göremeyince, perde kapanınca onu aramaya içten içe niyet etmişti. Sanşıro biraz düş kırıklığına uğramıştı. Mecburen, gözlerini yine sahneye çevirdi.

Yanında oturan tipler hayli çevresi geniş adamlardı galiba. Sağa sola bakıyor "Şurada falanca var. Burada filanca var," diye habire tanınmış kimselerin adlarını anıyorlardı. Andıkları arasında, uzaktan da olsa, bir iki kişi onlara selam verdi. Sanşıro böylece, bu tanınmış insanlardan bazısının hanımlarını görmüş oldu. Aralarında, daha yeni evlenmiş birisi vardı. Sanşıro'nun yanındakilerden biri, garip bir şey görmüşçesine gözlüklerini silip tekrar baktı ve "Demek bu yüzdenmiş," dedi.

Sonra Yojiro, perdesi kapalı sahnenin önüne çıktı; sahnenin uzak kenarından Sanşıro'nun olduğu yöne doğru koşar adımlarla yürüdü. Alanın üçte ikisini katettikten sonra durdu. Biraz tereddüt etti. Doma'ya¹⁴¹ doğru bakarak bir şeyler söyledi. Sanşıro, onun ba-

141 Doma: Kabuki tiyatrosunda, sahne önündeki geniş, koridora göre çukurda kalan alan. Ahşap duvarlar ile küçük bölmelere ayrılırdı. Ortadirek seyirciler oyunu bu bölmelerden seyrederdi. (ç.n.)

kışlarını takip etti. Sahnenin kıyısında durmuş Yojiro'dan düz bir çizgiyi izledi ve dört beş metre ileride Mineko'yu gördü.

Kızın yanında oturan adamın sırtı Sanşıro'ya dönüktü. Sanşıro içinden, o adamın bir ara, bir sebeple bu tarafa dönmesini diledi. Neyse ki adam ayağa kalktı. Oturmaktan sıkılmış gibiydi, sırtını bölmesinin duvarına yaslayıp bakışlarını salonda gezdirmeye başladı. O zaman Sanşıro, Bay Nonomiya'nın geniş alniyla iri gözlerini tanıdı. Bay Nonomiya ayağa kalkınca, Mineko'nun arkasında olan Yoşiko görünür olmuştu. Sanşıro bu üçünden başka, yanlarında bir arkadaşları daha var mı, yok mu seçmeye çalıştı. Ama başaramadı; insanlar bölmelere öylesine tıkıştırılmıştı ki, Doma'daki herkes birbirinin arkadaşı gibi görünüyordu. Mineko'yla Yojiro, aralarında hararetle fikir alışverişi yapar gibiydiler. Galiba, ara sıra Bay Nonomiya da bir şeyler söylüyordu.

O esnada, Bay Haraguçi perdenin arasından çıkageldi. Yojiro'nun yanında durup Doma'ya doğru dikkatle baktı. Kuşkusuz, ağzını da oynatıyor olmalıydı. Bay Nonomiya, işaret verircesine boynunu yukarı doğru salladı. O zaman Bay Haraguçi, arkadan avucunun içiyle Yojiro'nun sırtına vurdu. Yojiro dönüp uzaklaştı, kaldırdığı perdenin altından geçip bir yerlere gitti. Bay Haraguçi, sahneden inerek insanların arasından geçip Bay Nonomiya'nın yanına geldi. Bay Nonomiya, doğrularak Bay Haraguçi'nin geçmesine izin verdi. Bay Haraguçi, sakar adımlarıyla insanların arasına daldı. Mineko ve Yoşiko'nun olduğu yerin civarında, gözden kayboldu.

O tayfanın her bir hareketini, tiyaroya gösterdiğinden büyük bir ilgiyle izleyen Sanşıro, ansızın Haraguçi'nin davranış tarzına imrendi. Öyle basit bir yöntemle insanlara yaklaşmak, Sanşıro'nun aklının ucundan bile geçmemişti. “Ben de bir seferlik onu taklit etsem mi?” diye düşündü. Fakat yapacağı şeyin “taklit” olduğunu bilmek, daha şimdiden bu fikri uygulamaya koyacak cesaretini yıkmıştı; dahası gideceği oturma yerini, ne kadar sıkıştırlarsa sıkışsınlar, bir kişiyi daha alamayacak kadar dolu bulacağından korkuyordu. Sanşıro poposunu yerinden kaldırmadı ve önceki yerinden ayrılmadı.

Sonunda perde açıldı ve Hamlet başladı. Sanşıro, Hirota Hoca'nın evinde adını anımsamadığı ünlü bir Batılı aktörün oynadığı Hamlet'in fotoğraflarını görmüştü. Şimdi Sanşıro'nun gözlerinin önüne çıkmış olan Hamlet, o resimdeki aktörle neredeyse aynı kılıktaydı. Sadece kılığı değil, yüzü bile o aktörünkine benziyordu. İkisi de alnını kırıştırmıştı.

Bu Hamlet'in jestleri çok rahattı, keyfi yerindeydi. Sahnede geniş adımlarla hareket ediyor, cisimleri rahat rahat hareket ettiriyordu. Geleneksel tarzda oynanan İruka'dan her bakımdan çok farklıydı. Hele bazı anlarda, bazı durumlarda, sahnenin tam ortasında durup kollarını açması, göğze dik dik bakması vardı ki, seyircilerin zihnine, kendisinden başka hiçbir şeye yer bırakmayacak kadar şiddetle tesir ediyordu.

Diğer yandan, replikler Japoncaydı. Batılı dillerden Japon diline çevrilmiş Japonca kelimelerdi. Ses tonunda vurgu vardı. Tempo vardı. Bazen kelimeler, haddinden fazla belagatlı denecek kadar seri akıyordu. Cümleler de şahaneydi. Yine de Sanşıro pek ısınmamıştı. "Bu Hamlet, keşke biraz daha bir Japon'un söyleyeceği türden sözler söylese," diye düşündü. "Anne, babama ayıp etmedin mi?" gibisinden bir şey diyeceği yerde¹⁴² Hamlet aniden Apollo'yla kıyaslama yapmaya başlıyor, ağzına ne gelirse söylüyordu. O bunları söylerken bile ana oğlun yüzleri ağlamaklıydı. Ne var ki Sanşıro, bu çelişkileri ancak hayal meyal hissetmişti. "Saçma" diye düşünecek cesareti kendinde bulamıyordu.

O da, Hamlet'ten sıkıldıkça, Mineko'ya doğru bakmaya başladı. Mineko insan yüzleri arasına saklanıp görünmez olunca, Hamlet'e bakıyordu.

Hamlet'in Ophelia'ya, "Manastıra git, manastıra git," dediği sırada Sanşıro, Hirota Hoca hakkında düşünmeye başladı. Hirota Hoca şöyle demişti: "Hamlet gibi olanlar, evlenebilir mi hiç?" Doğru ya; Hamlet'i sadece kitaptan okuyan biri, "Bu adam evlene-

142 Perde 3, Sahne 4. Hamlet merhum krala ihanet eden annesini kınar. Kralın portresini gösterir: "Şu alımlı, görkemli yüze bir bak. Hyperion'un saçlarını, Zeus'un alnını gör!" Cümle Japoncaya çevrilirken, "Hyperion" çıkarılmış, yerine daha ünlü bir güneş tanrısı olan Apollo'nun ismi kullanılmıştı. (çn)

mez,” diye düşünürdü. Ama insan onu tiyatrodaki seyredince, sanki Hamlet de evlenebilirmiş gibi hissediyordu. İyice düşününce, “Manastıra git,” duruma uygun bir söz değildi. Uygun olamazdı, çünkü insan, “Manastıra git,” sözünü işiten Ophelia’ya biraz olsun acımıyordu.

Perde tekrar indi. Mineko ve Yojiko, yerlerinden kalktılar. Sanşiro da onlarla beraber kalktı. Koridora çıkıp baktığında, ikisi koridorun ortasında, adamın biriyle konuşuyordu. Adam sol taraftaki, koridordan girip çıkılabilen seyir yerinden onlara doğru uzanmıştı. Adamın yüzünü görünce, Sanşiro arkasını döndü. Yerine geçmedi, ayakbabisini alıp binadan çıktı.

Aslında çok karanlık bir geceydi. İnsanın gücüyle aydınlatılmış yeri ardında bırakınca, Sanşiro düşen yağmur damlalarını hissetti. Rüzgâr, dalların arasında ıslık çalıyordu. Sanşiro aceleyle yurda döndü.

Yağış gece yarısı arttı. Sanşiro, döşeginde uzanmış yağmurun sesini dinliyordu; düşünceleri, “Manastıra git,” cümlesini nirengi olarak almış, o cümlemin etrafında fırl fırl dolanıp duruyordu. Hirota Hoca belki de hâlâ uyanıktı. Hoca’nın düşünceleri hangi nirengiye tutunmuştu acaba? Yojiro mutlaka “Yüce Karanlık” içindeydi, kendini göstermeden saklanıyordu...

Ertesi gün, Sanşiro’nun biraz ateşi çıktı. Kafasında bir ağırlık vardı, o yüzden döşekten kalkmadı. Öğle yemeğini de döşeginde oturarak yedi. Tekrar uyudu ve bu kez ter içinde uyandı. Sersem gibiydi. Bir süre sonra, olanca canlılığıyla, Yojiro çıkageldi. “Akşam seni görmedim, sabah da derslere gelmedin; o yüzden neyin var diye merak edip geldim,” dedi. Sanşiro teşekkür etti.

“Şey, akşam geldim aslında. Geldim aslında. Senin sahneye çıkıp Bayan Mineko’yla uzaktan konuştuğunu da gördüm.”

Sanşiro, kendini biraz sarhoş gibi hissediyordu. Konuşmaya çalışınca sesi peltek çıkıyordu. Yojiro elini uzatıp Sanşiro’nun alnını kavradı.

“Epey ateşin var. İlaç içmen şart. Kötü üşütmüşsün.”

“Tiyatro salonu çok sıcaktı ve aydınlıktı; ama dışarıya çıkınca, birden çok soğuk, çok karanlık oldu. Hata sizde.”

“Hata sizde diyorsun da, ne yapabildik ki?”

“Bir şey yapamazdınız, ama hata sizde.”

Sanşıro, gittikçe kısalan cümlelerle konuşmaya başladı; Yojiro’nun verdiği gelişigüzel cevapları dinlerken mışıl mışıl uyu-maya başladı. Bir saat kadar sonra gözlerini tekrar açtı. Yojiro’ya bakıp “Sen, burada mıydın?” dedi. Artık her zamanki Sanşıro gibi konuşuyordu. Yojiro, “Kendini nasıl hissediyorsun?” diye sorunca “Başımda bir ağırlık var,” demekle yetindi.

“Soğuk almışsın.”

“Soğuk almışım.”

İkisi de aynı şeyi söylediler. Bir süre sonra Sanşıro, Yojiro’ya sordu:

“Baksana, geçen gün Bayan Mineko hakkındaki haberi duy-dun mu, diye sormuştun.”

“Bayan Mineko’nun hakkındaki mi? Nerede sordum?”

“Okulda.”

“Okulda mı? Ne zaman?”

Yojiro anımsayacağı benzemiyordu. Sanşıro, mecburen olayı baştan sona anlattı. Yojiro “Demek öyle, evet, öyle bir şey konuş-muş olabiliriz,” dedi. Sanşıro “Amma da sorumsuz birisi,” diye dü-şündü. Yojiro da biraz üzgün görünüyordu, düşüncelere dalmıştı. Nihayet şöyle dedi: “Öyleyse, söyleyeyim. Bayan Mineko’nun gelin olacağı konuşuluyor.”

“Kesin mi?”

“Kesin gibi anlatıyorlar; ama emin değilim.”

“Bay Nonomiya’yla mı evlenecek?”

“Hayır, Bay Nonomiya’yla değil.”

“Öyleyse...” diye başladı Sanşıro, sonra vazgeçti.

“Sen biliyor musun?”

“Bilmiyorum,” diye kestirip attı. Yojiro üstünde durmadı, anlatmaya devam etti.

“Detayları bilmiyorum. Ama işin içinde bir iş var. Çözmem için biraz zaman geçmesi lazım.”

Sanşiro “O işin içindeki işi bana da söylesene,” diye düşündü; ama Yojiro her zamanki sakinliğiyle, bir şeyleri kendi içinde kurcalıyor, kendi başına merak ediyordu. Sanşiro bir süre dişini sıkıyorsa da, sonunda sabredermedi. Yojiro’dan, Mineko’ya dair ne biliyorsa hepsini, gerçekleri saklamaksızın anlatmasını talep etti. Yojiro güldü. Sonra, arkadaşını teselli etmek istediğinden midir bilinmez, konuyu alakasız bir yere götürüverdi.

“Salaksın ya, öyle bir kıza tutulduğun için. Ona tutulmanın sana faydası yok. Her şeyden önce sen onunla aynı yaşlardasın. Kadınların akranları olan adamlara vurulması eskide kaldı. Manav O-Şiçi¹⁴³ zamanında olurmuş öyle aşklar.”

Sanşiro susuyordu. Zaten Yojiro’nun ne demek istediğini de tam anlamamıştı.

“Neden dersen... Yirmili yaşlarında, birbirine akran bir erkek-
le bir kızı yan yana koy. Kız her konuda adamdan daha beceriklidir. Erkek, kızın karşısında habire aptal yerine konulur. Kız dediğin, bizzat hakir gördüğü bir adamın evine gelin gitmeyi ister mi, istemez. Ama kendini dünyadaki en üstün insan sanan kadınlar bunun istisnasıdır. Onlar için, hakir gördükleri birine varmazlarsa, ömür boyu bekâr yaşamaktan başka yol yoktur çünkü. Bu zenginlerin kızlarında filan çok sık olur değil mi, kendi rızasıyla gelin geldiği halde, beylerini aşağı görmeleri? Bayan Mineko öyle biri değildir, gerçekten üstün bir kızdır. Buna karşılık, kocası olarak saygı duy-mayacağı biriyle dünya evine girmeyi, daha en başından istemeyecektir. O yüzden, ona eş olacak kişinin, kendini saygıdeğer bulması gerek. Bu bakımdan senin, benim gibi adamlar o kıza koca olacak ayarda değil.”

143 O-Şiçi 15 yaşında saf bir kızdı. Sevdği genci görmek için ufak bir yangın çıkarmayı denedi; ama yangın yayıldı ve insanlar öldü. O-Şiçi idam edildi. Üzücü hikâyesi Japon kukla tiyatrosunca sıkça işlenir. (ç.n.)

Sanşıro, Yojiro'yla aynı kefeye konulmaktan hoşlanmamıştı. Yine de sessizliğini bozmadı.

“Tabii sen de, ben de, o kızıdan çok daha üstünüz. Vaziyetimiz böyle olduğu halde, öyleyiz. Ne var ki daha beş altı yıl geçmezse, bu üstünlük o kızın gözüne görünmeyecek bile. Böyleyken, o kızın da beş altı yıl durup beklemeye niyeti yok. Dolayısıyla senin o kızla evlenmen, elmanın armutla evlenmesi gibi bir şey.”

Yojiro, “elmayla armut” deyimini acayip bir yerde kullanmıştı. Sonra da kendi kendine güldü.

“Aman, beş altı yıl sonra, ondan çok daha iyisini çıkar karşına. Japonya’da artık kadın fazlası¹⁴⁴ var çünkü. Öyle üşütüp ateşlenmekle bir yere varamazsın... Aman, dünya geniş bir yer, endişeye mahal yok. Aslına bakarsan benim da başımda benzer dertler var, benimki de başımın etini yiyip duruyor; en sonunda çalışmaya Nagasaki’ye gideceğimi söyledim...”

“Neden bahsediyorsun yahu?”

“Neden mi, benim ilişki kurduğum kızıdan.”

Sanşıro şaşırdı.

“Şey, kız da, senin şimdiye kadar tanımadığın türden bir kız. Neyse, Nagasaki’ye mikroplar hakkında deney yapmaya gideceğim için, şimdilik birlikte olamayız dedim; ayrılmış olduk. O arada kız, ‘Seni yolculamaya geleceğim, yanımda da elma getireceğim dedi’, ne diyeceğimi şaşırdım.”

Sanşıro daha beter şaşırmıştı. Hem şaşıyor, hem dinliyordu.

“Sonra ne oldu?”

“Ne oldu, bilmem. Herhalde elmalarla birlikte, istasyonda beni beklemiştir.”

“Ne fena adamsın. Nasıl böyle kötü bir şeyi yapabiliyorsun?”

“Kötü bir şey, nezaketsizce bir şey olduğunu biliyorum; ama ne yapayım? Başından beri, kaderimizin ne olduğu belliydi; azar azar o noktaya gidiyorduk. Aslında ben, onunla tanıştığımız günden beri tıp öğrencisi olmuştum.”

144 19. asrın sonlarına kadar, pek çok ülkede olduğu gibi Japonya’da da, erkeklerin nüfusu kadınlarınkinden çoktu. Sanayileşmeyle beraber bu durum, kısa sürede tersine döndü. (ç.n.)

“Neden, durup dururken o yalanı söyledin ki?”

“Yahu, o anda birtakım nedenlerim vardı işte ve kız hasta olunca, benden onu muayene etmemi istedi. Eyvah, dedim.”

Sanşiro bunu çok komik bulmuştu.

“O zaman diline bakıp, göğsüne parmağımla vurup, bir şekilde onu kandırdım; ama günün birinde ‘Hastaneye gelip muayene olmak istiyorum, tamam mı?’ diye sordu. Verecek cevap bulamadım.”

Sanşiro kendini tutamayıp güldü. Yojiro “Hep olur böyle şeyler, kendini üzmeneye gerek yok,” dedi. Sanşiro onun ne demek istediğini anlamadı. Ama keyfi yerine gelmişti.

Yojiro o zaman, neden Mineko için, “İşin içinde bir iş var,” dediğini açıkladı. Yojiro’nun dediğine göre, Yoşiko’nun da evlenmesi gündemdeydi, Mineko’nun da. İş bu kadarla kalsa mesele yoktu; ama Yoşiko’nun varacağı kişiyle, Mineko’nun varacağı kişi, söylenmeye göre aynı adamdı. İşte acayip olan buydu.

Sanşiro, Yojiro’nun onunla dalga geçtiğinden kuşkulandı. Ancak, en azından Yoşiko’nun bir talibinin olduğu kesindi. Gerçekten, bu konu konuşulurken Sanşiro kendi kulaklarıyla dinlemişti. Belki de birileri Mineko’yla Yoşiko’yu birbirine karıştırmıştı. Ama Mineko’nun evleneceği haberi de, galiba tümünden yalan değildi. Sanşiro, kesin gerçeği bilmek istedi. Yojiro’dan, konu hakkında ne öğrenirse kendisine de anlatmasını istedi. Yojiro bunu kabul etti. “Yoşiko’nun sana, geçmiş olsun gelmesini sağlayacağım. Gelince ona kendin sorarsın,” dedi. İyi bir fikirdi bu.

“O yüzden ilaçlarını içip onu beklemelisin.”

“Hastalığım geçse bile, yatıp onu bekleyeceğim.”

İkisi gülerek ayrıldılar. Yojiro, eve dönerken yakınlardaki bir hekime uğradı; hekimi Sanşiro’ya göndermek için gereken işlemleri yaptı.

Akşam olunca hekim geldi. Sanşiro daha önce asla bir hekim tarafından ziyaret edilmemişti, o yüzden ilk başta biraz tedirgin oldu.

Sonra nabızı ölçülürken yatıştı. Hekim genç, kibar bir adamdı. Sanşıro, onun bir asistan doktor olduğunu tahmin etti. Beş dakika içinde, hastalığının grip olduğuna hükmedildi. Hekimin tavsiyesi bu gece tek doz ilaç içip rüzgârda kalmamaya özen göstermesi yönündeydi.

Sonraki gün gözlerini açtığında, kafasındaki ağırlık gitmişti. Dinlendiği sürece, kendini normal hissediyordu. Sadece kafasını yastıktan kaldırıncı başı dönmeye başlıyordu. Bir ara hizmetçi gelip “Odanız hastalık kokuyor,” dedi. Sanşıro yemek yemeden, sırtüstü uzanıp tavanı seyretmeye devam etti. Ara sıra uykusu geliyordu. Belli ki, ateşi ve halsizliği daha üzerinden atamamıştı. Sanşıro, üstünden atamadığı halsizliğe direnmeksizin kâh uyur kâh uyanırken, tabiata uyduğu için bir tür mutluluk duydu. “Herhalde hastalığım hafif de ondan böyle hissediyorum,” diye düşündü.

Böyle dört beş saat geçince, doğal olarak canı sıkıldı. Yattığı yerde bir o yana, bir bu yana dönüyordu. Dışarıda hava güzeldi. Kâğıt kapıya vuran gün ışığı, yerini giderek gölgelere bırakıyordu. Serçeler ötüyordu. Sanşıro “Keşke Yojiro bugün de sohbet etmeye gelse,” diye düşündü.

O sırada hizmetçi kâğıt kapıyı açarak, “Bir hanım misafiriniz var,” dedi. Sanşıro, Yoşiko’nun bu kadar çabuk gelmesini beklemiyordu. Yojiro, her zamanki gibi çabuk hareket etmişti. Sanşıro yattığı yerden, açık duran girişe gözlerini dikti; nihayet kızın uzun silueti eşikte belirdi. Bugün, mor bir hakama giyiyordu. Ayakları koridordaydı. İçeriye girmeye çekinir gibi bir hali vardı. Sanşıro, omuzlarını döşekten kaldırıp “Hoş geldiniz,” dedi.

Yoşiko, kâğıt kapıyı yana çekip Sanşıro’nun başucuna oturdu. Altı kilimlik oda dağınıktı, bu sabah temizlik yapılmadığı için olduğundan da dar görünüyordu. Kız, Sanşıro’ya “Uzanınız,” dedi. Sanşıro, başını yeniden yastığa bıraktı. Kendini çok huzurlu hissediyordu.

“Herhalde kötü kokuyorum, değil mi?” diye sordu.

“Evet, biraz,” dedi; ama yüzünde rahatsızlık yoktu. “Ne de olsa ateşiniz var. Hastalığınız nedir? Hekim sizi ziyaret etti mi?”

“Hekim akşam geldi. Gripmişim.”

“Sabah erkenden, Bay Sasaki bize teşrif edip “Ogawa hasta, onu görmeye gidin lütfen. Hastalığı nedir bilmiyorum ya, hafif bir hastalığa benzemiyor,” dedi. Ben de, Bayan Mineko da çok şaşırdık.”

Yojiro yine biraz abartmıştı. Kötüye yorarsak, Yoşiko’yu kandırmak için olta atmak gibi bir şeydi bu yaptığı. Sanşiro, iyi niyetli birisi olduğu için üzülmeden edemedi. “Çok teşekkür ederim,” diyerek uzanmaya devam etti. Yoşiko, yanında getirdiği paketi açarak, bir sepet mandalina çıkardı.

“Bayan Mineko bunları almamı tavsiye etti, ben de aldım geldim,” diye saf saf açıkladı. Mandalinaların, Yoşiko’nun mu yoksa Mineko’nun mu hediyesi olduğuna karar vermek zordu. Sanşiro, Yoşiko’ya teşekkür etti.

“Bayan Mineko da gelmek isterdi; ama bu aralar biraz meşgul de... Size selam söyledi.”

“Özel bir işi mi çıktı?”

“Evet. Çıktı,” dedi. İri siyah bakışları, Sanşiro’nun yastıktaki yüzüne indi. Sanşiro aşağıdan, Yoşiko’nun solgun alnına baktı. Bu kızla hastanede tanıştıkları günü hatırladı. Şimdi bile kız biraz sağlıksız gibiydi. Ama bir yandan da neşeliydi. Güven verici bir teselli-yi, Sanşiro’nun yastığına kadar getirmişti.

“Size mandalina soyayım mı?”

Kız yeşil kabuğun içinden meyveyi çıkardı. Susamış genç adam, nefis bir koku yayan tatlı meyvenin suyunu iştahla yuttu.

“Lezzetli, değil mi? Bayan Mineko’nun size hediyesi.”

“Artık istemiyorum, sağ olun.”

Kız, kimonosunun yeninden beyaz bir mendil çıkarıp elini sildi.

“Bayan Nonomiya, size yapılan evlilik teklifi ne oldu?”

“Bir değişiklik yok.”

“Bayan Mineko’ya da evlilik teklifi yapılmış, doğru mu?”

“Öyle. Kabul etti.”

“Kımmış bu damat adayı?”

“Beni eş almak isteyen bey. Ha ha ha, komik değil mi? Bayan Mineko’nun ağabeyinin bir arkadaşı. Ben yakında yine ağabeyimle aynı eve taşınacağım. Bayan Mineko gidince, onun evinde kalmam yüzüzlük olur çünkü.”

“Siz de gelin olmayı düşünmüyor musunuz?”

“Varmak isteyeceğim biri olsa, isterim tabii.”

Kız böyle diyerek neşeyle gülümsedi. Henüz varmak isteyeceği birinin olmadığı aşikârı.

Sanşıro, o günden sonraki dört gün boyunca döşekten çıkamadı. Beşinci gün, korka korka banyo yaptı. Aynaya baktı, cesede benziyordu. Cesaretini toplayıp berbere gitti. Sonraki gün pazardı.

Kahvaltıdan sonra, sırtına iki gömleği üst üste geçirip, ceketini giyip üşümemeye dikkat ederek Mineko’nun evine gitti. Ön kapıda Yoşiko durmuş, eşiğe inmeye hazırlanıyordu. “Şimdi ağabeyimin yanına gidiyordum,” dedi. Mineko ortalarda yoktu. Sanşıro, kızla beraber evin bahçesinden çıktı.

“Artık iyileştiniz mi?”

“Teşekkür ederim. Artık düzeldim... Satomi nereye gitti acaba?”

“Ağabey Satomi mi?”

“Hayır, Bayan Mineko’dan bahsediyorum.”

“Bayan Mineko kilisede.”

Sanşıro, Mineko’nun kiliseye gittiğini ilk kez duyuyordu. Kilisenin yerini sorup öğrendikten sonra, Yoşiko’nun yanından ayrıldı. Kilise, üç kavşaktan dönünce dümdüz karşıdaydı. Sanşıro, İsa’nın diniyle en ufak alakası olmayan bir adamdı. Bir kilisenin içine göz atmışlığı bile yoktu. Önünde durup binaya uzun uzun baktı. Duvara asılmış bir vaaz afişini okudu. Kilisenin demir çitine gidip geldi. Biraz da çite yaslanıp kiliseye baktı. Sanşıro kiliseye girmeyip Mineko’nun çıkmasını beklemek niyetindeydi.

Bir süre sonra, içeriden şarkı sesleri geldi. Sanşıro, “İlahi dedikleri şey bu olsa gerek,” diye düşündü. Şarkı, hayli yüksek ve kapalı pencerelerin ardından geliyordu. Sesin yüksekliğine bakılırsa, koro hayli kalabalık olmalıydı. Mineko’nun sesi de, bu seslerin arasında olacaktı. Sanşıro kulak kabarttı. Şarkı kesildi. Rüzgâr esti. Sanşıro, paltosunun yakasını kaldırdı. Gökyüzünde, Mineko’nun sevdiği bulutlar belirmişti.

Bir keresinde, Mineko’yla beraber sonbahar göğüne bakmışlardı. O zaman, Hirota Hoca’nın evinin ikinci katındaydılar. Beraber bir tarlada, dere kıyısında oturmuşlukları da vardı. O zaman da yalnız değildi. Stray Sheep. Kayıp koyun. Bulut, bir koyunu andırıyordu.

Birden kilisenin kapısı açıldı. İçeriden insanlar çıktı. İnsanlar, cennetten fani dünyaya dönüyorlardı. Mineko, çıkanların arasında sondan dördüncüydü. Çizgili bir Azuma ceket¹⁴⁵ giymişti, aşağıya bakarak, avludan kilisenin kapısına çıkan basamakları iniyordu. Üşümüşe benziyordu, omuzlarını birbirine yaklaştırmış, ellerini önünde kavuşturmuştu; yapabildiğince dış dünyadan sakınıyordu. Mineko, bu her şeyden usanmış tavrını kilisenin bahçe kapısına kadar sürdürdü. O zaman, kapıya yığılmış insan kalabalığı arasında, kendine gelmişçesine yüzünü kaldırdı. Sanşıro’nun şapkasını çıkararak selam veren silueti, kızın gözlerine yansıdı. İkisi, vaaz afişinin olduğu yerde, birbirlerine yaklaştılar.

“Nasılsınız?”

“Şu an, sizin evinize uğramıştım.”

“Öyle mi? O halde, buyurun.”

Kız, yürüyüş yönünü değiştirmeye yeltendi. Her zamanki gibi alçak tabanlı bir takunya giymişti. Genç adam, gelmeyeceğini göstermek için kilisenin çitine sokuldu.

“Sizi burada görmek bana yeter. Deminden beri çıkmanızı bekliyordum.”

“Keşke içeri girseydiniz. Üşümüşsünüzdür.”

“Üşüdüm.”

145 Japonya’ya özgü, uzun ve kolları bol bir kadın ceket. (ç.n.)

“Tamamen iyileştiniz mi? Kendinize dikkat etmezseniz tekrarlayabilir. Yüzünüzün rengi hâlâ iyi değil.”

Genç adam cevap vermeksizin, ceketinin cebinden kâğıda sarılı bir nesneyi çıkardı.

“Ödünç aldığım para. Çok teşekkür ederim. Hep geri vermek istedim ama bir türlü ödeyemedim.”

Mineko, biraz Sanşıro’nun yüzünü süzdüyse de, itiraz etmeden kâğıdı aldı. Ama kâğıt elinde kaldı, onu cebine koymadan uzun uzun süzdü. Sanşıro da kâğıda bakıyordu. Bir süre ağızlarını bıçak açmadı. Sonunda, Mineko şöyle dedi:

“Siz paraya sıkışık değil misiniz?”

“Hayır, geçenlerde memleketimden bir miktar para aldım. Lütfen kabul edin.”

“Demek öyle. Öyleyse, alayım bari.”

Kız, kâğıt paketi cebine koydu. Azuma ceketinden elini çıkardığında, avucunda beyaz bir mendil tutuyordu. Bunu burnunun önünde tutarak Sanşıro’ya baktı. Mendili koklar gibiydi. Sonunda elini ansızın uzattı. Mendili, Sanşıro’nun yüzünün önüne getirdi. Mendile güçlü bir koku sinmişti. Kız, “Helyotrop” dedi alçak sesle. Sanşıro, boş bulunarak yüzünü geri çekti. O Helyotrop şişesi. Yonçome’deki akşam. Stray Sheep. Kayıp koyun. Göğün tepesine takılıp kalmış bir güneş.

“Evlenecekmişsiniz, öyle mi?”

Mineko, beyaz mendili ceketinin yeline attı.

“Biliyormuşsunuz,” dedi, kapakları kıvrımlı gözlerini kısarak genç adamın yüzüne baktı. Sanşıro’yu uzaklara koyan, ama onun uzaklarda kalmasından da korkan bir bakıştı bu. Buna rağmen kaşları, yalnız kaşları, sakince duruyordu. Sanşıro istemeden damağını saklattı.

Kız, bir süre daha Sanşıro’yu süzdükten sonra, neredeyse işitilmeyecek kadar hafifçe iç çekti. Nihayet incecik elini, kalın kaşlarına yaslayarak şöyle dedi:

“Çünkü biliyorum isyanlarımı, günahım sürekli karşımda.”¹⁴⁶

Bunu, anlaşılmayacak kadar alçak sesle söylemişti. Yine de Sanşiro cümleyi açıkça duydu. İşte böylece, Sanşiro ve Mineko ayrıldılar. Sanşiro yurda döndüğünde, annesinden gelmiş bir telgraf buldu. Zarfı açtı. Telgrafta şöyle yazıyordu: “Ne zaman kalkıp yola çıkacaksın?”

146 Kitab-ı Mukaddes; Zebur, 51:2 (ç.n.)

ON ÜÇ

Bay Haraguçi'nin resmi tamamlanmıştı. Resmi, Kızıl ve Mavi Derneği'nin bir odasına, odanın girişinin tam karşısına astılar ve önüne uzun bir bank koydular. Hem insanlar otursun, dinlensin diye, hem de resme uzun uzun bakabilsinler diye. Hem dinlenme, hem sanatın tadını çıkarma için. Dernek böylece, bu şaheserin önünde uzun süre durmak isteyen pek çok sanatsevere kolaylık sağlamıştı. Resme özel bir önem veriyorlardı. Söylenene göre bunun sebebi, resmin özellikle iyi oluşuydu. Bir diğer söylentiye göreysen, resmin insanların dikkatini çeken konusuydu. Birkaç kişi de “Resimde o kız çizildiği için,” diyordu. Dernek üyelerinden bir ikisi de “Tek sebep resmin çok büyük oluşu,” diye izah getiriyordu. Resmin büyük olduğu doğrudur. Hele o altın varaklı, on beş santim kalınlığında çerçeveye konulup asılınca, daha da büyük oluvermişti.

Bay Haraguçi, resmi teftiş etmek için geçen gün salona uğramıştı. Banka oturup piposunu çiğneyerek uzun uzun resme bakmıştı. Sonunda, ansızın kalkmış, kibarlık edip tüm salonu bir tur gezmişti. Sonra yine banka dönmüş, piposunu tekrar aheste aheste içmişti.

“Orman Kadını” adı verilen resmin önüne, sergi açılır açılmaz bir sürü insan toplandı. Zahmet edip koydukları bank, faydasız bir eşyaya dönüşüvermişti. Sadece sergi gezmekten yorulan insanlar, resimleri görmemek için oturuyordu ona. Ama dinlenirken dahi, “Orman Kadını” hakkında yorum yapanlar vardı.

Mineko, serginin ikinci gününde, yanına kocasını da alarak geldi. Bay Haraguçi, çifte sergiyi gezdirdi. “Orman Kadını”nın önüne geldiklerinde Bay Haraguçi “Nasıl buldunuz?” diye sorarak çifte baktı. Adam “Güzel,” dedi ve gözlüklerinin ardından, bakışlarını resme çeviledi.

“Bu yelpaze tutarak duran silueti beğendim. Tam bir uzmanın elinden çıktığı belli. Bu pozu keşfettiğiniz için sizi kutlarım. Işığın yüze yansması da harika. Gölgelerle güneşin açısı iyi ayarlanmış. Sadece yüzde dahi ilginç bir farklılık var.”

“Ah, o dediğiniz poz modelin isteği idi. Benim başarım değil.”

“Her şeyi size borçluyuz,” diye teşekkür etti Mineko. Bay Haraguçi “Ben de size borçluyum,” diye, teşekkürle karşılık verdi.

Adam, pozun karısının başarısı olduğunu duyunca çok sevinmiş benziyordu. Üçünün arasında en kibar, en ince teşekkür eden kişi, Mineko’nun kocası oldu.

Serginin açılışını izleyen ilk cumartesi günü, öğleden sonra bir sürü insan geldi. Hirota Hoca ile Bay Nonomiya, Yojiro ve Sanşıro da gelmişti. Dördü, serginin geri kalanını sonraya bırakıp evvela “Orman Kadını”nın odasına girdiler. Yojiro “İşte şu, işte şu,” dedi. Resmin önüne bir kalabalık toplanmıştı. Sanşıro, girişte biraz tereddüt etti. Bay Nonomiya ise, dünyadan kopuk bir tavırla içeri girdi.

Kalabalığın ardından esere şöyle bir göz attıktan sonra, Sanşıro resmin başından ayrıldı. Bankın yanına gidip arkadaşlarını bekledi.

“Harika ve kocaman bir resim olmuş,” dedi Yojiro.

“Sasaki, duyduğuma göre resmi senin satın almanı umuyorlarmış,” dedi Hirota Hoca.

“Benden ziyade...” diye başladı Yojiro, ama Sanşıro’nun üzgün bir ifadeyle banka yaslandığını gördü. Sustu.

“Renkleri çok canlıydı. Sanki yaşıyor gibiydi o resim,” diye yorum yaptı Bay Nonomiya.

“Biraz fazla iyi olmuş, bile diyebilirim. Adam demek bu yüz-

den, el davulunun sesi gibi bir resim çizemem, diye itirafta bulunmuş” diye yorum yaptı Hirota Hoca.

“Ne demek yani, davul sesi gibi resim?”

“El davulunun sesi gibi, şapşal ve eğlenceli bir resim, demek.”

İkisi birden güldüler. Uzun süre, resmin tekniğini tartıştılar. Yojiro itiraz ediyordu:

“Eğer resmedilecek kişi Bayan Satomi’yse, kim çizerse çizsin ortaya şapşal bir eser çıkamaz.”

Bay Nonomiya, deftere not düşmek için, elini iç cebine atıp kalem aradı. Kalem yerine, cebinden matbaada basılmış bir kartpostal çıktı. Bu, Mineko’nun düğün davetiyesiydi. Düğün yapıp bitmiş, geride kalmıştı. Bay Nonomiya ve Hirota Hoca, düğüne frak ceketlerle katılmıştı. Sanşıro ise, Tokyo’ya döndüğü gün, bu davetiyeyi yurttaki masasında bulmuştu. Davetiyede yazan tarih, çoktan geçmişti.

Bay Nonomiya, davetiyeyi yırtıp yere attı. Sonra da Hoca’yla beraber, başka resimleri tartışmaya başladı. Sadece Yojiro, Sanşıro’nun yanında kalmıştı.

“Nasıl buldun Orman Kadını’nı?”

“Adının Orman Kadını olması saçma.”

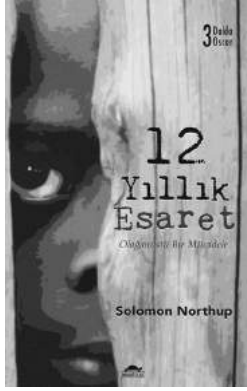
“Öyle mi? Sence adı ne olmalıydı?”

Sanşıro cevap vermedi. Sadece ağzının içinde “Stray Sheep... Kayıp Koyun...” diye geveledi.

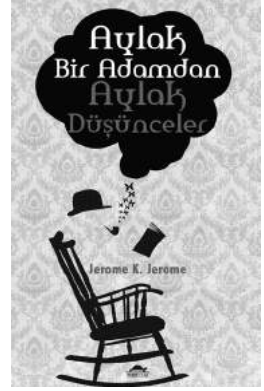
Klasik Edebiyat Dizisi

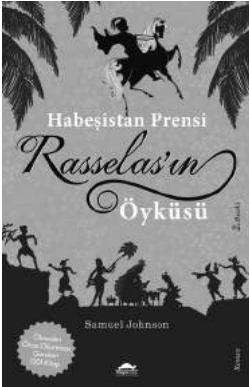
Beyaz Muhafız
Mihail Bulgakov
2014
368 sayfa

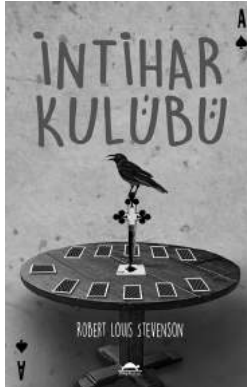
12 Yıllık Esaret
Solomon Northup
2015
256 sayfa

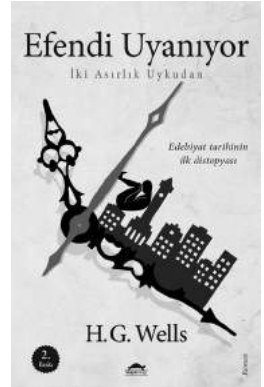
Aylak Bir Adamdan
Aylak Düşünceler
Jerome K. Jerome
2015
160 sayfa

Habeşistan Prensi
Rasselas'ın Öyküsü
Samuel Johnson
2016
190 sayfa

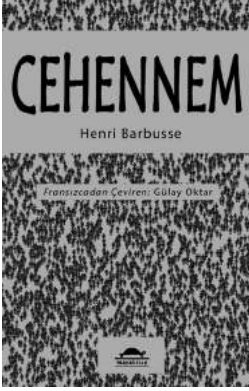

İntihar Kulübü
Robert Louis
Stevenson
2016
136 sayfa

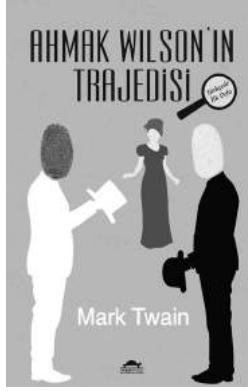

Efendi Uyanıyor:
H.G. Wells
2016
283 sayfa

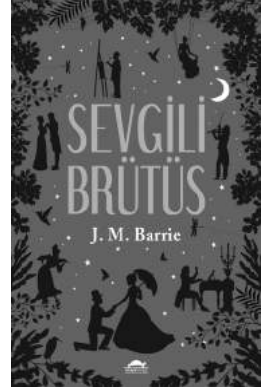
Klasik Edebiyat Dizisi

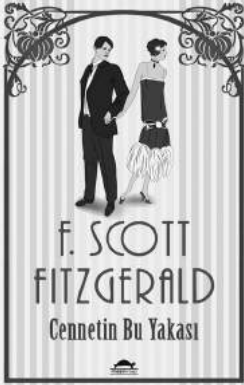
Cehennem
Henri Barbusse
2014
272 sayfa

Ahmak Wilson'ın
Trajedisi
Mark Twain
2016
200 sayfa

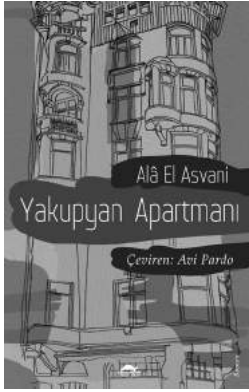

Sevgili Brütüs
J. M. Barrie
2017
176 sayfa

Cennetin Bu Yakası
F. Scott Fitzgerald
2017
312 sayfa

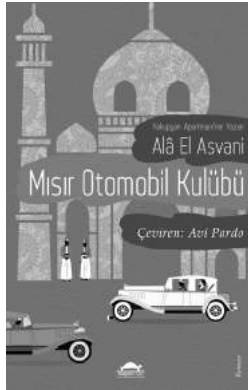
Alâ El Asvani kitapları

Yakupyan Apartmanı
2016
262 sayfa

Chicago
2017
368 sayfa

**Mısır Otomobil
Kulübü**
2017
432 sayfa

